

Onderzoek van de dossiers

Dit deel van het Jaarverslag bevat vier hoofdstukken.

De statistieken geven een algemeen beeld van de klachten die in het voorbije werkingsjaar werden ingediend. Wij behandelen achtereenvolgens de ontvankelijkheid van de klachten, het voorwerp van de ontvankelijke klachten, de betrokken pensioendiensten en de dossierbehandeling. In dit laatste onderdeel komt ook het resultaat van onze bemiddeling aan bod.

De statistische gegevens over de behandelingsduur maken ook een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst mogelijk.

In het tweede hoofdstuk, de analyse van de dossiers, vindt u per pensioendienst de resultaten van ons onderzoek naar de gegrondheid van de ontvankelijke klachten. Het bevat een bespreking van de meest opmerkelijke dossiers en de bemerkingen, voorstellen, suggesties en aanbevelingen die zij uitlokken.

Het derde hoofdstuk geeft voor de werkingsperiode 1999-2007 per pensioendienst een overzicht van de suggesties en voorstellen die wij gedaan hebben aan de pensioendiensten en waarop ingegaan is.

Statistische gegevens

Analyse van de dossiers

Onze voorstellen en suggesties van 1999 tot 2007

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

In het vierde hoofdstuk ten slotte wordt aandacht besteed aan vragen en klachten die wij niet behandeld hebben omdat zij buiten ons bevoegdheidsdomein vallen.

Een aantal van deze klachten bevat relevante informatie over de manier waarop de pensioenstelsels en de werking van de diensten in de pensioensector in het algemeen ervaren worden door de burger.

Er bestaat geen twijfel over het feit dat over het algemeen de pensioendiensten goed werken. Dit geldt des te meer rekening houdend met de veelvuldige wijzigingen in de pensioenwetgeving van de laatste jaren en de evolutie van het aantal (toekomstig) gepensioneerden.

Op het vlak van gewijzigde reglementering en de toepassing ervan was 2008 wel spectaculair te noemen. Bijna elke maand was er een wijziging die tot nieuwe berekeningen noopte: indexaties (3!), evolutie van de minima, wijzigingen in de solidariteitsbijdrage, de ZIV bijdrage, de barema's van de bedrijfsvoorheffing op de pensioenen en het vakantiegeld, enz.

Bij het lezen van dit tweede deel, moet de lezer voor ogen houden dat de besproken en geanalyseerde dossiers in het tweede hoofdstuk individuele gevallen zijn. Al zijn ze betekenisvol, ze kunnen niet los gezien worden van de cijfers uit het eerste hoofdstuk noch van het werkvolume van de pensioendiensten.

Het zou dan ook onbillijk zijn hieruit overhaaste besluiten te trekken in verband met de kwaliteit van het geleverde werk in zijn geheel. Integendeel, over het algemeen doen de pensioendiensten er alles aan om zich naar behoren van hun taken te kwijten.

Het is niet overdreven om te stellen dat een nieuwe dynamiek op gang gebracht is, zoals beschreven in de inleiding, bijvoorbeeld op het vlak van de samenwerking tussen de pensioendiensten en de communicatie.

Overigens, reageren de pensioendiensten positief op onze verbeteruggesties en -voorstellen zoals blijkt uit het derde hoofdstuk.

*De namen die voorkomen in de bespreking van de dossiers zijn fictief.
Elke overeenkomst met een werkelijk bestaande persoon berust op louter toeval.*

Statistische gegevens

De cijfers, statistieken en grafieken in dit hoofdstuk slaan niet enkel op de klachten.

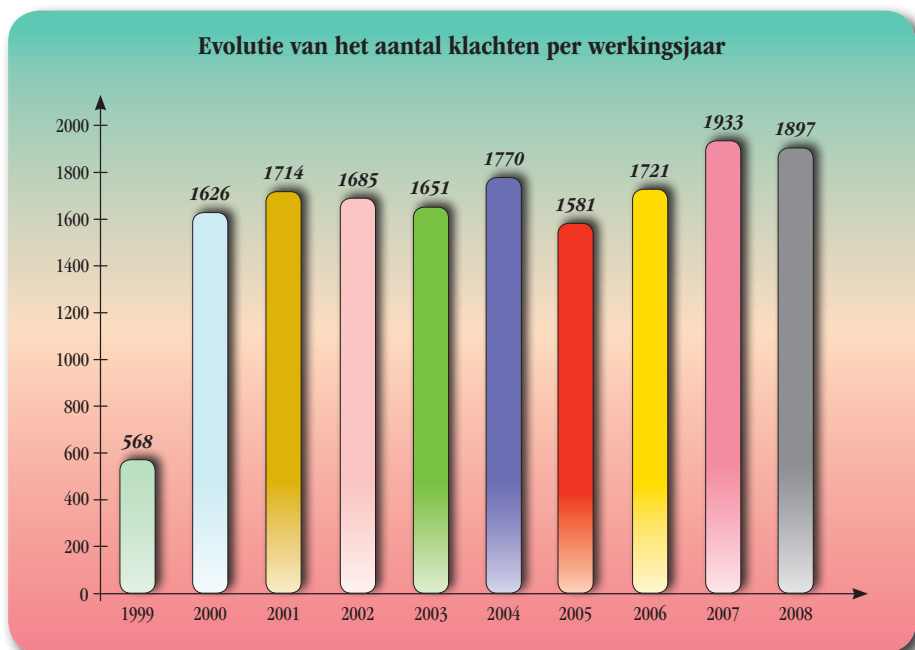
Met het oog op de grootst mogelijke openheid zijn ook zoveel mogelijk statistische gegevens opgenomen die een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst tijdens het verstreken werkingsjaar van 1 maart 2008 tot 28 februari 2009 mogelijk moeten maken.

De verzoeken – Algemene cijfers en trends

Totaal aantal verzoeken

Aantal verzoeken over 12 maanden: 1.897

Onderstaande grafiek toont de evolutie vanaf de start van de Ombudsdienst. Het eerste en onvolledige werkingsjaar 1999 (slechts 9 maanden) niet meegerekend, schommelt het jaarlijks aantal verzoeken tussen de 1.581 en de 1.933. In de loop van het verstreken jaar heeft de Ombudsdienst er 1.897 in behandeling genomen. De laatste 2 jaren zijn er meer dan 1.800 verzoeken per jaar geregistreerd.

Gemiddeld aantal verzoeken per maand

Gemiddeld aantal verzoeken per maand: 158

Het gemiddeld aantal klachten fluctueert tussen de 132 en de 161 per maand, het eerste en onvolledige werkingsjaar 1999 niet te na gesproken. Dit jaar ligt het gemiddelde, op jaarbasis bekeken, op 158. Ook hier zien wij dat de laatste twee jaar het gemiddeld aantal verzoeken in stijgende lijn gaat, namelijk meer dan 150 verzoeken.

Verdeling van de verzoeken naar de taal van de klager

**Nederlandstalig: 56 % Franstalig: 41 %
Duitstalig: 1,5 % Anderstalig: 1,5 %**

De laatste 5 jaar hebben de Nederlandstalige klachten een overwicht op de Franstalige. Het aantal verzoeken in het Duits schommelt tussen de één en anderhalf procent. Zij komen niet enkel uit België maar ook uit Duitsland, Oostenrijk, ... De anderstalige verzoeken zijn vooral in het Engels opgesteld.

Verdeling van de verzoeken naar het geslacht van de klager

Mannen: 62 % Vrouwen: 38 %

De verhouding mannen/vrouwen is al 10 jaar quasi dezelfde: bijna 2/3 mannelijke tegen iets meer dan 1/3 vrouwelijke klagers.

Wijze van indienen van de verzoeken

Schriftelijk: 94 % Mondeling ter plaatse: 6 %

De overgrote meerderheid van de verzoeken wordt schriftelijk ingediend, het merendeel daarvan per brief. Meer en meer verzoeken bereiken de Ombudsdienst per e-mail, hetzij rechtstreeks op het adres van de Ombudsdienst, hetzij via het klachtenformulier op onze website. Het aantal verzoeken per fax neemt elk jaar af.

De bezoekers die hun verzoek liever mondeling indienen, zijn goed voor 6 % van de verzoeken. Meer dan de helft van de bezoekers zijn Franstalig.

In de meeste gevallen richten de klagers zich rechtstreeks tot de Ombudsdienst Pensioenen. Slechts in 3 op honderd gevallen ontvangen wij verzoeken via andere kanalen, bijvoorbeeld via de ombudsmannen die lid zijn van POOL en met wie wij derhalve nauw samenwerken.

Woon- of verblijfplaats van de verzoeker

Tijdens het voorbije jaar was 15 % van de verzoeken afkomstig van gepensioneerden die in het buitenland verblijven. Sinds 2004 ligt het aantal buitenlandse verzoeken boven de 10 %. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de publiciteit van de Ombudsdienst in het buitenland, onder meer via de websites van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Belgische Ambassades en de organisaties die werken voor de Belgen in het Buitenland, (de Stichting Vlamingen in de Wereld en de Union francophone des Belges à l'étranger).

	België	Buitenland
2003	92 %	8 %
2004	88 %	12 %
2005	85 %	15 %
2006	88 %	12 %
2007	88 %	12 %
2008	85 %	15 %

Het gaat hier zowel om Belgen in het buitenland als om verzoekers met een andere nationaliteit. Bij de niet-Belgen gaat het meestal om onderdanen van een land van de Europese Economische Ruimte (EER) of van een land waarmee België een bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid gesloten heeft.

De helft van de buitenlandse verzoeken, 50 %, komt uit een lidstaat van de Europese Unie. Frankrijk is koploper met 39 % van deze verzoeken gevolgd door Duitsland met 12 %. Iets minder dan de helft van deze verzoeken komt uit de overige Europese landen, al dan niet lid van de EER.

Een kwart van de verzoeken is afkomstig uit het Afrikaans en Amerikaans continent. Canada en de Verenigde Staten spannen de kroon met 63 % van de verzoeken uit Amerika. Uit Marokko en Zuid-Afrika komen 60 % van de verzoeken uit Afrika.

8 % van de verzoeken komt uit Azië (Thailand, de Filippijnen) en Oceanië (Australië).

In 17 % van de gevallen hebben wij het land van herkomst niet kunnen vaststellen (e-mailverkeer).

Meer dan de andere Belgische Ombudsdiensten, hebben wij te maken met klachten uit het buitenland. Dat is uiteraard inherent aan de materie waarvoor wij bevoegd zijn. Nogal wat internationale overeenkomsten en zeker de Europese Verordeningen laten toe dat de pensioenen van de privéstelsels betaalbaar zijn in het buitenland aan niet Belgen. De pensioenen aan de Belgen zijn exporteerbaar naar overal ter wereld. De ambtenarenpensioenen zijn in alle gevallen overal ter wereld betaalbaar.

Voorwerp van de verzoeken

Rust-pensioen	Overlevings-pensioen	Andere pensioenen en voordelen	Cumulatie van pensioenen van verschillende aard	IGO ¹	Geen pensioen
80 %	7 %	4 %	2 %	4 %	3 %

De verhoudingen zijn al 10 jaar quasi dezelfde.

Van alle verzoeken gaat minstens drie kwart over het rustpensioen. Het overlevingspensioen, waarover hoofdzakelijk vrouwen klagen, is goed voor 7 à 9 % van de verzoeken.

De overige percenten zijn verdeeld over klachten betreffende:

- ◆ een ander pensioen (pensioen als feitelijk gescheiden of uit de echtgescheiden echtgenoot, vergoedingspensioen, onvoorwaardelijk pensioen zelfstandigen, enz.) en andere voordelen die door de pensioendiensten toegekend en/of betaald worden (vakantiegeld, ouderdomsrente, weduwerente, enz.);
- ◆ de cumulatie van pensioenen van verschillende aard, bijvoorbeeld rustpensioen met overlevingspensioen en pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot;
- ◆ het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en de inkomensgarantie voor ouderen;
- ◆ een *materie* waarvoor de Ombudsdienst niet bevoegd is (brugpensioenen, buitenlandse pensioenen, uitkeringen aan gehandicapten, ...).

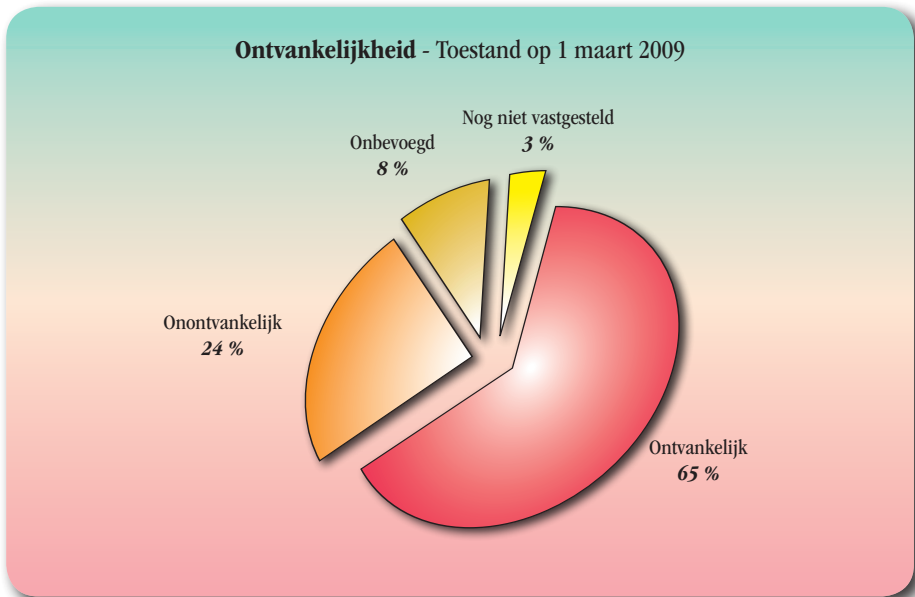
Ontvankelijkheid van de verzoeken

Onze eerste onderzoeksdaad is die naar de bevoegdheid van de Ombudsdienst. Indien wij niet bevoegd zijn, brengen wij de klager daarvan op de hoogte en zenden wij de klacht door naar de bevoegde Ombudsman of instelling. Als dit niet mogelijk is, verwijzen wij de klager door.

Zodra onze bevoegdheid vaststaat, volgt het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de klacht.

¹ IGO = Inkomensgarantie voor ouderen

Toestand op 1 maart 2009

Het resultaat op 1 maart 2009 van het bevoegdheids- en ontvankelijkheidsonderzoek is gebaseerd op de 1.498 “klachten” die zijn ingediend sedert 1 maart 2008. De 399 vragen om informatie die niet als klacht gekwalificeerd worden, zijn niet in aanmerking genomen (zie verder in dit hoofdstuk “Afgesloten dossiers”).

Van de klachten die in dit werkingsjaar ingediend zijn, is 65 % ontvankelijk. Dit percentage zal wellicht miniem veranderen wanneer wij over de 3 % klachten waarin de ontvankelijkheid nog niet is vastgesteld, zullen beslist hebben. Deze laatste klachten zijn pas onlangs ingediend, in januari en februari 2009.

Bijna een kwart van de klachten, 24 % is onontvankelijk. In 8 % van de dossiers hebben wij onze onbevoegdheid vastgesteld.

Uiteraard is voor de vorige werkingsjaren de ontvankelijkheid definitief vastgesteld.

Als wij de 10 werkingsjaren in rekening brengen dan komen wij uit op 65 % ontvankelijke klachten, 24 % onontvankelijke klachten en 11 % gevallen van onbevoegdheid.

Voorwerp van de ontvankelijke klachten

Vaststelling van de pensioenrechten

◆ Toekenningsvoorwaarden van het pensioen (minimumpensioen, eenheid van loopbaan, raming van het pensioen, toegelaten activiteit, vervroeging)	13 %
◆ Berekening van het pensioen	12 %
◆ Niet in aanmerking genomen loopbaan	9 %
◆ Toepassing van de cumulatieregels	5 %
◆ Weigering van een pensioen	4 %
	43 %

Betaling

◆ Andere (perequatie, betalingswijze, vermindering van het pensioen door wijziging van de burgerlijke staat)	12 %
◆ Inhoudingen op het pensioen (bedrijfsvoorheffing, ZIV-bijdrage, solidariteitsbijdrage)	11 %
◆ Niet tijdige betaling en effectieve onderbreking van de regelmatige betaling	7 %
◆ Aanpassing van het pensioen (indexering, welvaartsaanpassing, verhoging minimumpensioen)	6 %
◆ Weigering of terugvordering van het pensioen voor de maand van overlijden van de gepensioneerde	2 %
	38 %

Dit jaar valt verhoudingsgewijs het hogere percentage klachten over de inhoudingen op het pensioen op. Daar bestaan objectieve redenen voor.

In de lente van 2008 is er de sterke verhoging van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld in de werknemersregeling geweest, die onder andere het gevolg was van de verschillende voorafgaande aanpassingen (indexeringen) van de pensioenen. Een aantal gepensioneerden heeft zo minder vakantiegeld ontvangen dan in 2007. De regering heeft maatregelen getroffen zodat in augustus de meeste getroffen gepensioneerden een deel van de bedrijfsvoorheffing teruggekregen hebben.

De integratie van de welvaartsbonus in het maandbedrag van het pensioen maakt dat op deze bonus inhoudingen verricht worden. Hierdoor blijft er soms niets meer over van de bonus daar waar in 2007 de welvaartsbonus in april zonder inhoudingen uitbetaald is.

Vergeten wij ook niet dat er in 2008 drie indexeringen zijn toegepast, wat op zich al uitzonderlijk is.

Behoorlijk bestuur

◆ Langdurige termijn tussen de pensioenaanvraag en de voorlopige of definitieve pensioenbeslissing	10 %
◆ Geen antwoord of laattijdig antwoord op vraag om inlichtingen	7 %
◆ Gebrekkige informatie door de pensioendienst	2 %
	19 %

Bijna de helft van de klachten, 43 %, hebben de vaststelling van het pensioenrecht tot voorwerp. Klachten over de toekenningsvoorwaarden van het pensioen eisen het leeuwenaandeel op met 13 %.

Iets meer dan een derde van de ontvankelijke klachten gaat over de betaling. 10,50 % van deze klachten gaat over de laattijdige betaling en de effectieve onderbreking van de regelmatige betaling van het pensioen.

Een vijfde van de klachten betreft het niet respecteren van een aantal principes van behoorlijk bestuur. De verzoekers klagen vooral over de termijn die de administraties nodig hebben voor het nemen van beslissingen.

Kunnen wij een trend distilleren uit het voorwerp van de ontvankelijke klachten sinds 10 jaar?

Jaar	Vaststelling van de pensioenrechten	Betaling	Behoorlijk bestuur
1999 ²	44 %	14,5 %	41,5 %
2000	34 %	44,5 %	21,5 %
2001	40 %	38 %	22 %
2002	38 %	29 %	33 %
2003	48 %	25 %	27 %
2004	47 %	30 %	23 %
2005	40 %	35 %	25 %
2006	47 %	31 %	22 %
2007	43 %	31 %	26 %
2008	43 %	38 %	19 %
Gemiddelde	42,5 %	31,5 %	26 %

² Het eerste en onvolledige werkingsjaar van 1 juni 1999 tot 28 februari 2000

Het overzicht over tien jaar laat geen grote schommelingen zien in het voorwerp van de klachten.

Wij kunnen concluderen dat de vaststelling van de pensioenrechten aanleiding geeft tot het grootste aantal ontvankelijke klachten, gemiddeld meer dan 40 %. Bijna een derde van de klachten handelt over de betaling van het pensioen. Een kwart van de klachten gaat over een of andere vorm van al dan niet vermeend onbehoorlijk bestuur.

Betrokken pensioendiensten

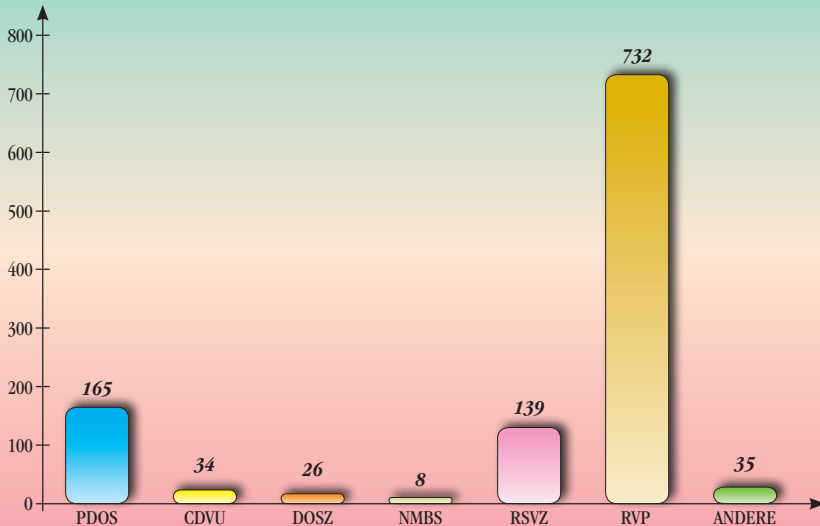
Wij trachten te vermijden dat er een verkeerd beeld over de werking van de pensioendiensten zou ontstaan. Daarom wordt enkel van de ontvankelijke klachten een overzicht per betrokken instelling gegeven. Onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst zich onbevoegd heeft verklaard, zijn voor dit overzicht niet relevant.

Daarenboven dient de lezer in het achterhoofd te houden dat de geciteerde cijfers niet noodzakelijk iets zeggen over de kwaliteit van de dienstverlening van de instellingen.

De gegrondheid van de ontvankelijke klachten is hiervoor de meer geschikte indicator.

Absolute aantallen

Aantal klachten per pensioendienst

De hierna geciteerde aantallen slaan op de dossiers van het werkingsjaar 2008.

Van de 1.498 ontvankelijke klachten die de basis uitmaken van deze grafiek zijn er 155 klachten twee keer en 13 klachten drie keer geteld omdat er twee tot drie pensioendiensten bij betrokken zijn.

Deze absolute cijfers moeten echter in hun juiste context geplaatst worden. Ze moeten afgezet worden tegen het aantal gepensioneerden dat door de betrokken pensioendiensten bediend wordt.

De pensioendiensten hebben volgende gegevens meegegeeld.

In 2008 werden er 158.632 pensioenaanvragen ingediend of ambtshalve³ onderzocht bij de RVP en 65.236 bij het RSVZ.

Bij de PDOS werden 27.109 aanvragen ingediend en bij de DOSZ 2.287.

Waar de PDOS en het RSVZ enkel pensioenen toekennen, staan bv. de RVP en de DOSZ ook in voor de betaling van pensioenen. De CDVU betaalt dan weer de overheidspensioenen maar kent geen pensioenen toe.

De CDVU had in 2008 445.652 overheidspensioenen in betaling. De RVP betaalde in 2008 1.854.377⁴ pensioenen in het stelsel van de werknemers en zelfstandigen.

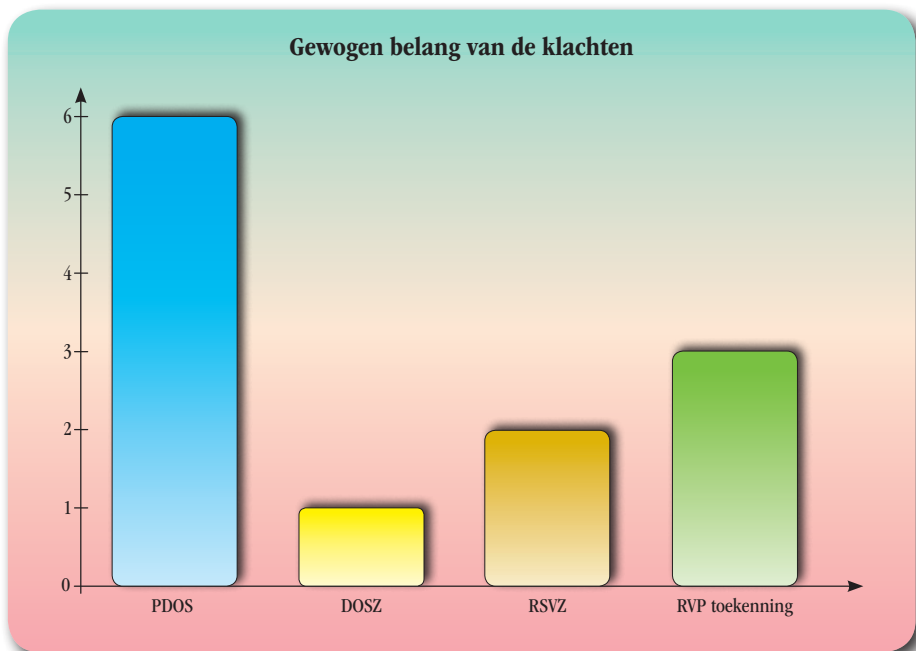
Gewogen aantallen

Om een beter beeld te krijgen van het relatief belang van het aantal ontvankelijke klachten per pensioendienst hebben wij voor de grotere toekenningsdiensten de klachten gewogen in functie van het aantal geopende dossiers in 2008 en voor de grotere betaaldiensten in functie van het aantal betaalde gepensioneerden.

Bij de *toekenningsdiensten* geven de klachten gewogen in functie van het aantal geopende dossiers grafisch weergegeven het volgende resultaat:

³ Ambtshalve toekenning van de pensioenrechten bij het bereiken van de pensioenleeftijd, in voege vanaf 1 januari 2003 voor mensen die een vervangingsinkomen genieten en vanaf 1 januari 2004 voor alle andere werknemers en zelfstandigen.

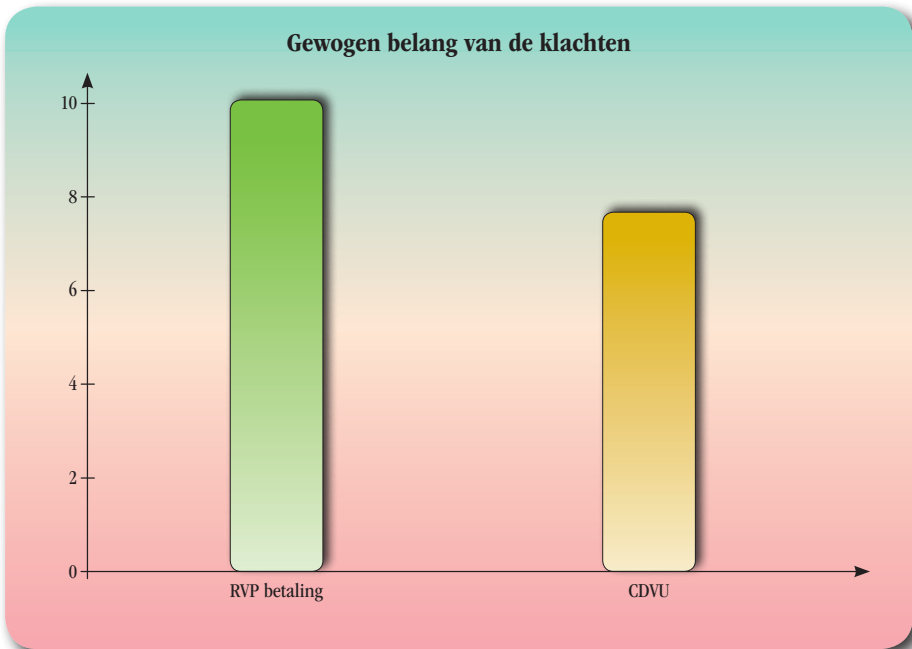
⁴ Cijfer op 1 januari 2009

De x-as geeft het aantal klachten gedeeld door het aantal geopende dossiers vermenigvuldigd met 1000 weer. Wel dient opgemerkt te worden dat de verschillen in deze grafische weergave op het eerste zicht spectaculair ogen (gelet op de vermenigvuldiging met 1000), doch de lezer dient er rekening mee te houden dat het verschil tussen het hoogste en het laagste cijfer slechts 0,005 bedraagt. De PDOS scoort het hoogst, gevolgd door achtereenvolgens de RVP en het RSVZ. Het relatief belang van de klachten is voor de DOSZ een zesde van dat van de hoogst scorende pensioendienst, de PDOS.

Bij de beoordeling van de score van de PDOS moet wel rekening gehouden worden met het feit dat het de enige pensioendienst is die, ondanks het ontbreken van een wettelijke verplichting, systematisch bij de ontvangst van de pensioenaanvraag de gepensioneerde informeert over de mogelijkheid om, naast de gerechtelijke beroepsprocedure, een klacht in te dienen bij de Ombudsdienst indien geen vergelijk kan worden gevonden met de dienst. De overige pensioendiensten delen alleen de juridische beroepsmogelijkheden mee aan de gepensioneerde.

Bij de *betalingsdiensten* geven de klachten, gewogen in functie van het aantal betaalde gepensioneerden, grafisch het volgende resultaat:

De x-as geeft het aantal klachten gedeeld door het aantal betaalde gepensioneerden vermenigvuldigd met 100.000 weer. Ook hier dient opgemerkt te worden dat de verschillen in deze grafische weergave op het eerste zicht spectaculair ogen (gelet op de vermenigvuldiging met 100.000), doch de lezer dient er rekening mee te houden dat het verschil tussen het hoogste en het laagste cijfer slechts 0,000032 bedraagt. Dit jaar oogst de CDVU relatief gezien een kwart minder ontvankelijke klachten dan de RVP.

De dossierbehandeling

Afgesloten dossiers

Afgesloten dossiers: 88 %

De hierna volgende cijfers geven een gedetailleerd beeld van het aantal afgehandelde dossiers.

De meting op 1 maart 2009 geeft volgend resultaat.

Van 1 maart 2008 tot 28 februari 2009 stelden wij 1.897 dossiers samen. Daarvan zijn er 1.661 of 88 % afgesloten.

In 2008 hebben wij natuurlijk ook nog dossiers afgesloten die in de vorige werkingsjaren werden ingediend.

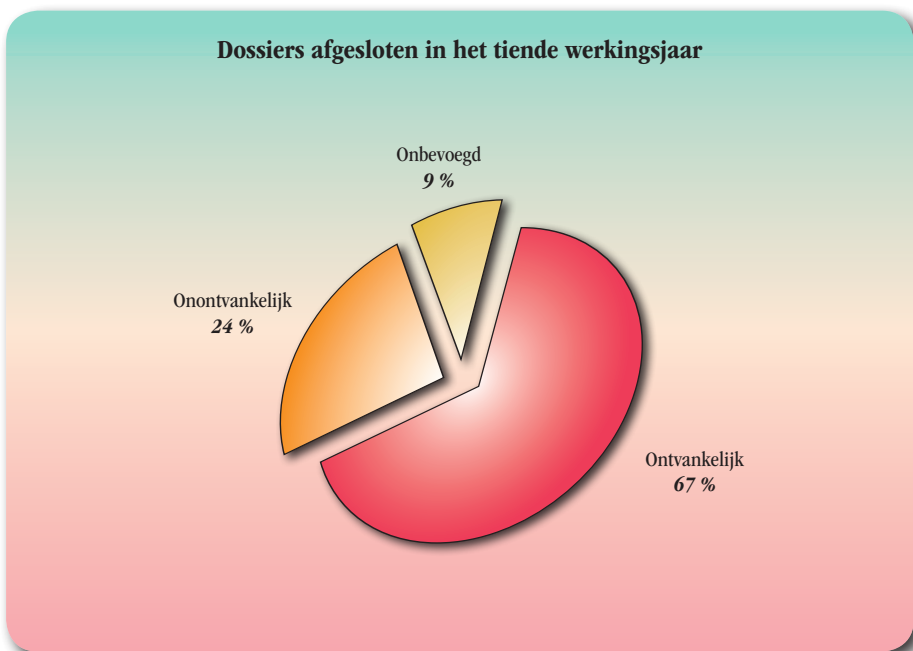
Van 1 juni 1999 tot 29 februari 2008, einde van het vorig werkingsjaar, ontvingen wij 14.244 klachten en vragen. In 14.239 gevallen of quasi 100 % is het onderzoek beëindigd.

Over de tien jaren bekeken, zijn 15.914 van de 16.155 dossiers afgesloten. Dit is 98,5 %.

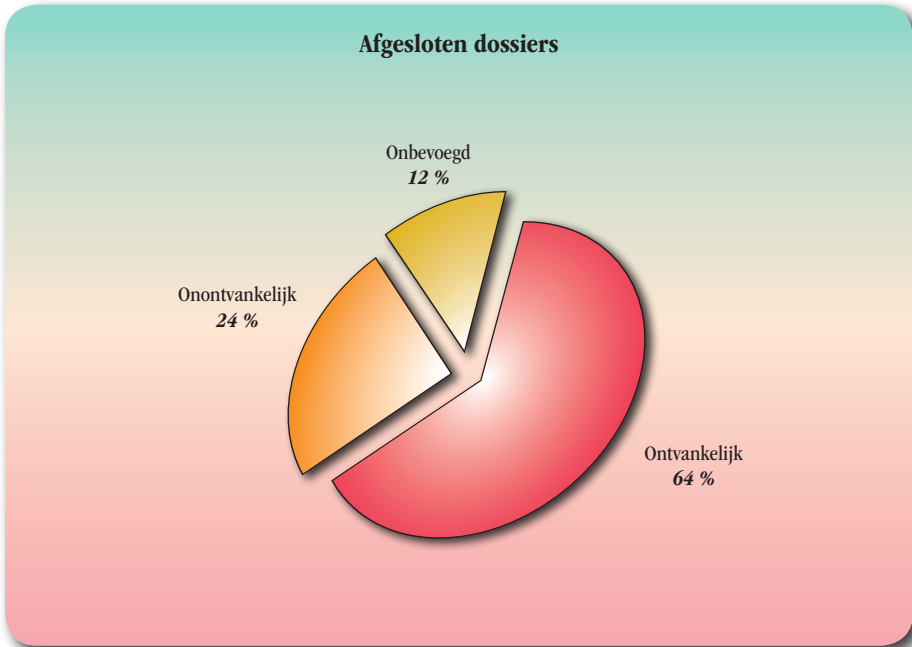
De ontvankelijkheid van de afgesloten dossiers

In de hierna volgende cijfers en grafieken zijn de dossiers die geen klacht maar een vraag om informatie inhouden niet meegerekend. Deze vragen missen alle relevantie in de vaststelling van de ontvankelijkheid.

In de dossiers die in dit werkingsjaar afgesloten zijn, hebben de ontvankelijke klachten een aandeel van 67 % en is 24 % onontvankelijk. In 9 % van de gevallen hebben wij ons onbevoegd verklaard.

Wanneer we het totaal bekijken van alle dossiers die afgesloten zijn sinds 1 juni 1999 zien wij dat de ontvankelijkheid vrij stabiel blijft over 10 jaar.

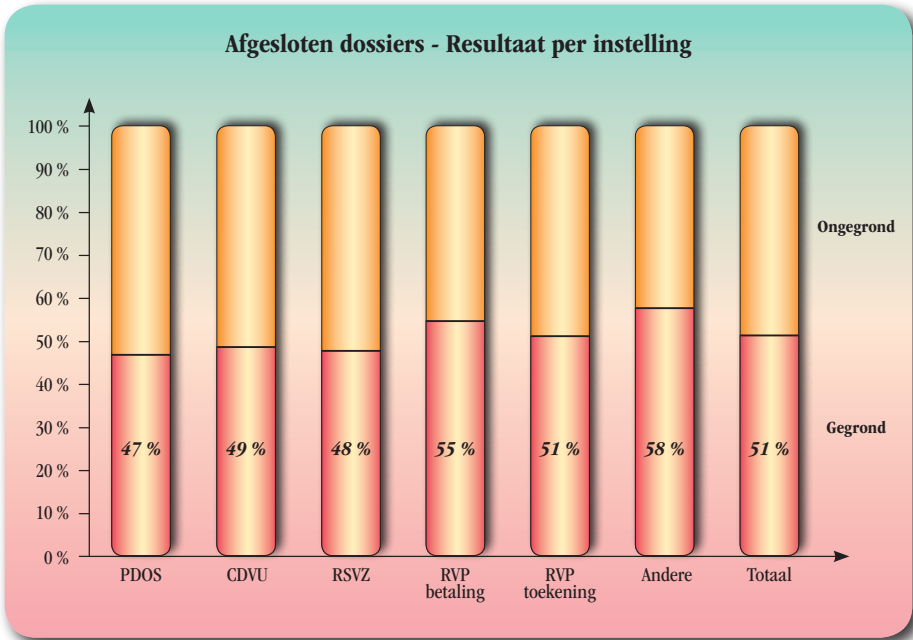
In die meting is 64 % van de klachten ontvankelijk, bijna een kwart (24 %) onontvankelijk en valt 12 % van de klachten buiten onze bevoegdheid.

Dit jaar hebben wij weliswaar iets meer ontvankelijke verzoeken en iets minder verzoeken ontvangen waarvoor wij niet bevoegd zijn in vergelijking met het tienjarige gemiddelde.

Gegrondeheid van de ontvankelijke klachten

De grafiek hierna illustreert de gegrondheid van de ontvankelijke klachten waarvan het onderzoek in 2008 werd afgesloten. Het spreekt vanzelf dat de opgeschorte dossiers waarin parallel een gerechtelijke procedure loopt, buiten beschouwing werden gelaten.

Van de ontvankelijke klachten die in dit werkingsjaar afgesloten zijn, is 51 % gegrond.

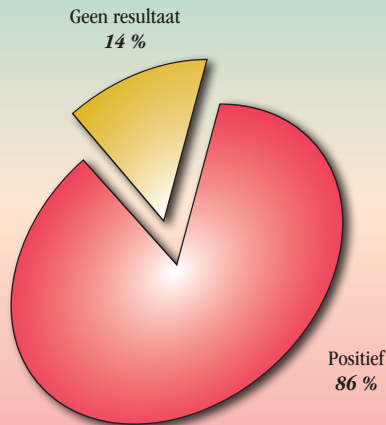

De kleinere pensioendiensten (DOSZ, NMBS, enz.) scoren het hoogst met 58 % van de gegronde klachten. De RVP betalingsdiensten en de RVP toekenningsdiensten volgen met respectievelijk 55 % en 51 %. Voor de CDVU tellen wij 49 % gegronde klachten. Het RSVZ volgt onmiddellijk met 48 %. Bij de PDOS is in totaal 47 % van de klachten gegrond.

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

De volgende grafiek geeft het resultaat weer van de bemiddeling voor de gegronde klachten.

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

Bijna 9 op tien (86 %) van deze dossiers zijn afgesloten met een positief resultaat voor de verzoeker.

Dit "positief resultaat" houdt een verschillende interpretatie in naargelang het voorwerp van de klacht. Evidente voorbeelden zijn de verbetering van een foutieve pensioenbeslissing met een financieel rechtsherstel of de versnelde en definitieve afhandeling van een pensioendossier. In geval van gegronde klachten over de gedragingen van een pensioendienst of van één van zijn personeelsleden, bijvoorbeeld het niet of laattijdig beantwoorden van briefwisseling, is het feit dat de pensioendienst zich verontschuldigt ook te beschouwen als een positief resultaat.

Voor 14 % van de gegronde klachten boeken wij geen positief resultaat. In de meeste gevallen is dit te wijten aan het feit dat de administratie weliswaar de pensioenwetgeving correct heeft nageleefd doch dat een inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur niet meer kan hersteld worden. Geen of onvoldoende informatie of bijstand verlenen aan de burger en ongerechtvaardigde onderbrekingen in de betaling zijn typevoorbeelden van een tekortkoming die later niet meer kan hersteld worden.

Onontvankelijkheid

De redenen waarom 364 klachten onontvankelijk waren:

◆ Geen voorafgaande stappen bij de pensioendienst	92 %
◆ Geen nieuw feit aangebracht	6 %
◆ Geen mandaat	1 %
◆ Geen reactie op vragen om bijkomende inlichtingen	1 %

In meer dan negen gevallen op tien hebben wij de klacht als onontvankelijk afgewezen omdat de verzoekers geen enkel voorafgaand contact hadden met de pensioendienst. Dit betekent dat de pensioendienst niet op de hoogte was van het bestaan van een probleem of een ongenoegen en dus ook niet de gelegenheid had het probleem op te lossen. De basisregel, in de ombudswereld de “kenbaarheidvereiste” genoemd, was in die gevallen niet gerespecteerd door de klager.

In 6 % van de gevallen kwam de verzoeker zonder nieuwe feiten aan te brengen terug met een klacht die wij eerder afgewezen hadden. Deze soort klachten is onontvankelijk. Het oprichtingsbesluit bepaalt immers dat wij in een dergelijk geval moeten weigeren om de klacht opnieuw te behandelen.

1 % van de klachten zijn als onontvankelijk gekwalificeerd omdat de klager die optreedt als mandataris voor een gepensioneerde zelfs na onze uitdrukkelijke vraag geen volmacht heeft voorgelegd.

In 1 % van de gevallen heeft de klager niet gereageerd op een vraag om bijkomende inlichtingen. Wij sturen altijd twee herinneringen met een tussenpauze van één maand. In de laatste herinnering delen wij de klager mee dat het dossier zal afgesloten worden indien hij niet binnen de drie weken reageert.

Ook hier weer zien wij dezelfde verhoudingen in de redenen voor de onontvankelijkheid terugkeren. Over tien jaar genomen ligt het gemiddelde van de onontvankelijke klachten wegens het ontbreken van voorafgaande stappen bij de betrokken pensioendienst op 92 %.

Is dit een groot zeer? In geen geval. Eerstens toont het aan dat die (toekomstig) gepensioneerden de Ombudsdienst kennen en spontaan beroep op hem doen met een pensioenprobleem. Ten tweede geeft het de Ombudsdienst de mogelijkheid om zijn manier van werken in de tweede lijn persoonlijk uit te leggen waardoor de boodschap meer kans heeft om begrepen te worden. Ten derde wordt de klacht doorgezonden aan de pensioendienst die in de eerste lijn de kans heeft om ze te onderzoeken en er een gefundeerd antwoord op te geven. Ten slotte, indien de klager niet tevreden is met de oplossing die de pensioendienst biedt, kan hij altijd terugkomen voor een onafhankelijk onderzoek door de Ombudsdienst.

Onbevoegdheid

In 535 dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard. Dit cijfer moet echter opgesplitst worden in 136 klachten en 399 vragen om informatie.

Hierna volgen de redenen van de onbevoegdheid in de 136 klachtendossiers.

◆ Geen federale pensioendienst	35 %
◆ Algemene klacht over het pensioenbeleid	22 %
◆ Buitenlandse pensioendienst	17 %
◆ Andere	26 %

De onbevoegdheid wordt in iets meer dan een derde van de gevallen veroorzaakt door het feit dat de klacht niet over een federale pensioendienst handelt.

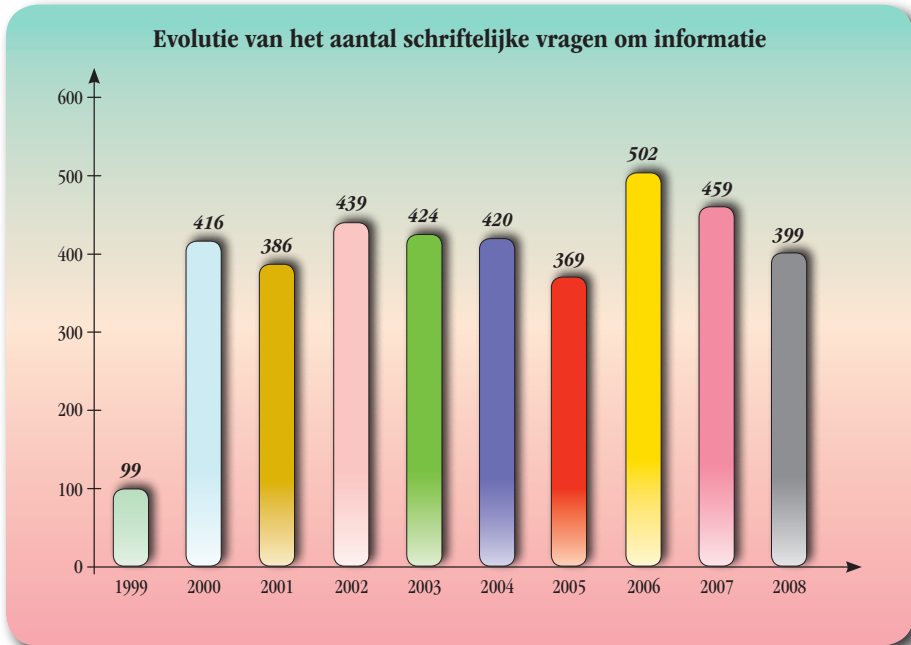
In goed een vijfde van de dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard omdat de klager het pensioenbeleid in se aanvecht. Hierop komen wij terug in het laatste hoofdstuk van dit deel “Klachten van algemene strekking en vragen om informatie”.

Wij hebben ons onbevoegd verklaard in 17 % van de dossiers omdat de betrokken buitenlandse pensioendienst buiten ons bevoegdheidsdomein valt, terwijl het in de resterende 26 % van de gevallen gaat om klachten die handelen over andere dan de pensioenmateries.

In 2008 hebben wij ook 399 schriftelijke vragen om informatie ontvangen waarvoor wij niet bevoegd zijn. Bij dit aantal moeten ook de talrijke telefonische vragen om informatie gerekend worden.

Van bij de aanvang zijn wij geconfronteerd met een aanzienlijk aantal vragen om informatie waarvoor de Ombudsdienst alle bevoegdheid mist. Het geven van informatie en raad komt toe aan de pensioendiensten.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer over 10 jaar van het aantal schriftelijke vragen om informatie.

Wij constateren dat in de voorbije 10 jaar het percentage van deze vragen rond de 25 % fluctueert. Dit jaar vertegenwoordigen de vragen om informatie een kleiner aandeel (21 %) van de dossiers.

Over de vragen om informatie vindt u meer in het vierde hoofdstuk van dit deel “Klachten van algemene strekking en vragen om informatie”.

Behandelingsduur

In artikel 13 van ons huishoudelijk reglement hebben wij in de opsomming van de rechten van de klager opgenomen dat de klager recht heeft: “op een beslissing over de gegrondheid van de klacht binnen een redelijke termijn, afhankelijk van de complexiteit van het dossier.”

Het nastreven van een redelijke behandelingstermijn is dan ook één van de prioriteiten bij het onderzoek van de klachten. Gelet op de complexiteit van de pensioenmaterie en in een aantal gevallen de betrokkenheid van verschillende administraties is dit niet altijd evident. De redelijke termijn is dan ook functie van de moeilijkheidsgraad van het dossier. Ook het voorwerp van de klacht geeft een aanduiding over de in redelijkheid te respecteren termijn. Het uitblijven van een pensioenbeslissing of een onderbreking in de betalingen van het pensioen zijn bijvoorbeeld problemen die bij wijze van spreken onmiddellijk moeten opgelost worden. Voor een grote meerderheid van de gepensioneerden is het pensioen immers het enige inkomen.

De ervaring en de deskundigheid van de Ombudsdienst is in de loop van de tijd onmiskenbaar toegenomen. Het beleid van voortdurende vorming van ons menselijk kapitaal en de stabiliteit van het personeelskader is hieraan niet vreemd. Het is ook een feit dat de pensioendiensten vlot meewerken aan het onderzoek van de dossiers. Dit alles uit zich in de dalende behandelingstijd van de dossiers.

Wij bespreken hierna de gemiddelde behandelingsduur van de afgesloten dossiers voor dit jaar en daarna hoe die evolueerde in de voorbije tien jaar.

Vervolgens geven wij een gedetailleerd overzicht van de dossiers die nog in onderzoek zijn op 1 maart 2009. Hiermee willen wij een getrouw beeld geven van de werking van de Ombudsdienst tijdens het voorbije werkjaar.

Gemiddelde behandelingsduur voor de afgesloten dossiers

**Gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke klachten:
92 kalenderdagen**

De gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke klachten is dit jaar 3 maanden.

Het onderzoek van een klacht vergt quasi altijd het opvragen van het volledige pensioendossier. Dit geldt des te meer voor de klachtendossiers waarbij meer dan één pensioendienst betrokken is. In die gevallen is een langdurig onderzoek van het pensioen geen uitzondering. Wij analyseren immers elk pensioendossier en volgen de verschillende beslissingen die een impact op elkaar hebben op. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een pensioendienst op onze vraag een herziening van het pensioenrecht uitvoert die gevolgen heeft voor de beslissingen van de andere betrokken pensioendienst. Wij sluiten in principe een dossier niet af vooraleer ons de definitieve beslissing van elke betrokken pensioendienst is meegedeeld. Er kunnen bijvoorbeeld ettelijke maanden verstrijken vooraleer een definitieve pensioenbeslissing getroffen wordt omdat de pensioendienst wacht op een beslissing van een buitenlandse pensioenadministratie.

Ook wanneer wij op betwistbare standpunten van de pensioendiensten stuiten die ons aanzetten om een discussie over de interpretatie van de wetgeving aan te gaan, kan de behandelingsduur oplopen.

Tenslotte is in sommige gevallen een formeel bemiddelingsonderhoud nodig om de pensioendienst ervan te overtuigen zijn beslissingen of zijn werkmethode te wijzigen.

**Gemiddelde behandelingsduur voor de andere verzoeken
(onontvankelijk en onbevoegd): 12 kalenderdagen**

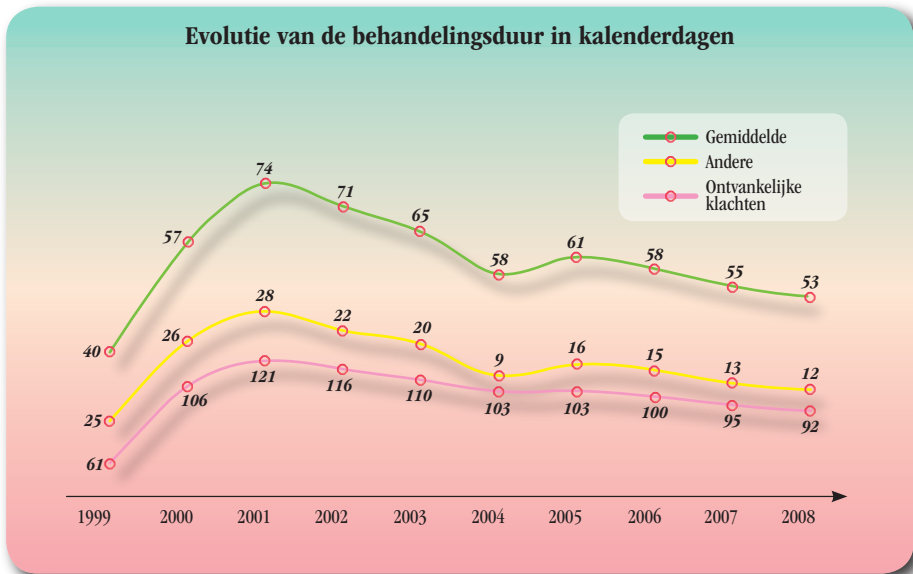
Anders dan bij de ontvankelijke klachten nemen de dossiers met onontvankelijke klachten of klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn, aanzienlijk minder tijd in beslag.

De gemiddelde afhandelingstijd is twee weken. Die termijn komt voort uit het feit dat vaak bijkomende inlichtingen moeten gevraagd worden aan de klager. Soms is de formulering van de klacht zeer algemeen, zonder vermelding van de pensioendienst, is het niet duidelijk of er reeds voorafgaand contact was met de pensioendienst, enz. Pas als alle informatie ter beschikking is waaruit de onontvankelijkheid of de onbevoegdheid blijkt, wordt de beslissing om de klacht niet te behandelen meegedeeld aan de klager, vergezeld van een uitvoerige motivering.

**Algemene gemiddelde behandelingsduur:
53 kalenderdagen**

De algemene gemiddelde behandelingsduur bedraagt nu een maand en drie weken.

Volgende grafiek geeft een beeld van de dalende behandelingsduur van de klachten.

De eerste twee werkingsjaren buiten beschouwing gelaten, is de termijn voor de behandelingsduur van de ontvankelijke klachten stelselmatig gedaald van 121 kalenderdagen in 2001 tot 92 in 2008. Op acht jaar tijd is de behandelingsduur van de ontvankelijke klachten gedaald met een volle maand.

De daling is in relatieve termen nog groter voor de andere klachten, de onontvankelijke en de onbevoegde. De behandelingsduur is meer dan gehalveerd van 1 maand tot goed twee weken.

Logischer wijze is de gemiddelde behandelingsduur gedaald met drie weken, van 74 kalenderdagen tot 53.

Wij blijven alles in het werk stellen om deze beperkte behandelingstermijnen te behouden, uiteraard met respect voor de kwaliteit en de grondigheid van het onderzoek.

De legitieme verwachting van de burgers is immers dat de Ombudsman hun verzoek snel, eenvoudig en duidelijk beantwoordt.

Dossiers in afwachting en in onderzoek

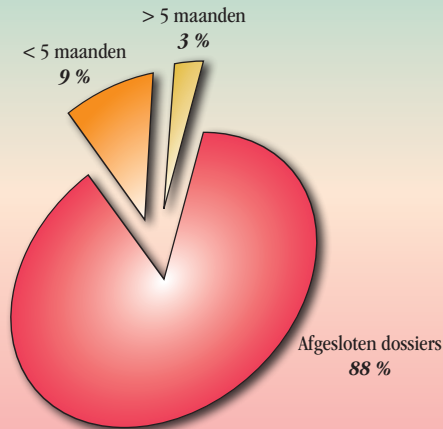
Op 1 maart 2009 waren nog 241 dossiers of 1,5 % van alle dossiers in afwachting of in onderzoek.

Aantal maanden in behandeling	Klacht ingediend in	Aantallen
Minder dan 1 maand	februari	73
1 maand en minder dan 2	januari	47
2 maanden en minder dan 3	december	25
3 maanden en minder dan 4	november	35
4 maanden en minder dan 5	oktober	25
5 maanden en minder dan 6	september	12
6 maanden en minder dan 7	augustus	8
7 maanden en minder dan 8	juli	4
8 maanden en minder dan 9	juni	1
9 maanden en minder dan 10	mei	1
10 maanden en minder dan 11	april	4
11 maanden en minder dan 12	maart	2
Meer dan 12 maanden	voor maart 2008	4
Totaal		241

Op 1 maart 2009 is bijna twee derde van de onbesliste dossiers minder dan 3 maanden in behandeling. 85 % van de hangende dossiers is minder dan 5 maanden in onderzoek. Voor 15 % duurt het onderzoek langer: 32 dossiers of 13 % zijn tussen 5 en 12 maanden in onderzoek. Voor 4 dossiers of 2 % duurt het onderzoek meer dan een jaar.

Van alle in dit werkingsjaar, afgesloten op 28 februari 2009, ingediende dossiers (1.897) is nog 12 % hangende: 9 % is minder dan 5 maanden en 3 % is meer dan 5 maanden in onderzoek.

Hangende dossiers van het tiende werkingsjaar - Behandelingsduur

De belangrijkste oorzaken van een langduriger onderzoek zijn:

- ◆ de complexiteit van de loopbaan en meerdere sociale zekerheidsregelingen waaraan de klager onderworpen was tijdens zijn actieve loopbaan;
- ◆ meerdere Belgische pensioendiensten, betrokken bij de vaststelling van het volledig pensioenrecht, zijn verplicht rekening te houden met elkaars beslissingen (toekenning en herziening);
- ◆ buitenlandse pensioendiensten onderzoeken het pensioenrecht en hun beslissingen beïnvloeden de Belgische regeling;
- ◆ overheden-werkgevers laten na exacte loopbaangegevens mee te delen aan de pensioendiensten (regelmatig opduikend probleem in de onderwijssector);
- ◆ de klager deelt onvolledige of foutieve inlichtingen mee.

Analyse van de dossiers

Aan elk van de grote pensioendiensten is een aparte bespreking gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Pensioendienst voor de Overheidssector, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven bij de Administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningsdiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd.

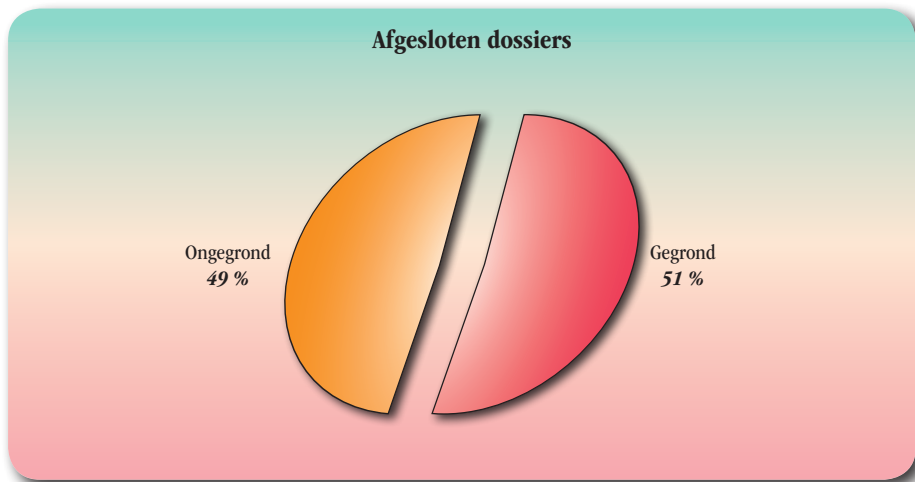
Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken. Het zijn dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren. Sommige typegevallen illustreren welke resultaten de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij handelen over een gelijkaardige problematiek.

Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht betrokken zijn, wordt de klacht slechts in één van de afdelingen besproken. In de andere afdelingen wordt ernaar verwezen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Toekenning van het gezinspensioen of van het pensioen als alleenstaande – Echtgenoot uitgesloten van werkloosheidsvergoedingen tengevolge van een inbreuk op de reglementering – Niet verantwoorde weigering van het gezinspensioen tijdens de periode van schorsing – Gewijzigde praktijk van de RVP

Dossier 14843

De feiten

De heer Winkel geniet sedert maart 2005 van een pensioen als alleenstaande in de regeling voor werknemers. Zijn echtgenote oefent een beroepsbezigheid uit waarvan de inkomsten de toegelaten jaargrenzen overschrijden.

Eind februari 2008 stopt mevrouw Winkel vrijwillig haar activiteit. Zij vraagt werkloosheidsvergoedingen aan.

De RVA stelt een inbreuk vast op de werkloosheidsreglementering. In mei 2008 ontvangt zij de beslissing dat zij vanaf 3 maart 2008 voor een periode van 10 weken uitgesloten wordt van het genot van werkloosheidsvergoedingen.

Daarop vraagt de heer Winkel aan de RVP om de toekenning van het gezinspensioen voor de periode dat zijn echtgenote uitgesloten is van de werkloosheidsvergoedingen.

De RVP weigert dit. Zijn echtgenote werd uitgesloten van het genot van de werkloosheidsvergoedingen wat voor de RVP erop wijst dat zij nog altijd recht heeft op de werkloosheidsvergoedingen. Enkel de betaling ervan werd geschorst.

Bedenkingen

In de werkloosheidsreglementering wordt voorzien in een sanctie voor bepaalde inbreuken¹. In dit geval werd mevrouw Winkel uitgesloten van de werkloosheidsvergoedingen omdat zij vrijwillig en zonder geldige reden haar betrekking verlaten had.

In de pensioenreglementering bepaalt de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn de voorwaarden waaronder een gezinspensioen kan bekomen worden.

Artikel 3 § 1 van deze wet stelt:

“Het recht op het rustpensioen wordt per kalenderjaar verkregen naar rata van een breuk van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen bedoeld bij de artikelen 7, 8 en 9 bis van het koninklijk besluit nr. 50 en in aanmerking genomen ten belope van:

- a) 75 t.h. voor de werknemers van wie de echtgenoot:
 - ◆ elke beroepsarbeid, behalve die door de Koning toegestaan, heeft gestaakt;
 - ◆ geen van de vergoedingen of uitkeringen bedoeld in artikel 25 van het koninklijk besluit nr. 50 geniet; (...)

Wij stellen vast dat mevrouw Winkel niet meer werkt sinds 28 februari 2008. Zij ontvangt bovendien geen werkloosheidsvergoedingen. De uitsluiting door de RVA van het genot van werkloosheidsvergoedingen vangt aan op 3 maart 2008 en loopt tenminste tot 12 mei 2008. Dit betekent dat zij geen dergelijke vergoedingen *geniet*. Er is bijgevolg geen enkel wettelijk obstakel om het gezinspensioen toe te kennen.

¹ Koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (artikel 51 en 52) bepaalt dat een werknemer die zijn werk verlaat zonder wettige reden uitgesloten kan worden van het genot van werkloosheidsvergoedingen gedurende een periode van tenminste 4 en maximum 52 weken.

Conclusie

De RVP volgt onze redenering en kent aan de heer Winkel het gezinspensioen toe tijdens de periode dat zijn echtgenote geen inkomsten, noch vervangingsinkomsten geniet.

Omdat zijn echtgenote vanaf 25 april 2008 een nieuwe betrekking gevonden heeft waarvan de inkomsten de toegelaten grenzen overschrijden, kan het gezinspensioen uiteindelijk enkel betaald worden voor de maand maart 2008.

In de loop van november 2008 ontvangt het echtpaar een saldo van 249,15 euro.

De pensioen- en werkloosheidsreglementeringen zijn twee duidelijk te onderscheiden wetgevingen.

Het bestaan van een inbreuk die een administratieve sanctie in een sociale zekerheidsregeling tot gevolg kan hebben mag geen invloed hebben op de rechten voortvloeiend uit een andere tak van de sociale zekerheid zonder dat deze reglementering dit uitdrukkelijk voorziet. Een andere interpretatie aannemen zou betekenen dat er aan de wet een niet voorziene voorwaarde zou toegevoegd worden.

Er is bijgevolg geen andere optie dan zich strikt aan de wettelijke bepalingen te houden zonder er iets aan toe te voegen. Dit geldt des te meer in een geval zoals dit waarin de wetteksten duidelijk zijn en geen interpretatie toelaten.

Aanvraag tot regularisatie van studieperiodes in de regeling voor werknemers – Door de aanvrager te respecteren procedure – Toevoeging van een niet door de wet voorziene voorwaarde – Positieve oplossing voor de verzoeker – Verschil in wettelijke bepalingen tussen Nederlandstalige en Franstalige tekst – Verwachte harmonisering

Dossier 14848

De feiten

Op 28 december 2000 vraagt de heer Docquier, 52 jaar oud, per aangetekende brief aan de RVP om zijn studieperiodes te regulariseren.

De RVP ontvangt effectief deze aanvraag en zendt hem op 12 januari 2001 de *gepaste* aanvraagformulieren.

De heer Docquier reageert niet op deze zending en stuurt het formulier niet terug naar de RVP. De RVP op zijn beurt stuurt geen herinnering. Er wordt bijgevolg geen regularisatiedossier geopend en bovendien wordt er geen beslissing, positief of negatief, betekend.

In november 2007 nadert de heer Docquier zijn 60ste verjaardag. Hij vraagt aan de RVP om hem in te

lichten over de betalingsvoorwaarden voor de regularisatiebijdragen voor zijn studieperiodes.

De RVP weigert op zijn vraag in te gaan omdat de termijn voor het indienen van een regularisatieaanvraag verstreken is.

De heer Docquier betwist dit standpunt. Hij meent immers zijn aanvraag binnen de door de wet voorziene termijn te hebben ingediend. Hij roept de hulp in van de Ombudsman om de RVP ertoe aan te zetten op zijn weigering terug te komen.

Bedenkingen

De studieperiodes (dagonderwijs, doctoraatsthesis of beroepsstage) vanaf 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag kunnen in aanmerking komen voor de berekening van het pensioen in de regeling voor werknemers mits betaling van regularisatiebijdragen.

Deze regularisatie is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- ◆ een beroepsactiviteit als werknemer hebben uitgeoefend voor of na de studies;
- ◆ het indienen van een aanvraag via een aangetekende brief bij de RVP;
- ◆ de betrokken periode mag niet onderworpen zijn aan een Belgisch of buitenlands pensioenstelsel, noch in aanmerking komen voor een gelijkstelling met een periode van werkelijke arbeid in de regeling voor werknemers.

Bovendien moet de aanvraag ingediend worden binnen de 10 jaren na het einde van de studies. Deze termijn werd in de reglementering ingevoegd door het koninklijk besluit van 9 juli 1997. Er werd wel gepreciseerd dat deze termijn niet mocht aanvangen voor 1 januari 1991. Dit betekent in de praktijk dat wanneer de studies beëindigd waren vóór 1 januari 1991, de aanvraag tot regularisatie moest ingediend worden ten laatste op 31 december 2000.

Het is ongetwijfeld om van deze bepaling te kunnen genieten dat de heer Docquier op 28 december 2000, 3 dagen voor de uiterste datum, zijn aanvraag indiende.

Na een minutieus onderzoek van de wetteksten vinden wij geen enkel obstakel voor de RVP om de aanvraag van betrokkene te aanvaarden.

Immers, het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers voorziet niet dat de aanvraag moet ingediend worden met een speciaal daartoe bestemd formulier.

Artikel 7, § 6 bepaalt: “Om aanspraak te kunnen maken op de bepalingen van dit artikel moet de werknemer of diens langstlevende echtgenoot een aanvraag bij een ter post aangetekend schrijven indienen bij de Rijksdienst”.

Hieruit volgt dat een simpele aanvraag met een aangetekend schrijven volstaat. Wij zien geen enkele reden om een niet door de wettelijke bepalingen voorziene bijkomende voorwaarde (de eis dat de aanvraag via een daartoe bestemd formulier moet gebeuren) toe te voegen.

Wanneer men zich strikt aan de wettelijke bepalingen houdt, is de aanvraag van betrokkene geldig en ontvankelijk. Hij is immers ingediend binnen de termijn voorzien door de wet (vóór 31 december 2000).

Als wij deze redenering verder zetten, moest de RVP de aanvraag onderzoeken en was hij ertoe gehouden een beslissing te nemen.

Artikel 7, § 7 van hetzelfde koninklijk besluit luidt als volgt: “De Rijksdienst voor Pensioenen onderzoekt de aanvraag en neemt hieromtrent een beslissing. Zijn beslissing wordt gemotiveerd en bij een ter post aangetekend schrijven aan de belanghebbende betekend”.

Verderop voorziet artikel 19 bis de procedure die de pensioendienst moet volgen: “De Rijksdienst voor Pensioenen eist van de aanvrager de nodig geoordeelde inlichtingen, documenten of bewijsstukken. Zo de aanvrager ondanks aangetekend toegezonden herinnering gedurende meer dan één maand nalaat de gevraagde inlichtingen te verschaffen, mag de Rijksdienst beslissen op grond van de gegevens waarover hij beschikt, tenzij de aanvrager de Rijksdienst schriftelijk ervan in kennis stelt dat de gevraagde inlichtingen niet binnen de gestelde termijn kunnen worden verstrekt”.

Wanneer de betrokkene het aanvraagformulier niet terugstuurt naar de RVP, diende deze hem een herinnering te sturen. Indien de betrokkene op deze herinnering niet reageerde binnen de maand, kon de RVP een weigerende beslissing nemen op basis van de elementen waarover hij beschikte.

In dit geval heeft de RVP geen regularisatiedossier geopend, heeft hij geen herinnering verstuurd en heeft hij nooit een beslissing genomen.

Conclusie 1

De RVP volgt onze redenering niet. Hij aanvaardt wel om aan de betrokkene de mogelijkheid te geven om zijn studieperiodes alsnog te regulariseren.

De RVP blijft evenwel bij zijn standpunt dat het ingevulde aanvraagformulier integraal deel uitmaakt van “de nodig geoordeelde inlichtingen, documenten of bewijsstukken”. De RVP meldt dat zonder deze er geen rechtsgeldige aanvraag ingediend is en dat er geen regularisatiedossier kan geopend worden.

De RVP erkent wel dat de brief die in december 2007 aan betrokkene werd toegestuurd verwarring kon scheppen. Men las hierin: “*Vermoedelijk* werden er aanvraagformulieren naar u opgestuurd maar *blijkbaar* werd de aanvraag zelf hier niet ontvangen of is er geen gevolg gegeven aan verdere correspondentie.”

Daar de RVP zelf twijfels had over zijn beweringen kon hij maar moeilijk een te strikte houding aannemen in het dossier van de heer Docquier.

Het is dan ook op deze basis dat de RVP aanvaard heeft om de regularisatieaanvraag te onderzoeken. In juli 2008 heeft de RVP aan de heer Docquier een voorstel tot regularisatie gedaan waarin hem werd meegedeeld welk bedrag hij diende te storten, rekening houdende met de te regulariseren studieperiode.

Hierdoor bekwam de heer Docquier de mogelijkheid om zijn studieperiode te regulariseren. Wij blijven ervan overtuigd dat de RVP het verkeerd voor heeft met het toevoegen van een niet door de wet voorziene voorwaarde, namelijk te eisen dat een dergelijke aanvraag moet gebeuren via een daartoe bestemd formulier.

Conclusie 2

Tijdens dit onderzoek hebben wij vastgesteld dat artikel 19 bis van het koninklijk besluit van 21 december 1967 niet hetzelfde is in het Nederlands en in het Frans.

In het Frans luidt de tekst als volgt:

“L'Office national des Pensions réclame au demandeur les renseignements, documents ou pièces justificatives jugés nécessaires. Si, *malgré le rappel qui lui est adressé*, le demandeur reste pendant plus d'un mois en défaut de fournir les renseignements demandés, l'office national peut statuer en se basant sur les données dont il dispose sauf si le demandeur informe l'office national par écrit que les renseignements demandés ne peuvent pas être fournis dans le délai fixé”.

In het Nederlands vindt men een lichtjes andere versie terug:

“De Rijksdienst voor Pensioenen eist van de aanvrager de nodig geoordeelde inlichtingen, documenten of bewijsstukken. Zo de aanvrager *ondanks aangetekend toegezonden herinnering* gedurende meer dan één maand nalaat de gevraagde inlichtingen te verschaffen, mag de Rijksdienst beslissen op grond van de gegevens waarover hij beschikt, tenzij de aanvrager de Rijksdienst schriftelijk ervan in kennis stelt dat de gevraagde inlichtingen niet binnen de gestelde termijn kunnen worden verstrekt.”

In de Franstalige versie voorziet het besluit een eenvoudige herinnering door de RVP terwijl de Nederlandstalige versie stelt dat deze herinnering aangetekend moet verstuurd worden.

Wij hebben dit onderscheid aan de RVP gemeld. De RVP deelde ons mee dat in de praktijk zowel de Nederlandstalige als de Franstalige herinneringen met een eenvoudige brief gebeuren.

Bij gelegenheid zal de RVP voorstellen om de teksten in beide landstalen in overeenstemming te brengen.

Toekenning van het vakantiegeld voor het jaar dat het pensioen ingaat – Uitzondering op de algemene regel – Vervangingsinkomens betaald door een vreemd land kunnen recht geven op het vakantiegeld indien de activiteit die aanleiding heeft gegeven tot de toekenning van deze vervangingsinkomens onderworpen was aan de Belgische sociale zekerheid

Dossier 14791

De feiten

Vanaf 1 mei 2008 kende de RVP een rustpensioen toe aan de heer Rossini. Hij was in Frankrijk gedomicilieerd.

Hij verklaarde aan de RVP dat hij werkloosheidsvergoedingen had genoten ten laste van het Franse ASSEDIC vanaf 1 januari 2007 tot aan zijn pensionering.

De heer Rossini meende hierdoor in regel te zijn om in mei 2008 een vakantiegeld te kunnen bekomen.

De RVP hield er echter een andere mening op na. Volgens de RVP was het vakantiegeld immers niet verschuldigd tijdens het eerste jaar omdat de werkloosheidsvergoedingen hem niet waren betaald in toepassing van de Belgische wetgeving.

Bedenkingen

In de regeling voor werknemers stelt de algemene regel² dat het vakantiegeld niet verschuldigd is voor het jaar waarin het pensioen ingaat.

In het volgende jaar is het vakantiegeld verschuldigd naar rato van het aantal maanden dat de betrokkene van zijn pensioen genoten heeft in het jaar waarin het pensioen is ingegaan. Vanaf het daarop volgende jaar wordt het vakantiegeld volledig toegekend.

De afwijking van deze algemene regel voorzien in artikel 56, § 1, 4de lid bepaalt dat het vakantiegeld betaald kan worden vanaf het eerste jaar waarin het pensioen ingaat wanneer aan bepaalde voorwaarden voldaan is.

Als het om een rustpensioen gaat moet de gerechtigde titularis geweest zijn van een brugpensioen of genoten hebben van vergoedingen wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid tengevolge van een activiteit onderworpen aan de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, van deze van 7 februari

² Artikel 56 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de zeelieden der koopvaardij of van deze van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelde gedurende het volledige burgerlijk jaar dat voorafgaat aan het jaar tijdens hetwelk het rustpensioen ingaat.

Op die manier beoogt de afwijking enkel zij die een uitkering (bruggpensioen, ziekte of werkloosheid) genoten hebben die het gevolg is van een activiteit als werknemer *onderworpen aan de wetgeving inzake de Belgische sociale zekerheid*.

Het nader onderzoek van het dossier van de heer Rossini bracht ons tot het besluit dat hij wel degelijk voldeed aan de wettelijke voorwaarden.

Hoewel hij ten laste was van het Franse ASSEDIC sinds 1 januari 2007, was de activiteit op basis van dewelke hij toegelaten was tot de werkloosheidsvergoedingen in Frankrijk wel degelijk onderworpen aan de Belgische sociale zekerheid.

Uit de individuele rekening bij CIMIRE bleek duidelijk dat hij tot in 2006 tewerkgesteld was als werknemer bij een Belgische werkgever (een bedrijf gevestigd in Moeskroen). Hieruit kon worden afgeleid dat hij wel degelijk onderworpen was aan de Belgische sociale zekerheid.

Het feit dat hij nadien als grenswerknemer vergoed werd door Frankrijk³ verandert niets aan deze vaststelling. De wetgeving voorziet immers nergens dat de uitkeringen op zich onder de Belgische sociale zekerheid dienen te vallen.

Conclusie

Onze onderhandelingen met de RVP leidden ertoe dat hij onze redenering volgde. De RVP nam alle nodige maatregelen om de situatie van de heer Rossini te herzien.

Half september 2008 heeft de RVP de achterstallen inzake het vakantiegeld 2008 berekend. Hij stortte aan de heer Rossini een som van 424,13 euro.

Vanaf 2009 zal de heer Rossini in de loop van de maand mei het volledige vakantiegeld ontvangen waarop hij recht heeft.

De nodige instructies werden gegeven om deze bijzonderheid opnieuw onder de aandacht te brengen van het personeel van de RVP. Alle gelijkaardige dossiers zullen op dezelfde wijze behandeld worden.

³ Overeenkomstig artikel 71 van de Europese Verordening 1408 ontvangt de werkloze grensarbeider werkloosheidsuitkeringen in de Lid-Staat waar hij woont. Hij kan zich daar gemakkelijker ter beschikking van de arbeidsmarkt stellen en gemakkelijker zijn professionele reïntegratie verwezenlijken. Bovendien kan de bevoegde instelling van die Lid-Staat gemakkelijker nagaan of betrokkene aan de voorwaarden voor de toekenning van de werkloosheidsvergoedingen voldoet.

Afschaffing vanaf 2007 van de drempel waaronder een pensioen niet toekenbaar is – Gevolgen voor de niet toegekende pensioenen in toepassing van de vroegere bepalingen – Vergissing van een pensioendienst met als gevolg het al dan niet verliezen van een recht

Dossier 15158

De feiten

Mevrouw Nicodème geniet sinds juli 1997 een pensioen als zelfstandige.

Haar loopbaan zag er als volgt uit: eerst was zij helpster bij haar ouders (1952 tot 1962), daarna was zij zelfstandige in hoofdberoep (1962 tot 1994) en tenslotte werkte zij als werknemster gedurende 1 maand in 1995.

Voor de eerste periode geniet zij geen pensioen. Zij leverde niet het bewijs van een activiteit als helpster.

Voor de tweede periode leverde zij het bewijs van een activiteit als zelfstandige (de voorziene bijdragen werden betaald). Het RSVZ kende haar op basis van een loopbaan van 33/41 een pensioen toe van 389,34 euro bruto per maand.

Ingevolge opeenvolgende verhogingen van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen werd haar pensioen op 1 juli 2000 herzien en gebracht op 423,37 euro per maand. De verdere verhogingen van het minimumpensioen resulteren in het huidige pensioenbedrag van 668,14 euro per maand.

Zij heeft geen pensioen bekomen voor haar tewerkstelling als werknemster gedurende 1 maand in 1995.

Bedenkingen

Hoewel mevrouw Nicodème in haar pensioenaanvraag, die zij in 1996 indiende bij het RSVZ, vermeld had dat zij een activiteit als werknemster had uitgeoefend, heeft het RSVZ deze aanvraag niet doorgestuurd naar de RVP.

Nochtans was het RSVZ op basis van de geldende bepalingen verplicht om dit te doen.

Gelet op haar korte loopbaan als werknemster (1 maand) zou het bedrag van het pensioen te laag geweest zijn om het te kunnen toekennen.

Immers, tot in 2007 werden de pensioenen die een bepaald drempelbedrag niet bereikten niet toegekend⁴.

⁴ Deze weigering vloeit voort uit de bepalingen van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen. Een gelijkaardige bepaling bestond voor het stelsel der zelfstandigen. Dit drempelbedrag bedroeg 99,16 euro bruto per jaar (index 118,47 van toepassing op 1 oktober 2006).

Deze bepaling werd afgeschaft vanaf 7 januari 2007 (10 dagen na de publicatie in het Belgisch staatsblad) door de programmawet van 27 december 2006. Vanaf die datum werd het drempelbedrag tot toekenning van een rust- of overlevingspensioen in de regeling voor werknemers afgeschaft⁵. Met andere woorden, voortaan zijn alle pensioenen, ongeacht hun bedrag, toekenbaar en betaalbaar.

De gepensioneerde wiens pensioen voordien werd geweigerd, kan een nieuwe aanvraag indienen. Het pensioen wordt dan toegekend vanaf de maand volgend op de aanvraag.

In het geval van mevrouw Nicodème heeft de RVP nooit een kopie van haar pensioenaanvraag ontvangen. Zij werd dan ook nooit ingelicht over de weigering van de toekenning van haar rustpensioen in de regeling voor werknemers.

Zij kon bijgevolg niet weten dat de nieuwe regeling, in voege sedert 2007, op haar van toepassing was, noch dat zij een nieuwe aanvraag kon indienen.

Het is duidelijk dat in dit dossier de wettelijke bepalingen niet werden nageleefd. Wij vroegen aan het RSVZ om een kopie van de aanvraag van 13 november 1996 van mevrouw Nicodème aan de RVP over te maken.

Aan de RVP vroegen wij om dit dossier te onderzoeken en het pensioen toe te kennen vanaf 1 februari 2007. De beslissing tot toekenning van een pensioen van 1/44 van 15,19 euro per maand werd aan mevrouw Nicodème toegestuurd op 15 december 2008.

Conclusie

Eerste vaststelling: Dit dossier is een voorbeeld van een problematiek die wij in ons Jaarverslag 2003⁶ reeds besproken hebben en die leidde tot onze aanbeveling tot wijziging van de wettelijke bepalingen zodat de kleine pensioenen in de regeling voor werknemers en zelfstandigen konden toegekend worden.

In ons Jaarverslag 2006 hebben wij de wijziging van de wet ingevolge onze aanbeveling opgenomen. De nieuwe bepalingen in de regeling voor werknemers en in de regeling voor zelfstandigen voorzien in een volledige afschaffing van het drempelbedrag in beide regelingen⁷.

Een nieuw onderzoek van de dossiers waarin het pensioen niet toegekend werd vóór de wijziging van de wet gebeurt op aanvraag. De nieuwe beslissing in de regeling voor werknemers gaat ten vroegste in op de eerste van de maand volgend op de aanvraag en niet eerder dan 1 februari 2007.

⁵ In de regeling voor zelfstandigen werd dit drempelbedrag eveneens afgeschaft door de programmawet van 27 december 2006, artikel 248, 2° (Belgische staatsblad van 28 december 2006).

⁶ Jaarverslag 2003, p. 51-53

⁷ Jaarverslag 2006, p. 190-191

Tweede vaststelling. In het geval van mevrouw Nicodème is er geen nadeel. De RVP heeft immers het pensioen toegekend vanaf 1 februari 2007, dus vanaf de wijziging van de wettelijke bepalingen. Dit was enkel mogelijk door het feit dat er geen beslissing genomen werd naar aanleiding van een eerdere aanvraag. Het is duidelijk dat het hier om vrij gunstige omstandigheden ging, die niet vaak voorkomen.

Dank zij de positieve houding van de RVP werd in dit geval vermeden dat de betrokkene heen en weer geslingerd zou worden tussen twee pensioendiensten die beiden menen dat zij niet moeten instaan voor de fouten van de andere. Dit zou de betrokkene in voorkomend geval enkel nog ertoe gebracht hebben om via een burgerlijke procedure haar zaak te laten beslechten.

In dit kader kunnen we nog opmerken dat inzake intresten het artikel 20 van het Handvest stelt: "...brengen de prestaties, enkel voor de rechthebbenden-sociaal verzekerden, van rechtswege interest op vanaf hun opeisbaarheid en ten vroegste vanaf de datum voortvloeiend uit artikel 12. Indien de beslissing tot toekenning genomen werd met een vertraging die te wijten is aan een instelling van sociale zekerheid is de interest evenwel verschuldigd vanaf het verstrijken van de in artikel 10 bedoelde termijn en ten vroegste vanaf de datum waarop de prestatie ingaat (...)."

Dit artikel waarborgt dus aan de sociaal verzekerde dat de intresten verschuldigd zijn door de instelling die de uiteindelijke beslissing heeft genomen, dit ongeacht welke instelling van sociale zekerheid die aan de oorsprong ligt van de problemen (vertraging, fout).

Langstlevende echtgenoot na opeenvolgende huwelijken met werknemers – Vergelijkend onderzoek van de rechten op een overlevingspensioen uit hoofde van de beroepsactiviteit van elke echtgenoot – Onmogelijkheid om momenteel een automatische opvolging te verzekeren na de ingangsdatum van het pensioen

Dossier 13614

De feiten

In oktober 2007 klaagt mevrouw Dutoit zich over het geringe bedrag van het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers dat zij op dat ogenblik ontvangt (810,41 euro per maand).

Uit het onderzoek blijkt dat mevrouw Dutoit twee keer getrouwd was en van beide echtgenoten weduwe is.

Zij geniet het overlevingspensioen van haar tweede echtgenoot die in december 1989 overleden is.

Dit pensioen werd op de ingangsdatum (1 december 1989) vastgesteld op 560,34 euro per maand. De loopbaanbreuk bedraagt 41/44.

Destijds heeft de RVP dit pensioen vergeleken met het bedrag van het overlevingspensioen van haar eerste echtgenoot die in 1965 overleden is.

Het overlevingspensioen uit hoofde van deze eerste echtgenoot kon toegekend worden op basis van een volledige loopbaan (20/20).

Het bedrag van het gewaarborgd minimum voor een volledige loopbaan bedroeg in december 1989 slechts 539,37 euro per maand.

Het overlevingspensioen berekend op basis van de beroepsinkomsten van de tweede echtgenoot was hoger dan dit gewaarborgd minimum. Het bedroeg 560,34 euro per maand.

Dit overlevingspensioen werd dan ook vanaf de ingangsdatum (1 december 1989) in betaling gesteld. Alle verhogingen en indexeringen werden erop toegepast.

Bedenkingen

De toekenning en de betaling vanaf 1 december 1989 van het overlevingspensioen uit hoofde van de tweede echtgenoot was dus een correcte beslissing van de RVP.

Ingevolge de verhogingen van de bedragen van het gewaarborgd minimumpensioen werd echter het overlevingspensioen uit hoofde van de eerste echtgenoot vanaf oktober 1991 voordeliger:

- ◆ Overlevingspensioen 1ste echtgenoot: 594,82 euro per maand (gewaarborgd minimum)
- ◆ Overlevingspensioen 2de echtgenoot: 594,62 euro per maand

Maken wij dezelfde vergelijking op basis van de index van toepassing eind 2007 dan merken wij dat het verschil veel groter is geworden:

- ◆ Overlevingspensioen 1ste echtgenoot: 904,88 euro per maand (gewaarborgd minimum x 20/20)
- ◆ Overlevingspensioen 2de echtgenoot: 843,17 euro per maand (gewaarborgd minimum x 41/44)

De wettelijke bepalingen (artikel 20 van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967) voorzien dat de langstlevende echtgenoot die opeenvolgende huwelijken met werknemers had enkel het meest voordelige overlevingspensioen kan bekomen.

De RVP is ertoe gehouden om het vergelijkend onderzoek te doen naar de rechten op overlevingspensioen uit hoofde van de verschillende echtgenoten.

Enkel het meest voordelige of het totaal van de overlevingspensioenen dat het meest voordelig is uit hoofde van een zelfde echtgenoot wordt toegekend.

De wetgeving voorziet dus in een vergelijking van de rechten maar preciseert niets over het moment / de momenten waarop deze vergelijking moet gebeuren.

Volgens ons was er dan ook geen enkele belemmering om af te leiden dat de RVP de vergelijking van de pensioenrechten ingevolge de loopbaan van de twee echtgenoten moest uitvoeren niet alleen op de ingangsdatum, maar ook na deze datum, dit om aan de rechthebbende het meest voordelige pensioen te waarborgen.

Anders gezegd, het is noodzakelijk om deze dossiers op te volgen zodat de rechthebbende op elk moment kan genieten van het meest voordelige pensioen.

Wij ondervroegen de RVP over deze interpretatie van de wettelijke bepalingen.

In zijn antwoord heeft de RVP ons bevestigd dat het overlevingspensioen uit hoofde van de eerste echtgenoot op een gegeven ogenblik hoger was dan het bedrag van het overlevingspensioen uit hoofde van de tweede echtgenoot. Anderzijds moest dit gebeuren beschouwd worden als een “nieuw feit” in de zin van artikel 21 § 3 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers⁸.

De RVP besliste dan ook om het dossier van mevrouw Dutoit te herzien en haar een nieuwe beslissing toe te sturen.

Conclusie 1

De beslissing van 9 juni 2008 kent aan mevrouw Dutoit een overlevingspensioen toe van 7.357,55 euro per jaar vanaf 1 oktober 1991. Het is immers op deze datum dat het overlevingspensioen uit hoofde van de eerste echtgenoot voordeliger werd dan het overlevingspensioen uit hoofde van de tweede echtgenoot.

⁸ Tekst van artikel 21, § 3: “Een beslissing en een rechterlijke beslissing, die kracht van gewijsde heeft, welke geen aanleiding geven tot herroeping van het gewijsde, kunnen ingeval van nieuw feit, door de Rijksdienst voor Pensioenen worden herzien. De aanvraag om herziening geschiedt overeenkomstig de bepalingen van de afdelingen 2 en 3 van dit hoofdstuk. Onder “nieuw feit” moet worden verstaan, elk feit dat onbekend was of de partijen of de rechtscolleges niet bekend kon zijn op het ogenblik van de beslissing. De nieuwe beslissing heeft uitwerking met ingang van de datum waarop het nieuwe feit een terugslag heeft op het bedrag van de uitkering. Zij gaat evenwel pas in op de eerste dag van de maand na de kennisgeving als het recht op uitkering kleiner is dan dat wat eerst werd toegekend.”

Deze beslissing werd uitgevoerd in augustus 2008. Mevrouw Dutoit ontving 6.803,84 euro achterstallen. Het betreft hier de verschuldigde sommen voor de periode van 1 augustus 1998 tot 31 augustus 2008⁹.

Vanaf september 2008 bedraagt het maandbedrag 960,74 euro.

Conclusie 2

De vergelijking, zoals voorzien door de wet, van de rechten op een overlevingspensioen ingevolge opeenvolgende huwelijken wordt zeker uitgevoerd bij het oorspronkelijke onderzoek. De gegevens van het recht dat niet wordt toegekend, worden door de RVP niet opgeslagen in de database van de betalingen. Het is dan ook onmogelijk om een automatische opvolging te verzekeren. Enkel een nieuw ambtshalve onderzoek of een onderzoek op vraag maakt een nieuwe vergelijking van de rechten mogelijk, hoewel dit nog niet altijd zeker is.

Bijvoorbeeld wanneer de weduwe die een overlevingspensioen geniet een aanvraag indient tot het bekomen van de IGO, is het nog niet zeker dat er op de datum van aanvraag zal worden overgegaan tot een nieuwe vergelijking van de rechten op verschillende overlevingspensioenen. Nochtans geldt een aanvraag voor IGO als aanvraag voor een pensioen, en omgekeerd¹⁰.

Dit dossier toont aan dat tot vandaag de RVP nog niet beschikt over een opvolgingssysteem voor dergelijke dossiers.

Dergelijk gebrek van opvolging is ook merkbaar bij andere problemen en bij andere pensioendiensten. Wij verwijzen hier naar een bespreking in ons Jaarverslag 2007 (p. 124-126) die handelt over het RSVZ en de moeilijkheden die het ondervindt om de opvolging te waarborgen van de vergelijking tussen het “voorwaardelijk” en het onvoorwaardelijk pensioen. In februari 2009 deelde het RSVZ ons hieromtrent mee dat het een analyse op het vlak van de informatisering van de opvolging van dergelijke dossiers heeft gevraagd. Deze analyse is nog niet afgerond.

In antwoord op onze vragen naar de bestaande (of te creëren) technische mogelijkheden die zouden toelaten om een automatische opvolging van de vergelijking van de rechten op overlevingspensioen te voorzien, heeft de RVP ons geantwoord dat gelet op het uitzonderlijke karakter van deze problematiek het opzetten van een dergelijk opvolgingssysteem niet tot zijn prioriteiten behoort.

⁹ In het geval van een nieuw feit dat een verhoging van het pensioenbedrag tot gevolg heeft, beperkt de wet de betaalbare achterstallen tot de tien laatste jaren.

¹⁰ Wij vestigen hier de aandacht op het feit dat voor een persoon die naast een overlevingspensioen eveneens reeds een IGO geniet, het mogelijke verlies uiteraard beperkt is gelet op het principe van de communicerende vaten tussen het pensioen en de IGO.

De RVP heeft ons verzekerd dat in het geval van een nieuw onderzoek, ambtshalve of op vraag, een nieuwe vergelijking van de rechten inzake het overlevingspensioen in voorkomend geval zal worden uitgevoerd.

Grens- en seizoensarbeider – Intern recht – Onderscheid tussen een tewerkstelling onder arbeidscontract en als statutair – Criteria uit het arbeidsrecht

Dossier 15172

De feiten

Mevrouw Meijer is Belgische en woont in België. Zij werkte uitsluitend in Nederland.

Een jaar voor het bereiken van haar 60ste verjaardag, doet mevrouw Meijer een aanvraag bij de RVP met het oog op de toepassing (vanaf de maand volgend op haar 60ste) van de door de Belgische pensioenregeling voorziene bijzondere regels in het voordeel van grensarbeiders.

De RVP weigert omdat haar prestaties in Nederland onder het ambtenarenstelsel vallen en niet onder het stelsel der werknemers.

Bedenkingen

De reglementering inzake de grens- en seizoensarbeiders bepaalt dat het totale bedrag van het pensioen, dit is de som van het Belgisch pensioen en het buitenlands pensioen toegekend door de landen waar de grens- of seizoensarbeid werd verricht, nooit lager mag zijn dan het pensioen dat bekomen wordt indien de jaren als grens- of seizoensarbeider in België zouden gepresteerd zijn.

Zolang het recht op het buitenlands pensioen nog niet geopend is, worden de jaren als grens- of seizoensarbeider opgenomen in de berekening van het Belgisch pensioen en betaald door de RVP. Dit pensioen noemt men ook het “intern recht”.

Zodra een buitenlands pensioen kan toegekend worden voor de jaren als grens- of seizoensarbeider moet het Belgisch pensioen herberekend worden. Enkel de jaren die werkelijk in België gepresteerd werden, worden nog in aanmerking genomen. Het bedrag van het Belgisch pensioen en van het buitenlands pensioen worden opgeteld. Deze som wordt vergeleken met het “intern recht”. Indien de som van de pensioenen lager is dan het “intern recht” dan wordt een supplement betaald. De som van de pensioenen en van het supplement moet gelijk zijn aan het “intern recht”.

Artikel 5, § 7 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 bepaalt immers:

“De werknemer van Belgische nationaliteit:

a) die gewoonlijk tewerkgesteld werd in de hoedanigheid van arbeider, bediende of mijnwerker in een aan België grenzend land, op voorwaarde dat hij zijn hoofdverblijfplaats in België heeft behouden en er in principe iedere dag is teruggekeerd; (...) kan een rustpensioen bekomen gelijk aan het verschil tussen het bedrag van het rustpensioen dat hij zou bekomen hebben indien deze activiteit in de hoedanigheid van werknemer in België was uitgeoefend en het bedrag van het pensioen dat voor dezelfde activiteit bekomen wordt in toepassing van de wetgeving van het land van tewerkstelling.”

De vraag die dient gesteld te worden is de volgende: wat moet verstaan worden onder “arbeider, bediende of mijnwerker”?

Dit betekent dat de kwalificatieregels onderzocht moeten worden. De kwalificatieregels bepalen immers op abstracte wijze in welke gevallen een persoon hetzij de hoedanigheid van werknemer, ambtenaar of zelfstandige, hetzij een daarmee gelijkgestelde hoedanigheid bezit en aldus de toegang verwerft tot een sociaal zekerheidssysteem of een sociaal voordeel.

De onrechtstreekse kwalificatieregels, die tevens als algemeen principe van kwalificatie gehanteerd wordt, neemt de kwalificatie van de sociaal verzekerde overeenkomstig het arbeidsrecht, het administratief recht of handelsrecht over en brengt zo de betrokkene onder in een sociaal zekerheidssysteem of bepaalt alzo dat betrokkene aanspraak maakt op een sociaal voordeel.

De rechtstreekse kwalificatie op basis van de wetgeving zelf, in casu de pensioenwetgeving, is hier niet mogelijk vermits nergens in de pensioenwetgeving gedefinieerd wordt wat dient verstaan te worden onder “arbeider, bediende of mijnwerker”, kortom onder “werknemer”. De kwalificatie van de term “arbeider, bediende, mijnwerker” dient dus te gebeuren volgens de onrechtstreekse kwalificatie en dus bijgevolg op basis van het arbeidsrecht¹¹.

De wijze waarop de juridische band tussen werkgever en werknemer is tot stand gekomen, wordt hier beschouwd als het criterium dat toelaat om uit te maken of er een contractuele of statutaire tewerkstelling is.

Zo zijn ambtenaren natuurlijke personen die met toepassing van een ambtenarenstatuut in dienst zijn genomen door een tewerkstellende overheid. Bij ontstentenis van een wettelijke definitie omschrijft de rechtsleer het “ambtenarenstatuut” als het geheel van algemene en onpersoonlijke regels dat de rechten en verplichtingen van de ambtenaar bevat en dat eenzijdig kan worden bepaald en gewijzigd door de overheid¹².

¹¹ Van Limbergen G., Verheyden E., Ambtenaar, werknemer of zelfstandige in het sociale zekerheidsrecht: vergelijkende studie van de sociale verzekeringsystemen voor ambtenaren, werknemers en zelfstandigen, reeks Recht en sociale zekerheid nr. 10, Brugge, Die Keure, nr. 444

¹² Mast A., Dujardin J., van Damme M. en Vande Lanotte J., Overzicht van het Belgisch Administratief Recht, Antwerpen, Kluwer, 1999, 204-205

Werknemers zijn dan weer natuurlijke personen die met een arbeidsovereenkomst worden tewerkgesteld door een privaaf- of publiekrechtelijke werkgever. De arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij de ene partij, de werknemer, zich tegen loon ertoe verbindt onder het gezag van de andere partij, de werkgever, het overeengekomen werk uit te voeren¹³.

In voorliggend geval stelt zich de vraag of een Nederlands ambtenaar moet beschouwd worden als arbeider of bediende in de zin van artikel 5, § 7.

Niettegenstaande het feit dat in Nederland het statuut van ambtenaar de laatste jaren meer en meer neigt naar dat van werknemer, is de juridische positie nog niet gelijk aan deze van iemand die met een arbeidsovereenkomst werd aangeworven.

De verwijzing naar de notie “werknemer” in de Europese verordening 1408/71 is niet ter zake. Deze verordening beoogt niet de bijkomende voordelen die exclusief door België worden toegekend op basis van de prestaties in het buitenland.

Arbeidsrechtelijk bekeken heeft mevrouw Meijer de kwalificatie als werknemer gehad van 15 oktober 1967 tot 31 maart 1986, datum waarop de instelling waar zij werkte werd overgenomen door de Nederlandse Staat. Het is bijgevolg pas vanaf 1 april 1986 dat zij het statuut van ambtenaar heeft verworven.

De periode voorafgaand aan 1 april 1986 tijdens dewelke zij prestaties leverde als werknemer zou volgens ons moeten in aanmerking genomen worden voor de berekening van het “intern recht” zoals voorzien voor de grens- en seizoensarbeiders.

Conclusie

De RVP heeft onze argumentatie gevolgd.

Op 4 december 2008 heeft de RVP aan mevrouw Meijer een voorlopige pensioenbeslissing, in afwachting tot het dossier volledig was, betekend waarbij een “intern recht” ten bedrage van 4.799,91 euro per jaar, zijnde 399,99 euro per maand werd toegekend. Tot juni 2013 wanneer mevrouw Meijer de pensioenleeftijd van 65 jaar bereikt (de pensioenleeftijd in Nederland) zal zij dit bedrag ontvangen¹⁴. Op dat ogenblik zal, rekening houdende met haar Nederlands pensioen, het “intern recht” herbekeken worden.

¹³ Artikel 2, 3, 4,5 en 120 Arbeidsovereenkomstenwet

¹⁴ Ervan uitgaand dat het voorlopig vastgesteld bedrag correct is.

Wij hebben de RVP nog ondervraagd over de praktische maatregelen die hij meent te kunnen nemen om in de toekomst gelijkaardige gevallen op identieke wijze te behandelen. Wij wachten nog op het antwoord van de RVP.

Pensioen en beroepsactiviteit – Overschrijding van de toegelaten jaargrenzen – Huidige werkwijze bij de controle van de beroepsinkomsten – Termijn voorzien door de wet om een wijzigende beslissing te nemen – Invloed van een administratieve vergissing op de terugvordering van onverschuldigde betalingen

Dossier 15364

De feiten

Sinds 1 januari 2006 genoot de heer Hubert een rustpensioen als werknemer op basis van het gezinsbedrag. De RVP kende hem het gezinsbedrag toe ondanks het feit dat zijn echtgenote eigen beroepsinkomsten had. Op basis van zijn verklaringen nam de RVP aan dat de inkomsten van zijn echtgenote niet boven de toegelaten jaargrens van 7.421,57 euro bruto per jaar lagen.

Bij de controle van deze inkomsten in de loop van 2007 stelde de RVP vast dat de inkomsten van zijn echtgenote voor het jaar 2006 in totaal 9.210,19 euro bruto bedroegen.

Omdat de toegelaten grens duidelijk overschreden werd, vatte de pensioendienst ambtshalve de herziening van het dossier aan.

Op basis van dit onderzoek besliste de RVP om vanaf de ingangsdatum, 1 januari 2006, het pensioen terug te brengen tot het bedrag als alleenstaande.

Omdat het hier een vermindering betrof van toegekende rechten betekende dit dat er bedragen onverschuldigd betaald werden.

Vanaf juli 2008 werd het pensioen betaald op basis van het bedrag als alleenstaande. Tezelfdertijd had de RVP de beslissing tot vermindering van het pensioen betekend.

Het onverschuldigde bedrag voor de periode van 1 januari 2006 tot 30 juni 2008 bedroeg 10.705,25 euro. Vanaf september 2008 hield de RVP 187,23 euro per maand in op het pensioen om dit bedrag te recupereren.

In zijn klacht gericht aan de Ombudsman, betwiste de heer Hubert de vermindering van zijn pensioen niet. Hij betwiste eerder de wijze waarop hem dit werd meegedeeld, twee en een half jaar later. Hij vroeg zich ook af of er een mogelijkheid bestond om het terug te betalen bedrag te verminderen.

Bedenkingen

Van bij het begin had de RVP aan de gepensioneerde en aan zijn echtgenote de verbintenis gevraagd om de beperking van de beroepsinkomsten te respecteren.

Omdat zij op de verklaring van de beroepsinkomsten (Model 74) dat zij in september 2005 hadden ingevuld niet hadden aangeduid of de echtgenote al dan niet de toegelaten grenzen zou respecteren, had de RVP een schriftelijke bevestiging gevraagd.

Als antwoord hierop hadden zij aan de RVP de inkomstenfiche van de echtgenote voor het jaar 2004 overgemaakt en vermeld dat de inkomsten van de echtgenote in 2005 dezelfde zouden zijn.

Op basis van deze inlichtingen heeft de RVP het pensioen op basis van het gezinsbedrag in betaling gesteld.

Op de inkomstenfiche staat een belastbaar jaarinkomen van 6.949,50 euro vermeld (dus na afhouding van sociale bijdragen). De toegelaten jaargrens wordt echter uitgedrukt in bruto jaarbedragen, voor enige inhouding voor de RSZ (13,07 %).

De gegevens die betrokkene had overgemaakt, volstonden niet om te bepalen of het pensioen aan het gezinsbedrag of aan het bedrag als alleenstaande diende toegekend te worden.

De RVP had bijgevolg de verklaring moeten terugsturen en om bijkomende inlichtingen vragen. Zonder bijkomende inlichtingen zou het pensioen als alleenstaande moeten worden toegekend.

Voor de pensioendienst volstonden echter de bekomen inlichtingen en hij kende, zonder over voldoende garanties te beschikken, het pensioen op basis van het gezinsbedrag toe. Deze foutieve beslissing was de rechtstreekse oorzaak van de schuld.

Wij hebben deze bedenkingen aan de RVP voorgelegd, die na onderzoek, ons bevestigde dat er in dit dossier een administratieve vergissing gebeurd was.

Het andere aspect van de klacht handelt over de termijn die verstreken was alvorens de beslissing tot vermindering van het pensioen tot het bedrag als alleenstaande werd betekend.

Het bedrag dat met de toegelaten jaargrens moet vergeleken worden is het bruto jaarbedrag (voor elke inhouding), vermeerderd met het vakantiegeld (betaald in de maand mei van het jaar nadien)¹⁵. De controle van de inkomsten kan dan ook pas vanaf 1 juni van het jaar volgend op de activiteit.

¹⁵ Wij verwijzen hier naar een arrest van 4 december 2008 van het Arbeidshof van Brussel (8ste Kamer- A.R. 49.994) die de administratieve praktijk van de RVP (toegepast sedert 2002) in vraag stelt. Deze bestaat erin om de beroepsinkomsten van de werknemer voor een bepaald jaar vast te stellen door toevoeging van het vakantiegeld dat betaald wordt in de maand mei van het volgende jaar. Zie ook ons Jaarverslag 2002, p. 97-98. Wij volgen de rechtspraak verder op en komen, indien nodig, hierop terug in een volgend jaarverslag.

De RVP heeft in juli 2007 aan de heer Hubert een formulier toegestuurd ter controle van de inkomsten van zijn echtgenote voor het jaar 2006. Dit document dat ook een verklaring van de werkgever bevat, werd ingevuld en ondertekend in augustus 2007 en door de RVP ontvangen in september 2007.

Er verlopen meerdere maanden zonder dat de RVP enig teken van leven geeft over de resultaten van deze controle.

Het is pas in juni 2008 dat het dossier werd nagekeken en dat er werd vastgesteld dat de beroepsinkomsten voor het jaar 2006 de toegelaten jaargrenzen overschreden.

Vanaf dan volgde het dossier de normale weg en in juli 2008 werd de vermindering van het pensioen en de afrekening van de schuld betekend.

Op basis van deze feiten merken wij op dat de RVP gedurende negen maanden niets met het dossier gedaan heeft. Wij komen hierop terug want dit bleef niet zonder gevolgen voor de behandeling van het dossier.

Enerzijds kon het feit dat enig nieuws uitbleef de echtgenoten doen veronderstellen dat hun situatie in overeenstemming was met de wet en dat de inkomsten van mevrouw Hubert het pensioenbedrag van haar echtgenoot niet in vraag deden stellen.

Anderzijds liep de schuld tijdens deze dode periode sterk op (ongeveer 375 euro bruto per maand). Dit kon voorkomen worden door bijvoorbeeld het nemen van een bewarende maatregel door het pensioen terug te brengen tot het bedrag als alleenstaande (dit kon vanaf oktober of november 2007).

Wettelijk gezien bepaalt artikel 21, § 3 van de wet van 3 juni 1996 dat “de termijn voor de terugvordering van ten onrechte uitbetaalde prestaties ingevolge de uitoefening van een beroepsbezigheid waarvan de inkomsten de vastgestelde grensbedragen overschrijden (...) op drie jaar wordt gebracht. De verjaringstermijn begint, in geval van overschrijding van de vastgestelde grensbedragen echter slechts te lopen vanaf de eerste juni van het kalenderjaar dat volgt op dit waarin deze overschrijding heeft plaatsgevonden”.

Dit betekent dat de RVP vanaf 1 juni van het jaar volgend op het jaar waarin de inkomsten de grenzen overschreden hebben over drie jaren beschikt om de teveel betaalde bedragen terug te vorderen.

In dit dossier werd de overschrijding van de grenzen vastgesteld vanaf 2006. De verjaringstermijn loopt bijgevolg vanaf 1 juni 2007.

De RVP beschikt dan ook theoretisch over de mogelijkheid om de totale schuld terug te vorderen voor zover hij deze schuld betekent binnen de 3 jaren dus ten laatste op 1 juni 2010.

Dit geldt echter voor een gewoon geval. Hier betreft het een bijzonder geval waarin een administratieve vergissing aan de oorsprong ligt van de schuld. In dat geval geldt een andere wettelijke bepaling, namelijk artikel 21 bis § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967.

Dit artikel stelt: “Wanneer vastgesteld wordt dat aan de administratieve beslissing een juridische of materiële vergissing kleeft, treft de Rijksdienst een nieuwe beslissing ter verbetering van deze juridische of materiële vergissing.

De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan.

Onverminderd de toepassing van § 2 van dit artikel of van artikel 21 van de wet van 13 juni 1966 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden, zal, als de vergissing aan de administratie te wijten is, de nieuwe beslissing evenwel uitwerking hebben op de eerste dag van de maand na de kennisgeving, als het recht op de uitkering kleiner is dan het recht dat eerst werd toegekend.”

Conclusie 1

In de behandeling van het dossier van de heer Hubert werd een administratieve vergissing begaan: op 1 januari 2006 heeft de RVP het gezinspensioen toegekend ondanks het feit dat er onvoldoende elementen waren inzake de beroepsactiviteit van zijn echtgenote.

De verbeterde beslissing waarin de administratieve vergissing wordt bevestigd, werd op 9 januari 2009 betekend. De schuld van 10.705,25 euro die op 28 juli 2008 werd ingevorderd, werd geannuleerd.

De reeds ingehouden bedragen sedert september 2008, 748,92 euro, werden samen met het maandbedrag van januari 2009 aan betrokkene betaald.

Conclusie 2

De termijn die de RVP nodig had om de beslissing inzake de vermindering van het pensioen te betekenen, kunnen wij niet als redelijk beschouwen.

Tussen het begin van de controle (juli 2007) en de betekening van de beslissing (juli 2008) verliep een volledig jaar en dit terwijl de RVP de noodzakelijke inlichtingen had sedert september 2007.

Wij moeten hier wel vermelden dat de RVP elk jaar geconfronteerd wordt met een controle van meerdere duizenden dossiers en dat de administratieve afhandeling ervan op zijn minst enkele maanden vergt.

In 2007 werden 87.031 gepensioneerden genoteerd die een beroepsactiviteit als werknemer¹⁶ hadden of

¹⁶ De gepensioneerden die een zelfstandige activiteit uitoefenen worden door het RSVZ gecontroleerd en zijn in dit aantal niet opgenomen.

die genoten van een vervangingsinkomen (vergoeding wegens ziekte of werkloosheid).

Onder deze gepensioneerden zijn er 70.503 die onmiddellijk via de bij CIMiRe beschikbare gegevens kunnen gecontroleerd worden (verklaring van de werkgever aan de RSZ). Hier moeten nog 5.477 andere gepensioneerden bijgevoegd worden waarvoor geen stortingen bij CIMiRe geregistreerd werden (politiek mandaat, ambtenaar, artistieke bezigheid als zelfstandige, tewerkstelling in het buitenland, ...). In totaal zijn er 75.980 werknemers waarvan de beroepsbezigheid voor het jaar 2007 moet gecontroleerd worden in 2008.

Om een grondige en individuele controle van de activiteit van al die gepensioneerden te vermijden, maakt de RVP een schifting door vergelijking met de bij CIMiRe op de individuele rekening geregistreerde lonen.

In principe worden alle gepensioneerden waarvan de beroepsinkomsten voor het jaar 2007 onder de toegelaten grenzen liggen, uitgesloten van de individuele controle.

Vanaf juli 2008 heeft de RVP 14.359 formulieren ter controle van de beroepsinkomsten voor het jaar 2007 verstuurd.

De RVP erkent dat dit nogal hoge aantal te lijden heeft gehad onder de schifting die in 2007 niet goed verliep. De jaargrens verhoogt aanzienlijk vanaf de leeftijd van 65 jaar (17.149,20 euro per jaar in de plaats van 7.421,57 euro per jaar in 2007). Het programma van de RVP heeft echter bij de schifting niet altijd een correct onderscheid gemaakt tussen de + 65 en – 65 jarigen waardoor vele gepensioneerden van meer dan 65 jaar toch een formulier ter controle van hun inkomsten hebben ontvangen terwijl hun inkomsten ver onder de toegelaten grens lagen. De controlediensten van de RVP werden dan ook geconfronteerd met een belangrijke maar onnuttige vermeerdering van het aantal controles.

De RVP wenst aan de gepensioneerden wiens dossier moet gecontroleerd worden binnen een redelijke termijn het resultaat en de gevolgen van de controle op hun pensioenrechten mee te delen.

De RVP is zich er bewust van dat hij, om dit doel vanaf 2009 te bereiken, en zonder dat het aantal materiële en menselijke middelen voor de controle op de uitgeoefende beroepsactiviteit aanzienlijk moet uitgebreid worden, zich met voorrang moet toeleggen op het verbeteren van de informaticaprogramma's waarvan de efficiëntie kan en moet verbeteren.

Beroepsactiviteit als werknemer of zelfstandige onderworpen aan sociale bijdragen en uitgeoefend na de datum van pensionering – Periode tijdens dewelke het pensioen niet betaald wordt – Mogelijkheid om deze activiteit te valoriseren voor het pensioen – Verschillende praktijk bij de RVP en het RSVZ – Juridische onzekerheid – Discriminatie

Dossiers 11837 – 15246

De feiten

1ste geval:

De heer Forton is gepensioneerd sinds 1 juni 1998. Hij geniet een rustpensioen als werknemer en zelfstandige.

In 1998 en 1999 oefent hij een beroepsactiviteit als werknemer uit. Hij blijft binnen de toegelaten grenzen. In 2000 overschrijden de inkomsten uit deze activiteit de jaargrens met meer dan 15%. Zijn rustpensioenen worden voor het ganse jaar geschorst.

In 2001 zijn de beroepsinkomsten weer lager dan de toegelaten grens. De RVP en het RSVZ betalen het pensioen vanaf 2001 opnieuw.

Eind 2005 wordt het jaar 2000, na bemiddeling door de Ombudsdienst, opgenomen in de loopbaan als werknemer voor de vaststelling van het pensioen.

Het rustpensioen werknemer wordt herberekend vanaf 1 januari 2001. Het pensioen wordt verhoogd met 11,48 euro per maand.

2de geval:

De RVP kent aan de heer Joris een vervroegd rustpensioen toe vanaf 1 januari 2006. Hij was toen 61 jaar.

Dit pensioen wordt voor het ganse jaar 2006 betaald. Vanaf 1 januari 2007 herneemt de heer Joris een beroepsactiviteit als werknemer. De inkomsten liggen boven de toegelaten jaargrens. Het pensioen wordt geschorst voor het ganse jaar.

Op 1 januari 2009 stopt de heer Joris elke beroepsactiviteit. Hij vraagt aan de RVP om zijn pensioen te herberekenen met inbegrip van de jaren 2007 en 2008.

De RVP betaalt het pensioen vanaf januari 2009 opnieuw uit. Hij weigert echter de jaren 2007 en 2008 op te nemen in berekening ervan.

Bedenkingen

Een rustpensioen (of overlevingspensioen) is cumuleerbaar met een inkomen uit een beroepsactiviteit op voorwaarde dat deze inkomsten een bepaalde door de wet vastgestelde grens niet overschrijden.

Zodra deze grens met 15 % of meer overschreden wordt, wordt het rustpensioen (of het overlevingspensioen) geschorst.

De vraag die rijst is te weten wat er met de jaren tijdens dewelke een beroepsactiviteit werd uitgeoefend en het pensioen geschorst werd, moet gebeuren. Indien de sociale bijdragen die verschuldigd zijn door de werkgever en de werknemer volledig betaald werden, kan de beroepsactiviteit dan rechten openen op pensioen?

Tot eind 2007 interpreteerde de RVP de wettelijke bepalingen als volgt:

- De jaren van beroepsactiviteit tijdens dewelke het pensioen niet betaald werd, kunnen opgenomen worden in de berekening van het pensioen;
- De jaren tijdens dewelke de betrokkene een beroepsactiviteit uitoefende en tegelijkertijd een pensioen genoot als werknemer kunnen geen recht openen op pensioen.

Dit standpunt steunt meer bepaald op een letterlijke lezing van artikel 7, 8ste lid van het koninklijk besluit nr. 50¹⁷:

“Het loon van het jaar tijdens hetwelk de uitkering ingaat (...) en het loon *van het jaar tijdens hetwelk betrokkene een rustpensioen krachtens dit besluit of krachtens de pensioenwetgeving voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers of zeevarenden onder Belgische vlag geniet*, worden niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen.”

In deze interpretatie werd het *genot* van het rustpensioen gezien als zijnde de *betaling* ervan.

Sinds 2008 heeft de RVP zijn houding veranderd. Deze wijziging werd met een onderrichting officieel¹⁸.

Het nieuwe standpunt komt op het volgende neer. Zodra de betrokkene zijn pensioen genoten heeft (met andere woorden, eens het pensioen is ingegaan, zelfs maar voor een maand) kunnen de jaren die nadien gepresteerd worden als werknemer niet meer in aanmerking genomen worden voor de vaststelling van het pensioen, zelfs indien de betrokkene tijdens bepaalde jaren zijn pensioen niet ontvangen heeft.

¹⁷ Koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

¹⁸ Onderrichting nr. 375 “Berekening van het pensioen – In aanmerking nemen van bijkomende loopbaanjaren – Ingangsdatum”, 14 maart 2008

De RVP argumenteert dit nieuwe standpunt op basis van artikel 3 bis van het koninklijk besluit nr. 50: “De in artikel 1 bedoelde pensioenen gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.”

Dit wil zeggen dat de betaling van het pensioen een noodzakelijke maar voldoende voorwaarde is opdat het pensioen kan beschouwd worden als werkelijk ingegaan.

De datum waarop het pensioen werkelijk is ingegaan is uiteraard belangrijk. Volgens de RVP bepaalt hij het wettelijk kader waarbinnen het pensioen werd berekend en dient hij ook als referentiepunt voor de definitieve vaststelling van de beroepsloopbaan.

De betrokkene kan altijd verzaken aan zijn pensioen vanaf de ingangsdatum. In dergelijk geval beschouwt de RVP het pensioen als nooit werkelijk ingegaan en dus kunnen de jaren die nadien gepresteerd worden als werknemer in aanmerking komen voor de toekenning en de berekening van het pensioen. De verzaking op die bepaalde datum is wel definitief.

In dergelijk geval kan het pensioen op een latere datum ingaan die bepalend is voor het (nieuwe) wettelijk kader ter vaststelling van de rechten.

In de regeling voor zelfstandigen was het oorspronkelijk niet mogelijk om bijkomende rechten op te bouwen na de ingangsdatum van het pensioen, zelfs niet tijdens de periode tijdens dewelke het pensioen geschorst was.

Artikel 4, § 3, 1ste lid van het koninklijk besluit van 30 januari 1997¹⁹ bepaalde: “De teller van de breuk (van de loopbaan in de regeling voor zelfstandigen) wordt verkregen door het getal dat het totaal van de kwartalen uitdrukt die in aanmerking komen voor de opening van het recht op het rustpensioen *en die gelegen zijn voor het jaar waarin het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaat*, te delen door vier.”

Rekening houdende met het feit dat er een verschil bestond met de regeling voor werknemers werden de wettelijke bepalingen in de regeling voor zelfstandigen aangepast²⁰.

Artikel 4, § 3, 1ste lid werd gewijzigd door artikel 249 van de programmawet van 27 december 2006.

In de tekst werden de woorden “*daadwerkelijk en voor de eerste maal*” geschrapt.

¹⁹ Koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en Monetaire Unie.

²⁰ Volgens ons werd er ook rekening gehouden met de steeds groeiende maatschappelijke consensus dat meer mensen moeten aangemoedigd worden om langer actief te blijven op de arbeidsmarkt.

Deze wijziging maakte het voor de pensioenen in de regeling voor zelfstandigen die ingaan vanaf 1 januari 2007 mogelijk om de kwartalen, gedekt door sociale bijdragen²¹ en gelegen na de oorspronkelijke ingangsdatum van het pensioen, voor de berekening van het pensioen in aanmerking te nemen voor zover het pensioen tijdens deze periode geschorst werd²².

Op basis van deze verschillende vaststellingen formuleren wij volgende bemerkingen.

Vooreerst vestigen wij de aandacht erop dat in het algemeen elke wijziging van interpretatie die niet gestoeld is op een wijziging in de reglementering altijd het risico kan inhouden dat het legitiem vertrouwen van de gepensioneerde in de pensioendienst geschonden wordt. Het kan zelfs het principe van de juridische zekerheid in het gedrang brengen volgens hetwelk de administratie borg staat voor de goede toepassing van de wetten ten aanzien van de personen op wie een reglementering moet worden toegepast.

Ten tweede merken wij op dat het bestaande onderscheid tussen de regeling voor werknemers en zelfstandigen, dat weggewerkt werd door een wijziging van de wetgeving in de regeling voor zelfstandigen in 2007, opnieuw werd ingevoerd in 2008 door de plotse wijziging van de houding van de RVP²³.

De redenen die tot deze wijziging hebben geleid zijn voor ons niet duidelijk. Het verbaast ons des te meer daar nog niet zo lang geleden, in december 2005, de toenmalige Minister van Pensioenen op een parlementaire vraag antwoordde:

“Wanneer evenwel een rustpensioen als werknemer volledig wordt geschorst wegens de uitoefening van een beroepsbezigheid die de vastgestelde grensbedragen met minstens 15% overschrijdt, kunnen voor de jaren waarin de beroepsbezigheid wordt uitgeoefend, wel degelijk pensioenrechten opgebouwd worden, dit met het oog op de aanvulling van een onvolledig pensioen of de vervanging van minder voordelige door meer voordelige jaren.

Dit is ook het geval indien het pensioen vóór de schorsing reeds gedurende één of meerdere jaren was toegekend en uitbetaald, of indien de pensioengerechtigde ondertussen de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt (...).”²⁴

Ten derde, na lange onderhandelingen met de RVP, moeten wij vaststellen dat hij bij zijn standpunt blijft.

Volgens ons draaide de ganse discussie rond het begrip “genot van een pensioen”.

²¹ Deze bijdragen moeten minstens gelijk zijn aan de minimumbijdragen voor een zelfstandige in hoofdberoep.

²² De praktische gevolgen, die niet min zijn, van deze nieuwe reglementering werden gedetailleerd in de technische onderrichting nr. 2008/2 van het RSVZ: “Kwartalen gelegen na de 1ste effectieve ingangsdatum van het pensioen”, 31 juli 2008.

²³ Merk op dat in de regeling voor ambtenaren het oorspronkelijk pensioen van de gepensioneerde ambtenaar, die na de ingangsdatum van zijn pensioen een nieuwe vaste benoeming als ambtenaar verkrijgt, herzien wordt met in achtneming van het geheel van de diensten als ambtenaar.

²⁴ Vr. en Antw., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2005-2006, vraag nr. 136 van mevrouw G. van Gool van 5 december 2005 (N.), “Pensioenberekening – Werknemers en ambtenaren”, p.20438

Wanneer men “genot” en “betaling” gelijkschakelt, kan men afleiden dat wanneer het pensioen niet betaald wordt tijdens een bepaalde periode niets nog verhindert om de beroepsactiviteit tijdens die periode in aanmerking te nemen.

Wanneer men daarentegen ervan uitgaat dat de werknemer van zijn pensioen “geniet” zodra dit daadwerkelijk en voor de eerste maal²⁵ is ingegaan dan maakt het geen verschil uit te weten of het pensioen tijdens bepaalde periodes betaald werd. Er kunnen dan nooit bijkomende pensioenrechten opgebouwd worden.

De RVP leidt uit zijn lezing van artikel 3 bis van het koninklijk besluit nr. 50 het principe af dat elk pensioen slechts één ingangsdatum kan hebben.

Volgens de RVP zou het verlaten van dit principe aanleiding geven tot problemen bij het beheer van de betalingen, meer in het bijzonder op het vlak van de aanpassingen aan de welvaart²⁶.

Verder meldt de RVP dat “een gepensioneerde die een activiteit uitoefent die een bepaalde grens overschrijdt zijn pensioen ziet verminderd worden of zelfs het genot van zijn pensioen verliest. De gepensioneerde moet dus een duidelijke keuze maken tussen het pensioen en het verder uitoefenen van een activiteit.

Het zal wellicht ook niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn om diegenen die de wetgeving niet eerbiedigen, bijkomend te gaan bevoordelen.”²⁷

Voorts stelt het College zich vragen bij het feit dat, in de ogen van de RVP, prestaties als werknemer (met inkomsten boven de toegelaten jaargrenzen zodat het pensioen niet meer betaald kan worden) die de betaling van sociale bijdragen tot gevolg hebben (door de werkgever en de werknemer) al dan niet zouden toelaten om het pensioen aan te vullen naargelang dit is ingegaan of niet.

Een vijfde en laatste opmerking betreft een recent arrest van het Grondwettelijk Hof²⁸ dat bevestigt dat er een discriminatie bestaat . . . in de regeling voor zelfstandigen.

²⁵ Men kan zich de vraag stellen waartoe de woorden “voor de eerste maal” dienen indien er slechts één enkele ingangsdatum bestaat. Bovendien zou de redenering waarbij elk pensioen slechts één ingangsdatum heeft samen met de redenering dat de ingangsdatum het wettelijk referentiekader bepaalt waarbinnen het pensioen wordt vastgesteld en dat deze ingangsdatum de referentiedatum is voor de definitieve vaststelling van de loopbaan tot gevolg hebben dat de woorden “de bezoldiging die betrekking heeft op het jaar tijdens hetwelke de betrokkene een rustpensioen geniet . . . wordt niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen” elke betekenis zouden verliezen en dus overbodig worden. De vraag stelt zich dan ook of dit in overeenstemming is met de wil van de wetgever.

²⁶ De toekenning van bepaalde welvaartsaanpassingen zijn inderdaad gelinkt aan de ingangsdatum van het pensioen. Hoe moet men deze aanpassingen toepassen op pensioenen die verschillende ingangsdata hebben?

²⁷ Wij moeten hier toch de aandacht vestigen op het feit dat een gepensioneerde die een activiteit wil uitoefenen die de toegelaten grenzen (voor de combinatie pensioen-beroepsactiviteit) overschrijdt, doch dit voorafgaandelijk aan de pensioendienst meldt en hierdoor de betaling van zijn pensioen geschorst ziet worden, volgens ons echter geen enkele reglementaire bepaling overtreedt. Deze mogelijkheid wordt immers uitdrukkelijk door de wetgever voorzien.

²⁸ Grondwettelijk Hof, arrest nr. 32/2009 van 24 februari 2009

De rechtbank stelde volgende dubbele prejudiciële vraag:

“1. « Is artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen onverenigbaar met de Belgische Grondwet, en in het bijzonder met artikel 10 ervan, doordat het een discriminatie teweegbrengt tussen, enerzijds, de zelfstandigen die enkel sociale bijdragen hebben betaald vóór ze met pensioen zijn gegaan en/of vóór de wettelijke pensioenleeftijd en, anderzijds, diegenen die er ook hebben betaald na de wettelijke pensioenleeftijd en/of nadat ze met pensioen zijn gegaan ? »;

2. « Is artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen onverenigbaar met de Belgische Grondwet, en in het bijzonder met artikel 10 ervan, doordat het een discriminatie teweegbrengt tussen, enerzijds, de zelfstandigen die gebruik maken van hun vrijheid om te werken na de wettelijke pensioenleeftijd en, anderzijds, diegenen die hun beroep niet meer uitoefenen na de wettelijke pensioenleeftijd? ».”

Anders gezegd, moest het Hof onderzoeken of de bepalingen van artikel 4, § 3, 1ste lid van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 van toepassing vóór de wijzigingen voorzien door de programmawet van 27 december 2006 en die niet toelieten om voor de berekening van het pensioen als zelfstandige de kwartalen in aanmerking te nemen die als zelfstandige werden gepresteerd na dat het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal is ingegaan, niet een discriminatie onder zelfstandigen creëerden.

De conclusie van het arrest is duidelijk.

“B.14. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen, het Hof zegt voor recht:

In zoverre het bepaalt dat de kwartalen die in aanmerking komen voor de opening van het recht op het rustpensioen dienen gelegen te zijn vóór het jaar waarin het pensioen « daadwerkelijk en voor de eerste maal » ingaat, schendt artikel 4 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 « betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese en Monetaire Unie », bekrachtigd bij artikel 6, 2°, van de wet van 26 juni 1997, artikel 10 van de Grondwet.”

Conclusie

Nog voor dit recente arrest van het Grondwettelijk Hof verscheen, had het College vastgesteld:

- enerzijds, op dit vlak op zijn minst een verschil in behandeling tussen werknemers en zelfstandigen;

- anderzijds een radicale verandering van interpretatie²⁹ van de wet door de RVP die naast de invloed op het gebied van de juridische zekerheid ook in de berekening van het pensioen een discriminatie creëert tussen werknemers.

Rekening houdende met dit arrest en met het feit dat een gelijkaardige redenering geldt voor de pensioenen in de regeling voor werknemers twijfelen wij er niet aan dat de RVP zijn toegepaste praktijk zal herbekijken.

Zich bewust van de vele moeilijkheden (meer bepaald juridisch, technisch, administratief en op het vlak van de informatica³⁰) waarmee de RVP geconfronteerd wordt, maar rekening houdende met het feit dat het principe van de juridische zekerheid hierop moet voorrang krijgen, zal het College de RVP hieromtrent opnieuw ondervragen.

Berekening van de IGO – In aanmerking nemen van de bestaansmiddelen van de samenwonenden – Verschillende behandeling naargelang de aanvrager samenwoont met ouders of verwanten in stijgende lijn of in dalende lijn – Ogenschijnlijke paradox

Dossier 15238

De feiten

De heer Gimenez geniet sedert juni 2001 een gezinspensioen in de regeling voor werknemers. Vanaf mei 2005 werd hem een Inkomensgarantie voor ouderen toegekend.

Sedert juli 2008 werd zijn 90-jarige schoonvader op hetzelfde adres gedomicilieerd. Hij geniet een pensioen als ambtenaar.

Deze wijziging in de gezinssamenstelling verplicht de RVP om de IGO te herzien.

Deze herziening verontrust de heer Gimenez. Het supplement IGO bedraagt 133,79 euro per maand. Dit supplement verliezen zou hem in de problemen kunnen brengen.

De inlichtingen die de RVP hem bezorgde doen hem bovendien ervoor vrezen dat zijn pensioen van de maand oktober 2008 met enige vertraging zal betaald worden.

Vanaf de maand oktober 2008 vermindert de RVP zijn pensioen. Het supplement IGO wordt niet langer betaald. Hij moet de teveel ontvangen bedragen voor augustus en september 2008 terug betalen.

²⁹ Hier moet de nadruk gelegd worden op het feit dat het Grondwettelijk Hof het bestaan van een discriminatie voor de periode die de wijzigingen van de wet voorafgaat, bevestigt.

³⁰ Het College is zich terdege bewust van de vele gevolgen die een dergelijke wijziging meebrengen, ook ten aanzien van de gepensioneerden die een activiteit uitoefenen waarvan de inkomsten de toegelaten grenzen overschrijden.

Bedenkingen

De voorwaarden tot toekenning en tot berekening van de IGO zijn vervat in de wet van 22 maart 2001.

Artikel 6, § 1 van deze wet stelt dat het basisbedrag van de IGO wordt toegekend aan de betrokkene die aan de leeftijdsvoorwaarden voldoet en die dezelfde hoofdverblijfplaats deelt met één of meerdere andere personen³¹.

Worden geacht dezelfde hoofdverblijfplaats te delen: de aanvrager en elk andere persoon die gewoonlijk met hem op dezelfde plaats verblijft.

Het gewoonlijk verblijf blijkt uit de inschrijving in de bevolkingsregisters van de gemeente waar de verblijfplaats is gevestigd of uit ieder ambtelijk of administratief stuk dat op een werkelijk verblijf op eenzelfde adres duidt.

§ 2 van hetzelfde artikel stelt dat niettegenstaande de inschrijving in de registers van de burgerlijke stand op het adres van de aanvrager bepaalde personen toch niet geacht worden dezelfde hoofdverblijfplaats te delen: de minderjarige kinderen, de meerderjarige kinderen waarvoor kinderbijslag wordt genoten en de personen die in hetzelfde rust- of verzorgingstehuis zijn opgenomen.

Het koninklijk besluit van 5 juni 2004, in voege vanaf 1 mei 2004, bepaalt onder meer dat de bloed- of aanverwanten in rechte neergaande lijn die met de aanvrager samenwonen niet beschouwd worden als personen die dezelfde hoofdverblijfplaats delen met de aanvrager voor de toekenning van het verhoogd basisbedrag IGO. De inkomsten van deze personen komen niet in aanmerking bij de berekening van de IGO.

Welke gevolgen heeft dit laatste besluit in de praktijk?

Wanneer een gerechtigde op een IGO op hetzelfde adres woont als zijn kinderen, schoonkinderen, kleinkinderen of schoonkleinkinderen (rechte neergaande lijn) houdt men geen rekening met de bestaansmiddelen van deze personen bij de berekening van de IGO.

Wanneer daarentegen een gerechtigde op een IGO op hetzelfde adres verblijft als zijn (schoon) ouders in rechte stijgende lijn moeten de bestaansmiddelen van deze laatsten wel in aanmerking genomen worden bij de berekening van de IGO.

³¹ Het verhoogde bedrag (basisbedrag x 1,5) wordt toegekend aan de gerechtigde die aan de leeftijdsvoorwaarden voldoet en die dezelfde hoofdverblijfplaats niet deelt met één of meerdere personen.

Dit is de situatie van onze klager. Zijn schoonvader werd sedert 15 juli 2008 op hetzelfde adres ingeschreven. Hij geniet een pensioen in de openbare sector.

De berekening van de IGO moet dan ook aangepast worden. Vanaf augustus 2008 moet rekening gehouden worden met:

- de rustpensioenen van de aanvrager;
- het rustpensioen van zijn schoonvader.

Na toepassing van de wettelijke bepalingen inzake IGO bedraagt het in aanmerking te nemen bedrag aan bestaansmiddelen van de heer Gimenez 11.341,94 euro.

Op 1 augustus 2008 bedraagt het basisbedrag van de IGO (samenwonenden) 6.888,26 euro per jaar.

Omdat de in aanmerking te nemen bestaansmiddelen van de heer Gimenez het toekennaar bedrag van de IGO overschrijden, wordt de IGO vanaf 1 augustus 2008 herleid tot nul euro³².

Vanaf oktober 2008 ontvangt de betrokkene het nieuwe maandbedrag, zonder de IGO. Hij moet de ten onrechte gestorte bedragen in augustus en september 2008 terug betalen.

Conclusie

Vooreerst moeten wij vaststellen dat de RVP in dit dossier zorgvuldig te werk gegaan is zowel op het gebied van informatieverstrekking aan de gepensioneerde als op het vlak van opvolging en behandelingstermijn. Hij paste overigens de wet correct toe.

Het College heeft deze situatie en de gevolgen ervan, die op het eerste zicht een paradoxaal aspect bevatten, nader onderzocht.

Wanneer de heer Gimenez beslist om zijn vader bij hem in huis te nemen, heeft hij, ondanks alle gevolgen die een dergelijke beslissing met zich brengt, geen recht meer op de IGO.

Stel u voor dat de heer Gimenez zijn dochter in huis neemt. De heer Gimenez kan dan verder genieten van de IGO.

Eenzijds moeten wij toch erkennen dat door de verlenging van de levensduur een situatie waarbij een gepensioneerde zijn gepensioneerde ouder bij hem opneemt in de komende jaren meer kan voorkomen.

³² Zijn vrouw is slechts 60 jaar oud en voldoet niet aan de minimum leeftijdsvoorwaarden (op dat moment 64 jaar) tot toekenning van een IGO.

Anderzijds bevordert de wetgever reeds de opvang door hun kinderen van gepensioneerde ouders: zo bepaalt de wet van 6 juli 2004³³ dat belastingplichtigen die een ouder, voorouder of verwant tot in de tweede graad van minstens 65 jaar in huis nemen onder bepaalde voorwaarden een belastingvoordeel kunnen krijgen. Op pensioenvlak behoudt de gepensioneerde die bij zijn kinderen inwoont zijn IGO op basis van het bedrag als alleenstaande (dit wil zeggen het verhoogd bedrag). De gewesten overwegen eveneens een aantal maatregelen te nemen die de opvang van de ouders bij hun kinderen stimuleert in de plaats van de opname van de ouders in een voorziening voor bejaarden³⁴.

Hetzelfde geldt voor gerechtigden op een IGO die in een rust-en verzorgingstehuis verblijven. Zij blijven hun IGO behouden op basis van het verhoogde bedrag alsof zij alleenstaande zijn ondanks het feit dat zij in gemeenschap samenwonen³⁵.

Daarentegen is anderzijds de wet duidelijk, voornamelijk het koninklijk besluit van 5 juni 2004. De wetgever spreekt enkel over de afstammelingen in neergaande lijn. Behalve het feit dat het hier een politieke keuze betreft die het College niet kan in discussie stellen, creëert de wet een onderscheid dat op een objectief criterium berust.

Inzake de welzijnszorg³⁶ primeert het basisidee dat alleen wonen (alleenstaande) hogere kosten tot gevolg heeft dan wanneer men met twee of met meerderen samenwoont. Dit idee ligt aan de basis van het inzake IGO gemaakte onderscheid tussen alleenstaanden en samenwonenden zoals in de meeste andere sectoren van de sociale zekerheid. Het is uiteindelijk de keuze van de gepensioneerde, met alle gevolgen die deze keuze kan hebben, die moet primeren.

Wanneer een gerechtigde op een IGO op basis van het bedrag als alleenstaande beslist om samen te wonen met zijn gepensioneerde vader of moeder die een hoger pensioenbedrag geniet, moet zijn IGO herzien of afgeschaft worden. Hetzelfde geldt wanneer de gerechtigde op de IGO gaat samenwonen met een zus, een broer, een vriendin.

Nog meer onderscheid maken in alle mogelijke vormen van samenwoonst zou het risico kunnen inhouden dat de “samenwoonst” als begrip aan betekenis zou verliezen.

Rekening houdende met de frustratie die de heer Gimenez ervaart daar hij zijn IGO verliest omdat hij zijn vader bij hem opneemt, rekening houdende met het feit dat de wet duidelijk is en door de RVP correct werd toegepast, rekening houdende met het feit dat de situatie op een objectief onderscheid berust

³³ Wet tot wijziging van de artikelen 132 en 143 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 inzake de tenlasteneming van bepaalde personen ouder dan 65 jaar

³⁴ In Vlaanderen circuleert er een voorstel tot aanpassing van het decreet op de ruimtelijke ordening waardoor geen bouwvergunning meer nodig zou zijn om van één woning twee wooneenheden te maken als er niets moet worden bijgebouwd.

³⁵ Vergeet niet dat wanneer de heer en mevrouw X een gezinspensioen genieten zij in een instelling voor bejaarden elk de IGO op basis van het verhoogde bedrag kunnen genieten . . . en dat zelfs indien zij dezelfde kamer betrekken en er beiden gedomicilieerd zijn.

³⁶ De IGO is strikt genomen geen pensioen maar houdt er nauw verband mee.

wenst het College toch de aandacht te vestigen van de wetgever op deze bijzondere en ogenschijnlijk paradoxale toestand van de “jong” gepensioneerden die hun ouders bij hun thuis opvangen en hierdoor hun recht op IGO verliezen.

Behandelingstermijn van vragen om informatie – Handvest van de sociaal verzekerde – Klantencharter

Dossiers 15155 – 15192 – 15234 – 15687 en andere

De feiten

De heer Bertens vroeg op 5 augustus 2008 aan de RVP inlichtingen in verband met de berekening van de solidariteitsbijdrage. Hij herinnerde deze vraag op 13 augustus 2008.

Omdat hij op 5 september 2008 nog geen enkele reactie van de RVP had ontvangen, vroeg hij de Ombudsdienst om hulp.

De heer Franssen vroeg op 20 augustus 2008 eveneens inlichtingen aan de RVP over zijn solidariteitsbijdrage. Op 16 september 2008 klopt hij bij ons aan omdat hij nog geen antwoord van de RVP had gekregen.

De heer Verhaegen vroeg via mail inlichtingen over het bedrag van zijn pensioen op 1 augustus 2008. Met zijn mail van 16 september 2008 gaf de RVP de nodige informatie.

De heer Johnssen vroeg dan weer inlichtingen over de aanpassing van zijn pensioen aan de verhoging van het bedrag van het minimumpensioen. Ook hij had na meer dan een maand wachten geen antwoord van de RVP bekomen.

Bedenkingen

In al deze dossiers klaagden de (toekomstig) gepensioneerden over het feit dat ze nog geen antwoord hadden ontvangen op hun vraag om informatie.

De wet legt bepaalde verplichtingen op aan de pensioendiensten: zo moeten overeenkomstig artikel 3 van het Handvest van de sociaal verzekerde de pensioeninstellingen op een schriftelijk verzoek binnen de 45 dagen alle dienstige inlichtingen verschaffen.

Uit de klachten die de Ombudsdienst Pensioenen ontvangt, blijkt echter dat het verwachtingspatroon van de burger over het optreden van de pensioendiensten evolueert: de burgers zijn veeleisender geworden.

De invoering van nieuwe communicatiemiddelen, zoals bijvoorbeeld e-mail, hebben dit effect nog versterkt. Een antwoordtermijn van 45 dagen op een e-mail wordt niet ervaren als een redelijke termijn.

Het College van de Ombudsmannen toetst niet alleen aan de wettelijke voorschriften maar ook aan de ombudsnormen. Deze normen zijn dan ook de objectieve criteria waaraan de administratieve overheid getoetst wordt en die op een gemotiveerde wijze tot de beoordeling van een klacht leiden³⁷.

Centrale noties zijn hier alvast de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, de zorgvuldigheid en de billijkheid. Deze normen die een algemene invulling hebben, krijgen echter in de dagdagelijkse ombudspraktijk een specifieke invulling als ombudsnorm.

Door deze invulling wordt er ook rekening gehouden met de evolutie in de maatschappij. Deze normen vallen dan ook niet samen met de wetteksten of de juridische beginselen van behoorlijk bestuur.

Daar waar een rechter enkel toetst aan de rechtsnormen- anders zou hij immers de legaliteit van zijn functie verliezen- toetst het College van de Ombudsmannen aan de ombudsnormen. Hierin schuilt immers onder andere het verschil tussen de taak van een rechter en een ombudsman.

Eén van die normen is de redelijke termijn. Deze ombudsnorm kan omschreven worden als de tijd die normaal nodig is om een zaak (zoals het antwoorden op vragen om inlichtingen), rekening houdende met de specifieke gegevens ervan, haar beslag te geven.

Het College beoordeelt dan ook wat de redelijke termijn betreft ieder geval afzonderlijk in functie van de concrete omstandigheden. Belangrijke beoordelingscriteria³⁸ vormen onder andere:

- ◆ het belang en het dringend karakter van de zaak: wanneer een gepensioneerde bijvoorbeeld er belang bij heeft het antwoord op zijn vraag te kennen of alzo met kennis van zaken te kunnen bepalen of hij onmiddellijk een pensioenaanvraag moet indienen;
- ◆ de complexiteit van de gestelde vraag;
- ◆ de tijd die nodig is om alle gegevens te verzamelen;
- ◆ het gedrag van de gepensioneerde: indien de gepensioneerde zelf de oorzaak van de vertraging is (b.v. zelf eerst bepaalde informatie aan de pensioendiensten dient te verschaffen);
- ◆ aanmaning/ rappel verstuurd door de gepensioneerde: wanneer een bestuur stilzit, moet de burger het bestuur aanmanen om te handelen. De burger is immers verplicht zorgvuldig

³⁷ Definitie gehanteerd in “Normconform Ombudswerk, een zoektocht naar de ombudsnormen”, Reeks werkdocumenten Vlaamse Ombudsdienst, K. Nijs en J. Meermans, Brussel, Vlaamse Ombudsdienst, p. 2

³⁸ Beoordelingscriteria onder andere gebaseerd op de elementen die de Raad van State in het kader van de beginselen van behoorlijk bestuur hanteert: zie Opdebeek I., Van Damme M. (ed.), Beginselen van behoorlijk bestuur, Reeks Administratieve Rechtsbibliotheek, Brugge, Die Keure, 2006, nr. 560-574

te handelen ten overstaan van het bestuur en moet zich in relatie tot de overheid gedragen als een normaal zorgvuldig en vooruitziend persoon: de burger moet blijk geven van een zorgvuldig, alert en coöperatief gedrag (beginsel van behoorlijk burgerschap³⁹). Door met dit beginsel rekening te houden stelt het College zich op, als bemiddelaar tussen de burger en de pensioendiensten, op een parallelle afstand van beide partijen.

Dat de pensioendiensten pro-actief handelen en dus ook oog hebben voor de evolutie in het verwachtingspatroon van de burger blijkt onder andere uit de verschillende klantencharters⁴⁰ die door de pensioendiensten zijn opgesteld.

Deze charters kaderen in het 'citizen empowerment-effect'⁴¹. De pensioendiensten zien de burger al lang niet meer als object van hun activiteiten, doch leveren de nodige inspanningen om de burger de ervaring te geven dat hij het subject is van het handelen. De relatie tussen de burger en de overheid is een relatie geworden die tot bloei kan komen mits er van beide kanten geïnvesteerd wordt.

De charters dragen hiertoe bij vermits zij zowel verbintenissen van de pensioendiensten als verplichtingen voor de gepensioneerden bevatten. Zo wordt onder andere vaak van de gepensioneerde verwacht dat hij op een correcte en volledige wijze antwoordt op vragen van de pensioendiensten en de wetten en reglementen naleeft.

Door deze charters kan men de kloof dichten tussen wat de burgers verwachten van een overheid en wat de dienst kan aanbieden. Verder wordt hierdoor duidelijk gemaakt voor welke waarden de pensioendiensten staan.

Het uitvaardigen van klantencharters kadert ook in de evolutie van bestuur (eenzijdige, autoritaire optreden van de administratie) naar een co-bestuur (proces van bestuur waarbij ook de burger betrokken wordt).

Waar het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten nog een eerder intern, op de administratie zelf, gericht document was⁴² zijn de klantencharters die een aanvulling zijn op het Charter voor een klantvriendelijke overheid dat de krijtlijnen vastlegt, extern op de burger gericht.

³⁹ Het beginsel van behoorlijk burgerschap wordt gehanteerd in de rechtspraak van de Raad van State: zie onder andere R.v.St., V, nr 20.404, 10 juni 1980, R.W., 1980-81, 594 en R.v.St., nr. 189.388, 12 januari 2009, consulteerbaar op www.raadvst-consetat.be

⁴⁰ RVP: Klantencharter, RSVZ: Charter voor een klantgerichte aanpak binnen het RSVZ en DOSZ: Handvest van de DOSZ voor een klantvriendelijk bestuur. De PDOS en de CDVU werken momenteel aan hun charter.

⁴¹ "het versterken van de positie van de burger"; concept gehanteerd door S. Van Roosbroek, N. Thijs, S. Van de Walle en G. Bouckaert in Gebruikershandvesten en charters in internationaal perspectief: aanbevelingen voor een Vlaams dienstverleningscharter, Steunpunt beleidsrelevant onderzoek- Bestuurlijke organisatie Vlaanderen, Leuven, 2006, p. 77

⁴² Zo stelt professor J. Put: "(...) het Handvest van de gebruiker van de openbare diensten lijkt meer op een interpretatieve omzendbrief die weinig meer is dan een toelichting bij de beginselen van behoorlijk bestuur" in Administratieve sancties in het sociaalzekerheidsrecht: Preventieve rechtsbescherming bij en rechterlijke controle op het opleggen van administratieve sancties in de sociale zekerheid, Jura Falconis, Leuven, Jaargang 1998-1999, nr. 3

Deze klantencharters die per administratie concrete invullingen doen, worden op maat uitgewerkt rekening houdende met de aard van de dienstverlening en het doelpubliek. In deze klantencharters wordt ook vaak de antwoordtermijn voor een vraag om inlichtingen duidelijk gedefinieerd.

Zo bepaalt het klantencharter van de Rijksdienst voor Pensioenen dat zij in reactie op een brief of e-mail garanderen binnen de 21 werkdagen een antwoord te verschaffen. Indien zij uitzonderlijk niet in staat zijn binnen de 21 werkdagen een definitief antwoord te bezorgen, dan brengen zij de burger binnen diezelfde termijn daarvan op de hoogte.

Door het niet naleven van de bepalingen uit zijn Charter heeft de RVP in de onderzochte dossiers het beginsel van het gerechtvaardigd vertrouwen geschonden.

Bovendien heeft de RVP in geen van de hier onderzochte gevallen waarin het antwoord niet binnen de 21 dagen kon verstrekt worden de betrokkene binnen deze termijn hierover ingelicht.

De verbintenissen betreffende de termijnen die de RVP in zijn Charter vermeldt, komen voort uit de bestuursovereenkomst 2006-2008, afgesloten tussen de Belgische staat en de RVP.

De RVP meldt ons dat deze doelstellingen automatisch gemeten worden door middel van de Key Performance Indicators (kwantitatieve graad van realisatie van de doelstellingen).

De RVP meldt tevens dat de termijn van antwoord begint vanaf de datum waarop de vraag gescand werd en in de workflow werd ingebracht. Deze scanning gebeurt zodra de vraag door de RVP wordt ontvangen.

Hoewel wij het toejuichen dat de pensioendiensten een verdere uitwerking hebben gegeven aan de verschillende wettelijke bepalingen die hun relaties met de burger regelen, vragen wij aan de pensioendiensten om erover te waken om hun verbintenissen aangegaan in hun Charter ook effectief na te leven.

De Ombudsdienst Pensioenen, ondanks het feit dat dit niet altijd eenvoudig is rekening houdende met de hoeveelheid aan vragen om informatie die de pensioendiensten ontvangt, roept de pensioendiensten daarnaast ook op zoveel mogelijk rekening te houden met de aspecten van dringendheid, complexiteit en belangrijkheid bij de behandeling van de vragen om informatie.

Conclusie

De engagementen van de pensioendiensten aangegaan in hun klantencharters worden door de Ombudsdienst Pensioenen als een belangrijk criterium in aanmerking genomen voor de beoordeling van de ombudsnorm “redelijke termijn”. De niet naleving van de aangeane verbintenissen houdt immers een schending in van het beginsel van het gerechtvaardigd vertrouwen.

De burger moet kunnen vertrouwen op de verbintenissen aangegaan door de administratie. Dit beginsel van het gerechtvaardigd vertrouwen is een aspect van het ruimere beginsel van rechtszekerheid, een ombudsnorm die reeds werd opgenomen in het Jaarverslag 1999, p. 29 en volgende.

Momenteel worden de klantencharters enkel vermeld op de websites van de pensioendiensten. De Ombudsdienst Pensioenen roept de pensioendiensten dan ook op om hun zeer waardevolle klantencharters via de verschillende informatiekkanalen kenbaar te maken bij het grote publiek.

Eén van de grote voordelen van deze charters is immers dat ze verwoord zijn in een voor het publiek begrijpelijke taal, dit in tegenstelling tot het Handvest van de sociaal verzekerde dat in een moeilijk begrijpbare, vaak juridisch taal is opgesteld. Deze formulering maakt ze dus uiterst geschikt voor externe communicatie.

Tevens roept de Ombudsdienst Pensioenen de pensioendiensten op deze charters als levende documenten te beschouwen en ze bijgevolg op geregelde tijdstippen te evalueren en nadien aan te passen en te optimaliseren, zich baserend op de conclusies die uit de evaluatie getrokken worden.

In dit kader roept het College van de Ombudsmannen de pensioendiensten ook op om bij deze evaluatie naast instrumenten zoals tevredenheidsenquêtes, bestuursovereenkomsten,.. ook rekening te houden met ons ombudswerk (onder andere een *transversale* analyse van de klachten om alzo de prioriteiten van de gebruikers te achterhalen, ..).

Dergelijk partnership tussen de Ombudsdienst Pensioenen en de pensioendiensten kan immers een hefboom zijn tot een verbetering van de dienstverlening aan de (toekomstig) gepensioneerden.

Besluitend kan dan ook gesteld worden dat de pensioendiensten door het uitvaardigen van klantencharters een verrijkende tool gecreëerd hebben die bijdraagt tot de bloei van de relatie tussen de burger en de overheid, waarbij de burger het subject is van het handelen van de overheid.

Deze tool kan ten volle zijn nut bewijzen, zoals aangetoond in het kader van de behandelingstermijn van vragen om informatie, indien hij bij het grote publiek kenbaar wordt en tevens levendig gehouden wordt, elementen waarbij de Ombudsdienst Pensioenen ook een rol kan spelen.

Verontschuldigen – Spontaan aanbieden van excuses door de pensioendiensten in het geval van een fout of duidelijke vergissing ten nadele van de gepensioneerde – Stand van zaken (transversaal) en verdere evoluties

Dossiers 14079 – 14487

De feiten

1ste geval:

Begin 2008 beklaagt de heer Hatin zich over het pensioenbedrag dat hij van de RVP ontvangt sinds 2001. Volgens hem wordt geen rekening gehouden met het geheel van zijn prestaties als werknemer.

Hij werkte als leraar muziek van 1968 tot 2001 (als statutair ambtenaar) en als lid van een filharmonisch orkest van 1960 tot 2001 (met een arbeidsovereenkomst). Hij ontvangt een pensioen van 1.750 euro per maand van de PDOS en een pensioen van 150 euro per maand van de RVP.

Zijn gehele loopbaan als muziekleraar is opgenomen in het pensioen in de openbare sector. Zijn loopbaan in de privé telde 42 jaren. Van deze loopbaan neemt de RVP er slechts 17 in aanmerking en beperkt deze tot 9 jaren ingevolge de toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan.

Betrokkene heeft echter wel degelijk twee onderscheiden parallellopende loopbanen gehad. De RVP moest dan ook rekening houden met een loopbaan van 42 jaren tijdens dewelke RSZ bijdragen werden betaald.

Na toepassing van het principe van de eenheid van loopbaan waarbij maximaal 15 jaren mogen weggelaten worden uit de pensioenberekening, kon de heer Hatin nog een pensioen krijgen, berekend op basis van een loopbaan als werknemer van 27 jaren.

De herberekening van zijn pensioen door de RVP resulteert in een maandbedrag van meer van 1.000 euro. Hij ontvangt een netto-bedrag aan achterstallen van bijna 50.000 euro, vermeerderd met 17.000 euro wettelijke intresten. De RVP biedt daarenboven in een brief zijn excuses aan.

2de geval:

De heer Martin geniet een pensioen ten laste van de PDOS sinds november 2005. Op basis van de in voege zijnde bepalingen moet dit pensioen aangepast worden aan de evolutie van de weddenscalen van de actieve personeelsleden van de Staat. Dit is de perequatie.⁴³

In oktober 2007 past de PDOS het pensioen van de heer Martin aan op basis van een te hoge perequatiecoëfficiënt.

Twee maanden later stelt de PDOS zijn vergissing vast en herberekent hij het pensioen op basis van de juiste coëfficiënt.

⁴³ Wij gaan hier niet dieper in op het mechanisme van de perequatie. Dit was immers niet het probleem in dit dossier. Voor een uitgebreide uitleg verwijzen wij naar ons Jaarverslag 2007, p. 98

Het gevolg hiervan is een vermindering van het pensioen in de openbare sector vanaf januari 2008. De PDOS recupereert de teveel betaalde sommen voor een totaal van 3.900 euro.

De heer Martin beklagt zich hierover bij de ombudsman. Hij meent dat de PDOS, die aan de basis ligt van de vergissing, zou kunnen verzaken aan de terugvordering of indien dit niet mogelijk is, tenminste toch zijn verontschuldiging zou kunnen aanbieden.

Ons onderzoek toont aan dat de teveel betaalde sommen niet mochten teruggevorderd worden. Immers, het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt dat in het geval van een vergissing de instelling van sociale zekerheid op eigen initiatief een nieuwe beslissing neemt die uitwerking heeft op de datum dat de verbeterde beslissing had moeten ingaan. Indien het recht op de prestaties kleiner is dan het aanvankelijk toegekende recht dan gaat de beslissing in op de eerste dag van de maand volgend op de kennisgeving ervan⁴⁴.

Na onze interventie annuleert de PDOS zijn beslissing tot terugvordering en stort hij aan de heer Martin de reeds ingehouden sommen.

De PDOS biedt ondanks onze uitnodiging, zijn excuses niet aan voor deze vergissing en de gevolgen ervan.

Bedenkingen

De wet van 11 april 1995 tot instelling van het “handvest” van de sociaal verzekerde vermeldt nergens iets met betrekking tot het al dan niet spontaan aanbieden van verontschuldiging door de sociale zekerheidsinstellingen wanneer deze een fout of een vergissing begaan hebben die al dan niet een financieel nadeel tot gevolg had.

In het geval van een inbreuk op de principes voorgeschreven door het Handvest die de instelling van sociale zekerheid ertoe verplichten om zijn beslissing te herzien, heeft de wet voorzien in twee mechanismen ter compensatie:

- 1) de niet terugvordering van de onverschuldigde betalingen uitgevoerd vóór de nieuwe beslissing indien deze het bedrag vermindert (artikel 17 en 18);
- 2) onder bepaalde voorwaarden de toekenning van intresten van rechtswege indien de nieuwe beslissing het bedrag verhoogt (artikel 20).

⁴⁴ Artikel 17 en 18 van de wet van 11 april 1995 (zie volledige tekst in de bijlagen bij dit Jaarverslag)

In een ander geval voorzien in het Handvest, namelijk het overschrijden van de termijnen voor het onderzoek van een pensioenaanvraag of de betaling van een pensioen, zonder positieve of negatieve invloed op het bedrag van het pensioen, kan enkel de toekenning van intresten het leed van de gepensioneerde verzachten.

Momenteel is er op Belgisch niveau nog geen enkele tekst die voorziet in het aanbieden van verontschuldigen of die dit aanhaalt⁴⁵. Men moet bijgevolg teugvallen op de evolutie in de mentaliteit of op de vrijwillige verbintenis van de diensten.

Het onderzoek van deze twee dossiers heeft ons de gelegenheid geboden om de voornaamste pensioendiensten te vragen naar hun standpunt over het invoegen in hun verbintenissen naar hun 'klanten' van het spontaan aanbieden van verontschuldigen.

De RVP heeft ons meegedeeld dat momenteel wanneer een fout, een vergissing of een vertraging te wijten aan de RVP wordt vastgesteld die nadeel berokkent aan de (toekomstig) gepensioneerde schriftelijk verontschuldigen worden aangeboden in de brief met uitleg gericht aan de betrokkene. Mondelinge verontschuldigen worden regelmatig aangeboden aan de gepensioneerden die zich telefonisch tot de RVP wenden.

Het spontaan aanbieden van verontschuldigen is evenwel nog niet formeel vastgelegd. Dit zou gerealiseerd worden in de loop van 2009 bij het opstarten van het nieuwe project inzake klachtenbeheer.

Het RSVZ bevestigde ons dat het aanbieden van verontschuldigen voor vergissingen die een negatieve invloed hebben op de rechten en belangen van de burger voortvloeit uit de principes van behoorlijk bestuur. Het RSVZ past deze principes toe.

Het RSVZ is overtuigd van het belang van het mondeling of schriftelijk spontaan aanbieden van verontschuldigen aan de sociaal verzekerde. Dit werd recent herinnerd aan de verantwoordelijken van de pensioendiensten.

De PDOS meldde ons in februari 2009 dat hij aan een 'Klantencharter' werkt waarin, naast de missie en de waarden, ook de verschillende verbintenissen tegenover de klanten zullen opgenomen worden. Bij die verbintenissen zal eveneens het aanbieden van verontschuldigen worden opgenomen. Dit Charter zal normaal binnen 2 à 3 maanden beschikbaar zijn.

⁴⁵ In ons Jaarverslag 2007, p. 123 vermelden wij het bestaan van "de Europese code van goed administratief gedrag" op Europees vlak, aangenomen in 2001 door het Europees parlement dat een reeks regels vermeldt die de instellingen en organen, hun diensten en ambtenaren zouden moeten respecteren in hun omgang met het publiek.

Artikel 12, punt 3 van de Code onder de titel "beleefdheid" stelt: "Voor vergissingen met negatieve gevolgen voor de rechten of de belangen van een lid van het publiek biedt de ambtenaar zijn verontschuldigen aan en tracht hij de negatieve gevolgen van zijn vergissing zo spoedig mogelijk te herstellen en de burger op de hoogte te stellen van eventuele beroepsrechten (...)."

Onder de verbintenissen die de PDOS zal onderschrijven bevindt zich zeker deze van het spontaan mondeling of schriftelijk aanbieden van verontschuldigen wanneer een vergissing begaan wordt door zijn toedoen of wanneer een dossier of een aanvraag behandeld zal worden met een niet te verantwoorden vertraging.

Op het ogenblik van het afsluiten van dit Jaarverslag hadden wij het antwoord van de DOSZ nog niet ontvangen.

Conclusie

Wanneer men zich benadeeld voelt in zijn rechten en iemand biedt zijn verontschuldigen aan voor wat hem is overkomen, is men vaak bereid om te vergeven, om zijn vertrouwen terug te vinden in de tegenpartij en de bladzijde om te draaien. Indien men daarentegen geen verontschuldigen krijgt aangeboden, is het zeer waarschijnlijk dat men gevangen blijft door zijn verleden en blijft lijden onder het voorval.

De heer Howard Kushner, Ombudsman van de Canadese provincie Brits Colombië, verzamelde enkele beschouwingen over de kracht van verontschuldigen in een sterk artikel met als titel: "Le pouvoir des excuses: supprimer les obstacles juridiques"⁴⁶.

Hij citeert hierin meer bepaald de heer Lazare⁴⁷ (de hieronder weergegeven tekst is een vrije vertaling van het citaat):

"Verontschuldigen gaan verder dan de erkenning van een inbreuk en het uitdrukken van spijt. Zij zijn een voortdurende verbintenis van diegene die de inbreuk pleegt om zijn gedrag te veranderen. Het is een andere manier om conflicten op te lossen, zonder te vitten over wie nu de sterkste of de beste is. Het betreft een efficiënte en sterke vorm van het oplossen van een conflict dat ingebed zit, onder een gewijzigde vorm, in de religie en het rechtstelsel. Het is een methode van sociale genezing die belangrijk is geworden in een tijd dat onze samenlevingsvormen op deze planeet radicale veranderingen kennen. Het is een sociaal gebaar dat traditioneel aan de persoon, de groep of de natie die verontschuldigen aanbood een indruk van zwakte gaf, maar dat vandaag de dag meer dan ooit een indruk van kracht geeft. Het is een gedrag dat vereist dat beide partijen eerlijk, genereus, nederig, vastberaden en moedig zijn."⁴⁸

Oprechte verontschuldigen zouden bijgevolg het proces van 'genezing' bevorderen door de vereniging van twee kwaliteiten: enerzijds de erkenning van de foutieve daad en anderzijds de aanvaarding van de verantwoordelijkheid.

⁴⁶ Kushner H., "Le pouvoir des excuses: supprimer les obstacles juridiques" (De kracht van verontschuldigen: het opheffen van juridische hindernissen), in Rapport spécial nr. 27 bij de Wetgevende vergadering van Brits Colombië, februari 2006

⁴⁷ De heer A. LAZARE schreef het werk "On apology". Hij organiseert meer bepaald conferenties rond dit thema – On apology, New York, Oxford University Press, Inc. 2004

⁴⁸ Kushner H., op. Cit.; p. 17

Daartegenover ondermijnt het niet aanbieden van verontschuldigen de goede relaties, het vertrouwen en de achting tussen het organisme en de klant. Het is nadelig voor een goede openbare dienstverlening.

Het is belangrijk te onderlijnen dat voor de overheid het aanbieden van verontschuldigen niet zonder enig belang is. Amerikaanse studies wezen uit dat in bedrijven met een cultuur die aan het personeel toeliet om zich te verontschuldigen in het geval een fout begaan was, het aantal beroepen sterk verminderde. Dit ontzenuwt het nogal vaak naar voren geschoven argument dat verontschuldigen zouden kunnen worden beschouwd als een erkenning van verantwoordelijkheid in het geval er een beroep zou worden ingediend⁴⁹.

Momenteel is er een belangrijke evolutie aan de gang bij de pensioendiensten op het gebied van het aanbieden van verontschuldigen.

Slechts enkele jaren geleden was het nog vrij zeldzaam dat openbare besturen hun excuses aanboden aan hun gebruikers die het slachtoffer waren geworden van een vergissing of een fout. De fout of vergissing werd rechtgezet, het nadeel hersteld, en daar bleef het meestal bij. Het was niet gebruikelijk dat een administratie zich verontschuldigde voor zijn gebreken.

De mentaliteit is gelukkig geëvolueerd. De 'klantgerichtheid' van de openbare diensten, een actueel concept, draagt hier zeker toe bij.

Het spontaan aanbieden van verontschuldigen is niet langer taboe, het is bijna een 'must'. Het is zaak te onderzoeken hoe deze goede bedoelingen in de praktijk kunnen worden omgezet. Hoe vertaalt men deze in formele instructies voor de openbare diensten (hier de pensioendiensten)?

Wij stellen vast dat deze mentaliteitswijziging bij de pensioendiensten in de goede richting evolueert. Verschillende diensten hebben al diverse initiatieven gelanceerd.

Het zal nog enige tijd vragen vooraleer dit doel gedeeld zal worden door alle niveaus van alle administraties. Toch is nu al een duidelijke wil te merken bij elke directie om te evolueren naar een grotere vorm van empathie ten aanzien van de noden en verwachtingen van het publiek.

Dit inlevingsvermogen is noodzakelijk en in overeenstemming met het aanbieden van verontschuldigen. Het heeft de grote verdienste om de organisatie van de administraties te ontdoen van het harnas van onfeilbaarheid. Het geeft het signaal dat wat geldig is voor de inter-persoonlijke relaties ook geldt voor het persoonlijker maken van de relaties tussen de administraties en de burger.

⁴⁹ Kushner H., op. cit., p. 1-18

Op dit punt sluiten wij ons geheel aan bij de conclusie van onze Canadese collega, de heer Howard Kushner (vrije vertaling).

“Het feit van het erkennen van de verantwoordelijkheid en het uitdrukken van oprechte verontschuldigen voor wat een persoon overkomen is zonder te vrezen voor de gevolgen is een billijke (rechtvaardige) reactie op het veroorzaakte nadeel. Verontschuldigen aanbieden vervangt niet totaal de optie om recht te zoeken door het indienen van een beroep maar kan een andere methode zijn dan een beschuldigingsprocedure voor zij die op zoek gaan naar de erkenning en de uitdrukking van spijt die hen het gevoel geeft dat recht is geschied. Door het erkennen van de verborgen kracht die schuilgaat achter het woordje excuses zal ons bureau blijven vragen en aanbevelen om verontschuldigen aan te bieden aan hen die op een onbillijke manier werden behandeld en durven hopen dat in de nabije toekomst diegenen die wachten om van de ambtenaren te horen “Het spijt mij voor wat u is overkomen” niet ontgoocheld zullen worden.”⁵⁰

Periode onder leercontract – Wettelijke voorwaarden tot het bekomen van een rustpensioen of een gelijkstelling die het recht op een rustpensioen opent – Toekenning van een pensioen of gelijkstelling afhankelijk van de betaling van bijdragen

Dossier 14670

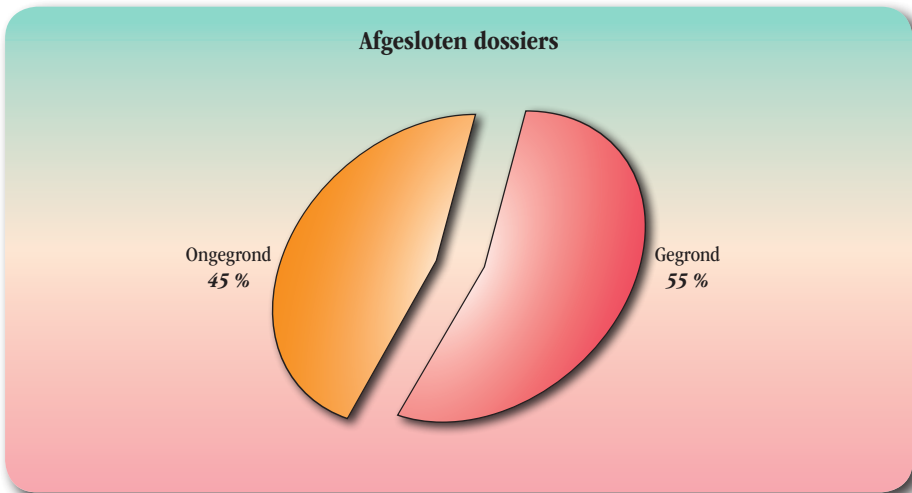
Zie deel Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

50 Kushner H., op. cit., p. 18

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

“Qui paie mal, paie deux fois”⁵¹ – Betaling van een maandbedrag van het pensioen aan een andere persoon dan de gepensioneerde – Rechtzetting van de vergissing zonder de terugstorting van het bedrag af te wachten

Dossier 14390

De feiten

Mevrouw Biker geniet sinds 1996 van een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers. Zij woont in België en haar pensioen wordt op een bankrekening gestort.

⁵¹ “Wie een verkeerde betaling verricht, moet twee maal betalen.”

In april 2007 ontvangt de RVP een brief uit Turkije die een nieuw adres in dat land vermeldt. De RVP reageert niet meteen omdat de brief opgesteld is in het Turks en deze eerst moet vertaald worden.

In juni 2007 twijfelt de RVP nog aan het gevolg dat hij aan deze informatie zal geven. De brief wordt door verschillende diensten nagekeken en uiteindelijk wordt in september 2007 het adres in Turkije in de bestanden ingevoerd. Tegelijkertijd wordt de betaling op rekening stopgezet.

De maand oktober 2007 wordt met een cheque betaald in Turkije.

Mevrouw Biker is verwonderd dat zij haar overlevingspensioen voor de maand oktober 2007 niet ontvangen heeft. Zij bevestigt overigens aan de RVP dat zij nog steeds in België op haar vroegere adres woont.

De RVP wijzigt zijn bestanden en voert opnieuw de vroegere gegevens in vanaf november 2007⁵².

De RVP vraagt aan mevrouw Biker enig geduld uit te oefenen voor wat betreft haar pensioen van de maand oktober 2007. De RVP heeft immers een onderzoek gevraagd bij de Turkse Post.

Mevrouw Biker blijft echter haar recht opvragen. De RVP blijft zich verschuilen achter het lopende onderzoek.

Eind februari 2008 deelt de RVP haar het resultaat van het onderzoek mee. De cheque was in Turkije geïnd op 12 november 2007. De RVP lijkt hiermee het probleem als afgesloten te beschouwen.

Het was echter materieel onmogelijk dat mevrouw Biker de cheque had opgetrokken. Op het ogenblik dat het pensioen werd geïnd, verbleef mevrouw Biker in België.

De enige logische conclusie is dat niet zij maar iemand met dezelfde naam de cheque had geïnd. Deze veronderstelling wordt nog versterkt door het feit dat de documenten die bij de adreswijziging werden gevoegd duidelijk een ander gezin betroffen (naam van de overleden echtgenoot en van de kinderen zijn verschillend van deze die bij de RVP gekend waren).

De RVP blijft bij zijn standpunt. Mevrouw Biker vraagt de tussenkomst van de Ombudsman om tot een oplossing te komen.

⁵² Wij vermelden hier dat de RVP niet de moeite gedaan heeft om de brief die tot de adreswijziging heeft geleid verder te analyseren. Indien hij dit wel had gedaan, had hij gemakkelijk kunnen vaststellen dat de afzender onmogelijk mevrouw Biker kon zijn. Immers, bij de brief was een formulier met de samenstelling van het gezin gevoegd waaruit onbetwistbaar bleek dat het om een andere persoon ging.

Bedenkingen

“Qui paie mal, paie deux fois” is een adagium dat bij juristen sinds lang bekend is⁵³. Het is perfect van toepassing op de situatie van mevrouw Biker.

Het is opgenomen in artikel 1239 van het Burgerlijk Wetboek:

“De betaling moet gedaan worden aan de schuldeiser of aan iemand die volmacht van hem heeft, of die door de rechter of door de wet gemachtigd is om voor hem te ontvangen.

De betaling gedaan aan iemand die geen macht heeft om voor de schuldeiser te ontvangen, is geldig, indien de schuldeiser de betaling bekrachtigt of indien hij er voordeel uit getrokken heeft.”

Hieruit volgt dat de schuldeiser een tweede betaling kan eisen omdat de eerste betaling niet aan hem werd gedaan.

De schuldenaar kan (moet) natuurlijk op zijn beurt uiteraard de (verkeerdelijk) betaalde sommen terugvorderen. Maar hij heeft niet noodzakelijkerwijs het recht om de tweede betaling te laten afhangen van de terugbetaling van de eerste betaling door de andere persoon. De schuldvordering is en blijft onmiddellijk opeisbaar door de schuldeiser wanneer de datum van opeisbaarheid reeds voorbij is. Een uitstel van regularisatie zou enkel kunnen verantwoord worden indien er een ernstige twijfel bestaat over de omstandigheden waarin de betwiste betaling gebeurde.

Conclusie

Na onderhandeling met de pensioendienst en door in het bijzonder te beklemtonen dat mevrouw Biker geen enkele verantwoordelijkheid draagt voor de verkeerde betaling, heeft de pensioendienst aanvaard om het pensioenbedrag van de maand oktober 2008 aan mevrouw Biker te storten zonder een voorafgaandelijke eventuele terugstorting van de verkeerd betaalde som af te wachten.

Deze som van 989,19 euro werd op de rekening van mevrouw Biker gestort in april 2008.

In dergelijk dossiers, die gelukkig slechts zelden voorkomen, merken wij dat de pensioendienst in eerste instantie reageert als een zorgvuldig beheerder van staatsgelden. Hij vermijdt het vrijmaken van een reeds betaalde (zelfs foutief betaalde) som voor de tweede keer zolang deze som hem niet werd teruggestort.

Volgens ons neemt hij hierdoor een toch wel erg voorzichtige houding aan. Zelfs al zijn de procedures zwaar en traag, zonder rekening te houden met buitenlandse parameters, biedt het Burgerlijk Wetboek volgens ons toch voldoende garanties in het geval van onverschuldigd betaalde sommen.

⁵³ De Page H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, III, Bruylant, Brussel, 1967, 419, 425

Betaling op rekening in België en in het buitenland – Ruimte voorbehouden aan mededelingen – Positieve effecten te verwachten door de toepassing van “SEPA Credit Transfer” vanaf 2009 – Uitbreiding van de mogelijkheden om op buitenlandse rekening te betalen in zicht

Dossier 13417

De feiten

De heer Poplimont ontvangt een pensioen waarop een maandelijks beslag rust.

De betrokkene beklagt zich erover dat hij niet in staat is om de evolutie van zijn toestand ten aanzien van de schuldeiser precies op te volgen.

De RVP herneemt het bedrag van het beslag niet in de zone mededelingen op de overschrijving. Ook op de fiscale fiche 281.11, die dient om zijn belastingen in te vullen, vindt de heer Poplimont het totale bedrag van het beslag voor het desbetreffende kalenderjaar niet terug.

De RVP meldt hem dat op de op dit moment gebruikte overschrijvingsformulieren het aantal vrije posities te beperkt is om de informatie over het beslag op te nemen.

Bedenkingen

Op initiatief van de Europese Commissie⁵⁴ werd er vanaf 1 januari 2008 een enige Europese betalingszone gecreëerd (Single Euro Payments Area of SEPA).

Dit nieuwe systeem dat eind 2010 veralgemeend zal worden heeft tot doel om aan de Europese gebruiker⁵⁵ (burger, bedrijf of openbare dienst) de mogelijkheid te bieden om betalingen in euro uit te voeren zoals in zijn eigen land, dit wil zeggen met hetzelfde gemak, dezelfde veiligheid en de dezelfde uitvoeringstermijnen als voor een nationale betaling.

Vanaf begin 2008 bestaat voor de gebruiker al de mogelijkheid om over te schakelen op de nieuwe SCT standaard (SEPA Credit Transfer). Deze nieuwe standaard wordt verplicht vanaf 1 januari 2011.

Met betrekking tot de toepassing van SEPA hebben wij in het kader van onze opdracht een dubbele bezorgdheid.

Vooreerst zijn er de nieuwe mogelijkheden die de SCT standaard, volgens ons, biedt op het vlak van de verbetering van de informatie die aan de gepensioneerde wordt gegeven in de zone “mededelingen” van nationale en internationale overschrijvingen.

⁵⁴ Verordening 2007/64/EG “betaaldiensten”, gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie van 5 december 2007

⁵⁵ SEPA dat oorspronkelijk ingevoerd is in de eurozone zal niet enkel uitgebreid worden tot de lidstaten van de Europese Unie maar ook tot de niet-lidstaten (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland).

Door plaatsgebrek worden nu sommige inlichtingen die voor de gepensioneerde belangrijk zijn niet weergegeven.

Dit is onder andere het geval voor de informatie met betrekking tot inhoudingen ten voordele van de RVP of van een derde schuldeiser (beslag, overdracht, alimentatiegeld).

De interbancaire overeenkomst voorziet een zone “mededelingen” die beperkt is tot 106 posities waarvan er al 103 in gebruik zijn. Het is bijgevolg technisch onmogelijk om nog bijkomende informatie toe te voegen.

Dit probleem zou moeten kunnen opgelost worden door de nieuwe SCT standaard die in de zone “mededelingen” een aanzienlijk hoger aantal posities voorziet (140 in de plaats van 106).

Een tweede punt waarover wij al in onze Jaarverslagen berichtten (zie onder meer onze Algemene aanbeveling 2003/5⁵⁶), is het mogelijk maken van de betaling op rekening in zoveel mogelijk landen.

In dit verband zou de geleidelijke invoering van SEPA moeten toelaten om vooruitgang te boeken.

Onder de voordelen van dit nieuwe Europese systeem kunnen wij het grotere gebruiksgemak, een daling van de kosten ten gevolge van een uniformering van de systemen en de normen, een grotere veiligheid van de betalingen en een uitvoering ervan binnen een zelfde termijn als deze voor de nationale betalingen aanhalen.

In dit verband kan men zich vragen stellen bij het behoud van sommige wettelijke vereisten zoals het bestaan van een unieke nationale compensatiekas in het land van bestemming.

De RVP is overigens, met het oog op een toekomstige heronderhandeling van de betalingsmodaliteiten, zelf voorstander van een versoepeling van de wetgeving inzake de betalingen van de pensioenen in het buitenland.

Conclusie

De RVP schakelt vanaf maart 2009 over naar de nieuwe standaard “SEPA Credit Transfer” voor de nationale betalingen. Voortaan worden alle Belgische bankrekeningen omgezet in het IBAN formaat. Deze IBAN standaard wordt ook gebruikt voor buitenlandse rekeningen (behalve voor Nederland en Duitsland).

⁵⁶ Zie Jaarverslag 2003, p. 85-87 en p. 165 en ook Jaarverslag 2005, p. 67-70

De SCT standaard is nog in de testfase voor de Belgische bankrekeningen. Daarom heeft de financiële tussenpersoon die optreedt voor rekening van de RVP (Fortis) gevraagd om deze nog niet toe passen voor buitenlandse rekeningen.

Wat betreft de verbetering van de informatie aan de gepensioneerden heeft de RVP de deur op een kier gezet. Het gebruik van de bijkomende posities in de zone “mededelingen” kan in overweging worden genomen maar er kan hieromtrent nog geen definitieve beslissing worden genomen. Een deel ervan zal zeker worden voorbehouden voor het verbeteren van de controle van teruggekeerde betalingen.

Inzake de buitenlandse betalingen moet de RVP rekening houden met een strikt wettelijk kader. Het koninklijk besluit van 28 februari 1993 bepaalt de strikte voorwaarden waaronder een betaling van een pensioen rechtstreeks op een buitenlandse lopende rekening kan worden uitgevoerd⁵⁷.

Deze beperkingen zijn tweërlei:

- ◆ de vereiste van het bestaan van een compensatiekas of een gelijkaardige regeling in het buitenland⁵⁸;
- ◆ de vraag tot terugbetaling van, voornamelijk wegens overlijden, ten onrechte betaalde uitkeringen.

Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met de door de financiële tussenpersoon aangerekende kostprijs per overschrijving. Deze kost varieert uiteraard in functie van het aantal maandelijksse betalingen dat in het (de) betrokken land(en) wordt uitgevoerd.

De RVP heeft in een eerste fase aan Fortis gevraagd om in het kader van de SEPA richtlijn te onderzoeken of de betalingen op rekening in het buitenland kunnen worden uitgebreid tot alle landen van de Europese economische ruimte (EER).

Hij heeft ook gevraagd hoe de voorwaarden voor de terugbetaling van onverschuldigd gestorte bedragen in functie van internationale bankstandaarden kunnen worden versoepeld.

In een tweede fase zal de RVP dan onderzoeken of de betalingen op rekening kunnen worden uitgebreid tot landen buiten de EER.

Parallel met deze onderhandelingen zal een grondige wijziging van de reglementaire voorwaarden en een aanpassing van de bestaande informaticatoepassingen moeten worden doorgevoerd.

⁵⁷ Vallen onder het toepassingsgebied van dit besluit, de landen behorende tot de Europese economische ruimte en de landen waarmee België een overeenkomst inzake sociale zekerheid heeft afgesloten.

⁵⁸ Deze voorwaarde maakt dat de betaling via overschrijving op een buitenlandse rekening slechts mogelijk is in 7 Europese landen (Duitsland, Spanje, Frankrijk, Groot-Hertogdom Luxemburg, Nederland, Italië en Portugal) en in een niet Europees land

De informatie die de RVP ons bezorgde, stelt ons enigszins gerust dat de invoering van de SCT standaard ertoe zal bijdragen dat er in de komende maanden en jaren beweging komt in de zaak en dat op termijn de geboden garanties zullen toelaten dat de pensioenen overal ter wereld op rekening betaalbaar zullen zijn. Hiermee zou een voor ons erg belangrijke aanbeveling (2003/5) ingewilligd worden.

Betaling in Zweden – Inning onmogelijk door een foutieve en onvolledige vermelding op de cheques – Definitieve oplossing door een aanpassing van de informatietoepassingen

Dossier 14695

De feiten

Sedert april 2007 heeft mevrouw Haraldson, die in Zweden woont, steeds weer dezelfde problemen om haar Belgische overlevingspensioen te kunnen ontvangen.

Deze moeilijkheden zijn het gevolg van een verkeerd adreslabel op de cheques waardoor deze onmogelijk kunnen geïnd worden en waardoor zij verplicht wordt om deze systematisch terug aan afzender te sturen.

In de loop van het tweede semester van 2007 en begin 2008 werd dit verschillende malen aan de RVP gemeld. Er kwam geen gepaste reactie van de RVP.

Omdat zij een jaar lang geen pensioen meer ontvangen heeft en hierdoor grote financiële moeilijkheden kent, besluit mevrouw Haraldson de hulp van de Ombudsdienst Pensioenen in te roepen.

Bedenkingen

Door een overeenkomst, ondertekend tussen de RVP en de Bank van de Post, verzorgt deze laatste de betalingen van de pensioenen in Zweden. De Bank van de Post heeft zelf en geheel vrij geopteerd om deze betalingen in Zweden te laten uitvoeren door JP Morgan Chase bank. Deze geeft elke maand een cheque uit in Zweedse Kronen.

In principe moeten de databestanden die de RVP maandelijks opmaakt naast de gedetailleerde gegevens over de betaling zelf⁵⁹ ook nog volgende gegevens van de betrokkene bevatten:

- ◆ de naam (meisjesnaam voor de vrouwen) en de voornaam;
- ◆ in voorkomend geval, de naam van de vrouw bekomen uit het huwelijk of de naam van de overleden echtgenoot;
- ◆ het volledige adres.

De gepaste aanspreking (Mijnheer, Mevrouw, Juffrouw, . . .) wordt via een specifieke code ingegeven.

⁵⁹ Maandbedrag, pensioenummer, netto maandbedrag en eventuele verplichte inhoudingen

In de Angelsaksische landen is de naam als gehuwde vrouw of voor een weduwe, de naam van haar overleden echtgenoot, noodzakelijk omdat de echtgenotes en de weduwen niet gekend zijn met hun meisjesnaam.

Wanneer wij in mei 2008 de RVP en de Bank van de Post contacteren, blijkt dat de zaak van mevrouw Haraldson reeds besproken was en dat de moeilijkheden die zij ondervindt bij het innen van de cheque gekend zijn. Nochtans werd er op het moment van dit eerste contact nog geen enkele concrete maatregel genomen om tot een oplossing voor het probleem te komen.

De oorzaak was gekend: het probleem ligt hem in de wijze waarop de transactie is geformatteerd in de door de RVP aan de Bank van de Post overgezonden bestanden.

In de gebruikelijke format is de eerste regel voor de postcode en de tweede regel voor de naam van de gerechtigde. Bij de foutieve transactie verschijnt op de tweede regel enkel "Mevrouw" en het is dan ook deze tekst die op de internationale cheques wordt vermeld. Door het ontbreken van een naam van de gerechtigde kan de cheque niet gevalideerd worden door de bank waar de cheque voor inning wordt aangeboden. Het gaat hier blijkbaar om een beperkt probleem verbonden met een aantal dossiers want het merendeel van de andere betalingen bestemd voor Zweden worden correct geformatteerd⁶⁰.

Ingevolge onze interventie⁶¹ neemt de Bank van de Post opnieuw contact op met de RVP met het verzoek om het dossier van mevrouw Haraldson opnieuw te bekijken. In de tussentijd en in afwachting van een oplossing beslist de Bank van de Post om "manueel" alle transacties die niet conform zijn met de gebruikelijke format te corrigeren.

Deze manuele aanpassing bood een oplossing voor de maand mei 2008 maar de betaling van juni 2008 werd opnieuw onder een verkeerde vorm opgestuurd.

Wij vroegen aan de RVP om zo snel mogelijk een technische, liefst definitieve, oplossing te vinden.

Na een nieuw onderzoek heeft de RVP verschillende beslissingen genomen.

Alle bedragen die mevrouw Haraldson sinds een jaar niet had ontvangen werden haar onder de vorm van een saldo van 9.136,11 euro betaald in de loop van de maand juli. Een tweede saldo van 1.122,06 euro werd haar enkele dagen later betaald. Het betreft hier het pensioen van de maand juni 2008.

In afwachting van een definitieve oplossing kwam de RVP met de Bank van de Post overeen om er over te waken dat de correcte adresgegevens wel degelijk op de cheques van betrokkene voorkomen.

⁶⁰ Tijdens het onderzoek heeft de RVP een tweede dossier met dezelfde problemen geïdentificeerd.

⁶¹ Interventie in nauwe samenwerking met onze collega, Ombudsman voor de postsector

In september 2008 werd deze voorlopige oplossing vervangen door de definitieve oplossing die een wijziging in de informatietoepassingen vereiste.

Deze wijziging heeft in de praktijk tot gevolg dat voor alle landen de klassieke, reeds lang gebruikte vermelding (“Mevrouw X geboren Y”) vervangen werd door een nieuwe vermelding (“Mevrouw XY”).

In het geval van mevrouw Haraldson betekent dit bijvoorbeeld dat in het nieuwe adres haar meisjesnaam (Y) en haar naam uit het huwelijk (X) naast elkaar worden weergegeven, net voor haar voornaam.

Conclusie

Voor de betalingen in het buitenland moet de RVP de betalingswijze kiezen die, binnen de hem opgelegde wettelijke beperkingen, het meest doeltreffend is. Wanneer er een probleem opduikt dat niet aan de gepensioneerde toe te schrijven is, is het zaak om er een snelle en betrouwbare oplossing voor te vinden.

Hoewel het spijtig is dat de RVP niet meteen actie heeft ondernomen, werd het geval van mevrouw Haraldson geregeld. De aanpassing van de format waarin de gegevens vermeld worden, komt voortaan ten goede aan alle gepensioneerden die in Zweden wonen en die dezelfde problemen zouden ondervonden hebben.

Welvaartsbonus – Integratie in april 2008 in de maandelijkse betaling van het pensioen – Onrechtstreekse gevolgen op de andere voordelen, de sociale inhoudingen en de bedrijfsvoorheffing – Moeilijkheden om aan de gepensioneerden de gepaste informatie te verstrekken

Dossiers 14427 – 14430 – 14474 – 14488 – 14720

De feiten

In 2007 werd de welvaartsbonus betaald onder de vorm van een eenmalige forfaitaire uitkering. Bij de integratie van deze bonus in het maandelijks uitbetaalde bedrag van het pensioen in april 2008 stelden vele gepensioneerden zich vragen.

Klachten bleven dan ook niet uit. Uit de vele klachten die de Ombudsmannen bereikten, selecteerden wij een paar sprekende voorbeelden.

- ◆ Mevrouw David ontvangt sedert april 2008 een maandelijkse welvaartsbonus van 6,38 euro. In vergelijking met het bedrag dat zij in februari 2008 ontvangen had, stelt zij vast dat deze bonus haar in werkelijkheid niets oplevert. Het ganse bedrag wordt immers opgeslorpt door een zelfde verhoging van de ZIV-bijdrage op haar pensioen.

- ◆ De heer Scholts heeft nog meer redenen om teleurgesteld te zijn: de zogeheten verhoging betekent voor hem een daling van zijn netto-bedrag met 0,37 euro ingevolge de stijging van de bedrijfsvoorheffing.
- ◆ Mevrouw Fanon ervaart hetzelfde: haar maandbedrag daalt met 0,63 euro.
- ◆ De heer Dutilleul op zijn beurt vraagt zich af of het normaal is dat de integratie van de welvaartsbonus (+ 6,38 euro) het bedrag van zijn IGO doet dalen met 5,74 euro.

Bedenkingen

In het kader van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact had de Regering beslist om de koopkracht van de kleine pensioenen te ondersteunen en om de pensioenen welvaartsvast te maken.

Eén van deze maatregelen bestond uit de toekenning van een forfaitaire jaarlijkse welvaartsbonus.

Voor het jaar 2007 werd een welvaartsbonus toegekend in de maand april voor de pensioenen die ingegaan waren vóór 1993 en voor de pensioenen die op 31 maart 2007 betaalbaar waren op basis van het minimumpensioen in de regeling voor werknemers of voor zelfstandigen. De bonus bedroeg 35 euro voor een loopbaan van minstens 10 jaar of 75 euro voor een loopbaan van minstens 20 jaar.

Ook voor april 2008 werd een gelijkaardige bonus voorzien voor de pensioenen die ingegaan zijn vóór 1 januari 2003 en voor de pensioenen die op 31 maart 2008 betaalbaar waren op basis van het minimumpensioen in de regeling voor werknemers of zelfstandigen.

De nieuwe Regering heeft echter in 2008 de betalingsmodaliteiten van deze welvaartsbonus gewijzigd⁶².

Voor het jaar 2008 werd er beslist om het systeem van de forfaitaire bonus te verlaten en over te gaan tot de integratie van 1/12 in het maandbedrag vanaf januari 2008.

Zo werd de welvaartsbonus een permanent voordeel en volgt hij voortaan de evolutie van de index⁶³.

Omdat deze maatregel slechts laattijdig werd getroffen, kon hij pas uitgevoerd worden vanaf de maand maart 2008. In maart 2008 werd bijgevolg het maandbedrag van de maand maart 2008 samen met de welvaartsbonus voor deze maand en de achterstallen op de welvaartsbonus voor de maanden januari en februari 2008 betaald.

⁶² Koninklijk besluit van 6 april 2008 tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 april 2007 tot verhoging van sommige pensioenen en tot toekenning van een welvaartsbonus aan sommige gepensioneerden

⁶³ In het oorspronkelijke voorstel was deze maatregel slechts geldig voor een periode van 2 jaar (2007-2008). Hij moest geëvalueerd worden door de sociale partners vóór een eventuele verlenging.

De integratie van de welvaartsbonus in het pensioen heeft echter een ander gevolg gehad: in tegenstelling tot de jaarlijkse forfaitaire bonus, die vrijgesteld was van elke inhouding, wordt de maandelijkse welvaartsbonus wel opgenomen voor de vaststelling van de verplichte sociale bijdragen (ZIV, solidariteitsbijdrage) en voor de bedrijfsvoorheffing.

Dit is precies wat bij sommige gepensioneerden zorgde voor frustraties.

Zolang het totale pensioenbedrag (met inbegrip van de welvaartsbonus) lager ligt dan de voorziene drempelbedragen voor de verschillende inhoudingen heeft de gepensioneerde de welvaartsbonus volledig ontvangen.

Zodra daarentegen het betaalde maandbedrag onderworpen was aan een bepaalde inhouding werd ofwel het netto-bedrag van de bonus beperkt ofwel viel de bonus weg ofwel gaf dit in sommige gevallen zelfs aanleiding tot de vermindering van het totale netto bedrag.

Door de uitbetaling van de achterstallen voor de maanden januari en februari samen met het pensioen van de maand maart kon de gepensioneerde de invloed van de integratie van de welvaartsbonus op het netto-bedrag van zijn pensioen pas ten volle evalueren in april 2008.

De ontevredenheid van de bij dit ongewild en tijdelijk effect betrokken gepensioneerden werd nog versterkt door de inhoud van de briefwisseling die zij van de RVP in maart 2008 ontvingen.

De tekst gaat als volgt (enkel de cijfergegevens verschillen en werden aangepast in elk individueel geval):

“De federale Regering heeft beslist om de forfaitaire welvaartsbonus die vorig jaar is ingevoerd, te vervangen door een *verhoging* van uw maandelijks pensioen. Dankzij deze maatregel zal het bedrag van de verhoging automatisch worden geïndexeerd, net zoals uw pensioen.

De nieuwe bepalingen zijn van kracht vanaf 1 januari 2008. Concreet ontvangt u ...⁶⁴ euro per maand met ingang vanaf maart 2008⁶⁵. De verhoging die verschuldigd is voor de maanden januari en februari, in totaal ... Euro, zullen wij u samen met het pensioen van maart uitbetalen.(...)”

Het is duidelijk dat deze brief enkel over een “verhoging” spreekt terwijl in sommige gevallen het bedrag van de maand maart gelijk of zelfs minder bedroeg dan het bedrag betaald in februari.

⁶⁴ Het betreft hier het netto-bedrag voor de maand maart 2008 zonder de achterstallen betaald voor de maanden januari en februari.

⁶⁵ Merk op dat de RVP hier het initiatief neemt om te anticiperen op een wettekst die op het ogenblik van de verzending van de brief nog niet gepubliceerd was. Het wijzigende koninklijk besluit dateert van 6 april 2008 en werd pas op 21 april 2008 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

Het is niet duidelijk of de vernoemde bedragen netto- of bruto-bedragen zijn. Voorts wordt er geen enkele verwijzing gemaakt naar de mogelijke aanpassing van de sociale inhoudingen of van de bedrijfsvoorheffing ingevolge de definitieve en dus voordelige integratie van de welvaartsbonus.

Sommige gepensioneerden besloten, niet zonder enige bitterheid, dat de RVP opzettelijk alles wat rooskleuriger had voorgesteld.

Hoewel dit verwijt begrijpelijk is menen wij toch dat het nauwelijks terecht is. De RVP heeft immers in dit geval blijk gegeven van een lofwaardige proactiviteit. Bovendien was de inhoud van de aan de betrokkene toegestuurde brief in een groot aantal gevallen volledig correct.

In het geval waarin de integratie van de welvaartsbonus een vermindering van de IGO tot gevolg had, bleek uit ons onderzoek dat het berekeningsprogramma aanvankelijk de bonus beschouwde als een pensioen en dus voor 90 % moest in aanmerking komen voor de vaststelling van de IGO. Deze vergissing werd vrij snel rechtgezet.

Vanaf half maart 2008 verduidelijkte de technische onderrichting nr. 374 dat de welvaartsbonus niet in aanmerking moest komen bij de vaststelling van de IGO, noch als pensioen, noch als bestaansmiddel.

Conclusie

De invoering van de welvaartsbonus door de Regering beantwoordde aan de duidelijke wil om de koopkracht van de gepensioneerden te ondersteunen, meer bepaald van zij die in de regeling voor werknemers of zelfstandigen een laag pensioen genieten.

Hoewel de verhoging gering was, was het de bedoeling dat de betrokken gepensioneerden toch een maandbedrag zouden ontvangen dat hoger lag dan dat van de maand voordien.

Bij de vergelijking van de bruto-bedragen merkt men in alle gevallen een reële verhoging. Op dat punt is het doel bereikt.

Maar in sommige gevallen is door de wederzijdse invloed van de pensioenwetgeving en andere reglementeringen (sociale bijdragen, fiscale wetgeving, ...) deze verhoging beperkt of volledig weggevallen in het netto-bedrag. Voor de gepensioneerden telt uiteraard in de eerste plaats het netto-bedrag dat zij ontvangen.

Spijtig. Hopelijk houdt de wetgever bij het uitwerken van eventuele toekomstige maatregelen tot ondersteuning van de laagste pensioenen rekening met dergelijke niet gewilde neveneffecten.

De RVP was er uiteraard toe gehouden om de beslissingen van de Regering als dusdanig uit te voeren. Wij juichen de inspanningen toe die de RVP heeft gedaan op het gebied van informatieverstrekking aan de gepensioneerden betreffende de welvaartsbonus. Toch wensen wij hier de aandacht te vestigen op

de moeilijkheid om in een begrijpbare taal en zo beknopt mogelijk de mogelijke effecten van nieuwe maatregelen, die pas genomen zijn of die genomen zullen worden, weer te geven.

Wij hopen dat de voorbeelden die wij hier hebben beschreven de RVP aanzet om verder de inhoud van zijn brieven gericht aan alle gepensioneerden te verfijnen en om in alle gevallen het juiste evenwicht te vinden tussen de algemene en de persoonlijke inhoud ervan.

Inhoudingen oppensioenen en op andere voordelen (ZIV, solidariteit, bedrijfsvoorheffing) – Moeilijkheden die de pensioendiensten ondervinden in het verzekeren van een correcte berekening – Verbetering te verwachten in 2009 door een doeltreffender beheer van het pensioenkadaster

Dossiers 14628 – 14903 – 14927 – 15139 – 15264 – 15270 – 15509 – 15596 – 15635 – 15771 – 15792 en andere

De feiten

Doorheen het jaar 2008 hebben de Ombudsmannen een groot aantal klachten ontvangen over de plotse wijzigingen van het gestorte netto-pensioenbedrag. Het ging hier over een plotse verhoging van de ZIV-bijdrage of nog over een sterke verhoging van de bedrijfsvoorheffing. In sommige gevallen was er een jojo-effect merkbaar in de inhoudingen zonder dat de gepensioneerden duidelijke uitleg kregen over wat er nu precies aan de hand was. In andere gevallen waren het eenvoudige vergissingen in de registratie van de gegevens in het pensioenkadaster die de aanleiding waren voor een verlies aan netto inkomsten gedurende meerdere maanden.

Wij geven hier een kort overzicht van de concrete problemen die ons werden voorgelegd.

Mevrouw Van Acker beklaagt zich erover dat de ZIV-bijdrage op haar pensioen haast elke maand verandert. In 2008 varieerde deze inhouding van 3,70 euro tot ongeveer 36 euro. De hogere bijdragen werden haar elke keer in de loop van de volgende maanden teruggestort.

Op het pensioen van mevrouw Valentin wordt ongeveer 40 euro aan ZIV- bijdrage ingehouden. In werkelijkheid zou de ZIV-bijdrage niet meer dan 9 euro mogen bedragen.

De heer Ockers ziet in april 2008 zijn netto pensioen verminderen met 347 euro ingevolge een verhoging van de ingehouden bedrijfsvoorheffing. Nochtans wijzigde er niets in zijn situatie. Het onderzoek bij de RVP wijst uit dat de verhoging het gevolg is van een foutieve registratie in het pensioenkadaster. Enkele maanden later wordt hem 1.684 euro terugbetaald.

Het pensioen dat de RVP betaalt aan de heer Nollet ondergaat geen enkele inhouding. Nochtans cumuleert hij dit pensioen met een pensioen van de DOSZ. Hij vreest dat hij bij de belastingaanslag

extra zal moeten bijbetalen. De RVP past zijn situatie niet meteen aan omdat hij wacht op een update van het kadaster.

De RVP hield op het pensioen van de heer Swaalen tot in 2008 een te hoge solidariteitsbijdrage in. Hij hield immers rekening met een extra-legaal voordeel dat in het kadaster verscheen. Dit voordeel werd echter niet meer betaald sinds mei 2003.

De RVP betaalde hem een bedrag terug van 1.606,81 euro.

Bedenkingen

De wetgeving voorziet dat de ZIV-bijdrage (3,55 % van het bruto maandbedrag) moet berekend worden op basis van het globaal bedrag van de pensioenen en andere voordelen. De inhouding is verplicht zodra het door de wettelijke bepalingen vastgestelde drempelbedrag wordt overschreden⁶⁶.

Deze inhouding mag echter niet tot gevolg hebben dat het bedrag van de inkomsten lager ligt dan het drempelbedrag. In dat geval moet de inhouding beperkt worden tot het verschil tussen het bruto-bedrag en het drempelbedrag.

De toepassing van deze bepalingen loopt niet altijd van een leien dakje, zeker wanneer meerdere pensioenen en bijkomende voordelen aan een zelfde gerechtigde worden betaald. In ons Jaarverslag 2005 (p. 81-84) hadden wij het reeds hierover.

Wanneer het globaal bedrag der pensioenen onder het drempelbedrag gaat ingevolge de inhouding van de ZIV-bijdrage en er een beperkte inhouding moet gebeuren, wordt deze in principe in zijn geheel ingehouden door de RVP⁶⁷.

Tegelijkertijd moeten de andere instellingen de inhouding stopzetten om te voorkomen dat er teveel wordt ingehouden.

In sommige gevallen (bijvoorbeeld bij een indexerings) kan het voorkomen dat de ZIV-bijdrage door elke instelling wordt ingehouden zonder ermee rekening te houden dat de RVP, ingevolge de beperkte inhouding die dient te gebeuren, de gehele inhouding verricht. De globale ZIV-inhouding is bijgevolg te hoog.

Door het feit dat tot nu de gegevens van het pensioenkadaster slechts om de drie maanden geactualiseerd worden, beschikt de RVP niet altijd over de correcte bedragen die door andere instellingen worden

⁶⁶ Artikel 191, 1ste lid, 7° van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994 en het koninklijk besluit van 15 september 1980 (gewijzigd door het koninklijk besluit van 22 december 2004)

⁶⁷ Dit is niet het geval indien het een cumulatie betreft RVP/CDVU. De CDVU berekent zelf, zoals de RVP de beperkte ZIV-inhouding. Deze wordt dan proportioneel door beide instellingen ingehouden.

toegekend. Hij kan bijgevolg de ZIV-bijdrage niet correct berekenen⁶⁸.

Om toch een juiste berekening te kunnen maken gebruikt de RVP sinds april 2008 een fictief geïndexeerd bedrag. Dit wordt toegepast bij elke indexering en bij de ontvangst van de driemaandelijke update.

Wanneer er teveel ZIV werd ingehouden, betaalt de RVP deze aan de gepensioneerde terug.

Wanneer de betrokkene uitdrukkelijk om een terugbetaling vraagt, wordt deze uitgevoerd in de weken of maanden die volgen. Als de RVP geen aanvraag tot terugbetaling ontvangt, dan wordt de terugbetaling gedaan via de automatische procedure. Deze terugbetaling gebeurt jaarlijks, twee jaar na het referentiejaar. Een teveel ingehouden bijdrage in 2008 wordt automatisch terugbetaald begin 2010. De gepensioneerde ontvangt hiervan een afrekening.

Conclusie

Over het algemeen zijn de gegevens die in het pensioenkadaster beschikbaar zijn, betrouwbaar. De gegevensaangiftes van de verschillende organismen worden door controlemechanismen gefilterd en nagekeken op hun coherentie. Zogenaamde bewakingsprogramma's oefenen een tweede controle uit vooraleer over te gaan tot de driemaandelijke update. De vastgestelde anomalieën worden door gespecialiseerde informatici van SMALS behandeld. Toch kan, ondanks al deze controles, niet vermeden worden dat er nog fouten in de gegevens sluipen.

Er kan weinig gedaan worden tegen de fouten op zich, tenzij de instellingen herinneren aan het belang van het doorgeven van correcte en betrouwbare gegevens aan het kadaster.

De kwaliteit van de verwerking door de RVP hangt natuurlijk ook af van de kwaliteit van de gegevens die hij ontvangt. Eens de fouten werden vastgesteld en hersteld, is het belangrijk om de herberekening van de bijdragen zo snel mogelijk te doen.

Voor de andere beschreven situaties zijn wij ons ervan bewust dat een oplossing moet gezocht worden in een beter beheer van de gegevens van het kadaster.

De RVP erkent de onvolmaaktheden van het systeem: de gegevens die ingebracht worden, worden met een vertraging van 3 maanden behandeld. Dit houdt het risico in dat deze gegevens al verouderd zijn op het moment waarop ermee rekening gehouden wordt in de berekening. Wanneer ze dan door de RVP gebruikt worden voor de berekening van de inhoudingen (ZIV en solidariteit) en de bedrijfsvoorheffing moet men nog de tijd bijtellen nodig om de in te houden percentages aan de andere instellingen mee te delen. Bovendien hebben deze door de RVP gegeven opdrachten (stopzetting van inhouding of hernemen ervan) ook te lijden onder deze vertragingen.

⁶⁸ Wij vestigen de aandacht erop dat de vertraging in de aanpassingen geen nadeel berokkent aan de gepensioneerden indien door deze vertraging te weinig ZIV wordt ingehouden. De verschuldigde bedragen worden immers niet nagevorderd. De verbetering na de update van de gegevens van het pensioenkadaster geldt enkel voor de toekomst.

In de schoot van de RVP werkt een werkgroep ‘pensioenkadaster’ eraan om de procedures vlotter en soepeler te maken.

Een eerste aanzienlijke verbetering wordt in de loop van 2009 verwacht: er wordt getracht om in het najaar van 2009 over te schakelen naar het wekelijks versturen van wijzigingen in het pensioenkadaster aan de pensioendiensten (RVP, CDVU) en niet langer driemaandelijks. Men verwacht hierdoor snellere rechtzettingen en een belangrijke daling van het aantal probleemdoSSIERS.

Tien jaar geleden bij de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen in 1999, hebben wij suggesties en aanbevelingen gedaan die destijds nogal utopisch waren: centraal informatiepunt of het ambtshalve onderzoek van het pensioen.

Wij stellen echter vast dat de pensioendiensten zich ten volle hiervoor hebben ingezet en dat, mede dankzij de vooruitgang op informaticagebied, haast onverwachte resultaten geboekt werden.

Het College drukt dan ook de hoop uit dat een gelijkaardige vooruitgang zal geboekt worden op het vlak van de betalingen, meer bepaald inzake de berekening van de verschillende inhoudingen.

Als men zich in de plaats van de gepensioneerde stelt verwacht hij een correcte en tijdige betaling die simultaan rekening houdt met alle elementen.

De verbetering van de uitwisseling van gegevens en het beheer van het pensioenkadaster is hierbij prioritair. Zij maakt een groot deel van de oplossing uit.

Het College stelt zich de vraag of in de (nabije) toekomst een dagelijkse aanpassing van de gegevens van het pensioenkadaster tot de mogelijkheden zou behoren of nog of een vereenvoudiging in de betaling van de pensioenen kan overwogen worden?

Klachten over de verhoging van het percentage bedrijfsvoorheffing ingehouden in mei 2008 op het vakantiegeld – Gehele of gedeeltelijke terugbetaling in augustus 2008

Dossiers 14761 – 14829 – 14847 – 14892 en andere

Tijdens de maanden mei en juni 2008 heeft de Ombudsdienst Pensioenen een dertigtal klachten ontvangen betreffende de plotse verhoging van het percentage van de bedrijfsvoorheffing ingevolge de betaling van het pensioen van de maand mei, waarin het vakantiegeld begrepen was. 2/3 van deze verzoeken werd doorgestuurd naar de RVP omdat het om zuivere vragen om informatie ging ofwel omdat de betrokkenen zich niet voorafgaandelijk tot de RVP gericht hadden.

Onder de klachten die wij als ontvankelijk beschouwden en die wij behandelden, maakten wij een selectie van een aantal gevallen die de problematiek schetsen.

De feiten

Voor mevrouw Nicolas bedroeg de bedrijfsvoorheffing 64,80 euro in mei 2007. Een jaar later in mei 2008 was deze verviervoudigd tot 267,36 euro. Het netto maandbedrag betaald in 2008 was 117,78 euro lager dan het netto-bedrag dat zij in mei 2007 ontvangen had. Nochtans was het bruto bedrag van haar pensioen in die tussentijd verhoogd.

De heer en mevrouw Willems stelden op hun beurt vast dat zij in mei 2007 een bedrag van 1.900,27 euro ontvangen hadden, vakantiegeld inbegrepen. Op dit bedrag was geen bedrijfsvoorheffing ingehouden. In mei 2008 ontvangen zij nog slechts 1.751,58 euro. Er werd een bedrijfsvoorheffing ingehouden van 251,04 euro.

De heer Bruneel vraagt zich af of het normaal is dat op een vakantiegeld van 557,65 euro bruto in mei 2008 er meer dan de helft aan bedrijfsvoorheffing wordt ingehouden (333,66 euro).

Mevrouw Jacques heeft dan weer de bedrijfsvoorheffing van april, mei en juni 2008 met elkaar vergeleken. Zij stelt vast dat er in april 11,64 euro wordt ingehouden, in mei 255,60 euro en in juni 24,48 euro. Het pensioen verhoogde in deze periode slechts met 2 %. Zij vindt het effect van een indexering van het pensioen op de bedrijfsvoorheffing buiten proportie.

Bedenkingen

Het gemeenschappelijke punt in al deze dossiers is de belangrijke verhoging van de bedrijfsvoorheffing op het pensioen van de maand mei waarin het vakantiegeld inbegrepen is voor de gepensioneerde werknemers.

Dit verschil in bedrijfsvoorheffing is het gevolg van de samenloop van drie factoren. Vooreerst is er de toepassing vanaf 1 januari 2008 van de nieuwe bedrijfsvoorheffingschalen die gepubliceerd werden in het Belgisch staatsblad in december 2007. Vervolgens is het paradoxaal genoeg het gevolg van de twee indexeringen van de pensioenen in januari en mei 2008. Tenslotte is er nog de bijzondere berekeningswijze inzake de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld.

De bedrijfsvoorheffingbarema's worden, behoudens uitzondering, jaarlijks vastgesteld en gelden voor het ganse jaar. In het geval de pensioenen verhogen ingevolge een indexering of om een andere reden worden deze barema's niet aangepast.

Dit kan in sommige gevallen tot gevolg hebben dat het pensioen in een hogere belastingschijf valt en er dus meer bedrijfsvoorheffing moet ingehouden worden.

In 2008 werden de pensioenen twee maal aangepast aan de index, namelijk in januari en in mei⁶⁹. Een dubbele indexering in zo'n korte tijd was niet te voorzien. Sedert meerdere jaren was er gemiddeld één indexering per jaar.

⁶⁹ Een derde indexering had plaats in september 2008. Dit maakt dat 2008 op dit vlak toch wel een uitzonderlijk jaar is.

Deze verhoging van twee maal 2 % zonder enige aanpassing van de bedrijfsvoorheffingschalen had tot gevolg dat het percentage bedrijfsvoorheffing verhoogde.

Deze verhoging werd nog versterkt door de hoge bedrijfsvoorheffing die op het vakantiegeld wordt geheven.

Het was vooral dit laatste dat door vele gepensioneerden slecht verteerd werd.

De wetgeving voorziet evenwel een bijzondere berekeningswijze voor de voorheffing die op het vakantiegeld moet ingehouden worden. De pensioendiensten moeten zich hieraan houden.

Ter herinnering, de bedrijfsvoorheffing is slechts een voorschot op de eindbelasting die moet betaald worden en die rekening houdt met het geheel van de beroepsinkomsten, roerende en onroerende inkomsten en diverse inkomsten. Deze belasting ondergaat ook nog de invloed van bijkomende belastingen (zoals bijvoorbeeld de gemeentelijke). Voor vele gepensioneerden zal de teveel ingehouden bedrijfsvoorheffing, tenminste gedeeltelijk, terugbetaald worden bij de belastingscontrole door de fiscus.

Andere effecten van de loutere toepassing van de fiscale wetgeving, zoals de situatie waarin ondanks een verhoging van het bruto bedrag van het pensioen er toch een aanzienlijke vermindering van het netto-bedrag werd geconstateerd, werden aan de Minister van Pensioenen gesignaleerd. De Ombudsdienst heeft hier zijn signaalfunctie vervuld.

Conclusie

Het College deelde aan de klagers mee dat het niet bevoegd was om kritiek te uiten of commentaar te geven op de wet of de politieke keuzes van de Regering.

Daarom werden de verzoeken die uitdrukkelijk de wet beoogden, en dus de politieke keuze die aan de basis ervan lag, doorverwezen naar de uitvoerende macht (Minister van Financiën en Pensioenen) of naar de wetgevende macht (de twee federale Kamers).

Een dergelijk probleem dat zoveel gepensioneerden⁷⁰ aanbelangde, kon niet beperkt blijven tot het loutere domein van de gespecialiseerde institutionele bemiddeling.

Vrij snel werd deze zaak in de pers behandeld. De betrokken Ministers hebben gereageerd door via de pers in eerste instantie te erkennen dat het mechanisme van de berekening van de bedrijfsvoorheffing onvrijwillig en onvoorspelbaar geleid heeft tot abnormale toestanden.

Er werden concrete maatregelen getroffen.

⁷⁰ Volgens de cijfers die door de Ministers zelf werden vrijgegeven betrof het 185.000 gepensioneerden die door de verhoging buiten proportie werden geraakt.

De bijlage III van het Koninklijk Besluit tot uitvoering van het Wetboek van Inkomstenbelasting 1992, die de regels voor de berekening van de bedrijfsvoorheffing vastlegt, werd aangepast door artikel 40 van het KB van 5 december 2008 (B.S. 9 december 2008).

Vanaf het vakantiegeld van mei 2009 wordt er voorzien in een volledig nieuwe berekeningswijze voor het vaststellen van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld.

Het percentage (variërend van 0 tot 39 %) dat op het vakantiegeld wordt ingehouden, wordt vanaf het vakantiegeld van mei 2009 vastgesteld in functie van het belastbaar maandbedrag van het pensioen.

Bij de vaststelling van de bedrijfsvoorheffing wordt de aanslagvoet niet langer gecorrigeerd door de eventuele gezinslast of door een bijzondere vrijstelling wegens handicap.

Na overleg tussen de Minister van Pensioenen, de Minister van Financiën en de RVP heeft het koninklijk besluit van 18 juni 2008 (Belgisch staatsblad van 23 juni 2008) de berekening van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld met terugwerkende kracht tot 1 mei 2008 aangepast.

Deze tekst, die een wijziging is van het Wetboek op de inkomstenbelasting (KB/WIB 92) voorzag voornamelijk twee maatregelen:

- 1) voor de pensioenen die lager zijn dan 1.000 euro per maand zal de bedrijfsvoorheffing die in mei 2008 werd ingehouden volledig worden terugbetaald;
- 2) voor de pensioenen tussen 1.000 en 2.000 euro per maand zal de terugbetaling beperkt worden tot het gedeelte van de bedrijfsvoorheffing op het vakantiegeld dat boven de 25 % ligt.

Deze beide maatregelen werden door de RVP uitgevoerd in augustus 2008. Samen met het pensioen werd het terug te betalen bedrag van de bedrijfsvoorheffing gestort.

Voor de dossiers die wij hier aangehaald hebben, lag de terugbetaalde som tussen 76 en 96 euro.

~~In antwoord op schriftelijke vragen⁷¹ in de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft de Minister van Financiën laten weten dat er een meer structurele oplossing zal gezocht worden om een gelijkaardige situatie als deze in 2008 te voorkomen. Wanneer deze is gevonden zal de bijlage III van het KB/WIB 92, dat de regels voor de berekening van de bedrijfsvoorheffing vastlegt, in die zin worden aangepast.~~

~~Het College volgt dit op.~~

Schorsing van een pensioen en terugvordering van onverschuldigde betalingen – Vermelding van feitelijke en juridische overwegingen tot motivering van de beslissingen – Beter motivering van de schuldbetekening

Dossier 13068

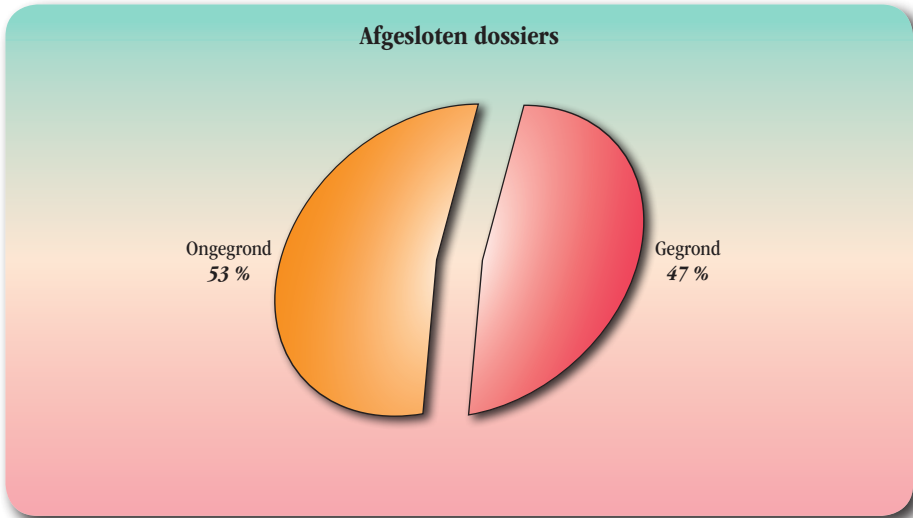
Zie deel Het RSVZ

⁷¹ Vragen en Antwoorden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, vraag nr. 307 van de heer G. Coëme van 30 juli 2008 "Voorheffing op de pensioenen – Problematische situatie van mei 2008" en vraag nr. 308 van de heer P. Luyckx van 30 juli 2008 "Te hoge bedrijfsvoorheffing op de pensioenen van mei 2008", gewone zitting 2007-2008, p. 7211-7214

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Wettelijke onmogelijkheid om het overlevingspensioen van een eerste echtgenoot opnieuw te bekomen vóór het overlijden van de tweede echtgenoot, zelfs in het geval van echtscheiding – Verschil in behandeling tussen de pensioenstelsels – Dubbele algemene aanbeveling

Dossier 15566

De feiten

De heer Bortier is weduwnaar van een ambtenaar en geniet een overlevingspensioen.

In maart 2005 treedt hij opnieuw in het huwelijk. Hierdoor wordt het overlevingspensioen geschorst.

In augustus 2007 volgt er een echtscheiding. De heer Bortier vraagt om opnieuw het overlevingspensioen van zijn eerste echtgenote te kunnen genieten.

De PDOS weigert dit op basis van de in voege zijnde bepalingen.

Bedenkingen

De wet van 3 februari 2003 heeft artikel 3 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen gewijzigd. Dit artikel betreft het genot van een overlevingspensioen.

Sedert het in voege treden van deze wet (1 april 2003) wordt het overlevingspensioen geschorst vanaf de eerste dag van de maand die volgt op het huwelijk. Voordien werd het overlevingspensioen geschorst vanaf de 13 de maand die op het nieuwe huwelijk volgde.

De tekst (artikel 3, § 2 van de wet van 15 mei 1984) gaat verder en stelt dat het overlevingspensioen geschorst blijft tot de eerste dag van de maand die volgt op het overlijden van de tweede echtgenoot.

Laten wij even volgende situatie bekijken. De heer X is gehuwd met mevrouw Y. Bij zijn overlijden ontvangt mevrouw Y in principe het overlevingspensioen van haar echtgenoot X. Mevrouw Y hertrouwt met de heer Z. Spijtig genoeg eindigt dit huwelijk in een echtscheiding. Naargelang de heer X werknemer of zelfstandige is of dat hij ambtenaar is (of de twee), zal het recht op het overlevingspensioen onmiddellijk opnieuw ontstaan of pas na het overlijden van de heer Z. Had de heer X een gemengde loopbaan dan geniet mevrouw Y onmiddellijk een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers of zelfstandigen maar moet zij wachten tot de dood van de heer Z, van wie zij gescheiden is, om het overlevingspensioen in de openbare sector te kunnen genieten.

Omdat wij in dit dossier geconfronteerd werden met een toch wel paradoxale situatie en met een verschillende behandeling hebben wij enerzijds de wetteksten bekeken die deze materie regelen in de andere grote pensioenstelsels en anderzijds de jurisprudentie van het Grondwettelijke Hof overlopen.

Vóór de wetwijziging (in voege sedert 1 april 2003) werd het overlevingspensioen in de openbare sector geschorst gedurende het huwelijk⁷² zoals in de regeling voor werknemers. Sinds de wijziging in 2003 blijft het overlevingspensioen geschorst tot de eerste dag van de maand volgend op het overlijden van de tweede echtgenoot.

Zoals aangehaald in het voorbeeld van mevrouw Y lijkt ons de verlenging van de schorsing van het overlevingspensioen nogal paradoxaal, net omwille van het feit dat het doel van de nieuwe bepalingen was om de teksten in de verschillende pensioenstelsels meer te harmoniseren.

Een vlugge blik op de jurisprudentie van het Grondwettelijk Hof bevestigt de parameters van deze paradox.

⁷² De schorsing ging weliswaar pas in na de eerste 12 maanden huwelijk.

Eenzijds stelt het Grondwettelijk Hof in een arrest⁷³ inzake het verschil in behandeling met betrekking tot het recht op een overlevingspensioen tussen de langstlevende echtgenoot en de uit de echt gescheiden echtgenoot het volgende:

“B.4. Het overlevingspensioen is in de overheidssector ingesteld om te voorkomen dat de echtgenoot van een ambtenaar na diens overlijden voor materiële moeilijkheden komt te staan. Het wordt gefinancierd door een inhouding op de wedde van de gehuwde en ongehuwde ambtenaren en binnen de bij de wet vastgestelde grenzen toegekend aan degene die op de datum van het overlijden van zijn echtgenoot sinds ten minste één jaar gehuwd is.

Gebaseerd als het is op het solidariteitsstreven, is het niet verwant met een verzekeringsovereenkomst, noch met een uitgestelde wedde: door de inhoudingen op zijn wedde verzekert de ambtenaar van een overlevingspensioen niet zijn echtgenoot, maar alle weduwen en alle weduwnaars van ambtenaren die, bij ontstentenis van zulk een pensioen, gevaar zouden lopen geen middelen van bestaan meer te hebben.

Wanneer de wetgever beslist ook een overlevingspensioen toe te kennen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot van een overleden ambtenaar, doet hij dat om een bepaalde bestaanszekerheid te waarborgen voor de personen die, doordat zij minstens ten dele financieel afhankelijk zijn geweest van hun ex-echtgenoot en doordat zij vaak geen eigen inkomsten hebben gehad en niet de mogelijkheid hebben gehad een persoonlijk pensioen op te bouwen, ten gevolge van hun echtscheiding in een precare materiële situatie dreigen terecht te komen.

B.5. De uit de echt gescheiden echtgenoot die de enige potentiële rechthebbende is, is niet verplicht een aanvraag in te dienen om het overlevingspensioen te kunnen ontvangen, terwijl de uit de echt gescheiden echtgenoot die samen met een langstlevende echtgenoot rechthebbende is, wel een aanvraag moet indienen en bovendien zijn recht op een overlevingspensioen verliest indien die aanvraag niet binnen het jaar na het overlijden van de gewezen echtgenoot is ingediend.

B.6. Wanneer de wetgever de uit de echt gescheiden echtgenoten het recht op een overlevingspensioen verleent, vermag hij de uitoefening van dat recht aan voorwaarden te onderwerpen.

Het behoort derhalve tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever om de toekenning van het overlevingspensioen afhankelijk te stellen van het indienen van een aanvraag.

Wanneer hij evenwel een bepaalde categorie dergelijke voorwaarde oplegt en een andere daarvan vrijstelt, dan moet daarvoor een redelijke verantwoording bestaan.”

Uit deze overwegingen volgt dat het Hof bevestigt dat het overlevingspensioen in de openbare sector, of het nu bestemd is voor de langstlevende echtgenoot of voor de uit de echt gescheiden echtgenoot, uiteindelijk werd ingesteld om te voorkomen dat de partner van een ambtenaar blootgesteld zou worden aan materiële moeilijkheden na het overlijden van de ambtenaar.

⁷³ Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 89/2006 van 24 mei 2006

Door dit arrest bevestigt het Hof bovendien dat de wetgever de toekenning van het overlevingspensioen mag doen afhangen van een voorwaarde, in dit geval het indienen van een aanvraag, onder voorbehoud evenwel dat indien hij een bepaalde categorie aan deze voorwaarde onderwerpt en een andere categorie niet, dit onderscheid in redelijkheid moet verantwoord zijn.

Uit de lezing van dit arrest zou men kunnen afleiden dat het recht op een overlevingspensioen in de openbare sector overeenstemt met het recht in de regeling voor werknemers en zelfstandigen en bijgevolg dat het opleggen van het wachten tot het overlijden van “de tweede ex-echtgenoot” om opnieuw recht te kunnen hebben op het overlevingspensioen niet noodzakelijk een voorwaarde is die door het Hof beschouwd wordt als zijnde in redelijkheid verantwoord.

Daarentegen, in een ander arrest⁷⁴ inzake het niet bestaan van een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot in de openbare sector stelt het Hof dat er geen schending is van de grondwet. Volgens het Hof zijn de verschillen tussen de stelsels van die aard dat zij dit onderscheid verantwoorden. Sommige overwegingen die hieronder worden weergegeven zijn zeer verhelderend.

“B.1. De verwijzende rechter ondervraagt het Hof over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van de artikelen 6, 7 en 8 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, in zoverre in die bepalingen enkel wordt voorzien in een overlevingspensioen, doch niet in een rustpensioen, voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar, terwijl voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een werknemer het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers in een rustpensioen voorziet en, voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een zelfstandige, het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, in een pensioen voorziet.

De in het geding zijnde bepalingen zijn opgenomen in hoofdstuk III - « Het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot » van titel I - « Overlevingspensioenen » van de voormelde wet van 15 mei 1984.

Het recht op een overlevingspensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar wordt uitgewerkt in artikel 6. De regels met betrekking tot de berekening van het overlevingspensioen van die echtgenoot zijn opgenomen in de artikelen 7 en 8.

B.2. De prejudiciële vraag noopt tot een onderzoek van het mogelijk discriminerende karakter van de ontstentenis, in de voormelde wet van 15 mei 1984, van de mogelijkheid om aan de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar een rustpensioen toe te kennen op grond van de beroepsarbeid van de gewezen echtgenoot, terwijl het voormelde koninklijk besluit van 21 december 1967 wel in die mogelijkheid voorziet voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een werknemer, en het voormelde koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 eveneens voorziet in een pensioen voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een zelfstandige.

⁷⁴ Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 4/2006 van 11 januari 2006

B.3.1. Volgens de Ministerraad zou het voorgelegde verschil in behandeling betrekking hebben op onvergelijkbare categorieën van personen wegens de fundamenteel verschillende aard van de respectieve pensioenregelingen waaraan de gewezen echtgenoten van de gepensioneerden zijn onderworpen.

B.3.2. Zoals het Hof in verschillende arresten heeft vastgesteld, verschillen de pensioenregelingen wat betreft het doel, de financieringswijze en de toekenningsvoorwaarden ervan. Door die verschillen kan de persoon die recht heeft op een overheidspensioen in principe niet worden vergeleken met diegene die recht heeft op een werknemers- of zelfstandigenpensioen (zie met name de arresten nrs. 17/91, 54/92, 88/93, 48/95, 112/2001).

B.3.3. Wanneer daarentegen de wetgever beslist een rustpensioen toe te kennen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot van een gepensioneerde, doet hij dat om een bepaalde bestaanszekerheid te waarborgen voor de personen die, doordat zij minstens ten dele financieel afhankelijk zijn geweest van hun echtgenoot, doordat zij vaak geen eigen inkomsten hebben en niet de mogelijkheid hebben gehad een persoonlijk pensioen op te bouwen, ten gevolge van hun echtscheiding in een preciaire materiële situatie dreigen terecht te komen. Het pensioen wordt hun overigens geweigerd indien zij een beroepsactiviteit uitoefenen, en mag niet worden gecumuleerd. Die personen bevinden zich in een identieke situatie, ongeacht de pensioenregeling van hun gewezen echtgenoot, omdat zij dreigen dezelfde materiële moeilijkheden te krijgen ten gevolge van de verbreking van hun huwelijksband. Uit de verschillen tussen de pensioenregelingen kan niet worden afgeleid dat zij niet vergelijkbaar zijn.

B.4. In de parlementaire voorbereiding van de voormelde wet van 15 mei 1984 licht de bevoegde Staatssecretaris als volgt toe waarom, voor de uit de echt gescheiden echtgenoot van een ambtenaar, werd gekozen voor een overlevingspensioen, en niet voor een rustpensioen:

« In de pensioenregeling van de overheidsdiensten heeft de uit de echt gescheiden vrouw als dusdanig geen recht op een pensioen op grond van de beroepsarbeid van haar gewezen man.

Maar zij kan een overlevingspensioen verkrijgen wanneer haar gewezen man overlijdt, voor zover bepaalde voorwaarden vervuld zijn [...].

In de pensioenregeling der werknemers kan de beroepsarbeid, verricht door de gewezen man gedurende het huwelijk, aanspraak op een rustpensioen verlenen aan de uit de echt gescheiden vrouw [...].

Het was evenwel onmogelijk de regeling van de overheidssector af te stemmen op die van de werknemers zonder te raken aan het individueel recht op rustpensioen. Met andere woorden, het bestaande statuut moest worden geëerbiedigd en werd verlengd. Een andere werkwijze zou in strijd geweest zijn met het akkoord dat met de vakorganisaties was gesloten » (Parl. St., Senaat, 1982-1983, nr. 557/4, p. 61).

« Men kan echter de pensioenregeling van de staatsambtenaren niet wijzigen, aangezien het pensioenrecht een individueel recht is of een uitgesteld loon. Zolang men die interpretatie niet opgeeft, is het dus niet mogelijk aan de uit de echt gescheiden vrouw een rustpensioen toe te kennen. Het ware ondenkbaar aan iemand die niet in dienst van de Staat gewerkt heeft, een uitgesteld loon toe te kennen » (Parl. St., Kamer, 1983-1984, nr. 855/18, p. 22).

B.5. Uit de vergelijking tussen de echtgenoot van een gepensioneerde uit de overheidssector en die van een gepensioneerde uit de privé-sector blijkt dat, in beide gevallen, de wetgever zich heeft bekommerd om de materiële situatie van de echtgenoot wiens huwelijksband wordt verbroken, maar dat de rechten die hij die echtgenoten heeft toegekend, verschillend zijn.

B.6. Dat verschil in behandeling is niet zonder redelijke verantwoording.

Zowel in de sector van de overheid als in die van de werknemers en van de zelfstandigen, is het rustpensioen bestemd om de gepensioneerde na het beëindigen van zijn loopbaan een inkomen te waarborgen.

In tegenstelling tot het rustpensioen voor werknemers en zelfstandigen, wordt het rustpensioen in de overheidssector beschouwd als een uitgestelde wedde; het wordt niet gefinancierd door sociale bijdragen. Uit dat fundamentele verschil vloeit een aantal gevolgen voort, die eigen zijn aan de logica van elk van de systemen.

B.7. In de privé-sector verkrijgt de uit de echt gescheiden echtgenoot aldus een autonoom recht op een rustpensioen, maar heeft hij geen recht op een overlevingspensioen. In de overheidssector heeft de uit de echt gescheiden echtgenoot geen recht op een rustpensioen, maar kan hij aanspraak maken op een overlevingspensioen, op voorwaarde dat hij de leeftijd van vijfenveertig jaar heeft bereikt en het huwelijk ten minste één jaar heeft geduurd.

B.8. Het verschil in behandeling zou onevenredige gevolgen hebben indien het ertoe zou leiden dat de uit de echt gescheiden echtgenoot geen inkomsten meer heeft, terwijl hij behoeftig is. Hij kan echter, zoals in de prejudiciële vraag wordt onderstreept, indien hij na de echtscheiding een onderhoudsuitkering of een ontvangstmachtiging heeft verkregen, een gedeelte van het rustpensioen van zijn gewezen echtgenoot toegewezen krijgen, ter uitvoering van een rechterlijke beslissing. Ten slotte, indien hij geen aanspraak kan maken op een onderhoudsuitkering, kan hij een beroep doen op de systemen van maatschappelijke hulpverlening die de federale wetgeving te zijner beschikking stelt.

B.9. Rekening houdend met hetgeen voorafgaat, kunnen de in de prejudiciële vraag aangeklaagde verschillen in behandeling niet als discriminerend worden beschouwd.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.”

Uit de lezing van deze overwegingen zou men kunnen afleiden dat bijzonderheden verbonden aan de fundamentele verschillen tussen de private en publieke stelsels verantwoord kunnen zijn en dat de uiteenlopende gevolgen die eruit voortvloeien eveneens verantwoord zijn.

Volgens ons is de vraag betreffende de verschillende behandeling naargelang, in ons voorbeeld, mevrouw Y aanvankelijk gehuwd was met een werknemer uit de privé of uit de openbare sector nog niet volledig beantwoord. Om die reden wenst het College door een algemene aanbeveling de aandacht te vestigen van de wetgever op deze situatie en vooral op de gevolgen ervan.

In een verder onderzoek van de wetgeving zoals deze geformuleerd en toegepast wordt in de andere pensioenstelsels stelden wij het volgende vast voor wat betreft het stelsel der zelfstandigen.

In dit stelsel dooft het recht op een overlevingspensioen uit bij een nieuw huwelijk. Na een echtscheiding of overlijden van de nieuwe partner werd dit recht enkel hersteld na het indienen van een nieuwe aanvraag (via het gemeentebestuur van de woonplaats of in een gewestelijk kantoor van het RSVZ).

Het rechtstreekse gevolg hiervan is dat de ingangsdatum van het pensioen vastgesteld wordt ten vroegste op de 1ste van de maand volgend op de aanvraag.

In de regeling voor werknemers daarentegen herleeft het recht op een overlevingspensioen, dat ingevolge een nieuw huwelijk geschorst werd, in het geval van ontbinding van het huwelijk. De langstlevende echtgenoot herkrijgt zijn rechten op eenvoudige vraag.

Dit onderscheid werd reeds aangehaald in ons Jaarverslag 2000 (p. 136-139) en was het voorwerp van een algemene aanbeveling (2000/2).

Reeds in 2003 hadden wij van het RSVZ bekomen dat het de rechten op een overlevingspensioen opnieuw onderzocht op eenvoudige schriftelijke aanvraag, zoals bij de RVP.

De wet van 10 augustus 2005 tot wijziging van artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen voerde officieel een automatisme in voor de herkrijging van het overlevingspensioen.

Het nieuwe artikel 7 bepaalt dat het overlevingspensioen geschorst wordt wanneer de langstlevende echtgenoot opnieuw trouwt en dit voor de duur van het huwelijk.

De tekst geeft aan de Koning de macht om te bepalen:

- de verdere toepassingswijze van deze bepaling;
- op welke datum de schorsing van het genot van het overlevingspensioen uitwerking heeft en op welke datum het genot van het overlevingspensioen wordt hervat.

Eind 2005 heeft de bevoegde Minister uitgelegd dat de publicatie van het uitvoeringsbesluit vertraging opliep omwille van technische moeilijkheden⁷⁵.

⁷⁵ In ons Jaarverslag 2005, p. 163 hebben wij reeds het antwoord van de Minister van Middenstand opgenomen:

“Ik heb de eer het geachte lid het volgende mee te delen.

Voor de toepassing van het bij de wet van 10 augustus 2005 gewijzigde artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen moet nog een koninklijk besluit opgesteld worden dat de toepassingsmodaliteiten bevat van het vermelde artikel. Zo dient onder meer de data bepaald te worden waarop het overlevingspensioen geschorst wordt en hervat wordt.

Opdat het gewijzigde artikel 7 echter zou kunnen uitgevoerd worden, dient het Rijksinstituut te beschikken over de informatie omtrent de nieuwe situatie van de langstlevende echtgenoot.

De bestaande elektronische stromen voorzien momenteel de doorzending van de nodige gegevens nog niet.

Het is dan ook de bedoeling van het Rijksinstituut om de bestaande elektronische stromen uit te breiden en de efficiëntie van de programma's te verhogen. Dit wordt thans bekeken in het licht van de verschillende lopende projecten.”

Tot vandaag laat dit uitvoeringsbesluit nog steeds op zich wachten.

Conclusie

Het valt niet te ontkennen dat in het geval van de heer Bortier de PDOS de wet correct toepast.

Hij kan onmogelijk het genot van het overlevingspensioen van zijn eerste echtgenote bekomen zolang zijn tweede echtgenote, van wie hij gescheiden is, nog leeft.

Indien zijn eerste echtgenote een activiteit als werknemer of als zelfstandige had uitgeoefend dan zou de situatie er geheel anders uitzien.

In de regeling voor werknemers is het recht op het overlevingspensioen enkel geschorst tijdens de duur van het tweede huwelijk. Artikel 19 van het koninklijk besluit nummer 50 bepaalt immers dat het genot van het overlevingspensioen wordt geschorst wanneer de langstlevende echtgenoot hertrouwt of wanneer hij minder dan 45 jaar oud zijnde, niet meer voldoet aan de voorwaarden ingevolge welke het overlevingspensioen vervroegd werd toegekend. Op eenvoudige vraag kan men er opnieuw van genieten zodra het huwelijk werd ontbonden door echtscheiding.

In de regeling voor zelfstandigen geldt hetzelfde sedert de publicatie van de wet van 10 augustus 2005.

Doch in het stelsel der zelfstandigen werd in artikel 7 van het koninklijk besluit nummer 72 duidelijk vermeld dat de Koning de verdere toepassingswijze van deze bepaling, evenals op welke datum de schorsing van het genot van het overlevingspensioen uitwerking heeft en op welke datum het genot van het overlevingspensioen wordt hervat, bepaalt.

Er kan dus theoretisch nog een twijfel bestaan over de datum waarop de schorsing van het genot van het overlevingspensioen ingaat en de datum op welke deze schorsing ophoudt.

Tevens kan er nog twijfel bestaan of de langstlevende echtgenoot nog bepaalde stappen dient te ondernemen of bepaalde bewijsstukken dient voor te leggen alvorens het onderzoek naar het vervallen of hervatten van het overlevingspensioen wordt aangevat door het RSVZ.

In dit kader dient wel opgemerkt te worden dat door het koninklijk besluit van 2 juli 2008 (Belgisch Staatsblad 22 juli 2008), dat in werking trad op 1 januari 2006, §1 van artikel 201 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 gewijzigd werd.

Artikel 201 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 stelt nu dat de aanvrager vrijgesteld is het Rijksinstituut op de hoogte te brengen van elke wijziging inzake burgerlijke staat op voorwaarde dat deze informatie toegankelijk is via het Rijksregister van de natuurlijke personen geregeld door de wet van 8 augustus 1983.

In artikel 126 quater van het koninklijk besluit van 22 december 1967 is bepaald dat het RSVZ verplicht is zich tot het Rijksregister van de natuurlijke personen te richten wanneer het de informatie bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van natuurlijke personen (zijnde onder andere de burgerlijke staat) wenst te verkrijgen of wanneer het de juistheid van deze gegevens nagaat.

Daarenboven verbindt het RSVZ er zich in punt 12 van zijn Charter voor een klantgerichte aanpak binnen het RSVZ (zie tekst in bijlage 4) toe om bij de behandeling van dossiers op eigen initiatief ontbrekende informatie op te sporen. De sociaal verzekerde zal slechts gecontacteerd worden als de nodige informatie niet bij andere authentieke bronnen bekomen kan worden. Het RSVZ zal voor de gegevenstransferten en de exploitatie van gegevens een proactieve houding aannemen.

Rekening houdende met deze elementen zou, ons inziens, de aanvrager vrij moeten gesteld zijn van de meeste administratieve formaliteiten bij het verlies of hervatten van het overlevingspensioen. Doch rijst de vraag of de aanvrager reeds van alle administratieve formaliteiten vrijgesteld is. Zo stellen wij vast dat er nog geen wettelijke bepaling is die het RSVZ verplicht beroep te doen op alle gegevens beschikbaar bij andere instellingen van sociale zekerheid (zoals bijvoorbeeld het RIZIV wanneer betrokkene die nog geen 45 jaar is zijn overlevingspensioen verliest omdat hij niet langer 66% arbeidsongeschikt is⁷⁶).

Tevens rijst de vraag of in de praktijk het RSVZ evenals de RVP reeds toegang hebben tot alle noodzakelijke gegevens van het Rijksregister. Het College heeft dan ook de verschillende pensioendiensten ondervraagd over de wijze waarop zij de gegevens beschikbaar in het Rijksregister gebruiken en over de problemen die zij in dit verband ondervinden. Het heeft ook aan de pensioendiensten gevraagd om te onderzoeken of in alle gevallen het overlevingspensioen ambtshalve opnieuw wordt gereactiveerd na consultatie van het Rijksregister.

Algemene aanbeveling 1

In de regeling voor werknemers en zelfstandigen wordt het overlevingspensioen van de langstlevende echtgenoot die hertrouwt, geschorst voor de duur van dit nieuwe huwelijk. In geval van ontbinding van dit nieuwe huwelijk herkrijgt de langstlevende echtgenoot het genot van het overlevingspensioen van de eerste echtgenoot.

In de openbare sector blijft het overlevingspensioen van de eerste echtgenoot geschorst zolang de tweede echtgenoot niet overleden is.

⁷⁶ Artikel 7, lid 1, 2° van het koninklijk besluit nummer 72: het genot van het overlevingspensioen wordt geschorst wanneer en zolang de langstlevende echtgenoot zo hij geen 45 jaar oud is, niet meer voldoet aan één van de voorwaarden die de vervroegde toekenning van het overlevingspensioen mogelijk maken

Zich bewust zijnde van de bijzonderheid van de pensioenen in de openbare sector, meer bepaald van het feit dat het pensioen aanzien wordt als een uitgestelde wedde, en zonder te spreken van enige discriminatie of ongeoorloofd onderscheid, wenst het College van de Ombudsmannen voor de Pensioenen de aandacht te vestigen op de verschillen in de wettelijke bepalingen en de gevolgen hiervan voor wat betreft de bepalingen inzake de mogelijkheid tot het herkrijgen van het genot van het overlevingspensioen bij een latere echtscheiding naargelang de overleden echtgenoot met wie men gehuwd is geweest een werknemer of een ambtenaar uit de openbare sector was.

Het College beveelt de politieke macht aan om te onderzoeken of het verschil in behandeling van de langstlevende echtgenoot van een werknemer of een zelfstandige en de langstlevende echtgenoot van een ambtenaar inzake hun respectievelijke rechten om het oorspronkelijke overlevingspensioen te herkrijgen na een echtscheiding in rede verantwoord is en om in voorkomend geval de maatregelen te nemen die zich opdringen.

Algemene aanbeveling 2

Een eerdere aanbeveling in ons Jaarverslag 2000 heeft geleid tot de wijziging door de wet van 10 augustus 2005. Het uitvoeringsbesluit dat de nadere toepassingswijze van deze bepaling evenals de exacte datum van schorsing van het overlevingspensioen als zelfstandige en de datum van het herkrijgen van het genot van het overlevingspensioen als zelfstandige moet vaststellen, is nooit verschenen.

In 2005, weinige tijd na de publicatie van de wettelijke wijzigingen zei het RSVZ bij monde van zijn voogdijminister dat het nog niet klaar was om de nieuwe bepalingen toe te passen omdat de toegang tot de noodzakelijke gegevens (nieuwe situatie van de langstlevende echtgenoot) nog niet verzekerd was door de bestaande informatiestromen. Wij menen te mogen veronderstellen dat 3 jaren later de toen aangehaalde niet onoverkomelijke moeilijkheden ondertussen opgelost zijn.

Het College beveelt dan ook (ondanks het uitvaardigde koninklijk besluit van 2 juli 2008 waardoor de aanvrager vrijgesteld is van het melden van wijzigingen in de burgerlijke staat op voorwaarde dat die beschikbaar zijn voor het RSVZ) aan dat de nog ontbrekende teksten voor de uitvoeringsbesluiten van de wet van 10 augustus 2005 in de regeling voor zelfstandigen zo snel mogelijk zouden gepubliceerd worden in het Belgisch staatsblad opdat het RSVZ de bepalingen van artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen in alle gevallen in de praktijk zonder tussenkomst van de gepensioneerde op eenduidige wijze zou kunnen uitvoeren en er geen twijfel kan rijzen over de datum waarop de schorsing van het genot van een overlevingspensioen uitwerking heeft en op welke datum het genot wordt hervat.

Toegelaten cumulatie tussen een pensioen in de openbare sector en een artistieke bezigheid – Werken gecreëerd in het kader van deze activiteit – Uitsluiting van de verkoopprijs van deze werken uit de in aanmerking te nemen beroepsinkomsten

Dossier 14022

De feiten

Sinds 1994 geniet de heer Brichaux een pensioen in de openbare sector. In 2002 verklaart hij een zelfstandige activiteit uit te oefenen binnen de toegelaten grenzen. Hij is dan 74 jaar oud. Hij geeft geen inlichtingen over de precieze aard van deze activiteit.

Vanaf dan wordt hij jaarlijks door de PDOS ondervraagd in het kader van de jaarlijkse algemene enquête over de beroepsinkomsten. Uit de aanslagbiljetten die hij bij zijn verklaringen voegt, blijkt telkens dat zijn beroepsinkomsten onder de toegelaten grenzen liggen. De inkomsten staan vermeld onder “Baten uit vrije beroepen”.

Bij de enquête van 2007 verklaart de heer Brichaux zijn zelfstandige activiteit te hebben stopgezet op 31 december 2005. Vanaf 2006 oefent hij enkel nog een artistieke bezigheid uit.

Op zijn aanslagbiljet, inkomsten 2005 wordt echter een beroepsinkomen van meer dan 40.000 euro netto vermeld. Dit ligt meer dan 15 % boven de toegelaten jaargrens.

Het gevolg hiervan is dat de PDOS eind 2007 beslist om het pensioen voor het jaar 2005 volledig te schorsen. Hij recupereert de ontstane schuld door inhoudingen op het pensioen.

In zijn klacht betwist de heer Brichaux deze beslissing omdat de beroepsinkomsten voor het jaar 2005 de levering van een artistiek werk (beeldhouwwerk) voor een universitaire instelling omvat. Hij meent dat de verkoopprijs van deze creatie niet mag in aanmerking komen als beroepsinkomsten.

Bedenkingen

De PDOS past de wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen toe.

De zelfstandige activiteit wordt door artikel 2 als volgt gedefinieerd:

“Voor de toepassing van deze wet:

1° moet onder “beroepsactiviteit” worden verstaan iedere activiteit die, naargelang van het geval, in artikel 23, § 1, 1° of 2° of 4°, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992 bedoelde inkomsten kan opleveren, zelfs indien ze door een tussenpersoon wordt uitgeoefend, en iedere gelijkaardige activiteit uitgeoefend in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie; (...)”

Artikel 4 van deze wet stelt het volgende:

“§ 1. voor de kalenderjaren die volgen op dat waarin hij de leeftijd van 65 jaar bereikt, mag de persoon die een rustpensioen geniet of een overlevingspensioen met een rustpensioen cumuleert:

(...)

2° een beroepsactiviteit als zelfstandige of als helper uitoefenen die de onderwerping aan het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen tot gevolg heeft, of die wordt uitgeoefend in de hoedanigheid van echtgenoot-helper, voor zover de beroepsinkomsten voortvloeiend uit deze activiteit 10.845,34⁷⁷ euro per kalenderjaar niet overschrijden;

3° een beroepsactiviteit uitoefenen die bestaat in het scheppen van wetenschappelijke werken of het stand brengen van een artistieke schepping en die geen weerslag heeft op de arbeidsmarkt, voor zover de betrokkene geen handelaar is in de zin van het Wetboek van koophandel;

(...)

§ 7. indien voor een bepaald kalenderjaar de in § 1 of § 5 bedoelde inkomsten met tenminste 15 pct. de in deze bepalingen vastgestelde grensbedragen overschrijden, wordt de betaling van het pensioen geschorst voor datzelfde jaar.”

Opdat de activiteit beschouwd zou worden als scheppend in de zin van artikel 4, § 1, 3° van de wet moet aan drie voorwaarden gelijktijdig voldaan zijn. De inhoud van deze wettelijke voorwaarden werd verduidelijkt door de rechtsleer en de rechtspraak.

1. Het moet een scheppende bezigheid zijn: zij moet bestaan in het tot stand brengen van originele werken die bijdragen tot de verrijking van het nationaal wetenschappelijk, artistiek of cultureel patrimonium. De werken moeten het product zijn van de kennis, het talent of de verbeeldingskracht van hun schepper. Dit concept werd door nieuwe wettelijke bepalingen verruimd tot de vertolkers van werken waarvan zij niet de auteur zijn.
2. De artiest mag niet de hoedanigheid van handelaar hebben in de zin van het Wetboek van koophandel, wat betekent dat hij geen handelsregister mag hebben.
3. De activiteit mag geen weerslag hebben op de arbeidsmarkt. Concreet betekent dit dat de schepper, hier artistiek, geen concurrentie mag betekenen op de arbeidsmarkt: overigens moeten de creaties bijdragen tot de verrijking van het nationaal patrimonium.

⁷⁷ Het betreft hier het maximumbedrag voorzien voor het jaar 2005.

Uit het dossier van heer Brichaux blijkt dat zijn inkomsten in 2005 in totaal 40.398,97 euro bedroegen. Dit bedrag omvat ook de verkoop van een beeld dat hij gemaakt had naar aanleiding van een bestelling.

In zijn klacht bevestigt de heer Brichaux dat hij zijn zelfstandige activiteit (niet artistiek) tot 31 december 2005 heeft uitgeoefend.

De PDOS, die in de globale inkomsten geen verdeling kon maken tussen deze komende uit een artistieke en niet artistieke bezigheid, beschouwde alle inkomsten uit 2005 als inkomsten voortkomende uit de zelfstandige activiteit.

Daarom besloot de PDOS dat in toepassing van artikel 4, § 1, 3° het pensioen in 2005 ten onrechte werd betaald.

In onze onderhandelingen met de PDOS schoven wij volgende argumenten naar voor.

De heer Brichaux heeft slechts één keer de toegelaten jaargrenzen overschreden. Dit ten gevolge van de verkoop van een beeld aan een Belgische universiteit. Dit werk kan beschouwd worden als een bijdrage tot de verrijking van het nationaal patrimonium.

Overigens kon de heer Brichaux niet de hoedanigheid van handelaar hebben omdat hij nooit een handelsregister heeft gehad. Hij was enkel onderworpen aan de BTW wat niet noodzakelijk betekent dat men handelaar is.

Bovendien zou een te strikte interpretatie van de voorwaarde dat de activiteit geen invloed mag hebben op de arbeidsmarkt de uitzondering die de wetgever in het bijzonder voorzien heeft voor de artiesten onwerkzaam maken. Volgens ons moet men de tijd nemen om te onderzoeken of de schepping van artistieke werken al dan niet een invloed heeft op de arbeidsmarkt.

In zijn documenten en informatiebrochures inzake de cumulatie van pensioenen uit de openbare sector met inkomsten uit een beroepsactiviteit onderstreept de PDOS zelf dat de wetenschappelijke of artistieke schepping die bezoldigd is, bijvoorbeeld onder de vorm van auteursrechten (dit is het resultaat van de uitbating van een wetenschappelijk of artistiek werk) onbeperkt kan gecumuleerd worden.

De PDOS vermeldt verder dat de wetenschappelijke of artistieke bezigheid kan gecombineerd worden tijdens hetzelfde jaar gelijktijdig of achtereenvolgens met andere beroepsbezigheden. Bij het onderzoek van de cumulatie zullen de inkomsten die uit de bezigheid komen, die voldoen aan de drie bovengenoemde criteria, niet in aanmerking komen.

Conclusie

De PDOS heeft gehoor gegeven aan onze argumenten en hij besloot om het dossier te herzien.

De inkomsten uit de verkoop van het artistieke werk werden uit de in aanmerking te nemen beroepsinkomsten als zelfstandige gehaald zodat de heer Brichaux voor het jaar 2005 uiteindelijk onder de toegelaten grenzen bleef.

Vanaf oktober 2008 ontvangt de heer Brichaux weer zijn volledige pensioen. De bedragen die reeds op zijn pensioen ingehouden werden om de schuld te recupereren werden aan hem betaald.

Naar aanleiding van het onderzoek van verschillende dossiers, waaronder het dossier van de heer Brichaux, heeft het College vastgesteld dat er een verschillende praktijk bestaat in het onderzoek van de toegelaten activiteit naargelang de pensioendienst.

Zo heeft de RVP een overeenkomst met het RSVZ afgesloten opdat deze laatste de controle uitoefent van de toegelaten grenzen in het geval van een zelfstandige activiteit, met inbegrip van de scheppende activiteit wanneer de schepper (artiest) geopteerd heeft voor het statuut van zelfstandige.

Het RSVZ doet het noodzakelijke om alle nuttige informatie te vergaren en doet een onderzoek ter plaatse bij de betrokkene. Het RSVZ, als specialist in de materie, waakt erover de evolutie van de wetgeving, de rechtsleer en de rechtspraak op te volgen. Het resultaat van dit onderzoek wordt aan de RVP meegedeeld.

Wij stelden aan de PDOS voor om in het kader van een uniforme praktijk, na te gaan of het mogelijk was om het onderzoek voor de gepensioneerde ambtenaren die een zelfstandige activiteit uitoefenen ook aan het RSVZ toe te vertrouwen.

In het kader van een recente overeenkomst tussen de PDOS en het RSVZ zal de PDOS voortaan het RSVZ raadplegen voor de principegevallen inzake de controle van een activiteit als zelfstandige (met inbegrip van de artiesten die opteerd voor het statuut als zelfstandige) uitgeoefend door gepensioneerde ambtenaren.

Ook de NMBS heeft ermee ingestemd om een gelijkaardige samenwerking met het RSVZ op te zetten voor de gepensioneerden van de NMBS die een zelfstandige activiteit uitoefenen⁷⁸.

Deze maatregelen zouden moeten bijdragen tot de harmonisering van de uitgeoefende controles door de verschillende pensioendiensten.

⁷⁸ Zie bespreking dossier 14.698 in dit Jaarverslag, p. 173

Verontschuldiging – Spontaan aanbieden van excuses door de pensioendiensten in het geval van een fout of duidelijke vergissing ten nadele van de gepensioneerde – Stand van zaken (transversaal) en verdere evoluties

Dossiers 14079 – 14487

Zie deel De Toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

Nieuwe wetgeving laat vanaf 1 januari 2007 een tijdelijke cumulatie toe tussen een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen – Wijziging van de wet in de regeling voor zelfstandigen slechts gepubliceerd in april 2008 – Problemen in de behandeling van de dossiers vóór en na de publicatie – Aanbieden van excuses en/of spontane toekenning van intresten?

Dossiers 13567 – 13362 – 13491

Zie deel Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Meer in het bijzonder zie conclusie 3

Pensioenramingen – Problemen aangehaald in het Jaarverslag 2007 – Evolutie tussen 1 maart 2008 en 28 februari 2009

Dossiers 15597 – 15928

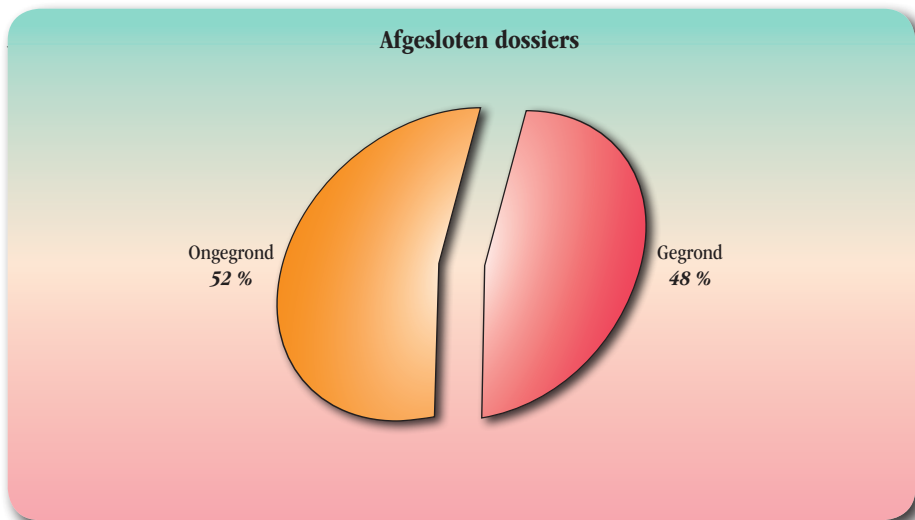
Zie deel Het Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Opgelet: De commentaren gaan over de opvolging die gegeven werd aan onze bevindingen met betrekking tot de ramingen. Meer in het bijzonder handelt één van de twee besproken dossiers over de publieke sector.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Nieuwe wetgeving laat vanaf 1 januari 2007 een tijdelijke cumulatie toe tussen een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen – Wijziging van de wet in de regeling voor zelfstandigen slechts gepubliceerd in april 2008 – Problemen in de behandeling van de dossiers vóór en na de publicatie – Aanbieden van excuses en/of spontane toekenning van intresten?

Dossiers 13362 – 13491 – 13567

De feiten

In het eerste geval geniet mevrouw Lamberts, weduwe van een zelfstandige, werkloosheidsuitkeringen in 2007. Zij vraagt om deze te mogen cumuleren met haar overlevingspensioen vanaf 1 januari 2007.

In oktober 2007 heeft mevrouw Lamberts nog steeds geen beslissing van het RSVZ ontvangen. De pensioendienst legt haar uit dat de nieuwe reglementering nog niet van toepassing is in de regeling voor zelfstandigen.

In het tweede geval heeft mevrouw Petrus haar overlevingspensioen gecumuleerd met ziektevergoedingen tussen februari en juni 2007. In september 2007 licht het RSVZ haar erover in dat zij een keuze moet maken tussen beide voordelen en ofwel het pensioen ofwel de ziektevergoedingen terugbetalen. Mevrouw Petrus vraagt zich af waarom zij deze beide inkomsten niet tijdelijk mag cumuleren terwijl een gepensioneerde in dezelfde situatie in de regeling voor werknemers dit wel mag?

Bedenkingen

Sinds 1 januari 2007 had de regering in het geheel van de wijzigingen van het “Generatiepact” beslist om onder bepaalde voorwaarden de cumulatie van een overlevingspensioen met bepaalde vervangingsinkomens⁷⁹ gedurende een periode van 12 maanden mogelijk te maken. Tijdens die periode werd het overlevingspensioen beperkt tot het bedrag van de IGO. De wettelijke bepalingen werden gepubliceerd in de regeling voor werknemers (volledig) en in de openbare sector (gedeeltelijk). Zowel de RVP als de PDOS pasten de nieuwe bepalingen toe.

In ons Jaarverslag 2007 (p. 108-114) hebben wij de bestaande situatie in de verschillende stelsels besproken. Wij haalden toen ook aan dat in de regeling voor zelfstandigen er nog geen enkele tekst gepubliceerd was.

Bijgevolg bleef het RSVZ de in voege zijnde bepalingen verder toepassen. Deze verboden elke cumulatie tussen een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen.

Indien de gerechtigde op een vervangingsinkomen opteerde voor het genot van het overlevingspensioen dan moest hij verplicht verzaken aan de vergoedingen of uitkeringen.

In onze tekst schreven wij dat het RSVZ niet kon verweten worden een voorzichtige houding aan te nemen in afwachting van het verschijnen van de wetteksten. Wij hebben evenwel ook de gevolgen van deze houding onderstreept daar de betrokken gepensioneerden in moeilijkheden kunnen komen omdat zij een deel van hun inkomsten niet ontvangen. Deze vaststelling had ons ertoe gebracht een algemene aanbeveling te doen die beoogde een einde te stellen aan de uiteenlopende gevolgen van een zelfde cumulatietoestand in functie van het betrokken pensioenstelsel door erover te waken dat de publicatie van de wetteksten binnen de kortst mogelijke tijd zou gebeuren met een terugwerkende kracht tot 1 januari 2007.

⁷⁹ Onder vervangingsinkomen verstond men:

- ◆ een uitkering wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid;
- ◆ een aanvullende uitkering toegekend door de werkgever in het kader van het conventioneel brugpensioen;
- ◆ een uitkering wegens tijdkrediet, loopbaanonderbreking of vermindering van de arbeidsprestaties.

Conclusie 1

In het geval van mevrouw Petrus hebben wij aan het RSVZ gevraagd om rekening te houden met de toekomstige wijzigingen van de wettelijke bepalingen om haar geen keuze op te leggen tussen haar overlevingspensioen en haar vervangingsinkomen. Het RSVZ heeft aanvaard om het dossier in beraad te houden rekening houdende met het feit dat het over een termijn van 3 jaren beschikte om, indien nodig, ten onrechte betaalde sommen terug te vorderen.

Op 18 april 2008 kon het dossier afgewerkt worden met de publicatie van het koninklijk besluit van 27 maart 2008 dat voor de regeling voor zelfstandigen de modaliteiten vastlegde voor de cumulatie tussen een overlevingspensioen en een vervangingsinkomen.

Vanaf dan kon het RSVZ in principe de gepaste beslissingen nemen inzake deze cumulaties. Het RSVZ kon echter niet onmiddellijk beslissingen nemen. Het werd immers geconfronteerd met moeilijkheden inzake de aanpassing van zijn informaticatoepassingen.

Het is uiteindelijk pas rond half oktober 2008 dat deze technische problemen opgelost raakten en dat het RSVZ beslissingen kon nemen.

Conclusie 2

Het merendeel van de beslissingen inzake de cumulatie van een overlevingspensioen en vervangingsinkomens vanaf 1 januari 2007 werden genomen in het laatste kwartaal van 2008.

In al deze dossiers werden de termijnen voorzien in de wet van 11 april 1995 tot instelling van het Handvest van de sociaal verzekerde duidelijk overschreden. Op hun uitdrukkelijke vraag kunnen de gepensioneerden intresten van rechtswege bekomen in toepassing van artikel 20 van het Handvest.

Het College is echter de mening toegedaan dat in dergelijke gevallen intresten *spontaan* zouden moeten toegekend worden in de plaats van op aanvraag.

In vrij gelijkaardige situaties (behandelingstermijn voor de toekenning van de forfaitaire vergoeding ter valorisatie van militaire diensten) bekwamen wij van de DOSZ dat hij automatisch intresten van rechtswege aan de sociaal verzekerden uitbetaalde. Wij verwijzen de lezer hiervoor naar onze bespreking in dit Jaarverslag (p. 165) alsook naar de bespreking van de problematiek van het spontaan betalen van wettelijke intresten.

Tot slot nog volgende algemene bedenking.

Wij moeten vaststellen dat op basis van de actuele wetgeving, met uitzondering van de intresten, de pensioendiensten ambtshalve geen financiële schadevergoeding kunnen toekennen aan de gepensioneerden die een of ander vorm van schade hebben geleden. Het College meent echter dat de

pensioendiensten in dergelijk geval zouden moeten overgaan tot het spontaan aanbieden van excuses aan de betrokkenen.

Conclusie 3

De bijkomende vergoeding uitgekeerd door de werkgever in het geval van een brugpensioen werd slechts later toegevoegd aan de inkomsten die tijdelijk met een overlevingspensioen kunnen gecumuleerd worden.

Deze toevoeging gebeurde in de regeling voor werknemers door het koninklijk besluit van 17 augustus 2007 gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 10 september 2007 en in de regeling voor zelfstandigen door het koninklijk besluit van 27 maart 2008, gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 18 april 2008.

Een gelijkaardige aanpassing van de wettelijke bepalingen is voorzien in de regeling voor de openbare sector.

Wij stellen vast dat op het ogenblik van de redactie van dit Jaarverslag (eind februari 2009) de bepalingen die de cumulatie tussen een overlevingspensioen in de openbare sector en een vergoeding voor brugpensioen nog niet verschenen zijn.

De PDOS heeft inmiddels wel alle praktische maatregelen genomen om een optimaal beheer van de betrokken dossiers te waarborgen. De langere toepassing van een administratieve praktijk zonder wettelijke basis is echter vanuit juridisch oogpunt geen ideale situatie.

Het College herhaalt zijn Algemene aanbeveling 2007/3⁸⁰ aan de bevoegde overheden om de ontbrekende teksten in de openbare sector zo snel mogelijk te laten publiceren.

Cumulatie van een vervangingsinkomen en een overlevingspensioen – Verzaking aan het vervangingsinkomen om het pensioen te bekomen – Ongelijke behandeling naargelang de overleden echtgenoot een loopbaan had als werknemer of als zelfstandige – Opheffing van deze ongelijkheid

Dossier 14371

De feiten

De echtgenoot van mevrouw Debunne stierf in juli 2007. Hij was toen nog niet gepensioneerd. Mevrouw Debunne dient een aanvraag in tot het bekomen van een overlevingspensioen.

Omdat haar echtgenoot zowel werknemer als zelfstandige geweest was (we laten de tewerkstelling in

⁸⁰ Jaarverslag 2007, Algemene aanbeveling 2007/3, p. 164.

Nederland buiten beschouwing) had mevrouw Debunne recht op 2 overlevingspensioenen in België.

Begin 2008 waren de pensioenrechten door de betrokken pensioendiensten (RVP en RSVZ) nog niet vastgesteld.

Tot augustus 2007 had mevrouw Debunne een uitkering ontvangen voor loopbaanonderbreking voor het verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin. Deze uitkering wordt in het stelsel der zelfstandigen en werknemers aanzien als een vervangingsinkomen en is dus in principe niet cumuleerbaar met een overlevingspensioen⁸¹.

In februari 2008 beslist het RSVZ het overlevingspensioen toe te kennen vanaf 1 september 2007.

In maart 2008 beslist ook de RVP om het overlevingspensioen toe te kennen. De ingangsdatum wordt vastgesteld op 1 juli 2007.

Omdat de betrokkene aan de RVP had laten weten dat zij akkoord was om haar uitkeringen voor de maanden juli en augustus 2007 terug te betalen kon het pensioen in de regeling voor werknemers worden toegekend vanaf juli 2007. De uitkeringen zullen worden afgetrokken van de achterstallen op het pensioen.

Mevrouw Debunne begrijpt dan ook niet waarom zij deze twee maanden niet kan bekomen in de regeling voor zelfstandigen.

Bedenkingen

De richtlijnen van het RSVZ zijn als volgt.

In het geval van cumulatie tussen een pensioen en een vervangingsinkomen moet het RSVZ aan de gepensioneerde een aangetekende brief richten met de vraag een keuze te maken tussen het pensioen en het vervangingsinkomen.

Deze keuze moet binnen de maand na de ontvangst van de aangetekende brief gebeuren.

In het geval de betrokkene verzaakt aan zijn vervangingsinkomen en opteert voor de terugbetaling ervan eist het RSVZ dat deze terugbetaling onmiddellijk, volledig en effectief gebeurt vooraleer het pensioen betaalbaar te stellen.

⁸¹ Sedert 1 januari 2007 werd het verbod van cumulatie versoepeld. Er is onder bepaalde voorwaarden een beperkte cumulatie voor een maximale duur van 12 maanden mogelijk. Wij komen hier niet terug op de nieuwe regels. Zij maakten het voorwerp uit van een grondige bespreking, gevolgd door een Algemene aanbeveling in ons Jaarverslag 2007 (p. 108-114). De wettelijke bepalingen zijn in de regeling voor werknemers, het koninklijk besluit van 20 december 2006 (Belgisch staatsblad van 3 januari 2007) en het koninklijk besluit van 18 augustus 2007 (Belgisch staatsblad van 10 september 2007). In het stelsel der zelfstandigen werd de wijziging later gepubliceerd, namelijk met het koninklijk besluit van 27 maart 2008 (Belgisch staatsblad van 18 april 2008) dat artikel 107 quater in het Algemeen reglement van 22 december 1967 invoegt.

In het dossier van mevrouw Debunne vonden wij geen brief terug die haar over deze mogelijkheid of verplichting inlichtte.

Een onmiddellijke, volledige en effectieve terugbetaling kan voor een gepensioneerde problemen geven. Een dergelijke integrale terugbetaling vraagt soms aanzienlijke financiële inspanningen.

De RVP vraagt daarentegen enkel aan de gepensioneerde schriftelijk te bevestigen dat hij verzaakt aan zijn vervangingsinkomen en dat hij zich ertoe verbindt om deze terug te betalen (meer bepaald door inhouding op de pensioenachterstallen).

Dit betekent dat hier twee verschillende praktijken gangbaar zijn. Indien de gepensioneerde (of de overleden echtgenoot) een gemengde loopbaan heeft gehad, kan dit aanleiding geven tot twee verschillende beslissingen naargelang het betrokken stelsel.

Het College ziet hierin een duidelijk verschillende behandeling van de gepensioneerde zelfstandige ten opzichte van de gepensioneerde werknemer.

Conclusie

Het probleem werd aan het RSVZ voorgelegd. Het RSVZ volgde onze argumentatie. Er is niet langer een onderscheid in behandeling.

Op 11 juni 2008 neemt het RSVZ een definitieve beslissing en kent aan mevrouw Debunne een overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen toe vanaf 1 juli 2007. Deze ingangsdatum stemt nu wel overeen met deze in de regeling voor werknemers.

Voortaan zal het RSVZ niet meer eisen dat de terugbetaling van een werkloosheidsvergoeding, een ziektevergoeding of elk ander vervangingsinkomen volledig en effectief moet gebeurd zijn vooraleer het overlevingspensioen betaalbaar zou zijn.

De nodige onderrichtingen zullen verspreid worden.

Dit dossier laat ons toe om terug te komen op een ander ongeoorloofd onderscheid dat in ons Jaarverslag 2007 (p. 108-114) werd aangekaart en dat aanleiding gaf tot de Algemene aanbeveling 2007/2⁸².

Het vervangingsinkomen van mevrouw Debunne is een uitkering voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin.

In de openbare sector laat artikel 74 van de wet van 3 februari 2003, in voege vanaf 1 januari 2003 (Belgisch staatsblad van 13 maart 2003) toe om een pensioen te cumuleren met uitkeringen voor

⁸² Jaarverslag 2007, Algemene aanbeveling 2007/2, p. 163.

loopbaanonderbreking of tijdskrediet teneinde palliatieve zorgen te verstrekken, voor ouderschapsverlof of voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin.

Dit artikel wijzigt de bepalingen van de wet van 5 april 1994 in die zin dat de uitkeringen voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet teneinde palliatieve zorgen te verstrekken, voor ouderschapsverlof of voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin voortaan niet meer als een vervangingsinkomen moeten beschouwd worden maar als een *inkomen uit een beroepsactiviteit*.

Hierdoor zijn deze uitkeringen cumuleerbaar met een pensioen (tot de toegelaten grenzen).

Deze mogelijkheid is niet voorzien in de regeling voor werknemers, noch in deze voor zelfstandigen.

Om een einde te maken aan dit ongeoorloofd onderscheid had het College aanbevolen om de wettelijke bepalingen in het stelsel der werknemer en der zelfstandigen aan te passen zodat uitkeringen voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet teneinde palliatieve zorgen te verstrekken, voor ouderschapsverlof of voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin voortaan in deze stelsels niet meer beschouwd worden als een vervangingsinkomen maar als een inkomen uit een beroepsactiviteit, en derhalve met een pensioen kunnen gecumuleerd worden.

Tot op heden werd deze aanbeveling (nog) niet gevolgd.

Vermindering van het bedrag van een voordeel – Nieuwe beslissing na vaststelling van een dwaling omtrent het recht of de feiten – Toepassing van artikel 152 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 – Uitwerking van de herziening vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de betekening

Dossiers 14408 – 15077

De feiten

1ste geval:

Op 29 mei 2008 betekent het RVSZ aan de heer Géron een nieuwe beslissing inzake zijn rustpensioen als zelfstandige. Deze beslissing heeft uitwerking op 1 mei 2004 en vermindert het bedrag van zijn rustpensioen.

Het jaar 1992 dat in aanmerking genomen werd bij de berekening van zijn pensioen wordt niet meer erkend.

Het RSVZ vraagt aan de heer Géron om de sommen die hij zes maanden voor de betekening ten onrechte heeft ontvangen, terug te betalen.

Volgens het RSVZ werd het jaar 1992 in aanmerking genomen op basis van verkeerde informatie van het sociaal verzekeringsfonds waarbij de heer Géron was aangesloten.

De heer Géron herinnert zich dat hem in 2008 was voorgesteld om het jaar 1992 te regulariseren. Hij had dit geweigerd omdat het bedrag dat hij moest betalen (meer dan 1.750 euro) hem nogal hoog leek in vergelijking met de inkomsten die hij destijds had.

2de geval:

De heer Simon is gepensioneerd sinds juli 1997. Hij geniet een rustpensioen op basis van het gezinsbedrag. Het grootste gedeelte van dit pensioen wordt gevormd door het rustpensioen in de regeling voor zelfstandigen.

Een beslissing van 1 april 1999 heeft de oorspronkelijke en foutieve beslissing van 4 september 1997 gewijzigd waardoor zijn pensioenbedrag vermindert.

De motivering van deze nieuwe beslissing verwijst niet naar een administratieve vergissing. De datum waarop deze nieuwe beslissing uitwerking heeft, is niet vastgesteld op de maand volgend op de kennisgeving.

Het RSVZ motiveert zijn beslissing door de vermelding: “ingevolge een vrijstelling van bijdragen” en de datum waarop deze beslissing uitwerking heeft is vastgesteld op de oorspronkelijke ingangsdatum, 1 juli 1997.

Bedenkingen

In het dossier van de heer Géron onderscheiden wij twee aspecten.

Enerzijds is er de vaststelling van een vergissing inzake de sociale bijdragen als zelfstandige en anderzijds zijn er de gevolgen van deze vergissing op het rustpensioen. Enkel dit tweede aspect behoort tot onze bevoegdheid. Om de situatie goed te begrijpen dienen wij vooraf uit te leggen hoe de fout is gebeurd.

De vergissing voor het jaar 1992 werd ontdekt bij een routinecontrole in augustus 2008.

De heer Géron veranderde vanaf 1 januari 1990 van sociaal verzekeringsfonds. Het fonds waarbij hij zich aansloot, heeft geen inlichtingen gevraagd aan het vorige fonds en ging er van uit dat de heer Géron pas zijn zelfstandige activiteit had opgestart.

Het berekende bijgevolg de bijdragen voor het jaar 1992 op basis van de inkomsten van het jaar 1992 in de plaats van op basis van de inkomsten van het jaar 1989 zoals voorgeschreven door de reglementering.

De inkomsten voor het jaar 1989 waren hoger dan deze voor het jaar 1992. Hierdoor waren de bijdragen die gevraagd werden voor het jaar 1992 te laag.

Na een termijn van 5 jaren zijn de bijdragen verjaard.

Wanneer de verjaring optreedt en de bijdragen niet volledig betaald werden, kan de zelfstandige deze niet meer betalen. Deze periode wordt bijgevolg definitief uit de geldige loopbaan verwijderd.

In het geval van de heer Géron werd in augustus 2008 de mogelijkheid geboden om de verjaring op te heffen omdat de niet-betaling van de volledige bijdragen niet aan hem te wijten was, maar aan een fout van het verzekeringsfonds. Hij kon bijgevolg de noodzakelijke bijkomende bijdragen nog betalen. Het bedrag van 1.758 euro is een niet geïndexeerd bedrag zonder verhogingen, noch nalatigheidintresten.

Zonder de bijkomende betaling, waartoe de heer Géron werd uitgenodigd, kon het jaar 1992 niet opgenomen worden in de berekening van het pensioen.

De heer Géron kon weigeren om het supplement te betalen. Hij kon dan echter niet meer eisen dat het jaar 1992 verder in zijn loopbaan in aanmerking werd genomen.

Het in aanmerking nemen van het jaar 1992 was een vergissing en deze vergissing diende recht gezet te worden ofwel door dit jaar uit de berekening te weren ofwel door het jaar in de berekening te houden na betaling van de regularisatiebijdragen.

Omdat de heer Géron besliste om niet te betalen, moest het RSVZ de in 2004 genomen beslissing herzien.

In het geval van de heer Simon was de herziening van het pensioen het gevolg van een fout van het sociaal verzekeringsfonds bij het doorgeven van de gegevens aan het RSVZ in 1997. Het fonds had de periode van 1 januari 1981 tot 31 december 1996 volledig als geldige periode opgegeven terwijl er tussen 1987 en 1989 10 kwartalen waren waarvoor vrijstelling van bijdragen werd toegekend.

In een dergelijk geval is de reglementering duidelijk. Het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen detailleert in een aantal artikels (151 tot 155) de modaliteiten voor het nemen van een nieuwe beslissing.

De voor ons belangrijke artikels zijn 152 en 153.

Artikel 152:

“§ 1. Wanneer het in een administratieve beslissing vaststelt dat een dwaling omtrent het recht of de feiten werd begaan, neemt het Rijksinstituut van ambtswege een nieuwe beslissing die uitwerking heeft op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan.

§ 2. Onverminderd de toepassing van § 3 en van artikel 152 bis en voor zover de nieuwe beslissing haar grondslag niet in een andere wets- of verordeningsbepaling vindt, kan zij evenwel geen uitwerking hebben vóór de eerste van de maand die volgt op die van de kennisgeving wanneer zij een vermindering van het bedrag van de voorheen toegekende uitkering tot gevolg heeft.

§ 3. Wanneer de dwaling die een vermindering van de uitkering teweegbrengt, wordt vastgesteld door de Rijksdienst in het kader van zijn betalingsopdracht, beperkt deze de uitbetaling bij bewarende maatregel tot het bedrag dat hij als wettelijk verschuldigd beschouwt. In dit geval en bij wijze van uitzondering op § 2, kan de nieuwe beslissing terugwerken tot de eerste van de maand vanaf welke de voormelde bewarende maatregel werd toegepast”.

Artikel 153:

“Een nieuwe aanvraag moet worden ingediend wanneer er een feit of een element bestaat dat een weigering of een vermindering van de prestatie zou kunnen veroorzaken. Zo ook mag het Rijksinstituut van ambtswege een nieuwe beslissing nemen zo het van een dergelijk feit of element op de hoogte is. De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop het feit of het element een invloed uitoefent op het bedrag van de prestatie en ten vroegste op de datum waarop de gewijzigde beslissing ingaat”.

Twee opmerkingen: Ten eerste, artikel 152 moet niet alleen toegepast worden wanneer het RSVZ een fout begaat maar ook indien een ander organisme zoals het sociaal verzekeringsfonds of de RVP fouten begaat. Ten tweede, het probleem is om het verschil uit te maken tussen twee mogelijke situaties: is er een dwaling omtrent het recht of de feiten (artikel 152) of bevindt men zich in een situatie waarbij er “een feit of een element bestaat dat een weigering of een vermindering van de prestatie zou kunnen veroorzaken”(artikel 153).

In zijn technische onderrichtingen⁸³ verschaft het RSVZ geen exacte criteria aan het personeel. Om een zekere uniformiteit in de beslissingen terzake te waarborgen, geeft het de raad om in geval van twijfel het advies te vragen aan de leidend ambtenaar of aan de centrale diensten.

Conclusie 1

In het geval van de heer Géron heeft het weglaten van het jaar 1992 op het eerste zicht een vermindering van het pensioen tot gevolg. Omdat dit het gevolg is van een “dwaling omtrent het recht of de feiten” door het sociaal verzekeringsfonds kon dit enkel uitgevoerd worden voor de toekomst, zonder terugwerkende kracht.

Het RSVZ heeft echter in zijn beslissing van 29 mei 2008 de verwijdering van het jaar 1992 beschouwd als “een feit of een element dat een weigering of een vermindering van de prestatie zou kunnen veroorzaken”. Dit had tot gevolg dat in toepassing van artikel 153 de nieuwe beslissing uitwerking had op de datum waarop het feit of het element een invloed uitoefent op het bedrag van de prestatie, namelijk op 1 mei 2004.

⁸³ Zie bijvoorbeeld technische onderrichting nr. 92/2

Wij vroegen aan het RSVZ om de beslissing te herzien en na te gaan of er niet eerder toepassing moet gemaakt worden van artikel 152, § 2.

Het RSVZ heeft ermee ingestemd om in dit geval een beslissing te nemen zonder terugwerkende kracht.

Uiteindelijk werd het pensioen van de heer Géron niet herzien vanaf mei 2004 en werden hem geen bedragen teruggevorderd. Dit werd aan betrokkene bevestigd met een beslissing van 21 oktober 2008.

Overigens is het momenteel niet meer nuttig om het jaar 1992 te regulariseren. Het pensioen berekend op basis van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen is momenteel immers groter (geworden) dan het pensioen berekend op basis van zijn beroepsinkomsten. Het al dan niet toevoegen van het jaar 1992 zou hieraan niets veranderen.

Het weglaten van het jaar 1992 uit de berekening van het pensioen heeft uiteindelijk geen enkele invloed op het bedrag van het pensioen dat de heer Géron ontvangt.

In het geval van de heer Simon heeft de vergissing van het RSVZ door het nemen van een beslissing met terugwerkende kracht in toepassing van artikel 153 gelukkig geen ernstige gevolgen gehad voor de gepensioneerde.

De RVP heeft de teveel ontvangen sommen niet teruggevorderd omdat het bedrag ervan te laag was⁸⁴.

Conclusie 2

Het is niet voor het eerst dat het College zich buigt over het begrip “administratieve vergissing” en over de wijze waarop deze vergissing door de pensioendiensten hersteld wordt.

Reeds in ons Jaarverslag 2001⁸⁵ merkten wij op dat wij tijdens onze onderzoeken vastgesteld hadden dat er verschillen waren in de teksten tussen de verschillende pensioenstelsels. Wij formuleerden twee onderscheiden aanbevelingen met het oog op een harmonisering van de reglementaire teksten. Deze aanbevelingen werden in de loop van 2003 gevolgd door de wetgever⁸⁶.

Sedertdien bieden de in voege zijnde teksten in principe een betere juridische zekerheid voor de gepensioneerden op het vlak van de door de pensioendiensten begane vergissingen.

In de twee beschreven dossiers heeft het RSVZ zonder problemen de beslissingen herzien en artikel 152 § 2 van het algemeen reglement voor de pensioenen voor zelfstandigen toegepast.

⁸⁴ Momenteel worden bedragen lager dan 250,00 euro niet teruggevorderd.

⁸⁵ Zie Jaarverslag 2001, p. 55-56 en p. 116-119

⁸⁶ Zie Jaarverslag 2003, p. 170-174

Wij menen echter dat de gehanteerde criteria om uit te maken welke bepaling van toepassing is (artikel 152, § 2 of artikel 153) niet duidelijk genoeg zijn en aanleiding kunnen geven in gelijkaardige situaties tot tegenovergestelde interpretaties, soms in het nadeel van de gepensioneerden.

Wij vroegen aan het RSVZ of er specifieke instructies bestaan die aan de dossierbeheerders moeten toelaten om uit te maken of zij artikel 153 dan wel artikel 152 van het pensioenreglement moeten toepassen.

Met andere woorden, welke zijn de regels die het personeel toelaten om uit te maken of het nieuwe in aanmerking te nemen element al dan niet moet beschouwd worden als het gevolg van een vergissing te wijten aan het RSVZ of aan een andere instelling van sociale zekerheid.

Dit onderscheid is volgens ons belangrijk. Immers, in het geval van een dwaling omtrent het recht of de feiten mag de beslissing die het pensioen vermindert slechts ingang vinden vanaf de maand volgend op de betekening van de nieuwe beslissing terwijl in het andere geval een dergelijke beslissing terugwerking kan hebben. In dit laatste geval wordt de terugvordering van teveel betaalde bedragen wel beperkt door de zesmaandelijks verjaring.

Het RSVZ antwoordde ons dat er recent geen technische onderrichting hieromtrent werd opgesteld⁸⁷. De laatste belangrijke wijziging in de wetteksten dateert echter reeds van 1 januari 1990.

Niettemin moeten wij vaststellen dat de toepassing van de wettelijke bepalingen nog steeds niet zo evident is. Het lijkt ons dan ook niet overbodig om een nieuwe nota aan het personeel te richten.

Wij hopen het RSVZ in 2009 ervan te kunnen overtuigen dat een actualisatie van de richtlijnen hieromtrent nuttig is.

Schorsing van een pensioen en terugvordering van onverschuldigde betalingen – Vermelding van feitelijke en juridische overwegingen tot motivering van de beslissingen – Beter motivering van de schuldbetekening

Dossier 13068

Dit dossier wordt inzake een andere problematiek ook besproken in het deel Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid

De feiten

Sedert 1 maart 1979 geniet mevrouw Ernalsteen van vier overlevingspensioenen, één bij de RVP, één bij het RSVZ en twee bij de DOSZ. Op dat moment is zij 36 jaar.

⁸⁷ Het RSVZ verwijst nog steeds naar het Algemeen verslag nr. 43 van februari 1990, punt 9.

Alle vier de pensioenen werden in betaling gesteld op basis van een verklaring van mevrouw Ernalsteen dat zij geen enkele beroepsactiviteit meer uitoefende (Model 74). Zij herneemt echter een activiteit als lesgeefster vanaf het jaar 1982 zonder dat zij dit aan de pensioendiensten meldt.

In augustus 2007 bereikt mevrouw Ernalsteen de pensioenleeftijd (64 jaar). Bij het ambtshalve onderzoek van haar rechten op een rustpensioen als zelfstandige stelt het RSVZ vast dat zij een niet toegelaten activiteit uitoefent. Haar inkomsten liggen meer dan 15 % boven de toegelaten jaargrens.

Op 15 juni 2007 betekent het RSVZ aan mevrouw Ernalsteen een beslissing waarbij zowel haar overlevingspensioen als haar rustpensioen vanaf 1 september 2007 niet betaalbaar wordt gesteld. Bij deze beslissing worden tevens haar onvoorwaardelijke pensioenen betaalbaar gesteld.

Midden juli geeft het RSVZ de opdracht aan de RVP om vanaf de volgende betaling het overlevingspensioen als zelfstandige te schorsen. De RVP schorst de betaling van dit overlevingspensioen vanaf 1 augustus 2007. Mevrouw Ernalsteen wordt hierover niet ingelicht. Vanaf 1 augustus 2007 wordt het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers eveneens geschorst. Het pensioen van de DOSZ blijft verder uitbetaald.

Eind juli 2007 betekent het RSZV aan mevrouw Ernalsteen een nieuwe beslissing. Zij heeft als voornaamste doel de verjaring inzake de terugvordering van teveel betaalde bedragen te schorsen. Men meldt haar tevens dat haar overlevingspensioen als zelfstandige niet betaalbaar is sinds 1982 maar dat de RVP deze beslissing nog niet zal uitvoeren.

Nadien moet de betrokkene nog meerdere maanden wachten alvorens de beslissing tot terugvordering van de RVP en het RSZV te ontvangen.

Bedenkingen

De administratieve behandeling van het dossier van mevrouw Ernalsteen wordt door het College onderzocht op de gepaste motivering.

Artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen bepaalt “De opgelegde motivering moet in de akte de juridische en feitelijke overwegingen vermelden die aan de beslissing ten grondslag liggen. Zij moet afdoende zijn”

Elke administratieve akte moet dus de juridische overwegingen enerzijds⁸⁸ en de feitelijke vaststellingen anderzijds bevatten.

⁸⁸ De jurisprudentie van de Raad van State onderlijnde dat de akte niet noodzakelijk de uitdrukkelijke verwijzing naar de nauwkeurige artikelen van een wet of een besluit moet bevatten. Een bondige motivering die aan de betrokkene toelaat om de grondslag van de handeling te begrijpen kan als afdoende beschouwd worden. Hoe dan ook, de draagwijdte van de verplichting van de formele motivering kan enkel geval per geval beoordeeld worden.

De wet tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt in artikel 14 welke vermeldingen de beslissingen tot toekenning of weigering van de prestaties moeten bevatten. In het Handvest is uitdrukkelijk bepaald dat indien de beslissing deze vermeldingen niet bevat, de termijn om een voorziening in te stellen bij de rechtbank niet ingaat.

Anderzijds kan de miskening van de motivering eveneens de nietigheid van de beslissing tot gevolg hebben, doch hiervoor is dan wel vereist dat de betrokkene hierdoor niet in staat is de beslissing te begrijpen en hierdoor niet in staat is zijn rechten te doen gelden.

Daarnaast bepaalt het Handvest van de sociaal verzekerde in uitdrukkelijke bewoordingen welke specifieke vermeldingen de beslissingen tot terugvordering moeten bevatten.

Zo bepaalt artikel 15 van het Handvest van de sociaal verzekerde dat de beslissing tot terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen naast de hierboven vernoemde vermeldingen van artikel 14 tevens volgende aanduidingen moeten bevatten:

- ◆ de vaststelling dat er onverschuldigde bedragen betaald zijn;
- ◆ de inhoud van de refertes van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen gedaan zijn: zoals reeds hoger vermeld zal het RSVZ na tussenkomst van de Ombudsdienst Pensioenen deze vermeldingen voortaan toevoegen aan de beslissing inzake terugvordering;
- ◆ het totale bedrag van wat onverschuldigd betaald is, alsmede de berekeningswijze ervan;
- ◆ de in aanmerking te nemen verjaringstermijn;
- ◆ de mogelijkheid voor de instelling van sociale zekerheid om van de terugvordering van het onverschuldigd bedrag af te zien en de procedure die hiervoor moet gevolgd worden;
- ◆ de mogelijkheid om een met reden omkleed voorstel tot terugbetaling in schijven voor te leggen.

Ook hier is bepaald dat indien de beslissing deze vermeldingen niet bevat, de termijn om een voorziening in te stellen niet ingaat.⁸⁹

De bijkomende vermeldingen van artikel 15 van het Handvest van de sociaal verzekerde moeten de betrokkene in staat stellen te controleren wat wordt teruggevorderd en of hij de teruggevorderde bedragen wel heeft ontvangen. Daarom vermeldt de beslissing tot terugvordering zowel de vaststelling dat er onverschuldigde bedragen zijn betaald als de berekeningswijze en het totale bedrag van wat onverschuldigd betaald is.

⁸⁹ Hieruit mag niet afgeleid worden dat de pensioeninstelling haar beslissing inzake terugvordering kan intrekken wanneer de opgelegde vermeldingen niet vervat zijn in de beslissing: de pensioeninstelling kan zich immers niet op haar eigen tekortkoming beroepen.

Op 23 mei 2008 betekent het RSVZ aan betrokkene dat haar overlevingspensioen in de regeling voor zelfstandigen niet betaalbaar is vanaf 1 januari 2004⁹⁰. Deze beslissing vermeldt nergens de wettelijke bepalingen op basis waarvan het pensioen geschorst moet worden vanaf de vermelde datum.

Bijna op hetzelfde moment zendt de RVP haar de beslissing aangaande de schorsing van het pensioen als werknemer en de schuld die hieruit voortvloeit voor de periode van 1 januari 2007 tot 31 juli 2007. Tijdens deze periode genoot zij immers een overlevingspensioen in de regeling voor werknemers terwijl zij een niet toegelaten activiteit uitoefende. Het terug te betalen bedrag is vastgesteld op 5.484,95 euro. Deze beslissing is, in tegenstelling met deze van het RSVZ, in overeenstemming met de bepalingen van het Handvest.

Tenslotte voegt de RVP op 30 juni 2008 de onverschuldigde bedragen in de regeling voor zelfstandigen toe zodat het totaal terug te betalen bedrag (RVP en RSVZ) 15.980,20 euro bedraagt. Deze brief werd meer dan een jaar na de eerste brief van het RSVZ aan betrokkene verstuurd.

Conclusie

Uit het onderzoek van het dossier van mevrouw Ernalsteen besluiten wij dat niet op afdoende wijze de “juridische en feitelijke overwegingen” vermeld worden die aan de grondslag liggen van de beslissing tot schorsing van het overlevingspensioen en meer bepaald, de verwijzingen naar de wettelijke bepalingen die deze schorsing en de terugvordering van de onverschuldigde betalingen toelaten.

Wat betreft de beslissingen tot terugvordering van onverschuldigde betalingen heeft het RSVZ ermeê ingestemd om de motivering aan te vullen.

Vanaf 2009 zullen dergelijke beslissingen de inhoud en de verwijzingen van de wettelijke bepalingen vermelden waarop een inbreuk gepleegd werd waardoor onverschuldigde betalingen gebeurden.

Verder stellen wij vast dat de vermeldingen die ingevolge artikel 15 van het Handvest van de sociaal verzekerde in de beslissing tot terugvordering moeten opgenomen worden, wanneer het een terugvordering van een pensioen als zelfstandige betreft, zich momenteel verdeelt over de beslissing van 2 pensioendienstverleners bevinden. Een deel in de beslissing betekend door het RSVZ (beslissing betreffende schorsing van het pensioen als zelfstandige) en een deel in de beslissing van de betaaldiensten van de RVP (beslissing betreffende het te veel ontvangen bedrag inclusief de wijze waarop dit bedrag berekend wordt). Deze beslissingen worden niet tegelijkertijd aan de gepensioneerden verzonden.

⁹⁰ De sommen betaald vóór 2004 zijn niet meer terugvorderbaar in toepassing van artikel 36, § 2, 4° van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 dat voorziet dat “de in vorig lid bedoelde verjaringstermijn wordt op 3 jaar gebracht wanneer onverschuldigde bedragen werden verkregen ingevolge de uitoefening van een beroepsbezigheid waarvan de inkomsten de vastgestelde grensbedragen overschrijden. In dit geval echter verjaart de vordering tot terugbetaling na verloop van 3 jaar te rekenen vanaf de 1ste juni van het kalenderjaar dat volgt op dat waarin de overschrijding is gebeurd.”

De beslissing van het RSVZ tot schorsing van het pensioen gedurende een bepaalde periode bevat:

- ◆ de vaststelling dat er onverschuldigd bedragen betaald zijn;
- ◆ de inhoud van de referenties van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen gedaan zijn (zoals reeds hoger vermeld zal het RSVZ in de toekomst, ingevolge de tussenkomst van de Ombudsdienst Pensioenen, deze vermeldingen voortaan toevoegen aan de beslissing inzake terugvordering).

De beslissing van de betaaldiensten van de RVP bevat:

- ◆ het totale bedrag van wat onverschuldigd betaald is, alsmede de berekeningswijze ervan;
- ◆ de in aanmerking te nemen verjaringstermijn;
- ◆ de mogelijkheid voor de instelling van sociale zekerheid om van de terugvordering van het onverschuldigd bedrag af te zien en de procedure die hiervoor moet gevolgd worden;
- ◆ de mogelijkheid om een met reden omkleed voorstel tot terugbetaling in schijven voor te leggen.

Deze spreiding van de verplichte vermeldingen, indien het een terugvordering van een pensioen als zelfstandige betreft, over twee beslissingen is niet bevorderlijk om aan de bedoeling van de motiveringsvereiste tegemoet te komen, met name de gepensioneerde toe te laten met kennis van zaken te oordelen of het opportuun is om de beslissing inzake terugvordering aan te vechten voor de rechter. Hiertoe moet betrokkene zoals reeds aangehaald in staat zijn te controleren wat wordt teruggevorderd en of hij de teruggevorderde bedragen wel heeft ontvangen.

Mevrouw Ernalsteen ontving van het RSVZ op 23 mei 2008 de beslissing aangaande de schorsing van het pensioen als zelfstandige.

Op 27 mei 2008 ontving zij de beslissing van de RVP aangaande de schorsing van het pensioen als werknemer, evenals het teveel ontvangen bedrag voortvloeiend uit deze beslissing, met name 5.484,95 euro, inclusief de wijze waarop dit bedrag wordt berekend, zijnde de afrekening (doch enkel het teveel ontvangen bedrag en de afrekening voortvloeiend uit de beslissing van de RVP, en derhalve niet het teveel ontvangen bedrag, inclusief de afrekening voortvloeiend uit de beslissing van het RSVZ van 23 mei 2008).

Het is dan ook niet verwonderlijk, alhoewel de beslissing betreffende het teveel ontvangen bedrag inclusief de afrekening correct is opgesteld en gemotiveerd geweest door de RVP, dat mevrouw Ernalsteen dacht dat haar totale schuld voortvloeiend uit de terugvordering van haar pensioen als zelfstandige en werknemer samen 5.484,95 euro bedroeg.

Groot was dan ook de verwondering van mevrouw Ernalsteen toen ze op 30 juni 2008 opnieuw een beslissing betreffende het teveel ontvangen bedrag ontving. Deze beslissing, voortvloeiend uit de beslissing van het RSVZ van 23 mei 2008 en de beslissing van de RVP van 27 mei 2008, meldde met

name een teveel ontvangen bedrag van 15.980,20 euro. De afrekening hield immers ditmaal rekening met de beslissing tot terugvordering van de RVP van 27 mei 2008 en de beslissing tot terugvordering van het RSVZ van 23 mei 2008.

Derhalve roept het College op om na te gaan of het niet mogelijk is zowel de beslissing aangaande schorsing of de vermindering van het pensioen als zelfstandige voor een welbepaalde periode enerzijds, als anderzijds de beslissing betreffende het ten onrechte betaalde bedrag dat voortkomt uit deze beslissing, inclusief de wijze waarop dit bedrag berekend wordt, gezamenlijk ter kennis te brengen van de gepensioneerde.

Het RSVZ meldde ons reeds te bekijken om deze problematiek op de dagorde te plaatsen van één van de volgende vergaderingen met de betaaldiensten van de RVP. Het College volgt dit verder op.

Indien ook de beslissingen van de schorsing van het pensioen als zelfstandige en werknemer, naar analogie met de gezamenlijke kennisgeving van beslissingen betreffende de pensioenrechten die in de verschillende wettelijke regelingen worden opgebouwd⁹¹, gezamenlijk zouden genotificeerd worden, heeft de gepensioneerde onmiddellijk een volledig beeld van het totaal door hem verschuldigde bedrag ingevolge de terugvordering.

Herziening van het pensioen op verschillende data – Ontbreken van enige uitleg over de redenen van deze herzieningen – Gedeeltelijke of volledige vrijstelling van sociale bijdragen – Uitsluiting van de periode van vrijstelling uit de berekening van het pensioen te weinig gemotiveerd – Betere leesbaarheid en meer aangepaste motivering in de betekening van de beslissing

Dossiers 13137 – 14704

De feiten

De heer Vos heeft van het RVSZ een eerste beslissing ontvangen inzake zijn pensioen als zelfstandige met als ingangsdatum 1 september 2005. In augustus 2008 ontvangt hij een nieuwe beslissing. Tussen 2005 en 2008 werd de berekening van zijn pensioen acht maal herzien.

De betekening bevat negen beslissingen en beslaat niet minder dan 90 bladzijden. In gans dit pakket ontbreekt echter een duidelijk overzicht, in de vorm van een samenvatting, van de redenen waarom zijn pensioen op de verschillende data werd herzien. De heer Vos meent dan ook dat hij onmogelijk zelf de wettelijke en/of feitelijke basis van de vele herzieningen in zijn dossier kan nakijken.

⁹¹ Artikel 297, 299 en 300 van de programmawet (I) van 27 december 2006 (Belgisch staatsblad van 14 augustus 2007); wat het stelsel der werknemers en zelfstandigen betreft: koninklijk besluit van 26 juli 2007 tot uitvoering van de artikelen 297, 299 en 300 van de programmawet (I) van 27 december 2006

Mevrouw Ollivier ontvangt een pover pensioentje als zelfstandige van amper 240 euro per maand. Zij vindt dit bedrag te laag in vergelijking met haar zelfstandige activiteit als kapster van 1961 tot 2003.

In antwoord op haar vragen antwoordt het RSVZ haar dat de periode van 1984 tot 2003 niet kon opgenomen worden in de loopbaan die recht op een pensioen opent omdat zij, op haar vraag, vrijgesteld was van bijdragen.

Mevrouw Ollivier betwiste deze versie van de feiten omdat zij zich herinnert wel degelijk bijdragen tijdens deze periode betaald te hebben.

Bedenkingen

De globale betekening die de heer Vos in augustus 2008 ontvangen heeft, bevat negen verschillende beslissingen. De verschillende berekeningen volgen elkaar op maar nergens verschijnt de reden van elk van deze herberekeningen.

In werkelijkheid, en los van de eerste berekening op de oorspronkelijke ingangsdatum (1 september 2005), zijn zes herberekeningen het gevolg van verhogingen van het minimumpensioen in de regeling voor zelfstandigen (1 december 2005, 1 december 2006, 1 april 2007, 1 september 2007, 1 december 2007 en 1 juli 2008). De twee andere (1 maart 2006 en 1 juni 2008) volgen uit elementen uit het dossier zelf (andere pensioenen toegekend aan de echtgenote van de gepensioneerde).

Ideaal zou de motivatie moeten verschijnen in het “overzicht van de beslissingen” in de kolom “korte verklaring”. Dit is echter niet het geval.

Tijdens haar loopbaan was mevrouw Ollivier opeenvolgend aangesloten bij twee verschillende sociale verzekeringsfondsen.

In de regeling voor zelfstandigen zijn het de sociale verzekeringsfondsen waarbij de zelfstandige was aangesloten, en die de onderwerping aan het sociaal statuut beheren, die de loopbaangegevens registreren (kwartalen van activiteit, aard van de betaalde bijdragen en bedrag van de beroepsinkomsten). Op deze basis moet het pensioen berekend worden.

Deze fondsen bezorgen deze informatie aan het RSVZ bij het onderzoek van het pensioendossier.

In het geval van mevrouw Ollivier heeft het eerste fonds verklaard dat de periode van onderwerping van 1 juli 1961 tot 31 december 1974 in regel was voor het pensioen, het tweede fonds verklaarde de periode van 1 januari 1975 tot 30 juni 1980 als in regel voor het pensioen.

Daarentegen opent de periode gelegen na 1 juli 1980 geen recht op pensioen.

De periode van 1 juli 1980 tot 31 maart 1984 was een periode van ziekte. Het RVSZ stelde echter vast dat de arbeidsongeschiktheid niet voldeed aan de wettelijke voorwaarden⁹².

Van 1 april 1984 tot 31 december 2003 heeft mevrouw Ollivier haar activiteit verder uitgeoefend en was zij aangesloten bij een sociaal verzekeringsfonds. Zij genoot tijdens deze periode van een gedeeltelijke vrijstelling van bijdragen zoals de wetgeving voorziet voor gehuwde vrouwen wier inkomsten beperkt zijn⁹³ en voor wie er reeds sociale zekerheidsrechten bestaan in het gezin via de echtgenoot.

Evenwel, volgens artikel 13 van het koninklijk besluit houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen komen enkel deze kwartalen in aanmerking voor de berekening van het pensioen waarvoor bijdragen betaald zijn in hoofdsom en toebehoren en voor zover hun bedrag niet werd vastgesteld ermee rekening houdend, hetzij dat de onderworpenene benevens zijn activiteit als zelfstandige een andere beroepsbezigheid uitoefende of zich in een toestand bevond die daarmee kon worden gelijkgesteld, hetzij dat de onderworpenene de normale pensioenleeftijd had bereikt of een vervroegd rustpensioen genoot.

Dit verklaart meteen waarom het RSVZ enkel rekening houdt met de loopbaan tot 30 juni 1980: het rustpensioen wordt bijgevolg berekend op basis van een loopbaan van 19 jaren lopende van 1 juli 1961 tot 30 juni 1980.

In de beslissing die op 12 mei 2004 aan mevrouw Ollivier wordt toegestuurd wordt de niet in aanmerking genomen periode van 1 april 1984 tot 31 december 2002 als volgt gemotiveerd:

“periode waarvoor vrijstelling van bijdragen gevraagd en toegestaan is”.

Ook al geven de kwartalen waarvoor verminderde bijdragen betaald werden geen recht op pensioen toch lijkt ons de motivering van het RVSZ te vaag en geeft zij mogelijks aanleiding tot verwarring bij de gepensioneerde.

Door de melding dat de periode 1984-2002 niet werd weerhouden voor de berekening van het pensioen omdat het een periode betreft “waarvoor een vrijstelling van bijdragen werd gevraagd en toegestaan” lijkt het RSVZ te stellen dat de betrokkene geen enkele bijdrage voor deze periode betaald heeft. Nochtans, betaalde mevrouw Ollivier verminderde bijdragen tijdens deze periode. Zij leidt hieruit verkeerdelijk af dat het RSVZ geen rekening gehouden heeft met de betaalde bijdragen.

⁹² Koninklijk besluit van 20 juli 1971 houdende instelling van een uitkeringsverzekering ten voordele van de zelfstandigen

⁹³ Artikel 12 van het koninklijk besluit nr. 38 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (Belgisch staatsblad van 29 juli 1967) – artikel 37 van het koninklijk besluit houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 (Belgisch staatsblad van 28 december 1967)

Het RSVZ zou zijn motiveringsplicht beter vervullen indien het zou melden dat een gedeeltelijke vrijstelling van bijdragen eveneens verhindert om met de betrokken periode rekening te houden voor de berekening van het pensioen.

Conclusie

Enerzijds stelden wij aan het RSVZ voor om maatregelen te overwegen om de motivering en de leesbaarheid van zijn beslissingen te verbeteren wanneer meerdere opeenvolgende berekeningen gelijktijdig worden betekend.

Anderzijds stelden wij voor om een verwerping van het recht op pensioen duidelijker te motiveren in alle gevallen waarin voor een bepaalde periode een vrijstelling van bijdragen werd verleend.

Wij stelden voor om de tekst van de beslissing als volgt te wijzigen:

“periode waarvoor een volledige of gedeeltelijke vrijstelling van bijdragen werd gevraagd en toegekend”

Het RSVZ heeft onze beide suggesties aanvaard met het oog op een betere leesbaarheid en een meer aangepaste motivering van de pensioenbeslissingen.

Dit kadert perfect in de verbintenissen van het Instituut, meer bepaald met deze voorzien in artikel 1 van het “Charter voor een klantgerichte aanpak binnen het RSVZ”:

“De sociaal verzekerde heeft recht op een deugdelijk gemotiveerde beslissing. Het RSVZ wil zich extra inspannen om de motieven te verduidelijken.”

Het RSVZ deelde ons mee dat zijn informaticatoepassingen in die zin zouden worden aangepast.

In het eerste geval zal de bladzijde “Overzicht van de beslissingen” een meer gedetailleerde uitleg geven met betrekking tot de verschillende ingangsdata van de beslissing.

In het tweede geval zal de uitsluiting uit de berekening van het pensioen van sommige periodes uit de loopbaan waarvoor gedeeltelijke of volledige vrijstelling van bijdragen werd verleend voortaan nog beter gemotiveerd worden.

Periodes van militaire dienstplicht vervuld vóór de leeftijd van 20 jaar – Weigering van gelijkstelling – Motivering ontbreekt of is niet passend

Dossier 15130

De feiten

De heer De Wit werkt vanaf zijn 16de. Hij begon als werknemer (1962-1963) en was daarna helper landbouwer (1963-1964).

Van februari 1965 tot januari 1966 vervulde hij zijn verplichte legerdienst.

Het RSVZ weigerde evenwel om de periode van militaire diensten gelijk te stellen met een periode van een zelfstandige activiteit. In de pensioenbeslissing werd deze weigering niet gemotiveerd.

Bedenkingen

Wij stellen regelmatig vast dat de militaire diensten een gevoelig onderwerp vormen bij de gepensioneerden. De militaire dienst was immers vroeger verplicht en weerhield de betrokkene ervan om gedurende een jaar of langer zijn boterham te verdienen.

Eens pensioengerechtigd, komt het nogal vaak voor dat de oud-milicien moeilijk kan aannemen dat deze periode tijdens dewelke hij zonder enige compensatie de Staat diende, niet wordt opgenomen in het pensioen.

Het is bijgevolg belangrijk dat de weigering van de periode van militaire dienstplicht, in voorkomend geval, op correcte wijze wordt gemotiveerd.

De bepalingen van gelijkstelling van periodes van militaire diensten zijn vervat in artikel 31 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (Belgisch staatsblad van 10 januari 1968).

De heer De Wit, geboren in 1946, vervulde zijn legerdienst vóór 1 januari van het jaar van zijn 20ste verjaardag.

In dergelijk geval bepaalt artikel 31 dat de gelijkstelling van de periodes die gelegen zijn vóór 1 januari van het jaar van de twintigste verjaardag, slechts toegekend kan worden indien de betrokkene op het ogenblik waarop deze periodes een aanvang namen, een activiteit als zelfstandige uitoefende die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van de bijdragen in toepassing van de reglementering inzake het pensioen als zelfstandige.

De heer De Wit was vóór de aanvang van zijn legerdienst helper landbouwer en betaalde geen bijdragen in eigen naam (destijds was het niet mogelijk om vóór de leeftijd van 20 jaar bijdragen te betalen).

De pensioenbeslissing, waarbij de militaire diensten terecht niet opgenomen werden in de bewezen beroepsloopbaan als zelfstandige, is bijgevolg in overeenstemming met de wettelijke bepalingen.

Nochtans laat de motivering van deze weigering in de pensioenbeslissing te wensen over. De verwerping van het jaar 1965 wordt als volgt gemotiveerd: “periode waarvoor het RSVZ geen spoor van een activiteit als helper of zelfstandige heeft teruggevonden”. Deze motivering verwijst nergens naar de militaire diensten.

Deze beslissing laat dan ook aan de heer De Wit niet toe om inzicht te krijgen in de redenen waarom zijn militaire diensten niet zijn opgenomen in de berekening van zijn pensioen.

Conclusie

In het geval van de heer De Wit heeft het RSVZ ten onrechte geen (weigerings)beslissing inzake gelijkstelling betekend. Ook de motivering in de pensioenbeslissing laat te wensen over.

De beslissingen die door het RSVZ inzake gelijkstellingen worden getroffen, dienen immers te worden betekend zoals de beslissingen die door het RSVZ genomen worden omtrent de toekenning van de uitkeringen inzake rust- en overlevingspensioenen⁹⁴.

Wij hebben reeds in ons Jaarverslag 2007 (p. 114-117) het gebrek aan motivatie in sommige pensioenbeslissingen van het RSVZ aangekaart.

Het RSVZ meldde ons toen dat in het algemeen de onvolledigheden in de motivering van een beslissing te wijten waren aan het onvolledig of niet correct inbrengen van de loopbaangegevens. Het RSVZ zou opnieuw de aandacht van verantwoordelijken van de pensioendiensten hierop trekken teneinde deze problematiek op te lossen.

Doch wat betreft het gebrek aan motivering met betrekking tot de gelijkstelling van de militaire diensten leek het probleem ons eerder structureel.

Op onze vraag heeft het RSVZ deze problematiek opnieuw onderzocht.

Het RSVZ ziet een mogelijke oplossing door in de pensioenbeslissing te verwijzen naar de weigeringsbeslissing inzake gelijkstelling van militaire diensten of studieperiodes, die eerder aan de betrokkene betekend wordt.

Dit betekent, ons inziens, dat uiteraard in alle gevallen een dergelijke beslissing inzake gelijkstelling moet verstuurd worden.

Het blijkt echter dat, op zijn minst wat de militaire dienst betreft, dit niet altijd het geval is.

⁹⁴ Artikel 28, § 9, lid 5 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

Daarom meldde het RSVZ erover te waken de motivatie van de periodes inzake gelijkstelling, indien mogelijk, nog te verbeteren in de pensioenbeslissing.

Het College stelt tevens vast dat er overigens nog geen duidelijkheid bestaat indien een gedeelte van de gelijkgestelde periode vóór en na 1 januari van het jaar van de 20ste verjaardag gelegen is.

In dergelijke gevallen is het mogelijk dat de gelijkstelling voor de periode na 1 januari van het bedoelde jaar wel kan toegekend worden terwijl deze voor de periode gelegen vóór deze datum niet wordt toegekend. Een duidelijke motivering per betrokken periode (vóór en na bedoelde datum) dringt zich op.

Het College volgt deze problematiek verder op.

Periode onder leercontract – Wettelijke voorwaarden tot het bekomen van een rustpensioen of een gelijkstelling die het recht op een rustpensioen opent – Toekenning van een pensioen of gelijkstelling afhankelijk van de betaling van bijdragen

Dossier 14670

De feiten

Mevrouw Allard was kapster onder leercontract tussen 1959 en 1964. Vanaf januari 1965 was zij zelfstandige.

Wanneer zij haar pensioenbeslissing ontvangt, is mevrouw Allard verbaasd over het feit dat haar jaren onder leercontract niet opgenomen werden in de berekening van haar rustpensioen.

Mevrouw Allard voelt zich hierdoor gestraft. Zij verrichtte tijdens deze periode wel degelijk prestaties en de inkomsten waren onderworpen aan de belastingen.

Bedenkingen

Wij onderscheiden twee gevallen.

Geval 1: leercontract gevolgd door het statuut als werknemer

Vóór de hervorming van het statuut van leerjongen in 2004 betaalden de werknemers en hun werkgevers bijna geen sociale bijdragen. Dit had tot gevolg dat de leerjongens slechts gedeeltelijk gedekt waren door de sociale zekerheid. In het bijzonder opende het statuut van leerjongen geen recht op pensioen voor de duur van het leercontract. In het kader van het Generatiepact⁹⁵ heeft men een impuls willen geven aan de leercontracten door op het gebied van het pensioen de gelijkstelling mogelijk te maken van de periode onder leercontract met een periode als werknemer.

⁹⁵ Artikel 1, lid 3 van het koninklijk besluit nummer 50 van 24 oktober 1967 toegevoegd bij artikel 10 van de wet van 23 december 2005 (Belgisch staatsblad 30 december 2005, err. Belgisch staatsblad 31 januari 2006; inwerkingtreding 1 januari 2004).

Sedert januari 2004 is er een gehele of gedeeltelijke onderwerping aan het sociale zekerheidsstelsel in functie van de leeftijd (gedeeltelijk⁹⁶ tot het einde van het jaar van de 18de verjaardag, volledig vanaf 19 jaar⁹⁷).

In de regeling voor werknemers is het recht op pensioen verbonden aan het bewijs van de bezigheid. Dit bewijs kan geleverd worden door elk document waaruit blijkt dat de pensioenbijdragen werden ingehouden.

Met andere woorden, een document waarin een werkgever louter bevestigt dat hij een werknemer (als leerjongen of onder gelijk welk ander statuut) heeft tewerkgesteld volstaat dus niet om deze bezigheid te bewijzen.

Indien de leerjongen of zijn werkgever geen pensioenbijdragen hebben betaald, kunnen de periodes onder leercontract niet opgenomen worden in de berekening van het pensioen in de regeling voor werknemers.

Geval 2: leercontract gevolgd door het statuut van zelfstandige

In toepassing van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (artikel 33, § 1, 2°) worden gelijkgesteld met periodes van bezigheid: “ (...) *de periodes na 31 december van het jaar gelegen vóór dit van de 20ste verjaardag van de zelfstandige, tijdens welke deze laatste door een door de Regering erkend en gecontroleerd leercontract was verbonden.*”

Vanaf het jaar van de 20ste verjaardag laat de wet toe om periodes van leercontract gelijk te stellen onder volgende voorwaarden:

- ◆ er moet een uitdrukkelijke aanvraag ingediend worden bij het RSVZ, ofwel rechtstreeks ofwel via het sociaal verzekeringsfonds waarbij de aanvrager is aangesloten;
- ◆ de documenten die bij deze aanvraag gevoegd worden (attest van de werkgever, ...) worden als voldoende bewijs geacht door de pensioendienst;

⁹⁶ De verplichte bijdragen gelden voor de jaarlijkse vakantie, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten.

⁹⁷ Deze onderwerping geldt voor volgende leercontracten:

- ◆ leercontract in het kader van een opleiding van middenstand;
- ◆ stageovereenkomst in het kader van een opleiding tot bedrijfsleider;
- ◆ industrieel leercontract;
- ◆ beroepsinlevingsovereenkomst

- ◆ betrokkene moet de hoedanigheid van zelfstandige bezitten op het ogenblik waarop de periode onder leercontract is begonnen (dit is bijvoorbeeld het geval bij beroepsvervolmaking in het kader van een leerovereenkomst: in dit geval mag de beroepsactiviteit niet voortgezet worden tijdens de periode van het leercontract) of deze hoedanigheid verworven hebben binnen de honderd tachtig dagen na het einde van de periode onder leercontract (in dit geval zal de tussenliggende periode ook gelijkgesteld worden) ;
- ◆ het leercontract kan ook gevolgd worden door een periode van legerdienst: deze twee periodes, evenals de tussenliggende periodes kunnen dan gelijkgesteld worden op voorwaarde dat de aanvang van de activiteit als zelfstandige plaats vindt binnen de 180 dagen te rekenen vanaf het einde van de militaire dienst op voorwaarde dat ook de andere condities vervuld zijn ;
- ◆ het leercontract kan ook gevolgd worden door een periode van arbeidsongeschiktheid: deze twee periodes kunnen gelijkgesteld worden op voorwaarde dat de periode van arbeidsongeschiktheid begint binnen de 30 dagen die volgen op het einde van het leercontract en alle andere condities vervuld zijn voor de elke periode ;
- ◆ tenslotte, de gelijkstelling wegens leercontract kan enkel toegekend worden indien de aanvrager voor elk gelijk te stellen kwartaal een forfaitaire bijdrage betaalt.

Conclusie 1

Mevrouw Allard kan nog altijd de gelijkstelling (betalend) van haar periode onder leercontract aan het RSVZ vragen.

Zij kan echter in het beste geval enkel de gelijkstelling voor de 4 kwartalen in 1964 vragen. Zij werd immers pas in de loop van dat jaar 20 jaar. De jaren die zij voordien onder leercontract presteerde, kunnen nooit het voorwerp uitmaken van een gelijkstelling. Zij was immers, volgens de wettelijke bepalingen, nog te jong.

Conclusie 2

De nieuwe regeling in verband met de gelijkstelling vanaf 1 januari 2004 van periodes onder leercontract, ingevoegd door de maatregelen in het kader van het Generatiepact, gelden enkel voor de toekomst. Zij zijn van toepassing op de huidige generatie die werkzaam is onder een leercontract.

Zij biedt dan ook geen oplossing voor de personen die momenteel pensioengerechtigd zijn en die vroeger tijdens een bepaalde periode onder leercontract hebben gewerkt.

Conclusie 3

Zonder te spreken over een discriminatie wenst het College toch de aandacht te vestigen op het verschil in behandeling, ingeschreven in de wet, inzake de jaren onder leercontract. Naargelang het feit of de leerjongen nadien een zelfstandige activiteit aanvat dan wel werkt als werknemer, kan hij al dan niet de gelijkstelling van de periode onder leercontract bekomen.

Indien immers de periode onder leercontract wordt gevolgd door een tewerkstelling als werknemer is er geen gelijkstelling met een activiteit als werknemer voorzien. Evenmin bestaat de mogelijkheid de periode van leercontract door de betaling van regularisatiebijdragen gelijk te stellen met een periode van beroepsactiviteit.

Indien daarentegen een periode van leercontract wordt gevolgd door een tewerkstelling als zelfstandige dient er vastgesteld te worden dat volgens de vigerende wetgeving een leercontract, mits aanvraag tot gelijkstelling van deze periode met een beroepsactiviteit en mits betaling van de hiertoe vereiste bijdragen, kan gelijkgesteld worden indien betrokkene binnen de 180 dagen na het einde van het leercontract een activiteit als zelfstandige aangevat heeft. De periode van leercontract gelegen voor 1 januari van het jaar van de twintigste verjaardag van betrokkene kan niet gelijkgesteld worden.

Het maakt niet uit of dit een leercontract in het kader van de permanente opleiding van middenstand dan wel een industrieel leercontract⁹⁸ betrof. Van een rechtstreeks verband tussen leercontract en de nadien uitgeoefende activiteit is er geen sprake. Er is enkel vereist dat het een door de Regering erkend en gecontroleerd leercontract betrof.

Samengevat:

- ◆ Een leerjongen verbonden door een industriële leerovereenkomst, zijnde een type van leerovereenkomst die toelaat een beroepsactiviteit als werknemer voor te bereiden, die na het beëindigen van zijn leercontract een activiteit aanvat als loontrekkende, kan voor de periode van leercontract geen pensioenrechten openen. Een mogelijkheid tot regularisatie is evenmin voorzien.
- ◆ Zou diezelfde leerjongen echter na het beëindigen van deze industriële leerovereenkomst binnen de 180 dagen een activiteit als zelfstandige hebben aangevat, dan zou hij, onder de hoger vernoemde voorwaarden, wel de mogelijkheid gehad hebben deze periode van leercontract te laten gelijkstellen met een beroepsactiviteit.

Rekening houdende met de bijzonderheden van elk pensioenstelsel en niettegenstaande het feit dat de wet sedert 2004 toelaat om de personen onder leercontract gedeeltelijk of geheel te onderwerpen aan de sociale zekerheid wenst het College toch de aandacht te vestigen op deze situatie. Het stelt zich overigens de vraag of een dergelijk onderscheid nog in redelijkheid verantwoord is?

⁹⁸ Dit geldt uiteraard enkel voor de leercontracten vóór 2004, datum waarop de nieuwe regeling in voege trad.

Pensioenramingen – Problemen aangehaald in het Jaarverslag 2007 – Evolutie tussen 1 maart 2008 en 28 februari 2009

Dossiers 15597 – 15928

De feiten

1ste geval:

Mevrouw Colson was twee keer getrouwd en is twee keer gescheiden. Beide ex-echtgenoten waren zelfstandigen.

Zij vraagt aan het RSVZ een raming van haar toekomstig pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote. Het RSVZ weigert deze raming te maken omdat elke wettelijke basis ontbreekt.

2de geval:

De heer Van Belle is 56 jaar oud en is ambtenaar. Hij vraagt in augustus 2007 aan de PDOS een raming van zijn toekomstig pensioen.

Begin 2009 klaagt hij zich erover dat er geen gevolg gegeven werd aan deze aanvraag.

Bedenkingen

Het geheel van problemen verbonden aan de toepassing van de wetgeving betreffende de ambtshalve en op vraag af te leveren ramingen van de pensioenrechten aan de toekomstige gepensioneerden werd reeds besproken in ons Jaarverslag 2006 (p. 59-63) en 2007 (p. 69-77).

In ons Jaarverslag 2007 van begin 2008 gaven wij een overzicht van de belangrijkste vragen die nog hangend waren.

Wij noteerden onder andere:

- ◆ de ambtshalve raming is momenteel voorbehouden aan de werknemers en de zelfstandigen. De ambtenaren zijn voorlopig uitgesloten;
- ◆ de ambtshalve ramingen worden gescheiden van elkaar opgesteld;
- ◆ de ambtshalve ramingen houden geen rekening met cumulatierregels, de regels inzake minimumpensioenen en beperken de informatie inzake de eventuele rechten op een vervroegd pensioen;
- ◆ de automatische raming geldt niet voor personen die in het buitenland wonen;
- ◆ de personen jonger dan 55 jaar hebben geen toegang tot de ramingen;
- ◆ de ramingen (ambtshalve of op vraag) zijn door de wet beperkt tot de persoonlijke rechten;
- ◆ de ramingen van andere rechten (overlevingspensioenen, pensioenen als uit de echt gescheiden echtgenoot of feitelijke scheiding) zijn bij gebrek aan wettelijke verplichting overgelaten aan het oordeel van de administraties.

Aan deze lijst kunnen wij nog onduidelijkheden of achterhaalde inlichtingen in de bij de ramingen gevoegde uitleg toevoegen⁶⁷.

Op basis van deze vaststellingen hebben wij de pensioendiensten opgeroepen om maatregelen uit te werken die zouden kunnen bijdragen tot het wegwerken van sommige “gebreken”.

Een jaar later moeten wij vaststellen dat er weinig concrete vooruitgang werd geboekt en dat de meeste van de hierboven opgesomde problemen nog niet zijn opgelost. Er zijn er zelfs nieuwe bijgekomen.

In deze tekst spitsen wij ons toe op twee problemen die (weer) opgedoken zijn in 2008. Enerzijds is er de sterke terughoudendheid van het RSVZ ten overstaan van de ramingen voor de pensioenrechten als uit de echt gescheiden echtgenoot, dit in tegenstelling tot de RVP. Anderzijds is er het feit dat de PDOS sinds 2007 overspoeld werd met vragen om ramingen, wat geleid heeft tot een achterstand en tot een behandelingstermijn buiten proportie.

Eerste probleem: de weigering van het RSVZ om een raming van het recht als uit de echt gescheiden echtgenoot te maken wanneer hij in de pensioendossiers niet over de noodzakelijke inlichtingen voor deze raming beschikt.

De wettelijke bepaling inzake de ramingen en meer bepaald het koninklijk besluit van 26 april 2007⁹⁹ tot uitvoering van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact voorziet enkel het geval van de vraag van de sociaal verzekerde “om aflevering van een loopbaanoverzicht of van een raming van de opgebouwde en nog te verwezenlijken persoonlijke pensioenrechten”.

Er bestaat bijgevolg geen wettelijke basis waarop men kan steunen om, op vraag, een raming als uit de echt gescheiden echtgenoot te maken.

Er kunnen zich twee situaties voordoen.

Ofwel beschikt het RSVZ reeds over de gegevens van de loopbaan van de ex-echtgenoot (dit is het geval wanneer zijn pensioenrechten reeds onderzocht werden). Het RSVZ moet dan geen gegevens vragen aan het sociaal verzekeringfonds waarbij de ex-echtgenoot was aangesloten. In dit geval kan de raming gemaakt worden.

⁹⁹ Wij stellen vast dat de (kleine) gebreken die wij aan de pensioendiensten melden onmiddellijk worden aangepast. Als voorbeeld kunnen wij hier de zeer recente aanpassing (februari 2009) van de teksten van het RSVZ aanhalen betreffende de voorwaarden waaronder de vermindering voor vervroeging niet wordt toegepast. Deze tekst werd geactualiseerd en aangevuld en houdt rekening met de laatste wijzigingen in de wetteksten.

Ofwel beschikt het RSVZ niet over deze gegevens (geval waarin de ex- echtgenoot nog werkt of nog niet de pensioenleeftijd bereikt heeft). Het RSVZ zou deze gegevens dan moeten opvragen bij het sociaal verzekeringsfonds van de ex-echtgenoot. In dit geval meent het RSVZ dat het gebrek aan wettelijke basis verhindert om de noodzakelijke gegevens op te vragen.

Wij stellen ons toch wel vragen bij deze handelswijze.

Enerzijds roept het RSVZ het gebrek aan wettelijke basis in maar anderzijds verhindert dit gebrek niet om de gewenste ramingen af te leveren wanneer het over de noodzakelijke gegevens beschikt.

De RVP heeft evenmin een wettelijke basis voor het uitvoeren van de ramingen van de uit de echt gescheiden echtgenoot. Hij meent echter dat hij ertoe gehouden is op basis van een andere wettelijke bepaling, namelijk de verplichting tot het geven van informatie vervat in artikel 3 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “handvest” van de sociaal verzekerde.

Het RSVZ heeft ons ook laten verstaan dat vanaf het moment dat het beschikt over de enige loopbaangegevensbank voor zelfstandigen (deze zou operationeel moeten zijn tegen eind 2010) er geen belemmeringen meer zouden bestaan om ramingen af te leveren van de afgeleide rechten, zoals deze voor de uit de echt gescheiden echtgenoten¹⁰⁰.

Tweede probleem: een aanzienlijke verlenging van de termijn om een raming af te leveren bij de PDOS sinds 2007.

Om dit te kaderen, zijn volgende cijfers toch wel interessant:

Evolutie van het aantal aanvragen om raming bij de PDOS		
2006	2007	2008
911	1782	2094

Men merkt meteen dat het aantal aanvragen bijna verdubbelde tussen 2006 en 2007. In 2008 was er nog een stijging met 15 %.

Volgens de PDOS werd deze sterke stijging ingezet door het invoering in juli 2006 van de automatische raming voor de werknemers die de leeftijd van 55 jaar bereiken gevolgd door de automatische raming voor zelfstandigen die vanaf juli 2007 55 jaar worden.

Ondanks verschillende maatregelen kon de PDOS niet verhinderen dat de behandelingstermijn langer werd. Momenteel bedraagt deze voor sommige gevallen meer dan 6 maanden. Er werd dan ook een aanzienlijke achterstand opgebouwd¹⁰¹.

¹⁰⁰ Als wij het RSVZ goed begrijpen, zou het gebrek aan wettelijke basis, als dat dan nog bestaat, dan geen belang meer hebben...

¹⁰¹ Wij vragen aan de PDOS om ons de exacte cijfergegevens te bezorgen. Op het ogenblik van het afsluiten van dit Jaarverslag hadden wij deze nog niet ontvangen.

De PDOS besliste ondertussen om de aanvragen niet meer te behandelen in volgorde van ontvangst maar om voorrang te geven aan de meest dringende ramingen voor de personen die hun 60ste verjaardag naderen. Zo heeft men in 2008 voorrang gegeven aan de ramingen voor de personen geboren in 1949 en 1950 en dus ten vroegste gepensioneerd worden in 2009 en 2010¹⁰².

Vanaf begin 2008 stuurt de PDOS ook systematisch een ontvangstmelding voor elke aanvraag die hij ontvangt. Hierin worden de contactgegevens vermeld en wordt er meegedeeld dat in sommige gevallen de behandelingstermijn meerdere maanden kan duren¹⁰³.

Conclusie

Het RVSZ meent dat er wettelijk geen verplichting bestaat om een raming voor de uit de echt gescheiden echtgenoot te maken. In de teksten spreekt men inderdaad enkel van de persoonlijk rechten.

Vanaf eind 2010, wanneer de loopbaangegevensbank voor zelfstandigen operationeel zal zijn, moet het voor het RVSZ mogelijk worden om alle ramingen beter te kunnen afleveren.

Het College stelt vast dat er op middellange termijn een oplossing voor het probleem zal komen. Het stelt zich toch de vraag hoe het, los van de wetgeving, voor een rechter kan verantwoord worden dat een raming geweigerd wordt ten opzichte van de informatieplicht waaraan de pensioendiensten zich moeten houden.

Het College heeft begrip voor de moeilijkheden die de sterke stijging van het aantal aanvragen tot raming bij de PDOS veroorzaakt heeft.

Het is echter wel een feit dat sommige termijnen - tot 6 maanden en meer - niet in redelijkheid verantwoord zijn.

Wij stelden dan ook recent aan de PDOS een aantal duidelijke vragen:

- ◆ Wat beschouwt de PDOS als een redelijke termijn inzake ramingen?
- ◆ Hoeveel aanvragen die ontvangen werden tussen begin 2007 en september 2008 blijven nog onbeantwoord?
- ◆ Binnen welke termijn zal de achterstand kunnen worden weggewerkt?

Wij volgen dit verder op in ons Jaarverslag 2009.

¹⁰² De heer Van Belle, die na meer dan een jaar nog geen raming had ontvangen, viel uit deze selectie uit. Hij was geboren in 1951.

¹⁰³ Ook hier had de heer Van Belle geen geluk. In augustus 2007 toen hij zijn aanvraag indiende, werd er nog geen ontvangstbericht verstuurd.

**Afschaffing vanaf 2007 van de drempel waaronder een pensioen niet toekenbaar is –
Gevolgen voor de niet toegekende pensioenen in toepassing van de vroegere bepalingen
– Vergissing van een pensioendienst met als gevolg het al dan niet verliezen van een
recht**

Dossier 15158

Zie deel De Toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

**Verontschuldiging – Spontaan aanbieden van excuses door de pensioendiensten
in het geval van een fout of duidelijke vergissing ten nadele van de gepensioneerde
– Stand van zaken (transversaal) en verdere evoluties**

Dossiers 14079 – 14487

Zie deel De Toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen

**Wettelijke onmogelijkheid om het overlevingspensioen van een eerste echtgenoot
opnieuw te bekomen voor het overlijden van de tweede echtgenoot, zelfs in het geval
van echtscheiding – Verschil in behandeling tussen de pensioenstelsels – Dubbele
algemene aanbeveling**

Dossier 15566

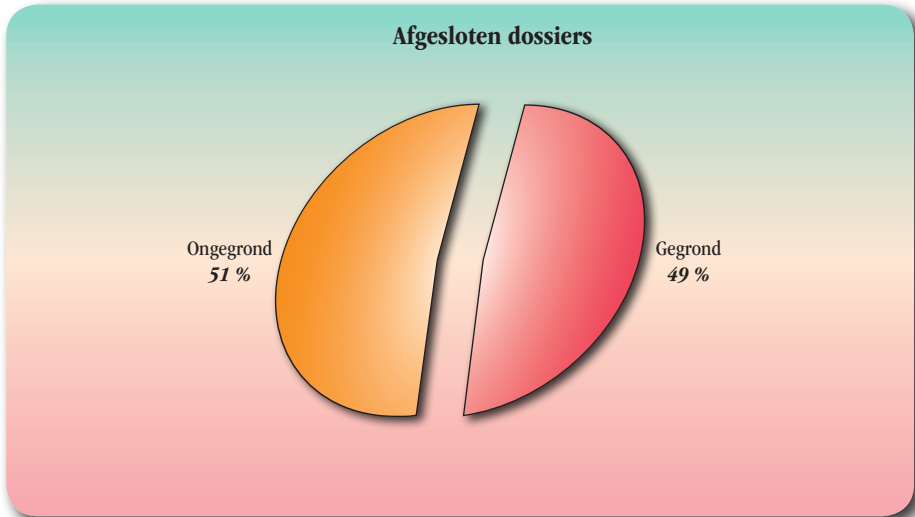
Zie deel De Pensioendienst voor de Overheidssector

Opgelet: één van de twee algemene aanbevelingen heeft betrekking op de reglementering in het stelsel der zelfstandigen.

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Beslag of overdracht op pensioen – Wettelijke bescherming van het bedrag gestort op een rekening – Duidelijkere inlichtingen in de folder bestemd voor de gepensioneerden

Dossier 14543

De feiten

Mevrouw Debecker geniet een pensioen betaald door de CDVU. Het bedrag van dit pensioen, dat op een zichtrekening gestort wordt, is belast met beslaglegging.

In een folder van de CDVU van april 2007 (De betaling van uw overheidspensioen) leest mevrouw Debecker het volgende:

“De voordelen van de betaling per overschrijving: (...) Sinds 01-01-2007 worden de pensioenbedragen die door ons gestort worden, beschermd tegen beslag of overdracht. Een circulaire cheque die op uw zichtrekening gestort wordt, geniet niet van deze bescherming.”

Mevrouw Debecker leidt hieruit af dat haar overheidspensioen niet kan beslagen of overgedragen worden. Zij vraagt zich dan ook af of de CDVU de wetgeving in haar geval wel correct toepast.

Bedenkingen

Vóór 1 januari 2007 konden pensioenen die op een zichtrekening gestort werden zonder enige beperking beslagen of overgedragen worden.

De wet van 14 juni 2004 heeft deze situatie gewijzigd. De nieuwe reglementering voorziet dat de pensioenbedragen die op een zichtrekening gestort worden, beschermd zijn tegen beslag of overdracht gedurende een periode van 30 dagen te rekenen vanaf de datum van creditering van de rekening. De beschermde som vermindert met een dertigste per dag naarmate de maand verstrijkt. Dit betekent dat na 30 dagen het bedrag van het pensioen (of wat ervan overblijft) vatbaar is voor beslag of overdracht¹⁰⁴.

De door de wettelijke bepalingen beschermde sommen worden door een speciale code geïdentificeerd bij de betaling door de pensioendienst. Zo kunnen deze bedragen onderscheiden worden van de andere bedragen op de rekening die niet dezelfde bescherming genieten.

De formulering in de folder zorgt voor verwarring. Zij laat vermoeden dat de bescherming volledig en permanent is. Dit is niet het geval. Wij vroegen aan de CDVU om de informatie te verbeteren.

Conclusie

De CDVU volgt ons voorstel en past de tekst van de folder “De betaling van uw overheidspensioen” aan.

In de laatste versie, beschikbaar sinds juli 2008, staat te lezen onder de rubriek “De voordelen van de betaling per overschrijving”:

“Sinds 01-01-2007 worden de op zichtrekening overgeschreven pensioenen *beter* beschermd tegen beslag of overdracht. In het begin van de maand is geen beslag of overdracht mogelijk, naarmate de maand verstrijkt is een steeds groter gedeelte voor beslag of overdracht vatbaar.”

De informatie aan de gepensioneerden is vollediger. Er is geen twijfel meer mogelijk.

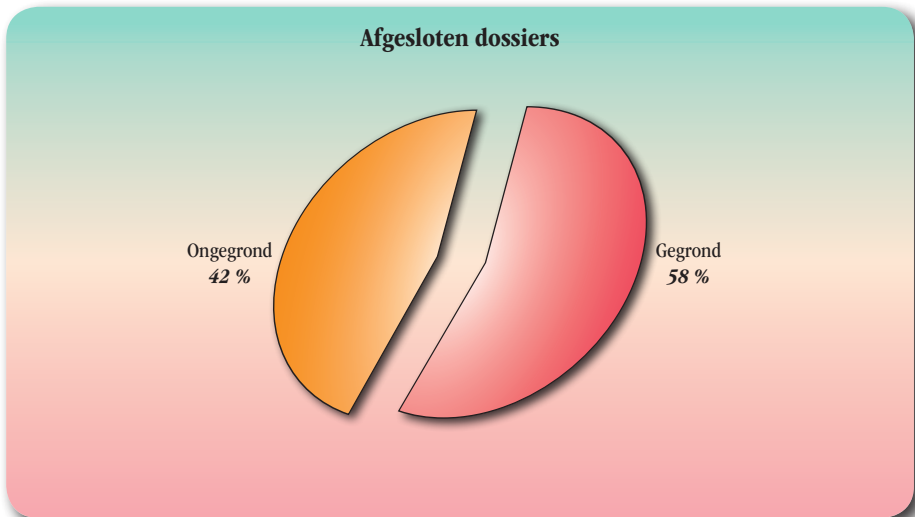
Toch een minpuntje: de inlichtingen die men terugvindt op de website van de CDVU zijn minder uitgebreid dan deze opgenomen in de folder. Meer in het bijzonder wordt de gedeeltelijke bescherming van de op een zichtrekening gestorte pensioenbedragen niet vermeld onder de voordelen van deze betalingswijze. Het lijkt ons nuttig om deze inlichtingen ook op de website te vermelden.

¹⁰⁴ Deze nieuwe regeling en zijn praktische gevolgen kwamen uitgebreid aan bod in ons Jaarverslag 2007, p. 155-157.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Sommige van deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst. Anderen enkel als toekennings- of betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers

Opmerkelijke dossiers

Verjaringstermijn inzake de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen – Verschillende termijn bij de DOSZ ten opzichte van de termijn bij de andere pensioendiensten – Harmonisering wenselijk – Algemene aanbeveling

Dossier 13068

Dit dossier wordt inzake een andere problematiek ook besproken in het deel RSVZ.

De feiten

Sedert 1 maart 1979 geniet mevrouw Ernalsteen van vier overlevingspensioenen, één bij de RVP, één bij het RSVZ en twee bij de DOSZ. Op dat moment is zij 36 jaar.

Alle vier de pensioenen werden in betaling gesteld op basis van een verklaring van mevrouw Ernalsteen dat zij geen enkele beroepsactiviteit meer uitoefende (Model 74). Zij herneemt echter een activiteit als lesgeefster vanaf het jaar 1982 zonder dat zij dit aan de pensioendiensten meldt.

In augustus 2007 bereikt mevrouw Ernalsteen de pensioenleeftijd (64 jaar). Bij het ambtshalve onderzoek van haar rechten op een rustpensioen als zelfstandige stelt het RSVZ vast dat zij een niet toegelaten activiteit uitoefent. Haar inkomsten liggen meer dan 15 % boven de toegelaten jaargrens.

Vanaf augustus 2007 worden 2 van haar 4 overlevingspensioenen geschorst. De DOSZ betaalt haar pensioenen nog verder.

In mei 2008 betekenen de RVP en het RSVZ aan betrokkene dat haar overlevingspensioenen in de regeling voor werknemers en zelfstandigen niet meer betaalbaar zijn vanaf 1 januari 2004. Het bedrag van de schuld wordt haar op 30 juni 2008 meegedeeld en bedraagt 15.980,20 euro.

In juli 2008 betekent de DOSZ de schuld in het stelsel van de Overzeese sociale zekerheid. In toepassing van de bepalingen van de wet van 17 juli 1963 wordt het overlevingspensioen, toegekend op basis van deze wet, geschorst¹⁰⁵. De DOSZ recupereert de teveel betaalde bedragen tijdens de laatste vijf jaar. De schuld bedraagt 24.010,04 euro.

Mevrouw Ernalsteen beklaagt zich erover dat er een verschillende verjaringstermijn wordt toegepast door enerzijds de RVP en het RSVZ en anderzijds de DOSZ.

Bedenkingen

Artikel 61, § 1, 4de lid van de wet van 17 juli 1963 luidt als volgt:

“Het recht op terugvordering van de ten onrechte betaalde uitkeringen, waarin deze wet en de wet van 16 juni 1960 voorzien, verjaart na zes maanden te rekenen vanaf de datum waarop de uitbetaling is geschied. (...)

De termijn (...) wordt gebracht op vijf jaar, wanneer de onverschuldigde sommen werden verkregen door bedrieglijke handelingen of door valse of opzettelijk onvolledig afgelegde verklaringen.

Dit geldt eveneens ten aanzien van de sommen die ten onrechte werden uitbetaald wegens het niet afleggen, door de schuldenaar, van een verklaring die is opgelegd door een wetsbepaling of verordende bepaling of die volgt uit een vroeger aangegane verbintenis.”

¹⁰⁵ Mevrouw Ernalsteen geniet twee overlevingspensioenen bij de DOSZ: één in toepassing van de wet van 16 juni 1960 en een ander op basis van de wet van 17 juli 1963. Het eerste pensioen ondergaat geen enkele wijziging omdat het bedrag onafhankelijk is van het bedrag van de beroepsinkomsten. Het tweede is enkel betaalbaar indien zij geen activiteit uitoefent of indien de inkomsten uit deze activiteit die zij verklaart onder de toegelaten grenzen blijven.

In het geval van mevrouw Ernalsteen heeft de DOSZ de vermindering van het overlevingspensioen betekend op 14 juli 2008. Op basis van de *vijfjarige* verjaring kunnen alle onverschuldigde betalingen sedert 15 juli 2003 teruggevorderd worden.

Bij de RVP en het RSVZ is de situatie anders.

In het stelsel van de werknemers heeft de wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen de termijn van vijf jaren, die tot dan toepasselijk was, teruggebracht op drie jaren.

Deze wijziging ingevoegd in artikel 21 van de wet van 13 juni 1966, is in voege getreden op 1 januari 2006.

Wat de terugvordering van teveel betaalde pensioenbedragen betreft in het geval van de uitoefening van een beroepsactiviteit waarbij de inkomsten de toegelaten grenzen overschrijden, is de verjaringstermijn drie jaren (artikel 21 § 3). De verjaring begint evenwel slechts te tellen vanaf 1 juni van het jaar dat volgt op het jaar waarin de overschrijding gebeurde.

Ook in de regeling voor zelfstandigen¹⁰⁶ en in de openbare sector¹⁰⁷ zorgden wettelijke bepalingen voor het terugbrengen van de verjaringstermijn tot drie jaren.

Conclusie

De verjaringstermijn die de DOSZ toepast om de onverschuldigde bedragen terug te vorderen is verschillend van deze toegepast door de RVP en het RSVZ voor een zelfde situatie. Hij is ook verschillend van deze die de PDOS zou toepassen (niet betrokken in dit dossier).

De DOSZ past de verjaringstermijn van vijf jaar toe waardoor hij de onverschuldigd betaalde bedragen sedert juli 2003 kan terugvorderen. De RVP en het RSVZ passen een termijn van drie jaar toe en kunnen de sedert januari 2004 teveel betaalde bedragen terugvorderen.

Elke pensioendienst heeft de in zijn regeling toepasselijke wetgeving correct toegepast. De gevolgen voor de gepensioneerde zijn echter uiteenlopend. Zij wordt het strengst gesanctioneerd bij de DOSZ.

¹⁰⁶ Koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, artikel 36 § 2, tweede lid, zoals vervangen door artikel 38 van de wet (I) van 27 december 2006 houdende diverse bepalingen (Belgisch staatsblad 28 december 2006, err. Belgisch staatsblad 24 januari 2007, err. Belgisch staatsblad 12 februari 2007) (met inwerkingtreding op 1 januari 2006: artikel 39 van de wet van 27 december 2006).

¹⁰⁷ Wet van 24 december 1976 betreffende de budgettaire voorstellen 1976-1977, artikel 59 § 2, zoals vervangen door het koninklijk besluit van 21 januari 2007 tot uitvoering van artikel 61 van de wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen (met inwerkingtreding op 1 januari 2006: artikel 3 van het koninklijk besluit van 21 januari 2007).

Algemene aanbeveling

Tot 2005 voorzag de wetgeving inzake de terugvordering van onverschuldigde pensioenbedragen in de regeling voor werknemers, zelfstandigen en in de openbare sector in een verjaringstermijn van zes maanden, eventueel gebracht op vijf jaren in welbepaalde situaties.

De wetgeving van de DOSZ (wet van 17 juli 1963) paste gelijkaardige regels toe.

Vanaf 2006 werd de verjaringstermijn van vijf jaren tot drie jaren teruggebracht in de regeling voor werknemers, zelfstandigen en in de openbare sector.

De regeling van de DOSZ volgde deze wijziging niet. De verjaringstermijn is nog steeds vastgesteld op vijf jaren.

Een zelfde situatie (bijvoorbeeld, het overschrijden van de toegelaten jaargrenzen inzake de uitoefening van een beroepsactiviteit) heeft uiteenlopende gevolgen naargelang het betrokken pensioenstelsel. De gepensioneerde bij de DOSZ wordt strenger gesanctioneerd dan een gepensioneerde bij de RVP, het RSVZ of de PDOS.

Het College beveelt aan de bevoegde overheden aan om een einde te stellen aan de uiteenlopende gevolgen van een zelfde situatie, naargelang het betrokken pensioenstelsel, door erover te waken dat de verjaringstermijn inzake de terugvordering van onverschuldigd betaalde pensioenbedragen bij de DOSZ gelijkgeschakeld wordt aan deze toepasbaar in de drie grote wettelijke pensioenstelsels.

Valorisatie van de periodes van militaire dienst in het stelsel van de wet van 16 juni 1960 – Interpretatie van de wettelijke bepalingen – Verschil tussen de Franstalige en Nederlandstalige tekst – Behandelingstermijn van de aanvragen – Spontane toekenning van intresten van rechtswege in toepassing van artikel 20 van het Handvest van de sociaal verzekerde

Dossiers 14272 – 14644 – 14830

De feiten

Artikel 203 van de wet van 20 juli 2006¹⁰⁸ heeft in de wet van 16 juni 1960 een artikel 3 decies ingevoegd waardoor een bijkomende toelage bij het rust – of overlevingspensioen wordt ingesteld ter valorisatie van de militaire diensten in het Belgische Leger. De noodzakelijke uitvoeringsbepalingen van dit artikel werden afgekondigd door het koninklijk besluit van 2 februari 2007.

De toepassing van deze nieuwe wetgeving heeft aanleiding gegeven tot een aantal klachten. Hieronder geven wij een kort overzicht.

¹⁰⁸ Deze aanpassing van de wet geeft gevolg aan onze Algemene aanbeveling 2000/4, JV 2000, p. 152-154 en JV 2006, p. 198-199

Geval nr. 1:

De heer Weyns heeft zijn legerdienst volbracht van 26 april 1945 tot 13 april 1946. Hij heeft zich bij de DOSZ aangesloten op 19 juli 1949. Hij beklaagt zich erover dat de DOSZ weigert om hem de forfaitaire rustvergoeding toe te kennen.

Geval nr. 2:

De heer Stainier dient in april 2007 een aanvraag tot valorisatie van zijn legerdienst bij de DOSZ in. De beslissing tot toekenning wordt genomen in juni 2008. De betaling van de achterstallen volgt onmiddellijk daarna.

De betrokkene beklaagt zich over de lange behandelingstermijn van zijn aanvraag en vraagt zich af of hij recht heeft op intresten van rechtswege in toepassing van het Handvest van de sociaal verzekerde.

Geval nr. 3:

De heer Dupré heeft zijn legerdienst vervuld tussen 30 september 1954 en 30 maart 1956. Hij was bij de DOSZ aangesloten van 1 april 1958 tot 1 december 1959.

Hij dient zijn dossier in begin 2007. Een jaar later, in februari 2008, heeft hij nog geen beslissing ontvangen.

Bedenkingen

Het koninklijk besluit van 2 februari 2007, gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 13 februari 2007, bepaalt de voorwaarden waaronder de periodes van verplichte legerdienst volbracht in het Belgische Leger in aanmerking worden genomen voor de toekenning van een bijkomende¹⁰⁹ toelage bij het rust- of overlevingspensioen aan de personen die een pensioen genieten in toepassing van de wet van 16 juni 1960.

De Franstalige tekst van artikel 2 luidt als volgt:

“L'allocation n'est octroyée que si l'intéressé était assujéti à la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi au moment où les obligations de milice ont débuté.
Cette allocation est également octroyée si, au cours des trois années suivant la fin des obligations de milice, l'intéressé a été assujéti pendant un an au moins à la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi.”

¹⁰⁹ Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 66/2008 van 17 april 2008 – Ter informatie: Het Hof heeft recent geacht dat het feit dat er gekozen werd voor een stelsel van forfaitaire vergoeding eerder dan voor de gelijkstelling van de militaire dienst aan een periode van activiteit geen inbreuk is op de grondwet om reden van het kapitalisatiesysteem van de koloniale pensioenregeling.

De Nederlandstalige tekst van hetzelfde artikel luidt als volgt:

“De toelage wordt slechts toegekend voor zover de betrokkene onderworpen was aan de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi op het ogenblik waarop de militieverplichtingen een aanvang namen.

De toelage wordt eveneens toegekend wanneer de betrokkene onderworpen was aan de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi in de loop van de drie jaren volgend op het einde van de militieverplichtingen en in deze hoedanigheid gedurende ten minste één jaar onderworpen is geweest.”

De Franstalige en Nederlandstalige tekst zijn niet identiek. De Nederlandstalige versie vereist twee voorwaarden (verbonden door “en”):

1° het begin van de aansluiting bij de DOSZ moet zich situeren in de loop van de drie jaren die volgen op het einde van legerdienst;

2° deze aansluiting duurt ten minste één jaar.

In de Franstalige tekst zijn deze twee voorwaarden niet van elkaar gescheiden en lijkt het of de minimale aansluiting van één jaar zich moet situeren in de periode van drie jaren die op het einde van de legerdienst volgen (dus het einde van dat ene jaar mag niet buiten de periode van drie jaren liggen).

In geval nr. 3 had de DOSZ (Franstalige diensten) het voornemen om de toekenning te weigeren omdat, hoewel hij meer dan een jaar aangesloten was bij het stelsel, het einde van het eerste jaar zich buiten de periode van drie jaren na het einde van de legerdienst situeerde.

Wij hebben aan de DOSZ gevraagd om dit onderscheid in de interpretatie van de teksten te onderzoeken en in afwachting van het resultaat de beslissing tot weigering voor de heer Dupré uit te stellen.

Het onderzoek van de juridische experts van de DOSZ bevestigde dat de “juiste” voorwaarden deze waren die in de Nederlandstalige tekst voorkwamen en niet deze uit de Franstalige tekst¹¹⁰.

¹¹⁰ De keuze van de Nederlandstalige versie in de plaats van de Franstalige versie drong zich op om de eenvoudige reden dat de oorspronkelijke tekst in het Nederlands werd opgesteld en de Franstalige versie er slechts een (foutieve) vertaling van was. Wij voegen hier zelf nog een tweede reden aan toe.

Het besluit dat genomen werd in de wet van 16 juni 1960 heeft zich duidelijk geïnspireerd op de regels die reeds lang gelden voor de gelijkstelling van de legerdienst in de regeling voor werknemers.

De tekst van artikel 34, § 2, 3, 2de lid van het koninklijk besluit van 21 december 1967 is de volgende:

“Voor de (sub E en F) van § 1 beoogde perioden is er eveneens gelijkstelling wanneer de belanghebbende de hoedanigheid van werknemer heeft gehad in de loop van de drie jaren volgend op het einde van deze perioden en in deze hoedanigheid gewoonlijk en hoofdzakelijk gedurende ten minste één jaar te werk gesteld is geweest.” Deze tekst maakt duidelijk onderscheid tussen de twee cumulatieve voorwaarden zoals in de Nederlandstalige tekst van de wetgeving van de DOSZ.

Vanaf dat ogenblik (februari 2008) verbond de DOSZ zich ertoe om enkel nog de regels die duidelijk vermeld staan in de Nederlandstalige tekst toe te passen en de eventueel verkeerde beslissingen die vroeger zouden genomen zijn (uitsluitend Franstalige dossiers) te herzien.

In geval nr. 1 was de eerste voorwaarde niet vervuld omdat de heer Weyns zich slechts bij het stelsel van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Congo had aangesloten meer dan drie jaren na het einde van zijn legerdienst.

Zijn legerdienst eindigde inderdaad op 13 april 1946 terwijl zijn aansluiting slechts dateert van 19 juli 1949.

De weigering kan ook nog gemotiveerd worden door een tweede reden. Immers, artikel 3 van het koninklijk besluit van 2 februari 2007 bepaalt:

“De toelage wordt toegekend op aanvraag van de betrokkene, samen met het pensioen. De betrokkene deelt mee tijdens welke tijdvakken hij heeft voldaan aan zijn militieverplichtingen en bevestigt dat hij geen pensioen trekt voor deze tijdvakken.”

Het is bijgevolg niet toegelaten om de vergoeding te cumuleren met een ander pensioen voor dezelfde periode. Het rustpensioen als werknemer dat de RVP aan de heer Weyns toekende omvat meer bepaald de jaren 1941 tot 1948.

Het geval nr. 2 werd geregulariseerd in juni 2008. De klacht van de heer Stainier handelt enkel over de lange behandeling van zijn dossier.

Het onderzoek bij de DOSZ toont dat het geheel van de beslissingen inzake de eventuele toekenning van een toelage voor de legerdienst met een aanzienlijke vertraging werd genomen. Volgens de DOSZ was dit het gevolg van informaticaproblemen en technische moeilijkheden.

Immers, door de voorwaarden die de nieuwe wetgeving had opgelegd, was de DOSZ verplicht om alle eventuele gerechtigden te contacteren om de periode van hun legerdienst te kennen en om te weten of zij voor dezelfde periode een ander pensioen genoten.

Vervolgens moest de DOSZ het Ministerie van Defensie ondervragen om de periode van de werkelijk vervulde legerdienst te controleren. Er waren ook contacten nodig met de andere pensioendiensten (RVP, RSVZ, ...) om na te gaan of er in een ander pensioenstelsel reeds een gelijkstelling voor de legerdienst was toegekend.

Gelet op het belangrijk aantal aanvragen dat in een korte tijd werd ontvangen (5.170 aanvragen tijdens de eerste zes maanden van 2007) vroegen al die stappen veel tijd.

Bovenop kwam er nog gelijktijdig de grote werklast van het in werking treden vanaf januari 2007 van de grondige hervorming van het stelsel zowel op het gebied van de bijdragen als op het vlak van de pensioenen¹¹¹.

Ondanks alle inspanningen (installatie van een nieuw berekeningsprogramma, aanwerving van bijkomend contractueel personeel) heeft de DOSZ in 2008 voor deze dossiers de termijnen voorzien in het Handvest van de sociaal verzekerde niet kunnen respecteren.

In werkelijkheid is de DOSZ begonnen met het verzenden van de beslissingen (toekenning of weigering) in de loop van de maand februari 2008. De eerste achterstallen werden begin maart 2008 betaald.

Conclusie 1

De verschillende interpretatie die gegeven werd aan de toekenningsvoorwaarden van de bijkomende toelage voor de rust- en overlevingspensioenen inzake de valorisatie van de legerdienst en die voortkwam uit de letterlijke lezing van de Nederlandstalige en Franstalige tekst van artikel 2 van het koninklijk besluit van 2 februari 2007 werd geharmoniseerd.

Alle gepensioneerden worden vanaf februari 2008 op gelijke voet behandeld en alle dossiers die voordien werden afgehandeld op basis van de foutieve interpretatie werden rechtgezet.

Niettegenstaande het feit dat de beslissingen die de DOSZ sedertdien neemt absoluut zeker correct zijn, werd de Franstalige verkeerde tekst van het koninklijk besluit nog niet aangepast.

Omdat de DOSZ in zijn beslissingen de wettelijke tekst herneemt, geeft dit een paradoxale situatie omdat de DOSZ deze beslissingen motiveert met een tekst waarvan de interpretatie afwijkt van de letterlijke lezing.

Het is dan ook opportuun dat dit zo snel mogelijk verholpen wordt door een erratum in het Belgisch staatsblad.

Conclusie 2

Voor wat betreft de behandelingstermijn van de aanvragen tot toekenning van de toelage voor legerdienst hebben wij aan de DOSZ gevraagd om na te gaan of het mogelijk was om spontaan aan de betrokken gepensioneerden intresten van rechtswege toe te kennen voorzien door het Handvest van de sociaal verzekerde.

¹¹¹ Wij verwijzen naar onze bespreking in het Jaarverslag 2007, p. 138-141

De DOSZ is op ons voorstel ingegaan en heeft beslist om spontaan (dus zonder een uitdrukkelijke vraag) intresten toe te kennen vanaf de 4de maand die volgt op de datum van aanvraag in elk dossier waarin een toelage voor legerdienst toegekend werd of zal toegekend worden.

De informaticatoepassingen die hiertoe nodig waren zijn operationeel sedert juli 2008 (voor de beslissingen genomen vanaf die datum).

Voor de dossiers waarin vóór de maand juli 2008 reeds een toekenning gebeurde, werden de intresten aan de betrokkenen gestort in de loop van het 2de semester van 2008.

Pensioenramingen – Netto bedrag berekend zonder rekening te houden met andere pensioenen – Beter informatie aan de toekomstig gepensioneerden – Suggestie: Bruto – Nettosimulator voor de pensioenen?

Dossier 15768

De feiten

De heer Van Ghent is op 1 april 2008 op 60 jarige leeftijd gepensioneerd. Hij werkte 18 jaren in de privé en 24 jaren als gemeentebediende.

Vooraleer een beslissing te nemen vroeg hij aan Ethias, die de pensioenen voor het vast benoemd personeel van zijn gemeente beheert, een raming van zijn gemeentepensioen.

Hij ontvangt deze raming in mei 2007. Deze raming bevat het bruto- en nettobedrag waarop hij bij Ethias recht heeft.

Dit bedrag stelt hem tevreden en hij beslist om zijn pensioen aan te vragen.

Wanneer Ethias in april 2008 zijn pensioen betaalbaar stelt, stemt het bedrag ervan overeen met het geraamde bedrag.

Tot plots in juli 2008 het nettobedrag verminderd wordt met 241 euro per maand. Het pensioenbedrag is bijgevolg duidelijk minder dan het in de raming meegedeelde bedrag.

Hij vraagt meer inlichtingen aan Ethias. Hij verneemt er dat de inhoudingen op zijn gemeentepensioen (RIZIV, solidariteit en bedrijfsvoorheffing) aangepast werden aan de wettelijk in te houden bedragen, rekening houdende met zijn pensioen in de regeling voor werknemers (RVP).

De heer Van Ghent meent dat Ethias hem verkeerd ingelicht heeft. Indien hij beter geïnformeerd was, met name over het nettobedrag van zijn pensioen, had hij misschien niet beslist om op 60 jaar met pensioen te gaan.

Bedenkingen

Ethias heeft de raming gemaakt op basis van de inlichtingen waarover hij beschikte.

Vele toekomstig gepensioneerden die een raming vragen, wensen naast het brutobedrag ook het nettobedrag te kennen.

Ethias heeft op deze vraag onmiddellijk positief gereageerd en deelt het nettobedrag mee. Dit nettobedrag wordt enkel vastgesteld op basis van het bedrag dat Ethias toekent, zonder rekening te houden met eventuele andere pensioenen.

Bij de toekenning en betaling van het pensioen worden de inhoudingen vastgesteld op basis van de som van alle pensioenen. Het resultaat is uiteraard verschillend en het netto bedrag ligt uiteindelijk lager dan het bij de raming meegeedeelde bedrag.

Ethias bevestigt ons dat de informaticaprogramma's die ontwikkeld werden voor het uitvoeren van de ramingen nog geen rekening kunnen houden met eventuele andere pensioenen voor de vaststelling van de inhoudingen op het pensioen. Indien de betrokkenen telefonisch contact opnemen met Ethias wordt hen dit mondeling uiteengezet.

Op het ogenblik dat Ethias de beslissing betekent, licht hij de gepensioneerde er schriftelijk over in dat de inhoudingen op het pensioen nog kunnen wijzigen indien hij nog andere pensioenen geniet.

Conclusie 1

Naar aanleiding van deze klacht en op ons aanbrengen heeft Ethias beslist om de tekst, die de toekomstig gepensioneerden ontvangen bij de raming, aan te passen door de aandacht erop te vestigen dat het nettobedrag werd vastgesteld zonder rekening te houden met eventuele andere pensioenen. Hierdoor verstrekt Ethias nu een duidelijke en correcte informatie.

Wat betreft de inhoudingen voor de sociale zekerheid en de bedrijfsvoorheffing werd het dossier van de heer Van Ghent volledig conform de wettelijke bepalingen en de in voege zijnde barema's afgehandeld.

Conclusie 2

Een begrip waarvan het gebruik zich overal en dus ook binnen de overheid intensiveert, is 'proactiviteit'. Denk maar aan de mentaliteitswijziging die heeft geleid tot het 'Charter voor een klantvriendelijke overheid en aan de manier waarop deze geest zich vertaalt in de charters, beschikbaar of in ontwikkeling, in de verschillende pensioendiensten.

Dit bevestigt dat ondanks het feit dat het moeilijk is om een precieze omschrijving te geven van wat proactiviteit inhoudt, de pensioendiensten zich bewust zijn van het belang en de gevolgen ervan.

Nog steeds in het kader van de proactiviteit verbreden de pensioendiensten de aangeboden diensten door in voorkomend geval meer te doen dan wat strikt wettelijk wordt voorgeschreven. Voortdurend de aan hun doelpubliek aangeboden diensten verbeteren is een permanente zorg voor de pensioendiensten.

Het College merkt dat deze zorg ingeburgerd is bij de pensioendiensten.

Zo worden ingevolge de ontwikkeling van het internet steeds weer nieuwe tools ontwikkeld of verbeterd.

Nochtans stelt het College naar aanleiding van een aantal gelijkaardige dossiers vast dat er op dit moment geen enkele gratis tool ter beschikking is op de websites van de pensioendiensten die toelaat om een precieze simulatie te maken van het bruto naar het nettobedrag van het pensioen of pensioenen.

Het is een normale verwachting van de gepensioneerde om het exacte nettopensioenbedrag te kennen dat hem zal betaald worden. Een dergelijke simulator is momenteel echter niet voorhanden.

Het College beseft de moeilijkheden van de administraties om hun grenzen van hun proactiviteit te bepalen, rekening houdende met de verschillende materiële beperkingen.

Rekening houdende met de technische evolutie van het begin van de 21ste eeuw doet het College, zonder over te gaan tot een algemene aanbeveling, het voorstel om alles in het werk te stellen om zo snel mogelijk een dergelijke simulator ter beschikking te stellen van de (toekomstig) gepensioneerden of om elk eventueel obstakel dat dit zou verhinderen weg te werken.

Optimistisch en vol vertrouwen in wat de toekomst op dit vlak nog te bieden heeft, lijkt het ons niet te overmoedig om ons voor te stellen dat op een dag in een verder stadium de gebruiksvriendelijkheid van een dergelijke simulator nog zal verhogen.

Een koppeling aan en een automatische integratie van de extra-legale pensioenen en uitbetaalde kapitalen uit de databank tweedepensioenpijler, die zich momenteel in een fase van behoefteanalyse bevindt, maakt een zo exact en realistisch mogelijke raming van het bruto en het netto totale pensioenbedrag mogelijk.

Cumulatie van een pensioen van de NMBS met een zelfstandige activiteit – Beoordeling van de beroepsinkomsten in functie van de toegelaten grenzen – Verdeling van de inkomsten onder de zelfstandige uitbater en de meewerkende echtgenoot – Opzetten van een samenwerking met het RSVZ

Dossier 14698

De feiten

De heer Barbé ontvangt een pensioen van de NMBS sinds oktober 2004. Hij oefent een zelfstandige activiteit uit tot 30 juni 2006.

De NMBS stelde vast dat zijn beroepsinkomsten in 2005 en 2006 de toegelaten grenzen overschreden. Hij vroeg de terugbetaling van het rustpensioen voor dezelfde periode (tot de stopzetting van de activiteit).

De heer Barbé betwist evenwel dat hij de jaargrenzen zou overschreden hebben. Hij meent dat de NMBS een fout maakte door geen rekening te houden met het gedeelte van zijn beroepsinkomsten dat fiscaal aan zijn echtgenote, als meewerkende echtgenote, werd toegekend.

Bedenkingen

De cumulatie van een pensioen van de NMBS met inkomsten uit een beroepsactiviteit wordt geregeld door de wet van 5 april 1994¹¹².

Artikel 2 van deze wet definieert de zelfstandige activiteit als volgt:

“Voor de toepassing van deze wet:

1° moet onder " beroepsactiviteit " worden verstaan iedere activiteit die, naar gelang van het geval, in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4°, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992 bedoelde inkomsten kan opleveren, zelfs indien ze door een tussenpersoon wordt uitgeoefend, en iedere gelijkaardige activiteit uitgeoefend in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie;(…)”

Artikel 4 bepaalt het volgende:

“(…) § 5. Voor de kalenderjaren die voorafgaan aan dat waarin hij de leeftijd van 65 jaar bereikt, en onverminderd de toepassing van § 4, eerste lid, mag de persoon die een rustpensioen geniet of een overlevingspensioen met een rustpensioen cumuleert, na voorafgaande verklaring:

¹¹² Wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen (Belgisch staatsblad van 5 mei 1994)

(...)

2° een in § 1, eerste lid, 2°, bedoelde beroepsactiviteit uitoefenen, voor zover de beroepsinkomsten, vastgesteld overeenkomstig § 9, 5.937,26 EUR per kalenderjaar niet overschrijden;

(...)

§ 7. Indien, voor een bepaald kalenderjaar, de in § 1 of § 5 bedoelde inkomsten met ten minste 15 pct. de in deze bepalingen vastgestelde grensbedragen overschrijden, wordt de betaling van het pensioen geschorst voor datzelfde jaar. Indien, voor een bepaald kalenderjaar, de in § 1 of § 5 bedoelde inkomsten met minder dan 15 pct. de in deze bepalingen vastgestelde grensbedragen overschrijden, wordt, voor datzelfde jaar, het pensioen verminderd naar rata van het percentage waarmee de inkomsten de in de § 1 (...) bedoelde grensbedragen overschrijden.

(...)

§ 9. Onder beroepsinkomsten van de in § 1, eerste lid, 2°, bedoelde activiteiten dient te worden verstaan de bruto beroepsinkomsten, verminderd met de beroepsuitgaven of -lasten en, desgevallend, met de beroepsverliezen, die door de Administratie der Directe Belastingen in aanmerking genomen werden voor de vaststelling van de aanslag betreffende het betrokken jaar. Indien de activiteit als helper door de echtgenoot wordt uitgeoefend, dient het deel van de beroepsinkomsten van de uitbater in aanmerking genomen te worden dat aan de helper toegekend wordt overeenkomstig voormeld Wetboek van de inkomstenbelastingen.

Het gedeelte van de beroepsinkomsten dat overeenkomstig artikel 87 van dit Wetboek aan de echtgenoot wordt toegekend, wordt bij de inkomsten van de uitbater gevoegd. (...)"

In het dossier van de heer Barbé ging de NMBS ervan uit dat de inkomsten van de echtgenote van de heer Barbé moesten in aanmerking genomen worden in toepassing van artikel 87 van het Wetboek op de inkomstenbelasting waarnaar verwezen wordt in artikel 4, § 9 van de wet van 5 april 1994.

De NMBS nam bijgevolg een netto inkomen van 12.758,01 euro voor het jaar 2005 en van 12.371,88 euro voor het jaar 2006 in aanmerking. Deze bedragen liggen ver boven de toegelaten grens van 5.937,26 euro.

De NMBS vorderde dan ook de onverschuldigd betaalde pensioenbedragen voor het jaar 2005 en 2006 terug.

De heer Barbé meent evenwel dat de inkomsten van zijn echtgenote moeten in aanmerking genomen worden op basis van artikel 86 van het WIB 92 en niet op basis van artikel 87.

Men kan inderdaad vaststellen dat de fiscus voor de jaren 2005 en 2006 aangenomen heeft dat de helft van de ontvangen inkomsten toegekend werden aan zijn echtgenote.

Dit heeft tot gevolg dat de heer Barbé voor het jaar 2005 een netto inkomen heeft van 6.379,00 euro en van 6.185,94 euro voor het jaar 2006.

Steunend op een technische onderrichting van het RSVZ¹¹³ en op documenten van de FOD Financiën blijkt dat het gedeelte dat aan zijn meewerkende echtgenote werd toegekend, 50 % bedraagt.

Dit was in overeenstemming met de afwijking die voorzien is in artikel 86 van het WIB:

“Dat deel moet overeenstemmen met de normale bezoldiging van de prestaties van de meewerkende echtgenoot, doch mag niet hoger zijn dan 30 pct. van de inkomsten van de beroepswerkzaamheid die met de hulp van de echtgenoot wordt uitgeoefend, behoudens indien de prestaties van de meewerkende echtgenoot hem kennelijk recht geven op een groter deel.”

Conclusie

Onze bemerkingen werden door de pensioendienst van de NMBS aangenomen.

Het eerste positieve effect hiervan was dat de situatie van de heer Barbé werd herzien.

Dit resulteerde in een terugbetaling in december 2008 van een bedrag van 6.640,57 euro dat op zijn pensioen werd ingehouden¹¹⁴.

Een tweede positieve wending die overigens algemeen is, is het feit dat de NMBS principieel ingestemd heeft met een samenwerking met het RSVZ.

Voor de gepensioneerden van de NMBS die een zelfstandige activiteit uitoefenen zal de NMBS voortaan het advies vragen aan het RSVZ, voornamelijk in de principedossiers of in geval van interpretatie van de wettelijke bepalingen van toepassing op zelfstandigen.

Als beheerder blijft de NMBS soeverein in de uiteindelijke afhandeling van de dossiers. Er zullen nog verdere praktische afspraken gemaakt worden rond deze samenwerking¹¹⁵.

¹¹³ RSVZ, technische onderrichting nr. 92/5 van 21 januari 1993: “Invloed van de uitoefening van een beroepsbezigheid op de betaling van het pensioen”

¹¹⁴ “Wat de activiteit als meewerkende echtgenoot betreft, dient in aanmerking te worden genomen het gedeelte van de inkomsten van de echtgenoot-exploitant dat aan de helper wordt toegekend overeenkomstig het wetboek der inkomstenbelastingen. (...) Dit aan de meewerkende echtgenoot toegekend gedeelte der winsten wordt niet bij de inkomsten van de echtgenoot-exploitant gevoegd wanneer het er om gaat de belangrijkheid van de bezigheid van deze laatste te beoordelen.” (p. 18-19)

¹¹⁵ Het betreft hier dezelfde soort samenwerking als deze opgezet tussen de PDOS en het RSVZ. Dit moet bijdragen tot een grotere uniformiteit in de jurisprudentie tussen de verschillende pensioendiensten. Zie ook dit Jaarverslag, deel De PDOS, p. 124

Onze voorstellen en suggesties van 1999 tot en met 2007

In de voorbije tien jaren hebben wij, naast onze aanbevelingen, veel voorstellen en suggesties tot verbetering of aanpassing van de administratieve procedures gedaan. In dit hoofdstuk hernemen wij enkel de voorstellen en suggesties die wij in de loop van de verschillende jaren gedaan hebben naar aanleiding van de analyses van de dossiers die in onze Jaarverslagen opgenomen werden. De lijst van al onze suggesties die gevolgd werden is een stuk langer.

In ons Jaarverslag 2007, p. 142-154 hebben wij de voorstellen en suggesties van 1999 tot en met 2006 waarop ingegaan is, opgenomen met een korte bespreking en duiding. Wij hernemen ze hier in verkorte vorm en vullen ze waar nodig verder aan.

De voorstellen en suggesties van 2007 waarop is ingegaan, vindt u hierna.

De voorstellen en suggesties uit het werkingsjaar 2008 leest u in dit Jaarverslag bij de bespreking per pensioendienst (Deel 2: Onderzoek van de dossiers – Analyse van de dossiers).

De verwijzingen tussen haakjes hebben volgende betekenis (Jaarverslag en pagina van oorspronkelijke tekst; Jaarverslag en pagina met tekst van de opvolging).

Na 10 jaren van samenwerking met de pensioendiensten is het duidelijk dat deze diensten open staan om bij te dragen tot de realisatie van deze suggesties.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

RVP toekenning 1 Voordelen ten laste van het verzorgsfonds van de NAVO, het “NATO-Provident Fund” worden niet meer beschouwd als een pensioen in de zin van artikel 10 bis van het koninklijk besluit nr. 50 (eenheid van loopbaan) – Geen beperking meer van de loopbaanbreuk in de werknemersregeling in functie van een dergelijk voordeel (JV 1999, p. 66-67; JV 2003, p. 132)

RVP toekenning 2 De personen die hun studieperiodes willen regulariseren krijgen meer en beter gestructureerde informatie in één enkele brief (JV 2000, p. 57-60; JV 2003, p. 132-133)

De RVP is verplicht om bij de vaststelling van de pensioenrechten het principe van de eenheid van loopbaan toe te passen. Dit houdt in dat de som van de loopbaanbreuken (in de verschillende stelsels) niet meer mag bedragen dan de eenheid (45/45). Indien de eenheid overschreden wordt, worden de minst voordelige jaren geweerd uit het pensioen (zelfstandige of werknemer).

In de regeling voor werknemers kunnen studieperiodes vanaf 1 januari van het jaar waarin de betrokkene 20 wordt door persoonlijke bijdragen geregulariseerd worden binnen de 10 jaren na het einde van de studies. Bijdragen kunnen onnuttig zijn indien de betrokkene de eenheid van loopbaan overschrijdt.

De RVP deelde expliciet aan de betrokkene die zijn studie jaren met persoonlijke bijdragen wenste te regulariseren mee dat, indien er een gratis diplomabonificatie in de openbare sector wordt toegekend en hierdoor de bijdragen onnuttig worden, deze bijdragen niet kunnen worden terugbetaald.

De RVP ging aanvankelijk niet in op ons voorstel om de betrokkene er ook op te wijzen dat bij overschrijding van de eenheid van loopbaan ingevolge het aantal gepresteerde jaren, er geen terugbetaling is van de gestorte bijdragen.

Inmiddels meldt de RVP aan de betrokkenen die hun studieperiodes wensen te regulariseren dat er geen terugbetaling is van bijdragen indien deze onnuttig zouden blijken wanneer:

- ◆ er een diplomabonificatie is in de openbare sector;
- ◆ het totaal aantal loopbaanjaren meer bedraagt dan het aantal vereist voor een volledige loopbaan;
- ◆ een rustpensioen gecumuleerd wordt met een pensioen van langstlevende echtgenoot waardoor dit laatste kan verminderd worden om een bepaald plafond niet te overschrijden.

Op een schriftelijke vraag¹ gesteld in de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft de Minister van Pensioenen het volgende geantwoord:

“Ik ben er mij echter van bewust dat er zich in een aantal gevallen problemen stellen omdat regularisatiebijdragen onnuttig betaald werden en heb daarom aan de Rijksdienst voor Pensioenen gevraagd om deze problematiek te onderzoeken.”

RVP toekenning 3 Het vroegere opvolgingssysteem voor grens- en seizoenarbeiders is opnieuw ingevoerd – Pensioenaanvraag wordt weer één jaar voordat de voorwaarden voor het buitenlands pensioen vervuld zijn naar de buitenlandse instelling gestuurd (JV 2000, p. 67-69; JV 2002, p. 78)

¹ Vr. en Antw., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2007-2008, vraag nr. 117 van mevrouw Leen Dierick van 21 augustus 2008 (N.) “Regularisatie van de studieperiode voor loontrekkenden.”, p. 9331

RVP toekenning 4 De ontvangstmelding van de pensioenaanvraag wordt niet meer door het gewestelijk kantoor verzonden maar wordt voortaan door het centraal bestuur en dus sneller verstuurd (JV 2001, p. 41-42; JV 2003, p. 133)

RVP toekenning 5 Validatie van de datum van de pensioenaanvraag ingediend bij een niet bevoegde instelling van sociale zekerheid is dezelfde in de regeling voor werknemers en zelfstandigen – Datum van indiening bij de niet bevoegde instelling van sociale zekerheid geldt als datum van aanvraag (JV 1999, p. 119-121; JV 2003, p. 134)

RVP toekenning 6 Ook wanneer de individuele rekening uitsluitend gelijkgestelde periodes vermeldt, worden hiervoor pensioenrechten toegekend (JV 2002, p. 49-52; JV 2003, p. 134)

RVP toekenning 7 De RVP maakt er werk van om het betaalbare bedrag duidelijk te vermelden in de beslissing inzake het overlevingspensioen in cumulatie met een rustpensioen (JV 2002, p. 56-58; JV 2003, p. 135)

RVP toekenning 8 De Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) voor samenwonenden: het totaal van de pensioenen en bestaansmiddelen wordt gedeeld door het aantal personen dat dezelfde hoofdverblijfplaats deelt zonder uitzondering voor de kinderen waarvoor kinderbijslag ontvangen wordt (JV 2002, p. 71-75, JV 2003, p. 135)

RVP toekenning 9 De RVP kent voorschotten op de IGO toe (JV 2004, p. 72-74 en 75-77; JV 2005, p. 128)

RVP toekenning 10 Wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de IGO – Begrip “hoofdverblijfplaats” – Wet van 23 december 2005 houdende diverse bepalingen (JV 2004, p. 75; JV 2005, p. 128)

RVP toekenning 11 Geautomatiseerde opvolging van de dossiers – Project “Workflow” in uitvoering bij de RVP (JV 2005, p. 49-50; JV 2006, p. 164-165)

RVP toekenning 12 De geautomatiseerde controlefuncties laten toe om alle loopbaanoverzichten op te sporen die door CIMIRE worden doorgestuurd met het oog op een ambtsbalve onderzoek door de toekenningsdiensten van de RVP (JV 2005, p. 43-45; JV 2006, p. 165-166)

RVP toekenning 13 Om de toegelaten grenzen van de beroepsactiviteit te bepalen tijdens de overgangperiode van 1 juli 1997 tot 1 januari 2009 wordt de geboortedatum niet meer als voorwaarde gebruikt om de pensioenleeftijd vast te stellen (JV 2006, p. 45-48 en 184-185; JV 2007, p. 143-144)

RVP toekenning 14 Er wordt aangenomen dat het rustpensioen kan ingaan op de eerste dag van de maand volgend op het bereiken van de pensioenleeftijd wanneer er geen ambtshalve onderzoek kon verricht worden omdat er geen bijdragen voorkomen op de individuele pensioenrekening maar deze na overdracht uit de openbare sector alsnog worden ingeschreven (JV 2007, p. 50-52)

Als er geen inschrijving als werknemer voorkomt op de individuele pensioenrekening, ontbreekt de directe materiële aanleiding om het recht op het rustpensioen op leeftijdsgrens te onderzoeken. De RVP kende in die gevallen het pensioen toe vanaf de eerste van de maand volgend op de aanvraag.

Indien er na het indienen van een aanvraag om rustpensioen bijdragen van de openbare sector worden overgedragen naar de regeling voor werknemers wordt aangenomen dat het rustpensioen kan ingaan op de eerste dag van de maand volgend op het bereiken van de normale pensioenleeftijd. Hiermee wordt de wil van de wetgever gerespecteerd.

De RVP heeft het personeel over deze werkwijze ingelicht.

RVP toekenning 15 De polyvalentie en de validering van de aanvraag uitbreiden tot een zo groot mogelijk aantal instellingen en pensioenstelsels (JV 2006, p.66-69, JV 2007, p. 90-96)

Op een schriftelijke vraag² gesteld in de Kamer heeft de Minister van Maatschappelijke Integratie, Pensioenen en Grote Steden geantwoord:

“In antwoord op uw vragen heb ik de eer u het volgende mee te delen.

De Rijksdienst voor Pensioenen (RVP), het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) en de Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS) hebben in een gezamenlijke werkgroep een ontwerp van koninklijk besluit uitgewerkt dat in uitvoering van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde, de polyvalentie van de aanvragen regelt. Dit ontwerp werd goedgekeurd op de Ministerraad van 20 april 2007.

Ik stel, samen met u, vast dat meer en meer burgers een gemengde loopbaan hebben, dit wil zeggen een loopbaan die hun rechten opent op pensioenen toegekend door meerdere Belgische wettelijke pensioenregelingen.

Het besluit bepaalt dat, in de verschillende hypothesen van polyvalentie, alle regelingen waarin rechten kunnen worden geopend, ook over die rechten zullen beslissen. Dit zal gebeuren van zodra een pensioenregeling het bestaan vaststelt van een periode van tewerkstelling die een recht kan openen in een andere regeling. Dit geldt ook bij een ambtshalve onderzoek.

² Vr. en Ant., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting, 2007-2008, vraag nr. 112 van mevrouw Leen Dierick van 7 augustus 2008 (N) “Polyvalentie van pensioenaanvragen.”, p. 9328

Tussen de Rijksdienst voor Pensioenen, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Pensioendienst voor de overheidssector wordt dus een totale polyvalentie ingesteld.

Zowel het beheerscomité van de Rijksdienst voor Pensioenen als het Algemeen Beheerscomité van het sociaal statuut der zelfstandigen hebben al hun advies gegeven.

Wat de overheidssector betreft dienen de verschillende adviezen nog ingewonnen en protocols nog ondertekend te worden. Ik zal alles in het werk stellen om dit zo vlug als mogelijk te bewerkstelligen.

In antwoord op uw tweede vraag kan ik u meedelen dat het ontwerp ook een polyvalentie voorziet tussen de beheersinstellingen die instaan voor de verschillende pensioenregelingen van de openbare sector. Deze polyvalentie zal zowel gelden voor de pensioenregelingen waarop de wet van 14 april 1965 tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector van toepassing is (NMBS, lokale overheden), als deze waarop deze wet niet van toepassing is.

Evenwel merk ik op dat de Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid (kortweg DOSZ) geen beheersinstelling is die instaat voor een pensioenregeling van de openbare sector. De DOSZ is een Belgische federale overheidsinstelling die een stelsel van overzeese sociale zekerheid beheert, bestemd voor al wie werkt buiten de Europese Economische Ruimte en Zwitserland. Het ontwerp voorziet geen polyvalentie tussen deze instelling en de andere pensioeninstellingen rekening houdend met zijn verschillende aard van de andere stelsels (kapitalisatie, vrijwillig stelsel)."

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

RVP betaling 1 Snellere verwerking van de betalingsopdracht en minder onderbrekingen in de betaling bij wijzigingen – Belang van een ononderbroken betaling herinnerd in een instructie aan het personeel – Bijkomend personeel – Elektronische betalingsopdracht (JV 1999, p. 92-93; JV 2000, p. 79-83; JV 2001, p. 60-65; JV 2002, p. 90-92; JV 2003, p. 136)

RVP betaling 2 Het pensioen van de maand van overlijden wordt voortaan ook betaald aan de langstlevende echtgenoot die omwille van gezondheidsredenen niet samenwoonde met de overledene (JV 2002, p. 86-88; JV 2003, p. 136)

RVP betaling 3 Aan de feitelijk gescheiden echtgenoot die een eigen pensioen geniet, wordt onmiddellijk na de scheiding een supplement betaald - De helft van het gezinspensioen wordt gewaarborgd (JV 2000, p. 85-87; JV 2003, p. 136-137)

RVP betaling 4 Het pensioen als alleenstaande wordt automatisch verder betaald op dezelfde rekening als het gezinspensioen in afwachting van een nieuwe aanvraag om betaling op een financiële rekening ondertekend door de gepensioneerde (JV 2001, p. 60-62; JV 2003, p. 137)

Bij het invoegen van deze suggestie in deze lijst werd verkeerdelijk vermeld dat het gezinspensioen verder betaald bleef op de rekening waarop het pensioen als alleenstaande betaald werd. Het College verontschuldigt zich voor deze vergissing en heeft ze bij deze rechtgezet.

RVP betaling 5 Ingeval van beperking van het uitbetaalde pensioenbedrag bij bewarende maatregel wordt er omzichtiger te werk gegaan (JV 2001, p. 76-77; JV 2003, p. 137)

RVP betaling 6 Aan de langstlevende echtgenoot die in een land van de Europese Economische Ruimte (EER) woont, worden voortaan voorschotten op overlevingspensioen betaald (JV 2001, p. 84-86; JV 2003, p. 137-138)

RVP betaling 7 Het betalingsbericht bij de toekenning van een herwaarderingspremie werd verbeterd – Duidelijker informatie over de belastingen op deze premie (JV 2001, p. 87-88; JV 2003, p. 138)

RVP betaling 8 De betaling wordt niet langer automatisch geschorst wanneer de gepensioneerde ambtsshalve geschrapt werd uit het bevolkingsregister – Betaling via assignatie (JV 2002, p. 79-81; JV 2003, p. 138-139)

RVP betaling 9 Gepensioneerden die een jaarlijks voordeel genieten, krijgen een gedetailleerde afrekening (JV 2002, p. 96-97; JV 2003, p. 139; JV 2004, p. 130)

RVP betaling 10 Mededeling aan de gepensioneerden van een wijziging in het in aanmerking nemen van het vakantiegeld in geval van cumulatie met een beroepsactiviteit (JV 2002, p. 97-98; JV 2003, p. 139)

RVP betaling 11 Bij een verblijf in het buitenland van meer dan 183 dagen wordt het gewaarborgd inkomen (GI) niet langer gedurende het ganse jaar geschorst – Schorsing tijdens elke maand gedurende dewelke de gepensioneerde niet ononderbroken in België verblijft (JV 2002, p. 100-102; JV 2003, p. 139-140)

RVP betaling 12 Verbetering in de informatieverstrekking aan de gepensioneerden, meer bepaald ingeval van indexering van de voordelen (JV 2003, p. 71-72; JV 2004, p. 130-131)

RVP betaling 13 Terugbetaling van teveel geïnde solidariteitsbijdrage bij de betaling van een kapitaal – Terugbetaling binnen de zes maanden (JV 2003, p. 92 – 94; JV 2005, p. 130)

RVP betaling 14 Voor de koppels die een gezinspensioen genieten maar waarvan de echtgenoot die geen pensioen ontvangt toch een beroepsactiviteit als werknemer of zelfstandige heeft uitgeoefend, stelt de RVP toch een fiscale fiche op voor elke echtgenoot afzonderlijk in verhouding tot de respectievelijke persoonlijke rechten (JV 2005, p. 72; JV 2006, p. 167-168)

RVP betaling 15 Correcte uitbetaling van het vakantiegeld vastgesteld op basis van het niet verminderde pensioenbedrag indien het gezinspensioen verminderd wordt met een buitenlands voordeel van de echtgeno(o)t(e) (JV 2000, p. 95-96; JV 2007, p. 145-146)

RVP betaling 16 Aan de gepensioneerden die een supplement als grenswerknemer genieten wordt in alle gevallen het vakantiegeld correct, dit is berekend op basis van het intern recht, uitbetaald (JV 2000, p. 95-96; JV 2007, p. 146-147)

RVP betaling 17 Verbod van de minimumpensioenen voor zelfstandigen – Automatische aanpassing van het uitbetaalde pensioen ingeval van de cumulatie met een (wegens vervroeging) verminderd en een niet verminderd pensioen (mijnwerker) in de werknemersregeling (JV 2003, p. 75-77; JV 2007, p. 147-148)

RVP betaling 18 Fiscale regels voor onverschuldigde pensioenbedragen – Regularisatie van de fiscale toestand (negatieve fiscale fiche) zodra de teveel betaalde sommen zijn teruggevorderd voor alle terugvorderingen vanaf 1 januari 2009 – Toepassing op vroegere terugvorderingen op vraag van de gepensioneerde (JV 2007, p. 79-83)

De RVP maakt een negatieve fiscale fiche op voor alle terugvorderingen van onverschuldigde bedragen vanaf 1 januari 2009. Deze fiche wordt enkel opgemaakt wanneer de terugvordering juridisch niet meer te betwisten is.

Indien de betrokkene een beroep indiende bij de Arbeidsrechtbank of indien hij kwijtschelding vroeg aan de Raad voor uitbetaling van de voordelen kan de RVP deze negatieve fiche niet opmaken omdat de uitspraak van de rechter of de raad een invloed kan hebben op de werkelijk terug te betalen schuld.

De verzoeken die in 2008 werden ingediend werden niet systematisch opgevolgd. Hierbij spelen naast het eventueel indienen van een beroep of aanvraag tot kwijtschelding ook technische problemen een rol. De RVP beschikte immers niet over een opsplitsing per fiscaal jaar voor de schuldbedragen.

Een aanpassing van de berekeningsprogramma's is uitsluitend voorzien voor de toekomst.

De RVP zal wel tegemoet komen aan de individuele verzoeken van gepensioneerden die in 2008 uitdrukkelijk de toepassing hebben gevraagd van de circulaire³ die de negatieve fiscale fiche ook toepasbaar maakt op de pensioenen in de regeling voor werknemers. Deze circulaire bepaalde immers dat deze nieuwe praktijk moest toegepast worden vanaf 1 januari 2009 en kan toegepast worden voor het jaar 2008 op verzoek van de betrokkenen.

De Pensioendienst voor de overheidssector (PDOS)

PDOS 1 Duidelijker informatie in geval van cumulatie van een minimumpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit – Zeer beperkte toegelaten inkomsten (JV 1999, p. 105-106; JV 2000, p. 130)

³ Circulaire nr. Cl. RH. 244/588835 van de FOD Financiën

PDOS 2 Betere informatie in de schuldnotificaties – Vermelding van mogelijke terugvordering van verjaarde onverschuldigde betalingen op achterstallen bij de PDOS of een andere pensioendienst (JV 2000, p. 107-109; JV 2001, p. 97-99; JV 2003, p. 140)

PDOS 3 Bij een aanvraag tot herziening wordt een ontvangstbericht verzonden (JV 2000, p. 114-116; JV 2003, p. 140)

PDOS 4 Gedetailleerde informatie over het uitputten van alle rechten in geval van minimum pensioen - Geen verplichting om een ander pensioen aan te vragen vóór de pensioenleeftijd indien hierop een vermindering wegens vervroeging wordt toegepast (JV 2000, p. 116; JV 2003, p. 141)

PDOS 5 De uitspraak van de Administratieve Gezondheidsdienst over de graad van zelfredzaamheid valt voortaan op het ogenblik van de definitieve pensionering wegens lichamelijke ongeschiktheid (JV 2001, p. 93-95; JV 2003, p. 141)

PDOS 6 De PDOS en de RVP kwalificeren de aanmoedigingspremie van de Vlaamse Gemeenschap bij loopbaanonderbreking op dezelfde manier – Grotere rechtszekerheid (JV 2002, p. 113-115; JV 2003, p. 141-142)

PDOS 7 Geen beperking meer van de waarborg voor kerkelijke pensioenen in geval van cumulatie met andere pensioenen – Nieuwe administratieve praktijk (JV 2003, p. 106 -109; JV 2004, p. 132)

PDOS 8 Pensioen van gemeentesecretarissen in bijambt die in wachtstand geplaatst werden – Verschillende berekeningswijze voor de periode vóór de periode in wachtstand en tijdens de wachtstand zelf – Nieuwe reglementering voor de lopende pensioenen toepasselijk vanaf 1 januari 2007 (JV 2000, p. 100-102; JV 2007, p. 149-150)

PDOS 9 Loopbaanonderbreking en pensioen in de openbare sector – Vrijwillige bijdragen niet terugbetaalbaar bij het niet in aanmerking nemen van sommige periodes in de berekening van het pensioen – Nieuwe informatiebrochure voor het grote publiek (JV 2006, p. 140-142; JV 2007, p. 150-151)

PDOS 10 Informatieverstrekking bij het nieuwe perequatiemechanisme (JV 2007, p. 98-102)

In de wet van 25 april 2007 betreffende de pensioenen van de openbare sector wordt het nieuwe perequatiemechanisme ingevoerd.

De grote nieuwigheid is de invoering van verschillende korven waaraan alle rust- en overlevingspensioenen in de openbare sector worden toegewezen. Alle pensioenen uit een zelfde korf worden volgens het zelfde percentage geperequiteerd. De eerste perequatie volgens dit nieuwe systeem werd uitgevoerd op 1 januari 2009.

De PDOS heeft samen met de CDVU een informatiecampagne gelanceerd om de gepensioneerden te informeren over hun pensioentoestand. Elke gepensioneerde heeft een folder ontvangen. Deze folder verwees expliciet naar de betalingsfiche.

Op deze fiche werd niet alleen het nieuwe bedrag vermeld maar ook de benaming van de perequatiekorf en het perequatiepercentage van toepassing op het pensioen van betrokkene.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

RSVZ 1 Het niet opnemen van loopbaanperiodes in de pensioenberekening wordt gemotiveerd (JV 1999, p. 129-131; JV 2001, p. 125-126; JV 2003, p. 142)

RSVZ 2 De toepassing van de vermindering wegens vervroeging voor de vrouwen werd herzien voor de pensioenen die ingaan tijdens de overgangperiode naar de pensioenleeftijd van 65 jaar (JV 2000, p. 131-136; JV 2003, p. 142-143)

RSVZ 3 Het RSVZ zal met de jaren van niet gewone en hoofdzakelijke tewerkstelling (minder dan 185 dagen van tenminste 4 uren per dag of 1480 uren per jaar) in de werknemersregeling rekening houden om de totale vermindering in het kader van de eenheid van loopbaan eventueel te beperken tot 15 jaar (JV 2001, p. 114-115; JV 2003, p. 143)

RSVZ 4 In de pensioenbeslissing wordt duidelijk vermeld dat het onvoorwaardelijk pensioen niet geïndexeerd wordt (JV 2001, p. 122-124; JV 2003, p. 143)

RSVZ 5 Geen automatische vermindering van het gezinspensioen bij toekenning van een Nederlands pensioen aan de jongere echtgenoot – Nieuwe technische onderrichting (JV 2002, p. 131-133; JV 2003, p. 143-144)

RSVZ 6 Het RSVZ beperkt de pensioenvoorschotten niet meer systematisch tot het pensioenbedrag berekend op basis van de bedrijfsinkomsten maar kent voorschotten toe op basis van het minimumpensioen en die zo dicht mogelijk aansluiten bij het definitief pensioenbedrag. Enkel indien uit de elementen van het dossier kan afgeleid worden dat het minimumpensioen beperkt zou moeten worden kan er beslist worden om de voorschotten te beperken tot een bedrag vastgesteld op basis van de beroepsinkomsten (JV 2002, p. 134-136; JV 2003, p. 144; JV 2007, p. 152-153)

RSVZ 7 Toepassing van artikel 49 van de Europese Verordening nummer 1408/71 – Het RSVZ past zijn werkwijze aan conform de teksten (JV 2004, p. 115 – 118; JV 2005, p. 132)

RSVZ 8 Verboging van de minimumpensioenen voor zelfstandigen – Automatische aanpassing van het uitbetaalde pensioen ingeval van de cumulatie met een (wegens vervroeging) verminderd en een niet verminderd pensioen (mijnwerker) in de werknemersregeling (JV 2003, p. 75-77)

RSVZ 9 Informatie aan betrokkene bij overdracht van het dossier van het gewestelijk kantoor naar het Bureau voor Internationale Overeenkomsten (JV 2007, p. 119-124)

Wanneer een gepensioneerde ook een buitenlandse loopbaan heeft, wordt zijn dossier van het gewestelijk kantoor (waar de Belgische loopbaan onderzocht wordt) overgedragen aan het BIO voor de toepassing van de regels met betrekking tot de samenloop van een Belgisch pensioen met een eventueel buitenlands pensioen. Vlak voor de overdracht wordt een voorlopige beslissing getroffen die aan betrokkene wordt betekend. In deze betekening bleef het gewestelijk kantoor als contactpersoon vermeld.

Voortaan zal betrokkene ingelicht worden over de overdracht van zijn dossier van het gewestelijk kantoor naar het BIO.

Infodienst Pensioenen (tot juli 2006)

IP 1 In de begeleidende brief bij een pensioenraming wordt een contactpersoon vermeld (JV 2001, p. 57-58, JV 2003, p. 144)

IP 2 Nieuwe en snellere werkwijze voor het maken van ramingen wanneer er nog een overdracht van bijdragen moet gebeuren – Ambtsbalve herneming van het dossier zodra de AP instemt met de overdracht (JV 2001, p. 58-59, JV 2002, p. 109-111; JV 2003, p. 144-145)

Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

CDVU 1 De betaling via de Rekenplichtige wordt vermeld op de betalingsfiche van de CDVU (JV 1999, p. 133-134; JV 2002, p. 149-150)

CDVU 2 Aangepaste betalingsfiche voor een arbeidsongevallenrente (JV 2002, p. 149; JV 2003, p. 145; JV 2004, p. 133)

CDVU 3 Telefonische bereikbaarheid van de CDVU – Nieuw telefoonsysteem met een beantwoordingspercentage van meer dan 90% (JV 2003, p. 128; JV 2006, p. 170)

*CDVU 4 Aanpassing van de betalingsfiche inzake de perequatie van een pensioen
Zie PDOS 10*

CDVU 5 Betalingen in het buitenland door de Rekenplichtige (JV 2007, p. 136)

Om te vermijden dat de gepensioneerden hun levensbewijs (noodzakelijk om de betaling van hun pensioen te kunnen bekomen) op een te vroege datum indienen, zendt de Rekenplichtige nu jaarlijks bij het begin van het jaar een betalingskalender voor het ganse jaar aan alle betrokken gepensioneerden. Deze kalender staat ook op de site van de CDVU.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ)

DOSZ 1 De indexering van een aanvullende rente ingevolge de valorisatie van studieperiodes hangt niet langer af van de wijze waarop de premie betaald is – Pensioenvoordeel even groot bij eenmalige of gespreide betaling van regularisaties (JV 2001, p. 134-135; JV 2003, p. 145)

DOSZ 2 Duidelijker informatie over de vaststelling van het vakantiegeld en de cumulatie met het vakantiegeld in andere regelingen. - Ook op de website wordt dit duidelijk vermeld (JV 2002, p. 151-152)

Klachten van algemene strekking

Algemeen 1 Aanzet tot centraal informatiepunt aangekondigd in de Algemene beleidsnota van 23 november 2006 - Oprichting van SIGeDIS (Sociale individuele gegevens – Données individuelles sociales) (JV 1999, p. 144; JV 2006, p. 171)

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

Er zijn altijd verzoeken waarvoor wij ons onbevoegd moeten verklaren. Deze zenden wij systematisch door naar de meest aangewezen instelling of dienst.

Wij gaan hier dieper in op twee categorieën:

- ◆ de klachten van algemene strekking die handelen over het pensioenbeleid zelf en de politieke keuzes die daarbij gemaakt zijn;
- ◆ het aanzienlijk aantal vragen om informatie.

Klachten van algemene strekking

Deze klachten handelen niet over de werking of de beslissingen van de pensioendiensten.

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend aangevoeld.

Enkele voorbeelden

Om de problematiek herkenbaarder te maken, beschrijven wij hier enkele individuele gevallen.

Pensioen in de regeling voor werknemers voor erkende en gesubsidieerde onthaalouders – Rechten slechts geopend vanaf 1 april 2003

Op haar 60ste vraagt mevrouw Josy om vanaf 1 november 2008 het vervroegd pensioen als werknemer te kunnen genieten.

Zij werkte gedurende 44 jaren, eerst als arbeidster (1964 tot 1979) en daarna als onthaalouder (1980 tot 2007).

De RVP weigert het vervroegd pensioen omdat zij onvoldoende loopbaanjaren kan bewijzen. Zij telt slechts 18 loopbaanjaren terwijl het wettelijk minimum vastgesteld is op 35.

De periode van 1980 tot 2002 kon niet in aanmerking worden genomen als geldige periode voor de berekening van het pensioen.

Bedenkingen

Toen mevrouw Josy begon als onthaalouder (1980) bestond er geen sociaal statuut voor onthaalouders.

De onthaalouders werden beschouwd als “bezoldigde vrijwilligers”.¹

Daar zij niet verbonden waren door een arbeidsovereenkomst en geen RSZ bijdragen betaalden hadden zij geen eigen sociale bescherming. Zij waren niet verzekerd tegen ziekte, arbeidsongeschiktheid, beroepsziekten en arbeidsongevallen. Zij hadden geen recht op kinderbijslag en vakantiegeld en konden geen pensioen opbouwen.

Een beslissing van de Regering verandert dit in 2002.

Vanaf 1 april 2003 werd een minimale sociale bescherming voor de onthaalouders ingesteld.² Sinds die datum zijn de onthaalouders gelijkgesteld met werknemers.

De instantie (bijvoorbeeld de gemeentelijke omkaderingsdienst) die voor de sociale zekerheid als hun werkgever wordt beschouwd, laat hen geen arbeidsovereenkomst ondertekenen en stort hen geen “salaris”. Zij ontvangen net als vroeger enkel onkostenvergoedingen.

Hun sociale rechten (zonder werkloosheidsvergoedingen en vakantiegeld) worden opgebouwd op basis van sociale bijdragen betaald door hun fictieve “werkgever” en berekend op basis van een minimumloon (eveneens fictief)³.

Uit deze nieuwe regeling volgt dat enkel de periodes vanaf april 2003 gevaloriseerd zijn voor de berekening van het pensioen.

Er werd geen regeling voorzien om de vroegere arbeidsperiodes te regulariseren. Die periodes openen geen recht op pensioen.

¹ Behalve indien zij vrijwillig kozen voor het statuut van werknemer of zelfstandige ontvingen zij enkel een onkostenvergoeding en waren zij bijgevolg niet onderworpen aan de regels inzake sociale zekerheid.

² Programmawet(II) van 24 december 2002, artikel 4 en 10 (Belgisch staatsblad van 31 december 2002) en koninklijk besluit van 18 maart 2003 (Belgisch staatsblad van 27 maart 2003)

³ Het betreft het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 43 van 2 mei 1988. Dit mechanisme is niet nieuw. Een forfait wordt ook gebruikt voor bijvoorbeeld de werknemers die (uitsluitend) betaald worden op basis van drinkgeld.

Persoonlijk recht versus afgeleid recht – Verschillende berekening tussen het rustpensioen en het overlevingspensioen in de openbare sector – Bedrag van het overlevingspensioen (gevoelig) lager dan het rustpensioen

De echtgenoot van mevrouw Scheuppe was gepensioneerd als Rijkswachter. Hij stierf begin 2008. Zijn weduwe die 80 jaar oud is, is misnoegd over het bedrag van het overlevingspensioen dat de PDOS haar meedeelt: het ligt ongeveer 600 euro lager dan het bedrag van het rustpensioen dat haar echtgenoot ontving.

Bedenkingen

Het rustpensioen van haar echtgenoot werd berekend op basis van de bijzondere regels van toepassing voor Rijkswachters.

Zijn loopbaan omvatte diensten erkend als oorlogsdiensten tijdens de tweede wereldoorlog (gewapend weerstander en oorlogsvrijwilliger). Deze periodes werden dubbel geteld.

Voor de periode als Rijkswachter is er een verhoging van 20 % voorzien voor de jaren activiteit in de laatste graad. Tenslotte is er voor sommige graden een verhoging voorzien per volledig jaar dienst bij de Rijkswacht.

Deze drie verhogingen werden in het pensioen van de heer Scheuppe opgenomen.

Daarentegen is er door de wetgever voor de berekening van overlevingspensioenen slechts één enkele berekening voorzien. Hierdoor genieten de overlevingspensioenen niet van de specifieke berekeningsregels die voorzien zijn voor de rustpensioenen.

Het is dus mogelijk dat het bedrag van het overlevingspensioen veel lager ligt dan het bedrag van het rustpensioen waarvan het afgeleid is omdat alle specifieke verhogingen die aan het rustpensioen werden toegekend niet meer terug te vinden zijn in het overlevingspensioen.

Bovendien moet men rekening houden met het feit dat het overlevingspensioen in de openbare sector beperkt wordt tot het relatief maximum dat overeenstemt met 50 % van de maximumwedge van de weddeschaal van de laatste graad van de overledene (vermenigvuldigd met de loopbaanbreuk).

Wij hebben evenwel begrip voor de teleurstelling van mevrouw Scheuppe die op basis van het bedrag van het pensioen van haar echtgenoot zich verwachtte aan een hoger overlevingspensioen.

Om haar te helpen een beter inzicht te krijgen in de redenen, die de verschillen in de berekening van een rustpensioen en een overlevingspensioen in de openbare sector verantwoorden, kunnen wij enkel haar aandacht vestigen op volgende punten.

In de openbare sector is het rustpensioen een “uitgesteld loon”⁴. Het betreft dan ook een persoonlijk en onoverdraagbaar recht, onmiddellijk verbonden aan de graad en de functie die zijn titularis in de openbare sector uitoefende. Het dooft uit bij het overlijden van de ambtenaar.

Het overlevingspensioen⁵ daarentegen is een afgeleid recht. Het wordt beschouwd als een vervangingsinkomen, toegekend aan de langstlevende echtgenoot na het overlijden van de titularis van het persoonlijk recht en bestemd om hem een bepaalde bestaanszekerheid te waarborgen.

Op basis van deze redenering kan de weduwe of weduwnaar van een ambtenaar geen aanspraak maken op “uitgesteld loon” of een recht dat strikt hetzelfde is als de overleden echtgenoot omdat hij/zij zelf nooit in dienst van de overheid is geweest.

De wetgever kan dan ook de regels⁶ voor de berekening van de overlevingspensioenen in de openbare sector vrijer vastleggen omdat hij geen rekening moet houden met het begrip van “uitgesteld loon”. Hij moet er natuurlijk zorg voor dragen dat de gelijkheid onder de langstlevende echtgenoten van ambtenaren gewaarborgd is.

De klagers moeten deze bijzonderheden duidelijk voor ogen houden wanneer zij zich vragen stellen bij hun situatie inzake het overlevingspensioen in de openbare sector.

Betaling van het pensioen van de maand van overlijden in de regeling van de Overzeese Sociale Zekerheid

Mevrouw Courtois genoot een rustpensioen en een overlevingspensioen ten laste van de DOSZ. Beide pensioenen werden na vervallen termijn betaald, dit is op het einde van de maand.

Zij overlijdt op 27 juni 2008. Haar rekening wordt einde juni nog gecrediteerd met het bedrag van beide pensioenen.

Half juli wordt de zoon, en erfgenaam, van mevrouw Courtois erover ingelicht dat de sommen die eind juni nog betaald werden volledig door de DOSZ zullen teruggevorderd worden. Hij vraagt zich af op welke wettelijke basis de DOSZ deze terugvordering uitvoert. De informatie die de DOSZ op zijn internetsite ter beschikking stelt is op dit punt nogal vaag.

Bedenkingen

De overledene genoot twee pensioenen die toegekend waren in het kader van de wet van 16 juni 1960 (het

⁴ Dit betekent dat het niet zoals in de regeling voor werknemers en zelfstandigen gefinancierd wordt door de inning van sociale bijdragen.

⁵ Zie ook de ratio legis van de wet die de overlevingspensioenen in de openbare sector regelt, de uittreksels uit de jurisprudentie van het Grondwettelijk Hof in het deel PDOS van dit Jaarverslag (dossier 15566).

⁶ Wij spreken hier over de regels tot vaststelling van het toekenbaar bedrag van het overlevingspensioen, vóór de toepassing van de cumulatierregels die eventueel het bedrag verder kunnen beperken.

verplichte stelsel voor de bedienden uit Belgisch Congo en Ruanda-Urundi, voor de onafhankelijkheid van deze kolonies).

De regels in verband met de betalingen zijn vervat in verschillende teksten:

- ◆ het ministerieel besluit van 26 maart 1946 waarbij de tarieven en barema's van de koloniale kas voor werknemerspensioenen vastgesteld worden;
- ◆ het ministerieel besluit van 25 juni 1948: Algemeen reglement van de verzekering;
- ◆ het decreet van 13 augustus 1954 – Decreet waarbij de op 25 januari 1952 samengevatte decreten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroege dood der werknemers gewijzigd worden.

Artikel 1 van het besluit van 26 maart 1946 voorziet in de betaling van de renten “per vierendeel ieder kwartaal, na vervallen termijn”.

De per kwartaal betaalbare rente werd omgevormd tot een maandelijks betaalbare rente (nog steeds na vervallen termijn) door het decreet van 13 augustus 1954 (artikel 1, § 18).

Bijgevolg moet de gepensioneerde in leven zijn op de laatste dag van de maand om recht te hebben op het pensioen van de betrokken maand. Vandaar ook dat de maand van overlijden niet meer betaalbaar is aan de gepensioneerde, noch aan de erfgenamen.

Er is ook nog artikel 14 van het ministerieel besluit van 25 juni 1948 dat samen gelezen met het decreet van 13 augustus 1954 bepaalt dat de achterstallen van de maand van overlijden niet verschuldigd zijn.

Dit artikel 14 voorziet evenwel een betaling aan de langstlevende echtgenoot: het rustpensioen dat betrekking heeft op de periode gaande van de eerste dag van de maand van overlijden tot de datum van overlijden wordt toegekend aan de langstlevende echtgenoot op voorwaarde dat deze recht heeft op een overlevingsrente en dat hij een aanvraag tot toekenning van deze rente heeft ingediend binnen de zes maanden volgend op het overlijden.

De betaling ervan valt ten laste van de solidariteit en dus van de Staat.

Wat is de achtergrond van deze bepalingen?

Het is belangrijk te weten dat de pensioenen beheerd door de DOSZ gebaseerd zijn op een systeem van individuele kapitalisatie. In die optiek moet er zorg gedragen worden voor het bewaren van een actuair evenwicht tussen de door de betrokkene betaalde bijdragen en de verworven rechten inzake pensioenen. Dit actuair evenwicht is terug te vinden in de tarieven en barema's die de DOSZ toepast. De barema's zijn opgesteld rekening houdende met de betaling van de renten na vervallen termijn.

De volledige of gedeeltelijke betaling van de maand van overlijden, net zoals de betaling aan de langstlevende echtgenoot, houden bijkomende kosten in ten laste van de solidariteit en dus van de Staat.

Tot vandaag hebben de verschillende ministers die het pensioenstelsel van de Overzeese sociale zekerheid tot hun bevoegdheid hadden het niet nodig of wenselijk geacht om de bestaande bepalingen te wijzigen.

Inzake achterstallen na overlijden zijn er gelijkaardige regels in de andere pensioenstelsels. Ondanks enkele verschilpunten met de regeling van de DOSZ, wordt grosso modo het zelfde principe toegepast: indien het pensioen betaald (gestort) werd na de datum van overlijden is het bedrag van de maand van overlijden niet verschuldigd en moet het terugbetaald worden aan diegene die betaalde.

Wij hebben de aandacht van de DOSZ gevraagd voor het feit dat de informatie op de site onder de rubriek “Wat gebeurt er met het DOSZ-pensioen na mijn overlijden?” niet erg duidelijk is. De DOSZ beloofde ons deze informatie binnenkort aan te passen.

Behandeling door het College

Alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering kan aan deze klachten tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

In de mate dat dergelijke klachten louter te maken hebben met de ratio legis van de bestaande wetgeving en reglementering nemen wij ze niet in behandeling. Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de Minister van Pensioenen en eventueel naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Wanneer wij verwijzen naar de Kamer delen wij de klager mee welke de geijkte procedures zijn om een verzoekschrift in te dienen.

Niettemin is het mogelijk dat wij naar aanleiding van deze klachten een anomalie of een discriminatie in de pensioenwetgeving vaststellen. In dat geval brengen wij de Minister van Pensioenen ervan op de hoogte en maken er ook melding van in het Jaarverslag.

Het doel van de opname in het Jaarverslag van deze concrete voorbeelden van klachten betreffende de pensioenregeling zelf is te zorgen voor een zo getrouw mogelijke weergave van de aard van de problematiek waarmee wij geconfronteerd worden. Hiermee vervullen wij ook een signaalfunctie.

De informatiebehoefte

Negen van de tien telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen of regelingen waarvan de mensen denken dat ze met de pensioenen te maken hebben. Hetzelfde geldt voor een kwart van de geopende dossiers.

Het merendeel van de vragen om informatie handelt over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, de toekenningsvoorwaarden en de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen en de uitsplitsing ervan, de verrichte inhoudingen, de pensioenramingen en over de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Behandeling door het College

Wij zijn niet bevoegd om informatie of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De vragen over andere materies worden doorgezonden naar de bevoegde administraties. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat.

De pensioendiensten waarmee wij een Protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De pensioendiensten engageren zich nu ook publiekelijk om dit aspect van hun dienstverlening verder uit te bouwen. In het klantencharter dat sommigen al gepubliceerd hebben en anderen weldra zullen bekend maken, erkennen zij dat informatie een basisrecht is. Alle pensioendiensten verbinden zich ertoe, bijvoorbeeld de RVP met concrete termijnen, om zo spoedig mogelijk te antwoorden op alle vragen om inlichtingen van de gepensioneerden (zie Bijlage 4 hierna). Hiermee doen zij beter dan wat wettelijk verplicht is in het Handvest van de sociaal verzekerde.

De *doorzending* van de schriftelijke vragen in de plaats van de loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst moet de verzoeker efficiënt geholpen worden.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.